* శ్రీరస్తు శ్రీ. *

* శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః. *

ఉ॥ శ్రీరమణీశునిన్ విబుధసేవితపాదుని శేషతల్పునిన్ నారదముఖ్యసన్ము
నీంద్రగణాదినమస్కృతు భక్తవత్సలుం। సారసలోచనుం మదగజారివిహా
రసుధాపయోబ్ధి కావేరినివాసుడైన కరివేల్పుగునం బెరుమాళ్ళగొల్చెదన్॥

శ్రీ ం వైద్యచికిత్సాసారసంగ్రహః

శ్రీ

* *

అనునీవైద్యగ్రంథము

చిన్న శ్రీనివాసరావు గారిచే,

తెలుగున రచియింపబడి,

శ్రీశ్రీ బొబ్బిలి మహారాజావారి సెలవు ప్రకారము

శ్రీ రంగారాయ విలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడి ప్రకటింపబడియె.

రెండవ కూర్పు ౧౦౦౦ ప్రతులు.

BOBBILI, SRI rangaraya vilasa press, printed by
K. padmanadha patnayak. 1894

PREFACE TO THE SECOND EDITION

The first edition of this book which was approved by the District Surgeon, Vizagapatam, as a useful work, was published under the orders of the President, District Board Vizagapatam.

There being no book of this kind in Telugu, H. H. the Rajah of Bobbili is kindly pleased to encourage the author to bring out this edition with several alterations in view to its meeting the wants of the Telugu people, who do not understand English and helping them in cases of emergency, when qualified medical men are not available.

A general index and prescriptions for the diseases mentioned in this book are added at the end of the book, and some diseases as Leprosy, Anaemea, Impotency & are now introduced.

There is, of course, hardly any original matter in this book. It is mostly a translation of what is contained in the standard works of Eminent Authors. The numbers of prescriptions referred to in the treatment of diseases, are given opposite the names of the diseases in the index. Most of the prescriptions are taken from Tanner, Robert and Lancet

The writer craves the indulgence of the public for any short comings in this work which is his first attempt.

Any suggestions or corrections will be thankfully received.

Bobbili
15th January 1894

Ch. Sreenivasaram
Hospital assistant

ప్రకటన.

శ్రీ సర్వేశ్వర కరుణాకటాక్షంబున విశాఖపట్టణపు డి॥ ప్ర॥ వారు నెం ౩౦౭ గున ౨౬-౬-౭౮ సం॥న డి॥సర్జను వారు యీ గ్రంథము బాగా నున్నదనియు నుపయోగ కారియనియు తెలియచేసినట్లు వ్రాయుట్లా గ్రంథమును సమాప్తి చేయవలసినదిగా ఆర్డరు చేయించిన పైయుని యుండుల ప్రథమ యడిషను ప్రచురింపబడినది.

కొన్ని నవీనహాంశములను చేర్చి కొంతమార్పుచేసి, యీ రెండవ యడిషను శ్రీ॥ హి॥ హై॥ బొబ్బిలి మహారాజావారి సెలవుపైని తయ్యారు చేయుగా తెనుగు భాషలో, ఇంగ్లీషు శాస్త్రపద్ధత్యనుసా॥ రోగనిదానములు యిదివరకు వ్రాసియుంచుట లేక, ఆంగ్లేయభాష తెలియనివారలకు, దానియొక్క మార్గమును బోధించుటకు అవుషధ చికిత్సలవలన నివారణ చేయబడు రోగములు సులభముగా తెలియుటకున్ను, శాస్త్రజ్ఞానులగు వైద్యులు లేనిచో యీ గ్రంథసహాయ్యంబున కొంతసాధనము చేసికొనగలరనియు, శ్రీమహారాజావారు అచ్చువేయించి ప్రకటన చేయుటకు నంగీకరించిరి.

ఈ యడిషనుకు తెనుగు, ఇంగ్లీషుగల విషయసూచికయును, రోగములలో వాడెడు యోగములును, నంబరువారీగా ప్రత్యేకించి గ్రంథాంతంబున చేర్చబడెను.

పాండురోగము, కుష్టు, నపుంసకత్వము మొదలగు రోగములు చేర్చబడెను. ఆంగ్లేయ వైద్యులలో గొప్ప డాక్టరులువ్రాసిన గ్రంథములలోని హంశములుకొన్ని కూర్చి యీ గ్రంథము వ్రాయబడినది. ఇండెక్సులోనే రోగమునకు యెదురుగా ఆ రోగములో వాడేమందు నంబరు వ్రాయబడియున్నది. ఈ యోగములు లెన్సెట్టు అను పేపరునుంచి బానెరు రాబర్టువారి గ్రంథములనుంచి వ్రాయబడినవి.

Ch. Sreenivasarow
Hosp. Assistant
Member of Bodhanandany Sabha, Bobbili. 1898.

THIS BOOK.

IS RESPECTFULLY DEDICATED.

TO.

HIS HIGHNESS, SREE RAJAH RAVU

VENKATA SWETACHALAPATHI

RANGAROW BAHADUR GARU.

MAHA RAJAH OF BOBBILI.

ERRATA.

Page No.	Line No.	Prescription No.	Read	For
9	14		Febricula.	Febricul.
13	1		Small Pox.	Smallpox.
32	8		Hæmoptysis.	Hamoptysis.
44	8		Scrofulous Constitutions	Scrophulous constitutions.
48	9		Heart disease.	Hert disease.
54	3		Infantile Aphthæ.	Infantile Aphthoe.
,,	12		Convulsions.	Convnlsions.
62	17		(Hepatic Abscess) Abscess of Liver.	(Hepatic Absces)Alscess of Liver.
63	2		Hepatic Abscess (Abscess of Liver.)	Hepatic Abseess(Abseess of Liur.)
74	20		Diarrhœa.	Diarrhea.
76	12		Cholera.	Cholere.
81	8		Lead Colic.	Lead Colie.
82	20		Malæna.	Malena.
83	6		Round Worm.	Romd worm.
90	1		Diabetes Mellitus	Diaetes Mellitus
99	11		Impotency.	Iuepotency.
107	19		Epilepsy.	Epebpsy.
113	22		Infantile Tetanus.	Iufantile Tetonitis.
133	2		Impetigo.	Mpetigo.
142	14		Puerperal Peritonitis.	Peurperal Peritonitis.
151	8		Gonorrhœa.	Gonorrhea.
153	15		Gonorrhœa.	Gonorrhea.
154	17		Chancre.	Chanere.
157	18		Hereditary Syphilis.	Heriditary Syphilis.
158	7		Anæmia.	Anemia.
160	2		Ferrum Reductum.	Frreum Reductum.
161	24		Leproys.	Leqrosy.
164	1	5	Pill Scilla.	Pillscilla.
165	1	6	Best effeets.	Besteffcts.
165	5	7	Rhei	Rhii.
166	1	13	Granulated Sulphate of Iron.	Granulated Sulpkate if iron
,,	3	14	Digetalis.	Dietalis.
,,	6	14	In dropsical.	ns dropsical.
167	7	15	Jaundice.	Jaunbice.
,,	1	17	(Knoll.)	(K!oll).
,,	3	20	Extract Rhei.	Extract Rhci.
168	2	21	Quinia Sulphætas.	Quenia sulphatas.
171	6	33	Secondary syphilitic Eruptions.	Seeondary syphelitie Ereeptions

[illegible]	[illegible]	Prescr. No.		
172	2	38	Sodii Salicyl.	Sodii Salyee.
173	4	39	Decoct Cinch.	Decect Cinch.
"	6	41	Cutaneous.	Cutanius.
"	2	42	Liquid.	Liqwid.
174	5	46	Cough.	Congh.
176	5	50	Table spoonsful.	Table spoonfuls.
178	18		Pleurisy	Pluerasy.
179	1	59	Cholera drops.	Chobra drops.
"	8	"	Cinnamon.	Cianamon.
"	1	60	Juniper.	Juniper.
180	3	63	8 Ounces.	6 Ounces.
181	6	67	Fever.	Feaver.
182	6	69	Soaked.	Soked.
"	6	7	Soaked	Soked.
"	6	71	Salivation.	Salevation.
"	2	72	Glycerine	Glyceine.
183	5	73	Ounce.	Ounces.
"	6	"	Anæmia.	Anamia.
"	2	76	Camphor.	Campher.
184	10	78	Septicæmia.	Septicoemia
185	4	81	Cinnamon water.	Cinmomon.
186	6	84	Fevers.	Feavers.
192	6	106	Brain and Spinalcord	Brainspinalcard.
"	6	107	Neuralgia.	Nuralgia.
"	5	108	Days	Dexys.
"	6	"	Expected.	Epected.
193	6	112	Keep.	Kcep.
194	4	116	Divide.	Devide.
"	5	"	Habitual.	Habitval.
195	5	117	Congestion.	Congeston.
"	"	"	Bilious.	Belious.
197	4	126	Pregnancy.	Pregnaucy.
198	7	129	Diarrhoea.	Diarrhea.
199	2	2	Pepper	Peper.
"	5	5	Meals.	Mals.
20	1	7	Appetite.	Apetite.
"	1	9	Darrhœa.	Dearrhœa.

(*) ఆం*గ్లే*య*చి*కి*త్సా*సా*ర*సం*గ్ర*హ*ము.(*)

శ్రీ

శ్రీ సర్వేశ్వరాయ నమః.

గీ॥ సర్వలోకైకవంద్యుండు సర్వశక్తి। సర్వసంపన్నుడఖిలకృపా శాలి। శాలి యెల్లలోకంబులేలెడు నీశ్వరుండు। నిఖిలజనుల కొసంగుత సుఖము లెపుడు॥

శాస్త్రసంబంధియైనట్టి చర్చవిడచి, యెల్లజనులకు దెలియునట్లి చటక్రింద వ్రాయబడియున్న వారిశాస్త్రములయొక్క భాగములు దెల్గుభాషచే బల్కబడియె.

జే ఆర్, బారో.
జీ, డేవిస్సు. } వీరిచే రచియింపబడిన సంక్షేపము.

డాక్టరు హూపరు వైద్యశాస్త్రము.

డాక్టరు టానెరు డిటో.

డా॥ రాబర్ట్సు. — డిటో.

డా॥ చెర్చిలు ప్రసవవైద్యశాస్త్రము.

డా॥ ష్లేపేరు.— డిటో.

తూచుటకు మానము.

౨—ధాన్యపుగింజలు. ...	౧—గ్రేను.
౬౦—గ్రేనులు.	౧—డ్రాము.
౩—డ్రాములు.	౧—తులము.
౮—డ్రాములు.	౧—ఔన్సు.
౧౬—ఔన్సులు	౧—పౌను.

ఉష్ణములు. Fevers.

తమకాక విస్తారముగానుండు సకలరోగములు ఉష్ణములనబడును.

విధములు— ఇతరవ్యస్తతవలనకలుగనిదిన్నీ కలిగినదియును, ఇందులో మొదటివిధముయొక్క హేతువుదృశ్యముకానిది.

రెండవది— దెబ్బవల్లనుగాని కురుపులు వరుపులు మొదలగువానివలన కలుగుచున్నది ఇందువల్లనే దీనిని (Symptomatic) అందురు.

జ్వరభేదములు	
	౧ అహ్నికజ్వరములు.
	౨ పాళిజ్వరములు.
	౩ బడివేటుష్ణములు.
	౪ సన్నిపాతజ్వరములు.
	౫ దద్దురూష్ణములు.

గుణములు— కొంచముగాగాని విశేషముగాగాని చలికలిగి శరీరము వెచ్చపడును నాడిత్వరగానుండును శరీరముకదల్చుటకు ఆసక్తికలిగియుండును విశేషముగా నిస్సత్తువ ఆకలిలేకపోవుట కడుపులోదేవుల్చుట యొకానొకప్పుడు వాంతి- విశ్రాంతిలేకుండుట- నిద్రపట్టకుండుట నాలుక తెల్లగా బెరడుగట్టియుండుట గాఢముయినరంగుగలిగి కొంచముమూత్రము విరోచనమందము గలిగుండును.

హేతువులు— ఆధారహేతువు- ప్రజ్వాలహేతువు.

ఆధారహేతువు— నాజూకయినతత్వము కలిగిఉండుట చలిగాలి మొదలయినవాటికి నోర్వనిశరీరము కలిగియుండుట దుర్బలముగానుండుట మనస్సునందు సంతోషము లేకుండుట.

ప్రజ్వలములు- గాయములు- దెబ్బలు- భోజనం క్రమంగా చేయకబోవుట వాయువునందు భేదముకలుగుట ఇవి సాధారణమయిన ప్రజ్వలములు హేతువులనుగురించి విస్తారముగా తెలియచేయుటకు శారీరం అందరికీ తెలిసివుండదు.

(చికిత్స- రెండుసంగతులు ఆలోచించవలయును.)

౧- చలవనుకలుగచేసే టటువంటిగాని- చమటను పుట్టించేటటువంటిగాని వాంతులనుగాని ఓకరింపును కలుగచేసేటట్టుగాని విరోచనంకలుగజేసేసాధనంనుగాని చేసి దేహమంతయందురక్తంయొక్క వేగమును తగ్గించవలెను.

౨ శరీరమునకుబలం, ఉష్ణనాశనం, సత్తువకలుగజేసెడు పత్యముతో తిరుగాజ్వరం కాకుండునట్లు కాపాడవలయును.

ఆహికజ్వరము మన్యపుజ్వరము. (Ague)

సూత్ర- ఒకవిధమయిన చెడువాయువువలన కలిగినదై పాళీగావచ్చుచుండును.

గుణములు- ఇవి మూడువిధములుగా పాళీయొక్క మూడురూపములనుసట్టి చేయబడినవి.

రూపములుయేవనగా- చలిరూపం- కాకరూపం- స్వేదరూపం.

చలిరూపం- నిస్సత్తువ- వెన్నుదెంబడి చలిపుట్టుట- వణుకు- నోరరుచి కడుపులోదిప్పుట- వాంతి, గుండెభారం- నిట్టూర్పులు- వడలువిరుచుకొనుట- ఆవలింతలు- చర్మపరితొందరయు, నాడిత్వరగాను, స్వల్పంగాను- నాలుకతెల్లగాను, మూత్రంస్వచ్ఛముగాను, విరోచనబద్ధ కలిగియుండును, ఈరూపం మూడునాల్గునిముషములు మొదలుకొని నాలుగుమూడు ఘంటలవరకుండును. తను కాక స్వాభావికమునకుతగ్గును అప్పుడప్పుడు కఫవాంతులు చేయును.

కాకరూపము కొంచంకొంచం వేడికలిగి శరీరం క్రమంగా విశేషవేడిని పొందును- సౌఖ్యం లేకుండును, తలభారం నొప్పికలిగియుండును- ఊపిరనిండిగాను- నాడిబలంగాను, త్వరగానుండును దాహాధికం- మూత్రము వి

శేషకంపుకలిగియుండడమ్ము,అప్పుడప్పుడు పరాకుమాటలున్ను కలిగియుండును. తనుకాక ౧౦౪, ౧౦౬ వరకుండును.

స్వేదరూపము, మొట్టమొదట కొంతశరీరం పిదపశరీరమంతంతట విశేషచెమటలుండును- వేడితగ్గును- నాడి స్వాభావికముగా నుండును- నాలుక శుభ్రముగానుండును- దాహముండదు ఆకలివేయును- విరోచనమగును- విస్తారంగనుడుగును- మనస్సుఖులాసాగానుండును- నిద్రసయితం కలుగును- ఈరూప మొకఘంటమొదలుకొని యారుఘంటలవరకుండును ఉపగుణములు గాఢనిద్ర చయితన్యముతప్పిన నిద్రవాతనొప్పులు- దగ్గు వడలుచుట్టుకుపోవుట- విరోచనములు, కామెర్లు,వాంతియు కానొక రోగియందు కానబడును

ఆహికము,కొంతకాలంవరకూష్ణము లేకుండునట్లుండి తిరిగీ పయిన చెప్పిన లక్షణములతో రావడం- ఆహికమనబడును.

(ఇవి మూడువిధములు.)

౧ ఏకాహికమనగా ౨౪ ఘంటల కొకపరియాయంవచ్చునది.

౨ ద్వ్యాహికము ఇది ౪౮ ఘంటల కొకపరియాయంవచ్చునది.

౩ త్ర్యాహికము-ఇది ౭౨ ఘంటల కొకపరియాయింవచ్చునది.

వీటిలో ద్వ్యాహికం సాధారణంగాకలుగుచున్నది ఈయుష్ణమునందు యేకాహికం ద్వ్యాహికంగాను ద్వ్యాహిక మేకాహికంగా నొకానొకప్పుడగును. ఇందు మొదటివిధంగా రూపభేదమొందినప్పుడు మంచిగుణంగా నెంచబడును. రెండవదిమంచిదిగాదు.

ఈ యుష్ణంవల్లకలిగేఫలితములు- జ్వరబల్ల, పులదబ్బ (Liver) పెద్దది కావడం (కుడిపక్క-లోబల్ల) ఈ రెంటిలో జ్వరబల్లసాధారణం సాధ్యాసాధ్యవివేకం- ఈదేశమందున్నచలిజ్వరం విశేషకాలమైతేనేతప్ప నుపద్రవమును కలుగచేయునదికాదు. అయితే పురాణించుటవల్ల శరీరంనుంచి దీనితొలగించుట దుస్తరము,

నిధానించుట- ఏకాహికజ్వరము హెక్టిక్.జ్వరంవలెనుండును, ఈ విధుపనుదహరించబడిన సంగతులవలన దీనిని తెలుసుకొనవచ్చును హెక్టిక్

జ్వరంలో నుష్ణం సాయంత్రమందున్నూ ఏకాహికమందు నుదయమందును కలుగును హెక్టిక్ జ్వరంలో స్వేదరూపము చాలా నేర్పుండి రాత్రియందు చెమటను పుట్టించును- ఏకాహికమందంత నేర్పుండదు హెక్టిక్ జ్వరమందు ముఖము గాదరించుచుండును ఏకాహికమందు ముఖము వాడిపోయి చమురు కమ్మివుండును హెక్టిక్ జ్వరం విడిచినతరువాతను నాడిత్వరితంగానే యుండును ఏకాహికమందు తిరిగీ నాడిస్వభావసిద్ధముగానుండును హెక్టిక్ జ్వరము కురుపుపుట్టుటవల్లగాని చీము దేహములో ప్రవహించుటవల్లనుగాని కలుగుచున్నది, ఏకాహికమితర వ్యాధిజన్యము కాదు హెక్టిక్లులో ౧౦౧, ౧౦౨, కంటె కాక యెక్కువుండదు.

హేతువులు- సాధారణంగా నుష్ణం కలిగే హేతువులవల్లను, ముఖ్యముగా విషవాయువు వల్లను.

ఈ వాయువు చెమ్మగలపల్లపు భూములనుండివచ్చెడియు నుద్భిజ్జపదార్థములును జంతుపదార్థములును కుళ్లుటవల్లను పుట్టెడివాయువైయున్నది. ఈవిషయవాయువు శరీరమునందు ప్రవేశించిన తరువాత నుష్ణమును కలుగచేయుటకు రెండుదినము మొదలుకొని ముప్పదిరోజులుపట్టును.

చికిత్స- శాంతిఅని- ఉపశాంతిఅని రెండువిధములు- ఉపశాంతి యుష్ణమున్నపుడున్ను శాంతి యుష్ణమువిడచినపుడున్ను చేయవలసివుండును ఉపశాంతియందు మొదట చెయ్యవలసినది రూపములను త్వరగా అంతపుచ్చడమున్ను దుర్గుణములను పోగొట్టడమున్నై యున్నది శాంతి యందు మొదట యుష్ణమురాకుండా కాపాడవలెను- తరువాత శరీరమునకు బలముకలుగచేయవలెను.

ఉపశాంతి- చలిరూపమునందు కాకచేసే అవుషధములను పైకి లోపలికిన్ని త్వరగా శరీరమునందు కాకపుట్టుటకై యివ్వవలెను- వాంతిచేయుటవలన నీరూపము త్వరగాపోవుచున్నది- విశేష కాక చెయ్యకూడదు.

ఇపికాక్ ...... ౨౦ వడ్లగింజలెత్తు.

టార్టర్ యమిటిక్. ౧ వడ్లగింజెత్తు.

వేడినీళ్లు .... ౧ గిద్దెడు.

కలిపి వెంటనేయిచ్చితె వానిగియన్న పైగుణమునిచ్చును.

స్పిరిట్సుఅమోనియా. ... ౧౫చుకలు.

టించర్ ఓపీయమ్ ..... ౧౦చుక్కలు.

కర్పూరపునీళ్లు. ... ... ౧గిద్దెడు.

కలిపి యిచ్చినయెడల కాకపుట్టును. ... ...

కాకరూపము- ఈ రూపముందు చలవయెక్కలుగచేసేటటువంటివిన్నీ చెమటను పుట్టించేటటువంటి ఔషధములన్నుయివ్వవలెను జేమ్సుపౌడరు ౬ వడ్లగింజలెత్తు రెండేసిఘంటలకొక పర్యాయం యివ్వవలెను అంటుమనిపౌడరు ౨ వడ్లగింజలెత్తు రెండేసిఘంటలకొకపర్యాయం యివ్వవలెను.

స్వేదరూపము ఇందులోచలిగాలి తగలకుండా దేహమున్ను గాపాడవలెను. — — — — — — — — — —

శాంతి- ఉష్ణంరాకముందు ౫, ౧౦, ౨౦, ౩౦, వడ్లగింజలెత్తు క్వైనన్ అనేయౌషధం మాత్రజేసిగాని, ౧౨ వంతులు నీళ్లలో వకవంతు గంధకపు ధృతివేసి క్వైనన్ ౧ వడ్లగింజెత్తుకు వకొకటిచుక్క చొప్పునకలిపి నీళ్లతో ౨ ఘంటలకొకపరియాయం జ్వరం తిరిగి తగలకముందే యివ్వవలెను, ఈ జ్వరమునందిది ముఖ్యమయినయౌషధము లైకర్, ఆర్సిని, కేలు, అనపాషాణపుఅరఖు ౪ చుక్కలు మొదలు ౧౦ చుక్కలువరకు వృద్ధిచేసి యేకముగా గాని, నల్లమందరఖులో కలిపిగాని, ౮ ఘంటలకొకపరియాయ ముష్ణము లేనపుడే యివ్వవలెను- ఈ ముఖ్యమయినచికిత్సకు పూర్వమే — —

పొటాష్- టార్ట్ రేటీస్. — — — — —

డికాక్టమ్- ఆలోజు- కంపౌండు- — — — —

ఈ రెండూ కలిపి యివ్వవలెను- ఇందువల్ల విరోచనములు బాగాయగును. — — — — — —

పార్శ్వవాతము- పార్శ్వనొప్పి- పదింట అయిదింట కలిగెడు వాంతియేమి విరోచనము లేమి యీజ్వరమునకు చేయు ముఖ్యచికిత్సవలన కుదురును నల్లమందరఖున్నూ యీతిరున్ను యిచ్చినయెడల చలిరూపం త్వరగావిడు

చును. ఇవి డ్రాము మోతాదు చొప్పున నివ్వవచ్చును, ఈ మందు కాకరూప మునందున్న గుణమిచ్చును- వున్నము లేనివేళ నిచ్చుమందులు.

ఫెర్రైయొట్ ఆక్వాయిన్ సిట్రేటస్ ... ౫ వడ్లగింజలు.

సిరపై ఆరేన్షియై .... ౧ డ్రాము.

దాల్చినీ అరంఖు వేసిననీళ్లు. ... ... ౧ గద్దెము.

కలిపి ఘంటఘంటకు యియ్యవలెను. — —

ఎక్సాటాక్ట్ కాలోసింతు... ... ౫ గ్రే

కేల్ మిల్ .... ౫ గ్రే

కలిపి రెండుమాత్రలు చేసి విరోచనమ్మును కావడమునకై యప్పుడప్పుడి వ్వవలెను.

రోగంరాకుండా చేసే సాధనములు ఉదయ సాయంత్రములయందు చలిగాలి శరీరమునకు తగలనివ్వకూడదు భూమిమీదను పడుకుండకూడదు కొండ ప్రదేశములయందు- జౌబుస్థలముల యందుండు తోటలకుగాని నదులకు గాని యివతలబస చేయవలెను అట్టి జౌబుస్థలములందు పాటుపడుటకు వెళ్ల కముందు సత్తువైన వేడిపదార్థములుభుజించి- మరివెళ్లవలెను- క్వైనన్ రెండుమూడు వడ్లగింజలెత్తు రోజూపుచ్చుకొనుచుండవలెను వాసస్థలము లు బహుశుభ్రముగా నుండవలెను, ఈరుగ్మతవల్లకలిగెడు పాండువజ్వరబ ల్ల అతిసారము మొదలైనవి దీనియందుకలుగుచున్నవి వీటిసాధనములు వెను కనుండి చెప్పబడును.

నెం॥ ౧, ౮, ౨౨, ౨౬, ౩౧, ౪౮, ౪౯, ౫౦, ౬౭, ౮౮, యిచ్చేది.

(పార్శీజ్వరములు.)

(Remittent Fever)

సూత్రం- స్పర్శవల్లకలిగినదై యొకప్పుడు కొంచంగానున్న మరియొక ప్పుడు విస్తారంగాను జ్వరంకలిగి యెప్పుడువిడువక యుండునది.

ఇది రెండువిధములు- ౧ జ్వరము పైత్యజ్వరము.

గుణములు- ఆహ్నికజ్వరమునందు మొదటగల గుణములే కలిగియుండును

గాని చలి విస్తారముగానుండదు-కుదుపు సాధారణగామనుండదు-తలనొ
ప్పి- భారంవిస్తారముగానుండును- మొగం కాండ్రించుండును, అప్పుడప్పు
డు పరాకుమాటలుండును- కడుపులోనున్న ప్రక్కలందున శూలకలిగివుం
డును. కడుపులోతిప్పు పసరువాంతి- విరోచనబద్ధం- స్వల్పఅల్పాచమానం
యివి మొదటకలిగెడుగుణములు పురీషమునల్లగాను, ఆకుపచ్చగాను,విశేష
వాసనగలిగుండును- విశేషంగా నుష్ణముండును- నాలుక బూడెదపూ౯న
ట్లుండును-* నాడి వకరీతిగానటించదు జ్వరంతగ్గగానే శరీరమందు చమట
పట్టును, ఇప్పుడు చిన్నపాళీఅనబడును,రోగి స్వల్పయోష్ణమువల్ల బాధపడు
ను, యిపుడు తలతిప్పు- సుస్తీకలిగుండును- యీలాగున రెండుఘంటల సరి
యంతముండి తిరుగా నుష్ణముహెచ్చును, యీలాగు చిన్నపాళీతరువాత
పెద్దపాళీతిరుగా చిన్నపాళీవరుసగా యేడు ౧౪, ౨౧, ౨౮, రోజులువచ్చి
అటుపయిని విస్తారం చమటపట్టి రోగము తొలుగును జబ్బుచేసే సంగతుల
యందు చిన్నపాళీకనుగొనుటకు అవకాశముదిక్కుండును చర్మము పచ్చ
బడును,నాలుకపచ్చనై శ్లేష్మము చే కప్పబడియుండును,విరోచనందుర్గంధము
కలిగుండును,బలముడుగును,నాడి చేతిక్రింద తాడులాగున శ్చేయుండును,
పళ్లయందునరములు లాక్కొనిపోవును, మైకముకమ్మును అటుపైని హానికర
మైన ఒడలుతెలియకుండా నిద్రలాగువుండే స్థితిలోకి తెచ్చును, దీనిపరిమితి
౫, ౬, రోజులుగాని ౫, వారములుగాని సాధారణముగా ౧౫, దినములైవు
న్నది- పైత్యోష్ణమునందు పైచెప్పిన గుణములుగాక కడుపులో బాధయు
న్న పసరువాంతివిశ్రాంతిలేకుండుట మైకముగాని పరాకుమాటలుగాని
కలిగుండడము ముఖము కాండ్రించియుండును.

నిధానించుట- ఆహికజ్వరమునుంచి జ్వరం పూర్ణంగా విడచిపెట్టక
పోవడంవల్లను బడివేటుజ్వరమునుంచి చిన్నపాళీ పెద్దపాళీ కలిగుండుట
వల్లను, ఈ జ్వరమునుపోల్చవగును.

సాధ్యాసాధ్యావివేకము- చిన్నపాళీవిస్తారపు సేపుండినయెడలను పె
ద్దపాళీ విశేషతీక్షణముగా లేకుండినను మంచిగాను సాధ్యముగానుయెం

---

* స్వాభావికముకంటే, ౨ - ౧౦ వఱకు తాక హెచ్చును.

చేబడును. ఆహ్నికజ్వరముకంటే నీజ్వరమిబ్బంది పెట్టును, ఈ జ్వరమునందో వట్టి జ్వరము శైత్యజ్వరమంత తొందరను కలుగ చేయును.

చికిత్స- ఆహ్నికజ్వరమువలెనే చిన్నపొరి కలిగినప్పుడు క్వైనా గాని, పాషాణ సంబంధమైన యౌషధములుగాని నివ్వవలెను. ఈ జ్వరము విశేష నీరసమును గలుగజేయునది గనుక—విరోచనసాధనము వగైరాలు జాగ్రత్తగా చేయవలెను. ఈ రుగ్మత సంభవించిన స్థలమునుండి యితర స్థలమునకు రోగిని పంపించుటీజ్వరమందు ముఖ్యము, జ్వరము తగ్గినప్పుడు క్వైనను Quinine ౧౦ లేక, ౧౫ గ్రైనులు రెండు ఘంటలకొకసారి మారు యిచ్చేది. వార్బర్గుసు, అరక్షు, Warburg's tincture. ఈ జ్వరమునందు-మంచి గుణము యిచ్చును.

ఈ జ్వరమువల్ల విరోచనములు, గ్రహణి, జ్వరబల్లలు. పాండువు సంభవించును. (నెం ౧, ౨౨, ౩౧, ౨౫, ౨౬, ౪౮, ౫౦, ౬౭. ౮౮,) యిచ్చేది.

—(*)—

(బడివేటు ఔష్ణము.)

(Febricuia)

ఎడతెగక విశేష ప్రజ్వలముగా కొంచముసేపులో పొయ్యేదై యున్నది. తరుచుగా అర ఘంటలు కాస్తున్నది.

గుణములు, శరీరము విశేషవేడి, నాడి వేగము, మొగము కాంద్రించియుండుట, నాలుకయందు తెల్లగానుండుట. విదాహము, ఆకలి, మందము, నిస్త్రాణ, తల, నడుము, అవయవములలోను స్థిరముగాని నొప్పులు సాధారణముగా గలిగియుండును. అప్పుడప్పుడీజ్వరము, చలితోవచ్చి చెమటలో విడిచిపోవును.

హేతువులు, దాహము, చలిగాలి, శరీరమున, బట్టకప్పుకోకుండా పట్టించడము. కొన్నైనగడులు భోజనమందుగాని, దాహమందుగాని మితిమించుట, విస్తారముతాగుట, అంటువ్యాధియైన (సిన్లైస్ ఫీవర్) బలవంతులయందు ప్రవేసించినపుడుగాని, మశూచకము మొదలగు అంటువ్యాధులవల బాధను పొందినవాడు తిరుగా ఆ రోగము అంటినపుడుగాని, యీ

జ్వరము కలుగుచున్నది. నిరూపించుట, యితరజ్వరములనుంచి బాధ స్వల్పముగా నుండుటవల్లను, మసూచిక జ్వరమునుంచి నడుములో నొప్పివిశేషముగా యుండులో లేకుండుటను యీజ్వరము కనుగొనబడును. సాధ్యాసాధ్యవివేకము- ఇబ్బంది కలుగజేయునది కాదు చికిత్స- విస్తారతిండివల్లగాని, తాగుటవల్లగాని, వచ్చినజ్వరమునకు వాంతికి యివ్వవలెను, ఉష్ణము-యొక్క గుణములు సాధారణంగా- (F నెం ౮, ౨౨, ౩౧, ౪౮, ౪౪, ౮౮)

ఇచ్చుటవల్ల పోవును. యిందువల్ల విరోచనమగును, బలము చేయని హారము యివ్వవలెను. విస్తారముగా, జ్వరము కలిగినపుడు (డోవర్సుపౌడరు) ౧౦ గింజలెత్తు రాత్రి పరుండునపుడిచ్చి యుదయమున పైని చెప్పిన విరోచనమయ్యే మందు యివ్వవలెను. రోగి వక రోజు పరుండవలెను. తేయాకునీళ్లు ఉద్భిజ్యపదార్థములతో సత్తువలేనివి-చలవ కలుగచేసే దాహవస్తువులు పథ్యంగా నివ్వవలయును. జ్వరమున్నంతవఱకు. F నెం ౮౮, ౮౪, ఘూముర్ఘూముకు యిచ్చేది.

సన్నిపాతజ్వరం Typhoid Fever.

దీనిని ౨౧ రోజు ఉష్ణమని అందురు. (గుణములు) బుగ్గలు యెఱ్ఱగాను, మొగమునందొక విధమైన, ఆశగానుండే లక్షణముండును, తొందరగాను, స్వల్పంగాను, దుర్బలంగాను, నాడి యుండును, నాలుక నల్లగాగాని గోధుమవర్ణముగాగాని యుండి యెండిపోయియుండును. పళ్లయందు. పళ్ల కుదుళ్లయందు మాలినము గలిగుండును. విరోచనం చెడువాసనగా నుండును, తరుచుగా తెలియకుండా విరోచనమగును, మూత్రంకొంచము చిక్కగా కొంచముగానగును శరీరముయొక్క *చర్మమెండిపోయి

---

* కొన్ని నాలుగైదు రోజులు వఱకు క్రమంగా హెచ్చును. సాయంత్రము, ౨డి ఉదయముకంటెయెక్కువగానుండును. ప్రతి పుదయము, ౧డి తక్కువ యుండును. గనుక—ప్రతిరోజు ౧డి కయెక్కువగా నుండెను ౧౦౪ వఱకు యెక్కును, ౧౦౮ వఱకు గాక హెచ్చుట కలదు. జ్వరంతగ్గునప్పుడు ప్రతిరోజు పుదయం ౧ లేక, ౨ కాక తగ్గుచుండును.

నట్టు పాడిగానుండును. విశేష గాఢమైన జబ్బు చేసినపుడు, ప్రలాపము-చేతులు, కాళ్లు, పుణుకొనుటపక్క బట్టలు తీసివేయుట విశ్రాంతి లేకుండుట, మైకము, తెలివిదప్పియుండుట, శరీరంమీద నల్లనిచుక్కలు, వెక్కిళ్లు, కడుపుపొంగు మూత్రం బంధించుట, గొంతులో గురుకు కలిగియుండుట- ఊపిరిన్నీ, రోగియొక్క దేహమున్ను, పీనుగవాసన వేసుటయు, కడుపుపైని నొప్పి, వాంతి, కడుపులో తిప్పు, విరోచనములు కలియుండును.

హేతువు- చెడిబోయిన జంతు పదార్థములను భుజించుట వల్ల-వేసవిలో విశేషంగా గలుగుచున్నది. చెడిపోయిన జంతు పదార్థములు కలసిన నీళ్లుయేమి, గాలియేమి, శరీరమున ప్రవేశించుటవల్లను గలుగును.

చికిత్స- నరములకున్ను, రక్తముగల నాళ్లకున్ను, సత్తువ గలుగునట్లు చేయవలెను. ఇందుకు వైనుసత్తువగల వస్తువు, (పథ్యము) క్వైనను-నల్లమందు, అమోనియా, మొదలైన వాటివల్ల కుదర్చనగును. ఈ రుగ్మతయందు విరోచనబద్ధం గలిగినపుడు అధోమార్గం గుండా పిచ్చకారితో నాయుద మివ్వవలెను. అటుపైని గ్రేపొడరు తరుచుగా నోరు, స్వల్పంగా పట్టీవటుకు యివ్వవలెను. నొక్కపిడచలు గాని—గట్టి పదార్థములుగాని—తినకూడదు- కోడిగుడ్లు, పాలు, అరరూటు, అనేక తరహాలుగా నివ్వవచ్చును. ఇందులో నేవి పుచ్చుకు నేవారవే పుచ్చుకొనవచ్చును. గుడ్లు కొంచముడకబెట్టి కాపీతో గాని—లేనీళ్లతో గాని—కలిపి యివ్వవలెను. (బీఫ్ టీ) యనే గోమాంసపు నొక్కటి పుచ్చుకొనవచ్చును- పోర్టువైను మొదటనుంచీ కొంచము మొదలుకొని క్రమంగా మూడర్ధపావుల వఱకు నివ్వవచ్చును. ఇందువల్ల బలము కలుగును, రుగ్మత బాగా ప్రవేసించుచున్నపుడు, విరోచన బద్ధమైనయెడల సరగిన్దైను ఆముదంలో ౧౦ చుక్కలు (నల్లమందరఖు) వేసి యిప్పించవలెను. కడుపులో తిప్పు, సోడావాటరులో మంచున్ను, హైడ్రోసైని, కేసిడ్, అనేయరఖు రెండుచుక్కలు, కళిపి యిచ్చినయెడల కుదురును. కడుపుపైని నొప్పి విస్తారంగా నుండిన, సాఅడజన్ జలగలు, నాభికి కుడిప్రక్కను గాని—గుదస్థానము చుట్టున్ను గాని—కటిపెంచి రక్తము పీల్పించవలెను. నొప్పి పుట్టినయెడల వేడి.

నీళ్లలో గుడ్డ ముంచి పిడిచి దానితో కాచుట, ఆవపిండి, పోల్టీసు, వేయుట. టర్పెంటాయిలు, కడుపుకు వ్రాసి ఆపైని వేడినీళ్లు, కాచుటవల్లనున్నూ పోవుచున్నది. విరోచనము కట్టుటకు యీ దిగువ నుదహరించిన మందు యివ్వవలెను. (F) నెం ౪౭ యిచ్చేది.

కంపౌండు సినమన్ పౌడర్. ... ... ౨౦ గ్రే.

నల్లమందరఖు. ... ... ౫ చుక్కలు.

చాకుమిక్చర్. ... ... ౧ గిద్దెడు.

ఇవి కలిపి రోజుకు మూడు నాలుగు పర్యాయములు, నివ్వవలయును- ప్లంబై కం ఓపియోపిల్, ౩, ౫, గింజ లెత్తు రోజుకు మూడు పర్యాయములు నివ్వచ్చును. రక్తము పడుట కలిగినపుడు కసగలిగిన వస్తువులు, నివ్వవచ్చును. నల్లమందు, మైలతుత్తం, కలిపి యివ్వవచ్చును. ౫ గ్రేనులు, గేలికేసిడ్, మూడు పర్యాయములు రోజుకు యిచ్చిన రక్తము కట్టును. టర్పెంటైను. ౧౦, ౨౦ చుక్కలు యిచ్చుటవల్ల రక్తము కట్టుటయే కాక కడుపుపొంగును. తీసును- వెక్కిళ్లు క్లోరిఫారమ్, వాసనజూచుటవల్ల పోవును. విశేష దుర్గుణములు లేనపుడు క్వైనన్, అఱగింజ యెత్తు- ౧౫ చుక్కలు నీళ్లతో జేర్చి గంధకపు ధృతిలో కలిపి గిద్దెడు సింకోనా కషాయంతో రోజుకు రెండు మూడు పర్యాయములు రోగము కుదిరేవఱకు నివ్వవచ్చును. రోగము కుదిరిన తరువాత, భోజనమునందు కొద్దికాలము బహుజాగ్రత్తగా నుండవలెను. అజీర్ణవస్తువు లేమాత్రము తిగిలినను, రోగము తిరగబడుచున్నది. జ్వరము తగ్గే సాధనములు. (F) నెం ౮౮ యిచ్చేది. నెం ౨౫, ౨౭, ౩౧, ౪౮, ౭౭, ౭౯, ౯౭ లు యీ జ్వరముకు సాధనములుగా తెలియువలెయును.

దద్దురు ఉష్ణము. Eruptive Fevers.

జాతులు. ౧ సుశూచికము, ౨ చిన్నమ్మవారు, ౩ వేపపువ్వు- ౪- అమ్మపుట్టి- ౫ జడుపు.

౧ మశూచకము- లేక—స్ఫోటకము. Smallpox,

దీని విషము శరీరములో ప్రవేశించిన తరువాత, ౧౦ దినములకు- ఉష్ణము తగులును. అందునడుము నొప్పి విశేషముగా నుండును. జ్వరము నకుండు గుణములన్నీ యుండును. జ్వరము తగిలిన, ౪౮ ఘంటలకు దద్దురు మొదట నుదుటను, మణికట్టు యందును, కానబడి శరీరమందంతట- క్రమముగా వ్యాపించును. ఆనూరమి, ౩౬ ఘంటలకు దద్దురు బాగా కలుగును. అపుడు జ్వరము తగ్గును. (తరహాలు-) ౨- స్ఫోటము. ౨- మిళిత ము. ౩- భీతోత్పత్తి- ౪- బలహీనము. (స్ఫోటకమందు) గుణములు ముఖ్య ముగా- ౧- స్ఫోటమునందు చలి వేసిన తరవాత- ౪౮ ఘంటలకు, దద్దురు కలుగును. ఇది మొదట యెఱ్ఱగాను, స్వల్పమైన చిన్న బొటిలలాగు లేచు ను. మూడవ దినమున ముత్యములగును. అనగా—కుండలగును. వీటిక్రింద ఘట్టిగాను మధ్యను, గుంటయునుండును, వీటియందు నిర్మలమైన రసము కలిగియుండును. ౫- దినమున ప్రతికుండచుట్టు యెఱ్ఱని మచ్చ కలుగును- ఈ మచ్చ వృద్ధిపొందగా- ౬-వ నాడు, కుండ మధ్యనుండు [illegible] లేకుం డా మొనకలిగి యుండును. ఇపుడు వాటియందు చీముండును. [illegible] నాడు కుండలు పగిలి మాడలు కట్టుటకు ఆరంభించును. ఈ [illegible] కొంచము గొప్ప జ్వరము కలిగియుండునుగాని—ఇపుడు విడిచి [illegible]- కుండలు విస్తారంగా వేసినట్లయిన తిరుగా వుష్ణమువచ్చి, ౪- ౫- దినము లుండును. అటుపైని, ౧౦ దినముల వఱకు మాడలు కట్టుచుండును. దద్దు రారంభించినది మొదలు, ౧౮ వ నాటనుంచి మాడలు రాలుటకు ప్రారం భించును ప్రతికుండయందు- ౫- ౬ గదులును వాటి మధ్య త్రాడును కలిగి యుండును. ఈ గదులలో రసముండును. త్రాడు కుండయొక్క పైభా గమును లోపలికి అణచి పట్టియుండును. ఇందువల్ల మధ్యను గుంట కానుం డును. చీము పట్టినపుడీత్రాడుపోచున్నది- అందువల్లనే మొన తేరును. ఈ లాగు గదులు కలిగినందుకు దృష్టాంతము మాడ రాలగానే మత్సయందు గుంటలు చూచుచున్నాము.

౨- మిళితము- దీనియందు మొదటి దినము, ౨ దినముపైని చెప్పి

న గుణములే యుండును. గాని—జ్వరము తీవ్రముగా నుండును. ౩ వ దినమున నోటియందు గొంతుకయందు ముక్కు మొదలైన అపాయస్థలములందు కుండ దద్దురు కానబడును రుగ్మత విశేషతీవ్రమై దద్దురు విస్తారమైనయడల పరాకు మాటలు, మైకము, సంధిగుణములు పుట్టించును.

౩- భీతోత్పత్తి- ఇది భయంకరమైనది. ఈ పైని చెప్పిన గుణములు గాక—విశేషతొందర గుణములు కలిగియుండును. శరీరం యావత్తు నల్లగా కానబడును. ఇందువల్లనిది- (బ్లాక్ ఫాక్) కుండలు మాడినవని అందురు. ఈ జాతి, ౫- ౬ వ దినమున రోగిని చంపును. తిరిగి వచ్చే జ్వరము కుండలు చీము పట్టినపుడు, ఉష్ణము తిరుగా తగులును. తరుచుగా గాఢముగా కాచును, కుండలు వొకటికొకటి కలిసిపోయి అసహ్యాకరమైన కురుపులు కలుగచేయును. ఒకానొకపుడు వీటియందు కుళ్లుపుట్టి రోగినిచంపును- ఊపిరి, తిత్తులు, గుండెకాయ, నెదడు వీటియందు వరపు కలుగచేయును. అమ్మవారు విడిచిన నీబాధలువల్ల జీవించుటకు రోగికి · అయిష్టమగును.

౪- బలహీన- ఇది వడ్డిటీకాలు పడ్డతరవాత గాని— ఇంగ్లీషు టీకాలు పడ్డతరవాత గాని— వచ్చేరుగ్మత యిది సూక్ష్మముగా నున్నది. ఇందువల్ల మనుష్యునికి యిబ్బంది కలుగదు.

చికిత్స- జ్వరమునకు సాధారణముగా ఉష్ణములో చేయు చికిత్సయే దీనికిని చేయవలెను- అయితే గాఢచికిత్స గూడదు.

కాబోనేటు పొటాష్... ... ... ౨౦ గింజలు-

నిమ్మపండ్ల రసము. ... ... ॥ అర అవునుసు.

ఈ రెండూ రెండుగిద్దెలు నీళ్లలో ప్రత్యేకముగా కలిపి యొక దానితోనొకటి కలిపికొంచము పొంగినప్పుడిచ్చేది, కుండలు పోస్తున్నపుడునిద్ర కలుగుటకున్నూ కుండలయందుండు బాధ పోవుటకున్ను నల్లమందివ్వవలెను. పత్యము సత్తువును కలుగచేసేటట్టున్ను కాకవస్తువు కానివిన్ని యివ్వవలెను॥ బలహీనమైనపుడు వంటికి సత్తువిచ్చే ఔషధములు నివ్వవలెను. పోర్టువైను, అమోనియా, కారకు మొదలైనవి యివ్వవచ్చును. రుగ్మత

మళ్లునపుడున్ను, తీవ్రముగా జ్వరము కలిగినపుడు సత్తువ వచ్చునట్లు సాధనం చేయవలెను. స్వల్పముగా విరోచనసాధనం చేయవలెను. కేల్ మైన్, గాని — ఖారకుగుండ గాని — కుండలుపైని జల్లవలెను. విశేష సుస్థితి బాంది, నల్లమందు, బ్రైవర్న, ఆరతికర్పూరం, పోర్టుమైను యిచ్చి పోగొట్టవచ్చును. నెం ౩౭, ౪౭ అగత్యముగుచో నిచ్చేది.

చిన్నమ్మవారు, లేక ఆట్లమ్మ. Chicken Pox.

గుణములు- స్వల్పమైన ఉష్ణము, ౨౪ ఘంటలు కాచును, అటుపైని వీడిన పటానీ గింజలంత లేసి కుండలు లేచును, అవి బహు నిర్మలములుగానుండును. వేడినీళ్ల చినుకులు దేహమందు పడుటవల్ల కలిగిన పొక్కులువలెనుండును. ప్రతికుండచుట్టు యెఱ్ఱనిమచ్చ కలిగివుండును. వీటిని యింగ్లీషులో (ఎరివోలా)అందురు- కుండలన్నీ యొక్కపర్యాయము గలుగవు మొదటకానబడుకుండలు యెండిపోయి ముడుచుకొని మూడు నాలుగు రోజులలో పక్కలుకట్టును- యీమాడలటుపైని మూడురోజులలోరాలును కాబట్టి యీరుగ్మత వారమురోజులకంటె యెక్కువ మితిగలదికాదు- తీరుగా నుష్ణమించులోతగలదు ఈయుష్ణమునకు (శెకెండరీఫీవర్)అని పేరు ఈరుగ్మతకు చికిత్సలేకుండనే కుదురుచున్నది- విరోచన బద్ధమైతే సాధారణముగానయ్యేలాగు కంపౌండురూబర్బుపొడను ౧ డ్రాము నీళ్లలో కలిపి యివ్వవచ్చును. — — — — —

హేతువు- ఇది అంటురుగ్మతేగాని మశూచకము పుట్టించే హేతువ ఈరుగ్మతనుపుట్టించదు- యిది చిన్నపిల్లలయందున్ను దుర్బల శరీరముకలిగి నల్లగానుండేవారియందున్ను కలుగుచున్నది- పెద్దవాళ్లయందు సాధారణముగాకలుగును దీనియొక్క కాలములో టీకాలువేస్తే యీరుగ్మతయొక్కలక్షణములు కానబడవు అనగా కార్యకారి కాదు టీకాలువేయుటవల్ల యీరుగ్మతరాకుండా కాపాడలేము నెం ౪౭ వాడేది.

—(o)—

(వేపపువ్వు.)

(Measles,)

గుణములు- ముందుగా శైత్యముచేసినను గుణములుకలుగును చలి నిస్త్రాణ, శిరోభారము, తలనొప్పి, ముక్కడము, దగ్గుగొంతుకు వొలుగు రాయడము ఊపిరితీయుటకుయిబ్బంది, తుమ్ములు, ముఖముమరద, కండ్లమంట, కనపొట్టలుబ్బు, కండ్లనుంచి ముక్కునుంచి నీళ్లుకారడము, వాంతి, కడుపులోతిప్పు, విదాహము, నాలుకయందు మలినము కలిగియుండి జ్వరములో సాధారణముగానుండే గుణములుండును తను కాక ౭౨ ఘంటలైనతరవాత దగ్గి వంటియందు స్వల్పబొటిమలు పుట్టును- యిది మొదట ముఖముమీద ముందుగా దోమకాటులాగు కానబడును యివి మొదట ప్రత్యేకముగానుండే గుండ్రని మచ్చలుగానుండును క్రమంగా నివికూడుకొని గుంపు గుంపులుగానగును మొఖమొనందు మెడయందుతప్ప ఈబొటిమలు దేహమునకలసేయుండును- సాధారణముగా నీదద్దురు కలిగిన మరునాడు జ్వరముపోతున్నది మూడవ దినమునుంచీ బొటిమలు తగ్గుటకు ఆరంభించును ౫వనాటికి బొత్తిగాపోవును- అప్పుడు చర్మంమీద పుల్లిపొరలాగు పొట్టులాగురాలిపోవును- ఇవ్వాడీస్థితిలో ఒకానొకపుడు విరోచనములుపట్టుకొనును దద్దురు కనపడగానేయున్నము శైత్యగుణలమున్నీ పోవుచున్నవి గాని సాధారణముగా అనేకమందికి హెచ్చయి దద్దురుపొట్టులాగు రాలుసమయము పోవుచున్నది- ఈరుగ్మత సాధారణముగా ౯ రోజులు మొదలు ౧౨ రోజుల వరకునుండును- కొందరు వేగమే తెరిపిగానుందురు.

నిధానించుట- అడ్డపుటియందు దద్దురు అర్ధచంద్రాకృతిగాను మికిలి యెరుపుగానుంధును- వేపపువ్వులో మొదట జలుబుగుణంలన్నీ గలిగియుండును అడ్డపుట్టిలో నుష్ణంవచ్చిన నాల్గవదినమున దద్దురుపుట్టును- గొంతుకు పచ్చిపుంధుచేసియుంధును- రోజియోలా అనే రుగ్మతయందు రొంపప్రధమమునగలుగదు. ఈలక్షణములవల్ల నీవేపపువ్వు నీరెండురుగ్మతలనుంచీ భేదింపవచ్చును.

సాధ్యాసాధ్య వివేకము- సాధారణముగా యిబ్బందికలుగచేసేది

కాదు, బలమైన దేహములయందు హానిని కలుగజేయుట యరుదు, దుర్బలు
లైన పిల్లలయందీరుక్మత యొక్క శైత్యగుణములు, ప్రబలములాయెనా, యి
బ్బంది కలుగజేయును. దుర్గుణము లేవనన విశేష ఆతురత, గొంతుక
యలుగురాయుట, వాంతి, వెకిళ్లు, విరోచనములు, పరాకు మాటలు,
కాళ్లు, చేతులు, చలవలు, విస్తారము చమట- నరములు చుట్టుకుని పోవుట.

హేతువులు—మశూచకమునకువలెనే యిదిన్నీ అంటుజాతి వ్యా
ధియైయున్నది. దీని విషము శరీరములో ప్రవేశించిన పిమ్మట- ౮ మొదలు-
౧౮ రోజులు వఱకు రుక్మత కానబడదు. ఒకపర్యాయము రుక్మత గలిగిన
తరవాత తిరిగి యారుక్మత తరుచుగా గలుగదు. ఒకానొకప్పుడు రెండే
సి, అంటుజాతులయొక్క విషములు దేహములో ప్రవేశించి యొకటి పో
యిన తరవాత నొకటిగాని—యొకటి యుండగా మఱియొకటిగాని—
వచ్చును. మశూచకము వేపపువ్వు యీలాగు వచ్చును, నెంరలా- వాడు
క చేయవచ్చును.

అడ్డపుట్టి. Scarlet Fever,

సూత్రము—విశేష యెఱుపుగానుండే దద్దురుతో కూడిన జ్వరము.

ఇదిమూడు విధములు. ౧ సాధారణము. ౨ మధ్యమము. 3 తీవ్రము.
ఇందులో మొదటిది యిబ్బంది చేయునది కాదు— మూడవది తరుచుగా
మృతికలుగజేయును.

—*) మధ్యమము. (*—

పైన చెప్పిన అంటువ్యాధులవలెనే జ్వరము తగిలిన రెండవరోజున
మంకెనపువ్వు ధాతువు [illegible] గలిగిన దద్దురు కనబడును. గొంతుకలో నుసి గలిగి
కొండనాలుక [illegible] స్థలమెఱ్ఱబడి గుటక వేయుటకు దుస్తర
ముగాను నొప్పిగాను నాలుక యెఱ్ఱగాను చెవులయందును చెక్కిళ్లవెన
కను నొప్పిగానుండును. ఉష్ణము బహుతీవ్రముగా కాయును, తనుకాక-
౧౦౪ డి, వఱకు హెచ్చును. శైత్యనాడికలిగి యుండును. అనగా నాడి,
త్వరగానుండును. విశ్రాంతి తలనొప్పి బలహీనము ముఖము వెఱ్ఱికళకలిగి

ను, ౬,౭వ దినమునుంచి దద్దురు తగ్గును, దద్దురనగా దోమ కాటులాటి చిన్న బొటిమలు కలిగి వుండును. ౮ వదినము నుంచి దద్దురుయావత్తు, ఊక్లిపొరలాగు రాలిపోవును. ఈలాగు, ౨-౩- వారములు రాలును, ఇప్పటిలో సాధారణముగా జ్వరము కలుగుచున్నది. ఇదియే (శెకెండరీఫీవర్) అని యందురు. ఈసమయమందే రోగియొక్క ముక్కులోనుంచి చెవి నుండి రక్తము పడుటారంభించును. కళ్లు కలుగును, మెడమీద భాగము, కుళ్లుట కారంభించును. అందువల్లనున్ను చావును, కలుగచేసేటట్టు రక్తము సారును. శరీరములోని నుఱుగుదబ్బ (లివర్) గాని యాపిరితిత్తులు గాని—బాధనొందును. విరోచనములు గ్రహిణి కలుగవచ్చును. ముఖ్యముగా, ఈ రోగమువల్ల కలుగునది, ఒడలు వాపు, ఈ రుగ్మతయందు సాధారణముగా గలుగును. అందువల్ల నురుగుదబ్బ యూపిరితిత్తులు స్వాభావికముకంటే విస్తారము పని చేయవలసి యుండును.

—*) సాధారణము. (*—

ఈ తరహాయందు గొంతును బాధకలిగి యుండను, పైనిచెప్పిన గుణములనేకముండును గాని—విశేషము వడిగా నుండవు.

—*) తీవ్రము. (*—

ఈ తరహాయందు రుగ్మత ప్రారంభము వద్దనుంచీ మెడ దగ్గిర కుళ్లుట విస్తార రక్తము కారుట ముక్కువెంబడి, చెవులువెంబడి, ముడ్డి వెంబడి, మైతము రక్తము కారును. ఇందులో గలుగు జ్వరము సన్నిపాతజ్వరము వలె నుండును. విశేష నిస్సత్తువు గలిగియుండును. ఇందులో చికిత్స కార్యము లేదు.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము—సాధారణము యిబ్బందిలేదిగాదు. సాధ్యము లేనియంతటిహా బలమైన శరీరములలో కలిగితే జబ్బు కలుగదు. సాధ్యము, తీవ్రమునను చికిత్స కార్యము లేదు.

ఆహారము, పానము—పంచదితిండి, నీళ్లు, తాగకపోవుటవల్ల నితర అంటు దద్దురు జాడ్యములవలెనే యిదిన్ని, అంటురుగ్మతై వున్నది. ఆ యిరోపా ఖండములోనున్న అనేక స్థలములయందు యీ రుగ్మత కలుగ

డు. ఈ దేశమందు యిప్పుడు కానబడుచున్నది. ఈ రుగ్మతవల్ల బాధను, పొందినవారు తిరుగా బాధపడుట యరుదు. ఈ రుగ్మత వచ్చినవారికితిరుగా వచ్చినపుడు సాధారణముగా దద్దురు కనబడదు గనుక—ఇదొక తర హాగలదు.

పరిమితి—రుగ్మత పాౡరంభము మొదలు దద్దురు కలిగే వఱకు ౨౪-౪౮, ౭౨ ఘంటలగును దద్దురు కలిగినది మొదలు యాదద్దురు పోయేవఱకు- ౫, ౮ దినములగును. దద్దురు పోయినది మొదలు రోగముద్యో వఱకు ౩ వారములు రమారమి యగును- రోగము పరిమితి ౮, మొదలు ౩౦ రోజులై వున్నది.

చికిత్స—విశేష కాకకాకుండా శుభ్రముగానుండే స్థలములలో రోగిని నుంచవలెను. జంతుసంబంధమైన భోజనము కాకుండా సులభముగ జీర్ణమయ్యేది పథ్యముగా నివ్వవచ్చును. నిమ్మవంటి రసము మంచి నీళ్లలో కలిపి యివ్వవచ్చును. సోడా, యాసిడ్, ఇవ్వవచ్చును. దద్దురు పోయేటప్పుడు సాధారణమైన విరోచనముల మందివ్వవలెను. చికిత్స చేయుటకు నారంభించినపుడు ప్రథమతః.

ఇపికాకు............ ౨౦ గింజలు.

వైను ఆంటుమనీ......... ॥ అర ఔన్సు.

పెప్పరుమెంటు వాటర్ ౧౨ డ్రాములు.

ఈ మూడు కలిపియిస్తే వాంతియగును. అటుపైని అనగా మరునాడు

మెగ్నిష్యాసల్ఫెన్ .... ౧ ఔనుసు.

సునాముఖి కషాయము...... ౨ ఔన్సులు-

ఇవి కలిపి యివ్వవలెను. లేనియెడల తెల్లాముదము బాగా నివ్వవలెను. సత్తువైన రోగికివ్వడముగానున్నయెడల మొదట ౨౪ ఘంటలలో టార్టరు యమిటిక్ బహుస్వల్పముగా కడుపులో తిప్పుచున్నట్టులాగు యిచ్చేది-తను కాక విస్తారముగా నుండినపుడు- ౧౦ నిమిషములు మించకుండా వేడినీళ్లు స్నానము చేయించి కాక చేయకుండా చలవను కలుగ చేయవలెను. గొంతుకు బాధ విస్తారముగా వుండినా, జలగలు ౫, ౧౨ గజెవే కొట్టి

మూలలయందు అంటించవలెను. ఆ పైని నీళ్లతో వుడికించిన పోల్టీసు, వెచ్చని ది విస్తారముగా గొంతుకకు వేసి కట్టవలెను. సాధారణముగా నొప్పి యు న్నపుడు ఆవపిండి పోల్టీసు గొంతుకమీద కట్టవలెను. ఓపోడల్డాకు తైలము గొంతుకకు మర్దనా చేయించవలెను. కాస్టిక్ ౫ గింజలెత్తు ॥ అరదావ్రి ము నీళ్లలో కలిపి రోజుకు ౨ పర్యాయములు గొంతుకలో సెల్లగానున్న- భాగమునకు రాయవలెను. కంపౌండు యిన్ఫ్యూషన్ ఆఫ్ రోజులో మతి కొంచము యాసిడ్ కలిపి గొంతుకకు తగిలేలాగున గండూషము చేసేది, గొంతుకయందు చెడువాసన విశేషముగానున్నపుడు పెరమేంగినేటు పో టాష్ నీళ్లలోకలిపి పుక్కిలించవలెను. ౨ డ్రాములు క్లోరేటు, పోటాష్ నీళ్లు ౧ ఔన్సులో కలిపి ॥ అర డ్రాము హైడ్రోక్లోరికేసిడ్ చేర్చి ౬ ఔ న్సుల నీళ్లలో కలిపి యిది పుక్కిలించి మింగవలెను. ఈ స్థితిలో నాలుగా రు గ్రేన్సుల వైనను రోజుకు నివ్వవలెను. ఇందుకు క్వైనయిన ప్రశస్తము. సత్తువగ ల పదార్థములు పథ్యము వైనను యివ్వవలెను. దద్దురుపోయి పొరరాలిన పిమ్మట, ౧౫ దినములవరకు రోగి కాకమీద నుండవలెను. నివసించు గృహ ము చల్లగానుండకూడదు. రోగికి విశేషముగా సౌఖ్యము కలుగజేయవలె ను. పకుండియుండవలెను. ఈ రుగ్మతయందు సన్నిపాత గుణములు కలు గునపుడు బహుహాని కలుగజేయుచున్నది. అప్పట్లో (నైటు)కేసిడ్, క్వై నయి) అయినా యివ్వవలెను, కాక పుట్టించే పైనా, నివ్వవలెను. అనగా బ్రాంది. ఈ రుగ్మతవల్ల జలోదరము వల్ల వాపు కలుగుచున్నది. అందుల చికిత్స వెనుకనుంచి తెలియజేయుదగును.

ఒడలు వాపు. General Dropsy.

సూత్రము—దేహమందుండు నీరొక విధమైన చర్మములోపలకును దేహములో మతికొన్ని పొరలలోను జేరుటవల్లనా రుగ్మత కలుగుచున్న ది. ఈ రుగ్మతయొక్క భేదములు తలలో నీరు జేరనపుడు హైడ్రోకెఫేలస్ వాటిలోపలనుండుపిరితిత్తులను కప్పుకొనియుండెడు పొరలో చేరినపుడు, హై డ్రోథొరేక్సు యనిన్ని గుండెకాయను కప్పుపొరలో జేరినపుడు హైడ్రో పెరికార్డియమ్ పేగులు పైని యుండే పొరలో చేరినపుడు - జలోదర

మున్నిన్ని, యస్సైస్, వృషణములలో నీరు జేరినపుడు ఏటిబుడ్డ, హైడ్రోసీల్ ఒడలు వాపు దేహమందంతట కలిగినపుడు ఒడలువాపు, అనసర్కా ఊపిరి తిత్తులందు కలిగినపుడు యుడిమా పల్మోనాలు యున్నిన్ని వాడుకొందురు. వీటి నిగురించి ప్రత్యేక ప్రత్యేకము తెలియజేయనగును.

హేతువు—దేహమందు నీరును పుట్టించేటటువంటివిన్ని ఆ నీరు పీల్చి వేసేటటువంటి రెండు విధములైన నాళ్లు గలవు. ఈ నాళ్లలో నీరు పుట్టించే విస్తారముగా పనిచేసే రెండవ విధము, యథాస్థితిగా పనిచేయుటవల్లగాని కలుగుచున్నది. ఈ రెంటియందుండు సమత్వము చెడుటవలన, నీరు రుగ్మత కలుగుచున్నది. పీల్చే నాడులూరుచుండి నీరు కలుగజేసేది పని చేయుటవల్ల కలుగుచున్నది.

—౦) ఈ రుగ్మత రెండు విధములు. (౦—

౧ అశుభ్ర రక్తము, ప్రవహించుటలో, ఆ ప్రవాహమునకు అడ్డు కలుగుటవల్లగాని నింపాదిగా ప్రవహించుటవల్లగాని— కలుగుచున్నది.

౨ వది—దీనియందు గుండెయున్ను, నిర్మలమైన రక్తము, ప్రవహించే నరములున్ను, విశేషముగా పనిచేయుచున్నవి.

మొదటి విధము—గుండెకాయ యొక్క కుడిభాగపు వాపు అని, తెలియబడిన నరములను. త్రాళ్లతో కట్టుటవల్లగాని—కాయలు రక్తనరములమీద, నణచుటవల్లగాని—నరుగుదబ్బ, ప్లీహ- వీటియందు రక్తము, ధారాళముగా ప్రవహించక పోవడమువల్లనున్ను, కలుగుచున్నది. గర్భిణిగానున్నపుడిట్టి హేతువులవలనే వాపు కలుగుచున్నది. అనగా పిండమున్ను సంచి రక్త నరముల మీద నొక్కుటవల్ల నా రక్తప్రవాహమున కడ్డంచేసినదై రక్తములోనుండు, ఒక విధమైన నీరు రక్తనాళ్లగుండా పైకి చమర్చబడి దేహమునందు వ్యాపించి యీ రుగ్మత కలుగజేయుచున్నది.

రెండవ విధము—గుండెకాయ యొక్క యెడమభాగమువైపు కలుగుచున్నది. ఇందులో గుండెకాయ యత్తిరక్తపు నరములు, ఆర్టరీస్ వరుచుటవల్ల కలుగుచున్నది. ఉదాహరణము—పేగులపై పొరలేక బెసరామానను పెరిటనియందు యంన్న ఒరుపువల్లనున్ను, చేరు దిగుటవల్లనున్ను, జలో

దరము నీటిబుడ్డ గలుగుచున్నది. గుండెకాయ పెరుగుటవల్లను కూడా, ఈ రుగ్మత పుట్టుచున్నది.

గుణములు—సాధారణముగా సాయంత్రమందు శీలమండలందు పాదములందు, వాపుతో వచ్చుచున్నది. ఈ వాపు పరుండునపుడు పోవుచున్నది. అయితే క్రమముగా నిలిచిపోయి పైకి వ్యాపించి తొడలు మొదలగు పైభాగములకు యెక్కుచున్నది. గాఢమైన జబ్బు చేసినపుడు చేతులు, వక్షస్థలము, మెడ, ముఖము, వీటియందు వాపులు గలుగును. శరీరములోపల సహితము యిట్టిస్థితిలో నీరుగలుగుచున్నది. వాపు కలిగిన చోటను నొక్కితే గుంటపడును. రీనల్ డ్రాప్సీలో తప్ప అనగా - గురజాలలో జబ్బుచేసి, అందువల్ల పుట్టు ఒడలు, వాపులోతప్ప అల్పాచమానము, కొంచముగాను, విశేషరంగుగానుండును. చర్మము చల్లగాను, యండిపోయినట్టు విస్తారమువాపున్నపుడు బిగిగాను, తళుకుగానుండును, క్రమముగా అనేకచోట్ల బద్దలై నీరు పైకి స్రవించును. ఒకానొకపుడు పొక్కులుగాని కుళ్లడముగాని—పుట్టును, గుండెకొట్టుకోవడము కడుపు పొంగడము, యెగవూపిరి, మైకము, కలిగియుండును.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము—దేహములో కొజటాములో భాగములవల్లను పుట్టినపుడును పురాణమైనపుడును విస్తారజబ్బు చేసినపుడును, తప్ప సాధ్యము.

చికిత్స, ౧ హేతువును తీసివేయవలెను. ౨ వంటియందు నీరును. తగ్గించవలెను. ౩ మగుటాణములను నీరును పోగొట్టి కూడచటావలెను.

౨. ఇందుకు చెమటను పుట్టించేటటువంటివిన్ని అల్పాచమానము, అధికముగా చేసేటటువంటివిన్ని, విరోచనమయ్యేటటువంటివిన్ని, అవుషధము యివ్వవలెను. మనిషియొక్క దృఢమునుపట్టి విరోచనములకు యివ్వవలెను. సురాకారము, ౧౦ గింజలెత్తు రోజుకు మూడు పర్యాయములు- నీళ్లలో కలిపి యివ్వవలెను. కంపౌండు జాలఫ్, ౨౦ లేక, ౪౦ గ్రేనులు- యిచ్చి విరోచనము చేయించవలెను. లేనియడల గింజలో వాల్గవవంతు సొమదలు, ౧ గింజెత్తు, యలిటీరియమ్, యిచ్చినయడల విరోచనమగును- మంచు మోతాదు రోగియొక్క స్థితినిపట్టి ఆలోచించవలెను.

పిల్ హైడ్రార్జిరై .... ౫ గింజలు.

పల్విస్ సిల్లా .... ౧ గింజ.

డిజిటేలిస్ పౌడరు. .... ॥ అంర గింజ.

ఇవి కలిపి మాత్రచేసి రోజుకు మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను.

విశేషబలము చెడిపోయిన రోగులకు.

టింక్చరు డిజిటేలిస్...... ౧౫ చుక్కలు.

టించ్చర్ ఫెర్రై .... ౨౦ చుక్కలు.

ఇవి గిద్దెడు నీళ్లలోకలిపి యివ్వవలెను. టింక్చర్ డిజిటేలిస్ సబ్బు తైలములో కలిపి పైకి మర్దన రోజుకు రెండు పర్యాయములు చేయించవలెను.

పిల్ సిల్లాకో .... ౧౦ గింజలు.

క్యాల్ మేల్ .... వకటి నాలుగోవంతు గింజ.

జూనిపెరాయిల్ ...... ౧ చుక్క.

ఇవి కలిపి మాత్రలుచేసి రోజుకు మూడు దఫాల నివ్వవలెను. ఈమాత్రలు నురుగు దబ్బ జాడ్యమువల్ల కలిగిన వాపులో నివ్వవలెను.

క్రిమిటార్టర్ ...... ౧॥ ఒకటిన్నర ఔన్సు.

సల్ఫేటు ఆఫ్ పొటాష్. ॥ అర ఔన్సు.

స్కిల్ పౌడరు......౨ డ్రాములు.

టార్టర్ యెమిటిక్ ...౧ గింజ.

ఇవి కలిపినూరి మిలిగంటెలో నాల్గవవంతు తీసి రోజుకు ౪- ౫ పర్యాయములు నీళ్లలో కలిపి యివ్వవలయును.

ఎక్స్ట్రాక్టు కాలోసింతు...౪౮ గ్రేనులు.

గ్యాంబోజి... ... ... ౯ గ్రేనులు.

ఎపిటేకియమ్...... ౧॥ ఒకటిన్నర గ్రేను.

ఎక్స్ట్రాక్టు హయ్యాసామిన ౨ గ్రేనులు.

ఇవి కలిపి బాగానూరి ౧౨ మాత్రలుచేసి యుద[illegible], నాయంత్రములందు ఒకొక్కటి చొప్పున యిస్తూ సురాకారము రోజుకు మూడుపర్యాయ

ములు యివ్వవలెను. ఈ మాత్రలో బ్లూపిల్ మాత్ర వకటింటికి ॥ అరగింజయెత్తు చేర్చవచ్చును. టర్పంటైను. క్యాంతారిడిస్ స్పిరిట్సు జూనిపర్, ఈ రుగ్మతలందివ్వవచ్చును. మెగ్నిష్యా సల్ఫస్, ౧ డ్రాము సురాకారము, ౧౦ గ్రేయిలు నీళ్లు, ౧ ఔన్సు కలిపి రోజుకు 3 - ౪ పర్యాయములు యివ్వవలెను.

సురాకారము. ... ... ౧౫ గింజలు.

పోటాసియై ట్యార్ బోనేటిస్... 3౦ గింజలు-

స్పిరిటస్ జూనిపర్రై... ... ... ॥ అరడ్రాము.

ఇన్ఫ్యూషన్ బకూ .... ౧ ఔనుసు.

ఇవి కలిపి రోజుకు మూడుపర్యాయములు యిచ్చేది.

ఇందుకు పథ్యము, నీరుగల పదార్థములు యివ్వకూడదు. మాంసము, పాలు, రొట్టె, ఇవ్వవచ్చును. జిన్ సారాయి, యీ రుగ్మతలో పుచ్చుకోవడమువల్ల చాలా మేలు గలుగును. పథ్యమైన కాయకూరలన్ని తినవచ్చును. రుగ్మత కుదిరిన తరువాత పోర్టువైను మొదలగు రక్తమును వృద్ధి పొందించే అవుషధములు యివ్వవచ్చును. F వెం ౯- ౧౪- ౧౬- ౨౦. వాడుక చేయవచ్చును.

జలోదరము. Ascitis,

సూత్రము—కడుపులో నీరు చేరుటకు జలోదరమని పేరు.

గుణములు—అల్పాచమానము కొంచముగును. విదాహము కాళ్లు కొంచము పొంగు, ముఖము కళాహీనమై యుండును. కొంచము వాపువుంటే ముఖమున నుండవచ్చును. కడుపు పెరిగి వుండును. కడుపుమీద, రెండు చేతులు వేసి వక చేతి వేళ్లతో వకపక్కనొక్కి రెండో చేతి వేళ్లతో మొదటిచేతి వేళ్లకు నెదురుగుండా కొట్టినయడల నీరు చేతికి తగిలినట్లులగును. కడుపు ఘట్టిగా నుండును, విస్తారము నీరు జేరితే యొగవూపిరి కడుపుమీద నరములు జేరడము కండ్లయందు నీరు గ్రమ్మట గలిగియుండును, విరోచన బద్ధము కలిగి యుండును కాళ్లు వాపును గలుగును. కొందరిలో కంఫు పచ్చబడును. ఈ

గుణమయకృదోష సంబంధము కొంచము దగ్గరవుండును కొందరిలో మూత్రమువండి తే తోడుకొనును- చిన్నపిల్లలోతులోదరము యకృతు పెరుగుటచే కలుగుచున్నది.

హేతువు- ఒడలు వాపుగలిగే హేతువులే యీరుస్మతయందు గలుగుచున్నవి. బిడ్డనుకన్నతరువాత బెసలోపట్టుచెడుటవల్ల గలుగును. ప్లీహ మొదలైనవాటిరుస్మతలవల్ల గలుగును.

నిరూపించుట- ఇతరరుస్మతలనుంచి ప్రత్యేకించుటకు నీరుస్మతలో రోగి యెటుపరుంటే అటువైపుకు నుదరము విస్తారముగానుండును. యీరుస్మత పుట్టినపుడు ముందుగా పొత్తికడుపువద్దనుంచి వాపుపుట్టును కడుపుతోను న్నమనిషి కడుపులోపిల్ల కదలుచుండును యిదిగాక కడుపులోనపిండము యొక్క గుండె కొట్టుకోవడము వినపడును.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- ఒడలుయావత్తు వాపుకలిగినపుడు జలోదరముండడముగాని దేహమందీ ప్లీహ మొదలగువాటివల్ల కలిగినపుడుగాని జలోదరమసాధ్యము రోగికి జ్వరముతగులుచున్నపుడును విస్తారముగా యెండిపోయినపుడు నిబ్బంది పెట్టును సత్తువుగలిగినట్టియు, వృద్ధులుకానట్టి వార్లయందు సంభవించి దుర్గుణములు లేనియెడల కుదురును.

చికిత్స- దేహములోని నురుగుదబ్బ ప్లీహ మొదలగునవి చెడిపోయి యీరుస్మతను కలుగచేసినపుడు నివారణకావడము బహుఅసాధ్యము అయితే ఉపశాంతి విరోచనసాధనమువల్లను, మూత్రసాధనమువల్లను, కలుగుచుండును దేనియందైనా వరపువల్ల నిరుస్మత కలిగినపుడు రససంబంధమైన మందులివ్వనగును పాస్ఫరస్ వలస్త్రి వేయవచ్చును కడుపునందునొప్పి యుండునపుడు జలగలుపట్టించి ఆవపిండపోల్టీసు వేసి నీటికాపడము పెట్టేది అటుపైని నోరుపట్టునట్లు [illegible]యివ్వవలెను జలోదరము నురుగుదబ్బ ప్లీహగుండె మొదలగువాటి[illegible]గినపుడు ఆస్థానములందు గుణమిచ్చే ఔషధములివ్వవలెను ఒడలు [illegible] చెప్పినవుషధములే యిందులోనివ్వవలెను.

———:(౦):———

సురాకారము ...... ౧౦ గింజలు.

టించెరుసిల్లా ...... ౧౦ చు

గోజుకు మూడుపర్యాయములు నీళ్లలో కలిపి యిచ్చి యుదరముపైని ఫ్లానెలుగుడ్డ బిగించికట్టవలెను. గుడ్డకట్టక ముందు-

అయొడిన్ ...... ౧౦ గింజలు.

కొబ్బరినూనె. .... ౧ గిద్దెడు.

కలిపి కడుపుమీద రాయవలెను- లేనియెడల టింక్చర్ డిజిటేలిస్ అయినా టింక్చర్ అయొడిన్ అయినా సబ్బు తైలములో కలిపి కడుపుమీద మర్దనా చేసి ఫ్లానెలుగుడ్డ కట్టవలెను- ఉదయసాయంత్రము ఒడలువాపులో చెప్పిన నం ౧౨ రు మాత్రలివ్వవలెను- ఔషధములకు లొంగనపుడు ఆసుపత్రికి రోగిని తీసుకువెళ్లి కడుపు బొక్క పొడిపించి నీరు తీసివేసేది. నెం ౧౬. ౬౦ వాడేది. — — — — — — —

(జలావృతశ్వాసకోశము.)

హైడ్రోథోరేక్సు. (Hydrothorax.)

సూత్రము ఊపిరితిత్తులను కప్పే పొరలో నీరుచేరి యుండును.

గుణములు- ఎగవూపిరి- ఊపిరిధ్వనులు చాతీమీద చెవిపెట్టి జూచితే యీనీరు చేరియున్నభాగమున వినబడవు. గుండెలో భారమున్నట్టుకలిగియుండును- గుండెకొట్టుకోవడము యెక్కువగానుండును. పొడిదగ్గు కలిగియుండును. బాధలేనిప్రక్కను పరుండుటకు రోగికి చాలా యిబ్బందిగానుండును. సాధారణముగా పరుండలేడు వక్షస్థలములో యిరుప్రక్కలందు నీరు కలిగినపుడు పరుండుట అశక్యము- నీరు చేరిన ప్రక్క పైకి నుబ్బెత్తుగా కానబడును. ఈవుబ్బెత్తులోపల యుండే నీటి యొక్క పరిమితి కొద్దియుండును. ఊపిరి బాగా తీసినపుడున్నట్టే ప్రక్క యెముకలు పైకివుండును.

చికిత్స- ఈఅస్వస్థతయందు ఆసుపత్రికి తీసుకువెళ్లి విశేషజబ్బుగా నుండినయెడల రంధ్రంపొడిచి నీళ్లు తీసివేయవలెను- నీళ్లు తీయించివేసినతరువాత గుడ్డబిగించి చాతిచుట్టూ కట్టవలెను. వాపులో చెప్పిన చికిత్స యావత్తు యీఅస్వస్థతయందు చేయవచ్చును. ముఖ్యముగా డిజిటేలిస్ యివ్వవలెను డ్రైకప్పింగు (Drycupping) వేసేది అనగా నిది గాజు ముంతకాక

(యిడిమాపల్మోనం.)

ఊపిరితిత్తులయందు నీరు చేరడము దీనియందు ఊపిరితీసుట యిబ్బందిగా

ణముచవలన నితరవాపులు కలుగును, వక్షస్థలములోని యితరవా

పులలె నిది సాధారణముగా కనుకొనుటకు శక్యము కాదు.

* జలావృత హృదయము. *

హైడ్రాప్స్ పెరికార్డియై. (Hydropericardium.)

గుండెకాయను కప్పియుండే పొరమధ్యను నీరు చేరుట- ఈరుగ్మత వా

కొన్నిదెబ్బలుకొట్టి యూరకుండి తిరుగా కొట్టుచుండుటవలను గుండె

ట్టుకొనుటవల్లను గుండెలో పట్టువల్లను, కనుకొనవచ్చును. ముఖము

శగానుండును ముఖమునందువాపుకలిగియుండును సాధారణముగాక్రింది

నిపాట్టయందు యీవాపు కలిగియుండును. —— ——

చికిత్స- ఈపైనిచెప్పిన రెండురోగములు ఒడలువాపులోనిచ్చేమందు

లవల్ల కుదురును- విరోచనములు, మూత్రము కావడమునకు హరించుటకు సా

ధనములు చేయవలెను- హరించడము రసమువల్లను, పొటాస్ ఐడైడ్ వల్ల

ను కలుగుచున్నది. నెం ౧౨ యిచ్చేది.

స్కర్వి. (Scurvy)

మూత్రము- రక్తములో జబ్బు కలుగుచున్నది.

గుణములు- ఈరుగ్మత క్రమముగా నిస్సత్తువతో వచ్చును మొగము

పాలిపోయిగాని పచ్చగాగాని యుండును. పళ్లయొక్క కుదుళ్లుబ్బి కొంచె

ము రాపిడి తగలగానే రక్తముకారును. ఆకుదుళ్లు మెత్తగానున్న కపిలి

యుండును. ఊపిరి దుర్గంధముగా నుండును. చర్మము యెండిపోయినట్టున్ను,

తెళుకుగాను, బిరుసుగాను, కమిలినరంగుగల మత్సలు రక్తమువల్ల కలుగు

చున్నవి. కాళ్లు, ఒడలువాపున్న శరీరములోనుండు దున్నులయందు నొ

ప్పులున్న చాతీలో బిగించియుండునట్లుండుట యాపిరితీయుటలో బాధ

గానుండడము అల్పాచమానము విస్తారరంగుగాను, కొంచముగానై విశే

షవాసనకలిగియుండును కురుపెక్కడైననున్నయెడల దానిఅంచు కమిలిన

ట్లుండును. కురుపుమీద కుళ్లినట్టుండును అట్టికురుపునుంచి కుళ్లునీరు కారు

చుండును. రుగ్మత పూర్ణముగా ప్రవేశించినపుడు ముడుకుతువంగకుండా

లాకుపోవడము కలిగియుండును. రోగికదలుటకు అసాధ్యమై యుండును

శలహాండలువాపున్న పొట్టకలిగియుండును. ఒడ లెండిపోయి యుండును

వాశికనుండి, నోటనుండి, వుత్సబుడ్డ వెంబడిని రక్తముకారును. విరోచనము లోను విరోచనములు దుర్గంధముగానున్ను రక్తమిశ్రముగా నుండును.

నిధానించుట- ఈరుగ్మత నొకపర్యాయం జూచినతరువాత పొరపాటు ను చెందుటకు అవకాశము చెందియుండదు.

హేతువలు- సత్తువగలపదార్థములు భుజియించకపోవుటచేత నుద్భిజ్జపదార్థములు తినకుండుటవల్ల నుప్పుపెట్టిన మాంసమువగైరాలు చాలా కాలము భుజించుటవల్లను అశుభ్రమువల్ల నీరుగ్మతకలుగుచున్నది. ఇంకా అశుభ్రవాయువు విశేషమలచటపాందేలాగున పాటుపడడమువల్లనుకూడా కలుగుచున్నది. సముద్రముమీద దూరపుప్రయాణం చేయునపుడును నాటు. నకూడా యీ హేతువులు తటస్థించినపుడు సాధారణముగా నీరుగ్మత కలుగుచున్నది.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- నవీనములైనరుగ్మతలు జబ్బుచేయవు పురాణించుటవలన హానికలుగును.

చికిత్స- మంచితిండి, ఉద్భిజ్యపదార్థములతోను కొంచము పులుసుగలిగిన పండ్లతోనివ్వవలెను- నిమ్మదబ్బ- నారింజవగైరా పండ్లివ్వవలెను- సముద్రంమీదను రోజుకుగిద్దెడు నిమ్మపండురసంయివ్వవలెను- చారివ్వవచ్చును బారుక్లైర్నరసము మినరల్, యాసిడ్, గోరువెచ్చనినీళ్లు స్నానము చేయించవలెను. కాళ్లు, పినగరు, సిరకా, కలిపిననీళ్లతో కడిగించవలెను. బంగాళాదుంపలపొడి, నిమ్మ[illegible]సం, పంచ[illegible]కలిపి దాహముగాని వ్వడము బహుగొప్ప [illegible] సాధారణముగా నాసుపత్రియందు వాడుక చేయబడును. [illegible]నైట్రిక్ నాలిక్, యాసిడ్లు, కలవ ళ్లునీళ్లు మొదలైనవి యివ్వవచ్చును బంగాళాదుంపలందు విశేషముగా సిట్రిక్ యాసిడ్, పొటాష్తో కలిసివుండును- ఈరుగ్మతకు ముఖ్యము నిమ్మపంటిరసం F వెం ౬౮- ౬౫- ౭౦ ౧౮-- ౧౭ వాడుక చేసేవి.

ప్లూరసీ. Plueriſy

ఊపిరితిత్తులను కప్పెపొరయందు కలిగేవరుపు (యింఫ్లమేషన్) అయివున్నది.

భేదములు- ఒకవైపునుండేటిది రెండువైపులనుండేటిది కొంతమట్టుకు

నుండేటిదిన్నీ యివి నూతనముగాగాని, దీర్ఘముగాగాని, యుండును.

గుణములు- దీనిలో మొదటిగుణము వక్షస్థలము యొక్క చనుమొనలుండే భాగములో తీక్షణముగా పొడిచేకొన్నట్లు యున్నది. ఈనొప్పి నొక్కుట వల్లనుగాని, దగ్గుటవల్లనుగాని, యూపిరి బాగాతీయుటవల్లనుగాని, నొప్పియున్నప్రక్కను పరుండుటవల్లనుగాని, యెక్కువగును- ఎండయూపిరి పొడిదగ్గుయుండును- యీదగ్గువల్ల రోగిబాధపడును ముఖమునందు వెర్రికళయుండును ఉష్ణము, వేగముగాను స్వల్పముగాను శ్వాసకోశములోని కురుపు చితుకుటవల్లనున్ను గుండెజబ్బువల్లనున్ను కూడాకలుగును అణచడము శక్యముకాని నాడికలిగియుండును నాలుక దట్టముగ మలినముగలిగుండును. విదాహామువిశ్రమము లేకుండుట స్వల్పముగా గాఢమైనరంగు గల అల్పాచమానముగును.

హేతువులు- ఆధార [illegible] వడికాలపు మనుష్యులందును గలుగుచున్నవి.

హేతువు- రొంప- చలవ- [illegible] టవలనగాని, హెచ్చుటవలనగాని, గలుగు [illegible] క్కఎముకలు విరగడము, యుష్ణము [illegible]

చికిత్సనొప్పియున్నప్రక్కకు కాపడము పెట్టవలె, [illegible] గాని, అవిశపిండిపోల్టీసుగాని వేయువలెను.

నల్లమందు........ ౨ గ్రే
క్యాల్ మెల్ ...... అర గ్రే
టార్టర్ ఎమిటిక్ ... కటిరెమునిమిదవవంతు గ్రే

కలిపి మాత్రలుచేసి ప్రూటకొకటిచొప్పున రోజుకు ౩ పర్యాయములివ్వవలెను. జేమ్సుపౌడరు స్వల్ప మోతాదులుగా తరుచుగా నివ్వవలెను.

టార్టర్ ఎమిటిక్ వకటి నాలుగవవంతు ఔ

మానుపలస్త్రీ

రెండూకలిపి నొప్పియున్నప్రక్కమీద రాయవలెను పొక్కపలాస్త్రీ కూడా చేయునప్పుడు విరోచనము, నీరుడు [illegible] సాధనములు చేయవలెను నొప్పియున్నప్రక్కను జలగలుకూడా పట్టించవచ్చును

సాధనమైయున్నది- నెం ౩౭౩ ఇచ్చేది.

క్రానిక్ఫ్లూరసీ.

పైన చెప్పినరుగ్మత చాలాకాలముండుటవల్లనిస్థితిలోకి తెచ్చుచున్నది దీనియందు హెక్టిక్జ్వరమున్ను నాడి తొందరగాకొట్టుకొనుచుండును రోగిజబ్బులేని వైపున పరుండుట అసాధ్యమున్ను కలిగియుండును జబ్బుప్రక్క యెత్తుగానుండును.

చికిత్స-

క్యాలమేల్. ౩ గ్రె

పిల్ సాపోనిస్కో. ౧౼ గ్రె

౧౨ మాత్రలు చేసి ౩-౪ పర్యాయములు రోజుఒక్కొంటికిచ్చి నోరుపట్టగానే మాని వెయ్యడం ఐడైడుఆఫ్పొటాశియం ప్రూటకు ౫ గింజలెత్తు చొప్పున నీళ్లలోకలిపి యివ్వవలెను మనిషి విశేషనీరసించినపుడీ చికిత్స వుపయోగించుచున్నది అయిడన్పలా(స్త్రీ) పైనిరాయించవలెను రోగియొక్క బలమును, సత్తువను, కలుగచేసేయౌషధములవలన భద్రపరచవలెను మనిషి విశేషం తూలిపోయినపుడు వైనుసత్తువగలతిండి యివ్వవలెను.

న్యూమోనియా. P nuemonia.

భేదములు- ఒకయూపిరితిత్తియందుగాని, రెంటియందుగాని, యీరుగ్మతప్రవేసించును ఊపిరితిత్తి పైభాగంగాని లోభాగంగాని, బాధపొందును- ఎడమవైపుకంటె కుడిభాగమందుండే తిత్తితరుచుగా బాధనుపొందును.

గుణములు- విస్తారముచలికలిగి జబ్బుచేసిన యూపిరితిత్తి ముందుభాగమందుగాని, యీవైపుభుజములోగాని, నొప్పికలిగియుండును ఊపిరితీసుట కిబ్బందిగానుండును జిగురుకలిగి క్రమముగా యినపతుప్పురంగుగల కెళ్లగలిగిన దగ్గుకలిగియుండును, ఈరుగ్మతలో నిదిముఖ్యమైన గుణముగానున్నది. జ్వరము, చపలనాడి, పొడిగాను కాకగాను దేహము- వేడియూపిరి- పెదివెలు నల్లగానుండుట తలనొప్పిగలిగుండును ఈకడపటి రెండుగుణములు శిరస్సునుండి తిరుగా వచ్చురక్తప్రవాహమునకు అడ్డుగల్గుటవల్ల గలుగు

చెవిసన్న కొన్నిగల వెంట్రుకలు రెండువేళ్లతో నలుపుటవల్ల కలిగెడు ధ్వని వలెనుండును రుగ్మత పురోగమించుటవల్ల నూపిరితిత్తి ఘట్టిపడి యీధ్వని నశించిపోచున్నది. చిన్నపిల్లలయందు ముక్కు శిరములు వూపిరి తీయునపుడే గురుచుండును కాక ౧౦౮ వరకెక్కును నిముషమునకు ౪౦ మారులూపిరి తీయును- వారము, పదిరోజులలో తరుచుగా జబ్బు చేయని స్థితిలో నిమ్మళించును.

నిధానించుట- ఈరుగ్మతయందు దగ్గుయొక్క కెళ్లవలను యితరదగ్గుల నుండి భేదింపశక్యమగును.

హేవులు- ఆధార హేతువు విశేషధ్వనితో చాలాసేపు మాట్లాడుట విశేష సారాతాగుట.

ప్రజ్వల హేతువులు- చలవపైనుండు వాయువయందు మార్పుగలిగినపుడు నీరుగ్మతగలుగుచున్నది. వేపపువ్వువలనునున్న కకారాయిదగ్గు పీటివల్ల కూడా నీరుగ్మత గలుగుచున్నది.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- రోగియొక్క వైన్సు దేహపటిమ రోగమునుభవించుటకు పూర్వము రోగియొక్క ప్రవర్తనయివి యిందుకు ముఖ్యకారణముగానున్నది. బాల్యులు- పెద్దవాళ్లకంటె నీబాధనుతరుచుగ నొందుచుందురు విశేషముగ కెళ్లపడిపోవడ [illegible] నెమ్మదికలగడము నీరుగ్మతలో మంచిగుణములుగనున్నవి- తలనొప్పి [illegible] పాటలు, నాలుకపొంగు, పెదవెలునల్లపడుట, కాళ్లుచేతులునల్లపడుట, చలిహెక్టికు జ్వరము చికిత్సలోపడిన యోగయూపిరి నాలుకయందు మదినముగలిగి యుండడము దుర్గుణములైయున్నవి.

చికిత్సవిరోచనములకు సాధనముచేయవలెను యిపికాకుఆ గింజలు- టార్టర్ ఎమిటికు ౧ గింజలో ౧౨వ వంతెత్తు నల్లిమందు ప్రత్యేకముగా నీరుగ్మతలో నివ్వకూడదు- చాతీపైని పాకుపలాస్త్రీగాని, టార్టర్ ఎమిటికు పలాస్త్రీగాని, రసపలాస్త్రీగాని, మర్దనాచేయవలెను.

క్యాల్ మెల్ ...... ౨ గేన్

టార్టర్ ఎమిటికు... అర గేన్

మాత్రలుచేసి రోజుకు ౨-౩ పర్యాయములివ్వవలెను హెక్టికు జ్వర

ము మొదలైన దుర్గుణములుగలిగినపుడు అమోనియాకార్బొంది మొదలగున వి యివ్వవలెను స్ట్రైనర్ మినరల్ ఆసిడ్ కలిపి యివ్వవలెనుఇందుకుపత్యము కాకశాయ్యనవి సత్తువైన పదార్థములివ్వవలెను రోగియుండేగది చల్లగా గాని వెచ్చగాగానియుండకూడదు రోగికి సుఖమైనంతవట్టుకు తలక్రింద మొత్తపెట్టవలెను రోగము దీర్ఘకాలము నిలిచినతరువాత రసముగాని ఐయొడైడు ఆఫ్‌పొటాష్‌- బారుకుకషాయముతో కలిపిగాని ఇవ్వవలెను నెం ౨౫-౨౬ ౭౮ ౭౫- ౮౮- ౮౯- ౯౦- ౯౧ ఇవ్వవలెను.

హీమాప్టిసిస్‌- రక్తకాస Hamoptysis.

గుణములు- గుండెలో భారము- పట్టు- కాకకలిగియుండును. వూపిరివి డుచుటకిబ్బంది దగ్గు ఎగయూపిరి జ్వరముకలిగియుండును. నోటివెంట రక్తముపడినపుడు ముందుగా గొంతుకలో నుశిపుట్టును. నోరుప్పగానుండును దగ్గుతోబడ్డ రక్తము విస్తారముగాను ఒకటెమారుగాను పడినపుడు మలినమైనరంగుకలిగి నురగగానుండును. సాధారణముగా యెఱ్ఱనిరంగుండును చపలమైనట్టిన్ని అణచితే నూరగుండే నాడికలిగియుండును. కొంత మందియందు దగ్గుయేమిగొంతుకలోనునుసిలేనిదే నోట రక్తముచేరినిండును. పైకిపోయినరక్తముయొక్క పరిమితినిపట్టి దేహమందు గుణములుండును విశేషరక్తముపోతేనేతప్ప మృతికలుగదు.

నిధానించుట- రక్తము కక్కుకోవడము- హెమిటెమిసిస్‌నుంచి యుమ్మినరక్తము నురగకలిగియుండుటవల్లను రక్త మెఱ్ఱరంగు కలిగుండుటవల్లను భేదింపనగును. కడుపులోనుంచి వాంతిచేసుకున్న రక్తము నల్లగానున్న కొంతముద్దకట్టినదిగానున్న జీర్ణకోశమునందుండు పదార్థములతో కలసియుండునుగాని నురగగానుండదు.

హేతువులు- ఆధారహేతువులు- తెగబలియుట- నాజూకైనదేహము రక్తమునందొకవిధమైన జబ్బుగలుగుట- వూపిరితిత్తులయందు కాయలుపుట్టుట గుండెకాయయందు రోగముగలుగుట.

ప్రజ్వలమేళువు- విశేషము కసరత్తుగాని పాటుపడుటగాని దెబ్బలువగైరా విశేషధ్వనిగా చాలాసేపు మాట్లాడుట కాకనుంచి చలవకు తత్తణము మారిపోవుట చల్లనిఘాలి వైను, సారాయి, హద్దులేక తాగుట స్త్రీ

యందు ముట్లు కావడము ఆటంకమైనయెడల రక్తమూపిరితిత్తులలోనుం
నోటివెంబడ పడును.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- ఇతరరుగ్మతవల్లను కలుగునపుడీరుగ్మత విశేష
ఇబ్బంది కలుగచేయునదికాదు. మూలవ్యాధిగాని ముట్లుగానిపోయి యీ
రుగ్మత కలిగినపుడు హానికలుగచేయును క్షయలోగాని క్షయకుముందుగా
ని యీరుగ్మత కలిగినపుడు విస్తారకాలము రోగిజీవించినను హానికలుగును
గుండెకాయ జబ్బువల్ల గలిగినపుడు త్వరగా హానికలుగ చేయుచున్నది.

చికిత్స- మంచుగెడ్డ నోటియందుంచవలెను, మంచుకలిపిననీళ్లు వగైరా
డాహమిచ్చుటవల్లను బహుకార్యకారి. గంధకపుధృతి నీళ్లలోకలిపినది ౩౦
చుక్కలు గిద్దెడునీళ్లలోకలిపి రోజుకు ౪-౫ పర్యాయములివ్వవలెను. నల్ల
మందరఖు ౧౦ చుక్కలు మోదాత్తుకు చేర్చుట కూడా మేలుకలుగచే
యును. పటికగుండ చేసి ౫ గింజలెత్తు పూటకివ్వవలెను. గేలికేసిడ్ అదేప్ర
కారము రోజుకు ౩-౪ పర్యాయములివ్వవలెను. నల్లమందు ౧ గింజెత్తు
గెలికేసిడ్ ౫ గింజలెత్తు గంధకపుధృతినీళ్లలోకలిపినది ౫ చుక్కలు యినఫ
ప్యూషన్ రోజీయాసిడై ౧ నర ఔన్సుకలిపిరోజుకు మూడుపర్యాయములి
వ్వవలెను. పిల్యూలా ప్లంబైకం నోపియో ౩ గింజలు మొదలు ౫ గింజలె
త్తువరకు రోజుకు మూడుదఫాల నివ్వవలెను.

టింక్చరు విరాట్రివిరడిన్ ...... ౧౫ చుక్కలు,
అక్వాఅన్సైతై ... ... ౧ ఔన్సు

కలిపి రోజుకు మూడుదఫాలనివ్వవలెను. మేటికోగుండ నల్లమందుతో
గాని వట్టిదిగాని అయిదుగింజలెత్తు మాత్రచేసి ౩ పూటలందివ్వవలెను.
యీసాధనములన్ని యీరుగ్మతయందు ముఖ్యముగా చెప్పినవిన్ని గుణమి
చ్చేవియైయున్నవి నెం ౩౨- ౭౨- ౭౬ యివ్వవలెను.

క్షయ. Phthisis.

గుణములు- ఇదిముఖ్యమైన రెండు విధములు చాతిబిగించినట్టు మొద
టనుండును. దేహములో కాకగానుండును. స్వల్పమైన నుసిగల దగ్గుకలు
గును. నిస్త్రాణ- అశక్తి- పాటుపడునపుడగుపడుచుండును, ఉన్నతస్థలా

న కెమ్ముచున్నప్పుడు ఊపిరి ధారాళముగ పీల్చ యిబ్బందిగానుండును. నాడి చపలముగానుండును, శరీరము వేడిగానుండును, ఈ వేడి సాయంత్రమున ముఖ్యముగానుండును. ఈగుణములు సాధారణముగా రక్తము నోటినిపడేవరకు రోగివల్ల నలక్ష్యపెట్టబడును. ఈరక్తముమ్మడము క్షయిలో మొదటిస్థితిని తెలియజేయుచున్నది. రెండవస్థితియందు దగ్గిన కెళ్లె తుళ్లునట్లుండును. దగ్గిస్థితిలో విస్తరించి రాత్రియందు విశేషయిబ్బంది కలుగచేయుచుండును వక్షస్థలముయొక్క మీదిభాగమున్ను దిగువభాగము నొప్పికలిగియుండును. ఊపిరి తొందరగాను, ప్రక్కను పరుండునపుడిబ్బందిగాను, తుదకు కుళ్లిన కెళ్లె దగ్గుతో పాటున్ను, హెక్టిక్ జ్వరమున్ను కలుగుచున్నది రాత్రియందు చాలా చెమట విశేషముగ పట్టుచుండును. అందువలన రోగి బలము చెడిపోవుచుండును. పగటియందు దేహము వేడిగాను, పొడిగాను, ముఖవర్చస్సు కాంతివంతముగను విరేచనములు పట్టుకొని రోగిని తూలకొట్టి మరణమును కలుగచేయును లేనియెడల రాత్రి చెమటవల్లనున్ను దగ్గు, జ్వరము తగ్గునప్పుడు ఇంకను సరిగా కాకయుండును. కెళ్లె విస్తారముగా పడ్డినపుడున్ను వృతిబొందును. యిప్పుడు రోగి త్వరగా బాగుపడవలెననే యిచ్ఛకలిగియుండును. ఈరుగ్మత ప్లూరసీతోగాని, యితర దగ్గులతోగాని, ఒడలువాపుతోగాని, అప్పుడప్పుడు చేరియుండును.

నిధానించుట:- కెళ్లెవలన హెక్టిక్ జ్వరమువల్ల నీరుగ్మతను కనుగొనవచ్చును. మైక్రోస్కోపు:- యీ కెళ్లెమునను పోసిన మొదల కఫ క్షయినయడల బ్లైపోచున్నది. లేనియైతే:- గట్టిపడుచున్నది మొట్టమొదట కెళ్లె నురగలాగుండును. తరువాత ముద్దవలెనుండి నీటిలోవేస్తే అడుగునకు మునుగును. మొత్తముమీద ఈరుగ్మత రెండు సం॥ రములకు అంత్యమగుచున్నది. రోగము బలముగానుంటే రెండు సం॥ రములలోగానే అంత్యమగును. విశేష బలమైతే ఆరుమాసములోగానే ఆఖరు చేయును. దీర్ఘములైనపుడు మధ్యమధ్య రక్తస్రావమువలన బాధపడుచు చాలాకాలముండును. — — —

హేతువులు:- ఆధార హేతువు తల్లిదండ్రులవల్ల కలుగుచున్నది. పడుచుతనం పురుషులందు వచ్చుగిల ప్రదేశమందుండుటకి. — — — —

ఉపద్రవములు- న్యూమోనియా. రొంప, ఉబ్బస, రాజరోగము, సు
రోగములు, మశూచకము, వేపపువ్వు, ఈరోగములు కలుగచేయుచు
వి. కొన్ని పరాగము లీరుగ్మతను పుట్టించును. నూరుములు చేయువాం
రాతిపనివాండ్లు, ముత్యపు బొత్తాయులు చేయువాండ్లందరు గ్మతకలు
చున్నది. — — — — — —

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- నవీనమైనవాండ్ల నీరుగ్మత కుదురుచున్నది. ప్రా
చీనయడల నౌషధముల వల్ల కార్యము లేదు. — — — — —

చికిత్స- స్వేదము పుట్టించెడి నౌషధములివ్వవచ్చును. కళ్ళెను పోగొ
ట్టు నౌషధములివ్వవలెను. హైడ్రోక్లోరిక్ యాసిడ్ - 3 చుక్కలు ఔ॥ నీటిలో క
లిపి రోజుకు మూడుపర్యాయములివ్వవలెను. సత్తువను కలుగచేసే మం
దులివ్వవలెను. మినరల్ ఆసిడ్, బార్కు, స్ట్రైనన్, ఇనప సంబంధమైన
యౌషధములు- జింకు, సిన్నిల్, ఇపికాకు, అమోనియా మొదలైన యౌ
షధములివ్వవలెను. కాడ్ లివరు ఆయిలు- నల్లమందుతో చేసిన మందులివ్వవలెను.
కాడ్లివరాయిలు (చేపనూనె) ఈరుగ్మతయందు ముఖ్యముగా కార్య
కారిగా వున్నది. చమురుగల భోజనములు, సత్తువైన పంది, పోర్కు మైన,
బ్రాంది మొదలగునవి యివ్వవచ్చును. అప్పుడప్పుడు రుగ్మత కుదురును.
అనేకులు కేవలము పాలు పుచ్చుకొనుటవల్లనే బాగుపడుదు
రు. అయొడైడాఫ్ పొటాసియం గాని, అయొడైడాఫ్ ఐరన్ గాని,
రుగ్మత హరించే కొరకివ్వవలెను. మొదటిది 5 గింజలెత్తు బార్కు కషా
యములో కలిపిస్తేది. అయొడైడాఫ్ ఐరన్ 1 గింజెత్తు- యుక్స్ట్రాక్టు జెన్
షన్ 5 గింజలెత్తులో కలిపి మాత్రలుచేసి యుదయము సాయంత్రములందీయ
వలెను. చలిగాలి గాని, చలిగాని తగలకుండ ఫ్లానెలుగుడ్డ చాతీమీదచుట్టుక
ట్టవలెను. చాతీయందు నొప్పి గలచోట జలగలను పట్టించవలెను. నేపాళపు తై
లము గాని, టార్టర్ ఎమిటిక్ ఆయింటుమెంటు గాని, పైని రాయుచుండవలెను
ఐడిన్, పైని రాయించవలెను. సముద్రపుగాలి యుండుచోట మంచిదైయున్నది.
పైని చెప్పిన చికిత్సలు సాధనము చేయవలెను రుగ్మత బలముగా
యున్నపుడు వాంతికివ్వవలెను. ఇపికాకువాంగ్ 20 గింజలెత్తు ఉదయముతో

లేవగానె ప్రతిరోజుగాని, రోజువిడిచిరోజుగాని, నీళ్లలోకలిపి రోగి యొక్క బలమునుపట్టి యిచ్చి కొంచము వేడినీళ్లివ్వవలెను. పొడిదగ్గు కలిగియున్నపుడు వాంతికిచ్చుటవల్ల హానికలుగును. రాత్రియందు విశేషచమట, దగ్గు, *జ్వరము, గుండెదడ, విరోచనములు, రక్తకాస, ఇవి మిక్కిలి యిబ్బందిని కలుగచేయును. గుండెదడ. టింక్చర్ డిజిటేలిస్ 10 లేక 20 చుక్కలు నీళ్లతో నిచ్చుటవల్ల కుదురును. దగ్గు- కసగలవస్తువలు బుగ్గనుంచుటవల్లను. నల్లమందు స్వల్ప మోతాదులుగా నిచ్చుటవల్లను కంపౌండు సిరూల్ పెలు ౭ గింజలెత్తు- యక్ట్రాక్టుకోనియంయిచ్చుటవల్లకుదురును. యక్ట్రాక్టుఆఫ్ స్ట్రామోనియం 1-6 గింజెత్తు స్ట్రామోనియంచుట్టలు కాల్చుటవల్ల దగ్గుకుదురును. యక్ట్రాక్టులిక్కరసులోకలిపి బిళ్లచేసి బుగ్గనుంచుకుంటె దగ్గుకుదురును. ఇది ముఖ్యమైన యౌషధము-జ్వరము. డిజిటేలిస్ను కలిపిక్వైయినను పెద్దమోతాదులవల్లను గోరువెచ్చనినీళ్లలో గుడ్డముంచి పిండేసి ఒడలంతట తుడుచుట వల్లను అయిడోఫారం చాతీకిపూయుటచేతను పోవును. దాహములివ్వవలెను రాత్రియందు చమటలు గంధకపుద్రుతి నీటిలోకలిపినది ౨౦ చుక్కలు నీళ్లలోకలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములివ్వవలెను. ఈమందులో ౧-౭ వంతు గింజమార్ఫియా,కలుపుట శ్రేష్ఠము. ఇందుముఖ్యము జింకుఆక్సైడు ౨ గ్రేనులు రాత్రియిచ్చుట దీనితో బెలడోనాగాని మార్ఫియాగాని కలపవచ్చును- క్వైయినను గేలికేసిడ్డు యివ్వవచ్చును పికొ్రటాక్సీను (pi crotxine .) 1/60 గ్రే మాత్రలుగాయిస్తేకట్టును మస్కరీను- పిలోకార్పీను- అగరికసు- చమటను, కట్టించును, వాంతి- హైడ్రోస్సైనికేసిడు, బిస్మితు యిచ్చుటవల్ల కుదురుచునది. — — — — —

కార్బొనేటు బిస్మితు.	౧౦ గింజలు.
హైడ్రొస్సైనికేసిడు.	౫ చుక్కలు.
తుమ్మబెగురు.	౧ డ్రాము.
సిర్పైఆరేప్షియై	౧ డ్రాము.
నీళ్లు	౬ డ్రాములు.

*దగ్గుకు F నెం౧౪౭యిచ్చేది. *బలహీనమునకు F నెం౭౩-౧౨౯-ఇచ్చేది

కలిపి రోజుకు మూడుపర్యాయములివ్వవలెను. బలహారము కానివస్తువులు పథ్యము. మాంసాదులు పెట్టకూడదు. విరోచనములు కలిగియున్నయెడల F నెం॥ ౧౯-౧౩ం ఇచ్చేది. అజీర్ణమునకును కార్బొనేటు సోడియిచ్చేది. F నెం ౧౨౩- ౧౨౨- ౬-౧౨ యిచ్చేది. ఘట్టి పదార్థము లేమి, నొక్కు పిడచలేమి తినకూడదు. జావవలెనుండు పదార్థములు భుజించవచ్చును. రక్తకాసకలిగున్నయెడలను, రక్తకాసలో చెప్పిన యౌషధము లివ్వవలెను. రుగ్మతయొక్క కడపటి దశయందు వైనెను, అమోనియా, బహుకార్యకారిగా తలంచి యివ్వవలెను. మాల్టు, చాపనూనెహైపాఫాస్ఫేటువైము, కొబ్బెరనూనె, మేకపాలు, గాడిదపాలు, పాలమీగడ, వీటిచే కొందరికి కుదురును. డాక్టరుకోచిగారి ట్యూలక్కులీను. (Tubercuine) పిచ్చికారిచే బహువేగము కుదురును. పిల్లలలో నెం ౮౫ యివ్వవలెను.

రొంప. Cold.

నాసికయందు ఒకవిధమైన యొుప్పు గానున్నది.

గుణములు- ముక్కులో బిండపెట్టినట్లుండును తల బరువుగానుండు మొదట ముక్కు నాసికలు పొడిగానుండి తరువాత రొంపకారును వరుపు హెచ్చినకొద్దీ కండ్లనీరు కమ్ముచుండును గొంతుకు ఎలుగురాసి పొడిగానుండినట్లుండున. ఊపిరితీయుట కిబ్బందిగానుండును శరీరమంతట నొప్పి బహునీరసముగానుండును ఈగుణము లొకరోజుగాని, రెండుదినములుగాని, యుండిపోవును.

ఇందుకుచికిత్స- తరుచుగాజేయడము సంభవించదు. అప్పుడపుడు ఒక్కమారు దేశమంతట జనులను బాధించును- అప్పుడు విశేషతీవ్రముగా గుణములు కానబడును. అప్పటిలో దీనిని, ఇంఫ్లూయంజా అనివాడుకొందురు. ఇప్పటిలో నీదిగువ చెప్పబడు మందులవల్ల కుదుర్చబడును. సాధారణమైన శైత్యములో F నెం॥ ౮- ౮౭ చే పోవును.

పొటాసీక్లోరసు. ...	...	...	౫- గ్రింజలు.
బ్రాంది.	...	...	౧- ఔన్సు.
నీళ్లు. ...	...	...	౧- ఔన్సు.

కలిపి పుచ్చుకొనుటవల్ల కుదురుచున్నది. లేనియెడల విరోచనములకు పు
చ్చుకోవలెను. — — — — —

వాంతికి, ఇపికాకు. — ౨౦ గింజలు.

టార్టర్ ఎమిటిక్ — ౧ గింజ.

వేడినీళ్లలో కలిపి పుచ్చుకోవలెను. అటుపైని అర్ధపావు వేడినీళ్లు వాంతి యైనప్పుడు పుచ్చుకొంటూ వుంటే సులువుగా వమనమగును. వేడినీళ్లలో పాదములుంచుకొని పావుఘంట వేళ వరకు కూర్చోవలెను. ఇందువల్ల రొంప పోవుచున్నది. డోవర్సుపౌడరు ౧౦ గింజలెత్తు పరుండబోవునప్పుడు పుచ్చుకోవలెను. జారుడు మొదలైనవి యివ్వవచ్చును. — —

స్పిరిట్సు తరుపెంటయిను. — — ౨౦ చుక్కలు.

టింక్చరు క్యాంఫరు. — — ౧౫ చుక్కలు.

ఇపికాకు. — — — — ౧ గింజ.

స్పిరిట్సుక్లోరిఫారం సాధారణమైన రొంపయందిచ్చుటవల్ల కుదురును. రాత్రి పరుండు వేళను కడుపునిండా చల్లని నీళ్లు తాగవలెను యిందువల్లనే కొందరికి కుదురుచున్నది. ఇన్ఫ్లూయింజాలో (Influenza,)

టింక్చర్ ఓపియమ్. — — ౧౦ చుక్కలు. —

స్పిరిట్సుతరు. — — — ౪౦ చుక్కలు. —

కర్పూరపునీళ్లు. — — — ౧ ఔన్సు. — —

కలిపి యివ్వవలెను. — — — — — — — — —

ఇపికాకువైను. — — — ౧౦ చుక్కలు.

సిరపుపాపవరిసు — — — ౧ డ్రాము.

స్పిరిట్సు అమ్మోనియా. — — ॥ అరడ్రాము.

కర్పూరపు నీళ్లు. — — — — ॥ అర ఔన్సు.

ఇవి కలిపి యిచ్చుటవల్ల పోవుచున్నది. F. సెం ౫, ౪౮, ౮౪, వాడేది.

పైనార్కటాన్సులేరిస్. గొంతునొప్పి.

గుణములు- రొంపలో సాధారణముగా వచ్చుచున్నది. కొండనాలుక యిరుప్రక్కలందున్న వెనక భాగమంతా నొప్పుగలిగి యుండును.

నోటికి వెనక ప్రక్కను యెర్రగాను, చెవుల యందు నొప్పి, గొంతుకు యలుగురాశి యుండి జ్వరము కలిగి యుండును. కొండనాలుక పెరిగి నోటి యొక్క వెనక భాగమునకు తగులుచుండును. అందువల్లన దిన్నదగ్గు కలిగియుండును. రోగి వెనకకు పరుండునపుడు దగ్గు విస్తారముగా వచ్చుచున్నది. ఈ దుష్కృత క్రమముగా నిర్మూలించవచ్చును- లేనియెడల కొండనాలుక సమీపమునకు కురుపులగును. — — —

సాధ్యాసాధ్యవివేకము చాలాకాలము అశ్రద్ధ చేయుటవల్లను తెలివితక్కువ చికిత్స చేయుటవల్ల నిబ్బంది కలుగును.— — — —

చికిత్స- కంఠమునకు జలగలు గాని, కాకను పుట్టించే తైలములు గాని కుదర్నా చేయవలెను. స్నానలు గుడ్డ మెడకు చుట్టవలెను. [illegible] కేప్సికం, టింక్చర్ మర్, పుక్కిలించవలెను. పుక్కిలించడము నానాగా, గొంతుకలో నౌషధములుంచ కొని గలగలలాడించి యుమ్మి వేయవలెను. విరోచన సాధనము చేయవలెను. గొంతుకులో కురుపుపుట్టిన యెడల [illegible] ష్టులకు వాంతికి యివ్వవలెను. కొండనాలుక పెరిగినపుడు క్యాస్టిక్ అంటించవలెను. లేనియెడల క్యాస్టిక్ నీళ్లలో కలిపి పుల్లకు, దూదిచుట్టి అందులో ముంచి కొండనాలుకకు పట్టించవలెను. [illegible] (స్త్రీ) కంఠమునకు [illegible] రోగమునకు ఉపయోగించును. కంఠమునకు అయిడిను పూయవలెను — క్లోరేటు పొటాషు, టింక్చర్ మర్ 9 నీళ్లు యివి కలిపి గండూషణ చేయుంచవలెను. పటిక- కాచు- నీళ్లు- ఈమూడున్ను కలిపి గొంతుకు పుండుగా నున్న సమయమున గండూషణ చేయవలెను. — —

పొటాష్ క్లోరేటస్. ... ... ౫ గింజలు.

ఇపికాకువైను. ... ... ౧౦ చుక్కలు.

హైడ్రోక్లోరిక్ యసిడు. ... ... ౧౫ చుక్కలు.

నీళ్లు. ... ... ౧ ఔన్సు.

కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయము లిచ్చుటవల్ల శైత్యమునందు వల్లపడుచుండే యాపత్తు బాధలు పోవును. సం [illegible] యిచ్చేది. — — — — — — —

బ్రాంకైటిస్. Bronchitis

ఊపిరి తీయు నాళమునందు ఒకవిధమైన వొుసపును బ్రాంకైటిస్ యని పేరు. ఇది మూడు విధములు. — — —

౧. అక్యూటు బ్రాంకైటిస్ ... ...

౨. క్రానిక్. ... ...

౩. సఫొకేటివ్ కటార్. ... ...

౧—అక్యూటుబ్రాంకైటిస్. ... ...

గుణములు. గుండెలలోనొప్పి బరువు - పట్టుకలిగి యుండును. ఛాతిలో బోరవెనుక పచ్చిగా నుండును. తెల్లనైన పలచని కెల్ల గలిగిన దగ్గు గలిగి రోగముముదిరిన తరువాత కెంఫముద్ద కుల్లియుండును జ్వరము న్ను దగ్గుటవల్లగాని పనిచేయుటవల్లగాని యెక్కువయ్యే యెగయూపిరిన్ని గలిగి విశేష రొంపయందుండు గుణములు కలిగియుండును. — —

౧౧ క్రానిక్ బ్రాంకైటిస్.

గుణములు, యీరుక్మత అక్యూటుబ్రాంకైటిస్ వల్లగలుగుచున్న ది. అప్పుడప్పుడు ప్రత్యేకముగా గలుగుచున్నది. రొంపయందుండు గుణములతో ప్రవేశించి అక్యూటుబ్రాంకైటిస్ యందుండు గుణములు గలిగి యుండును, గాని గుణములంత తీవ్రముగానుండవు కెంఫ యొకప్పుడు విస్తారముగాను ఒకప్పుడు స్వల్పముగాను పడును. ఈ రుక్మత అనేకతరహాలుగా శరీరమున పుట్టి కలుగుచున్నది. — — —

౧౧౧- సఫొకేటివ్ కటార్.

గుణములు ఎగయూపిరి యీసద్దునిగల దగ్గుతో కెంఫ పడడమున్ను, మాంద్యము, నిస్సత్తువ, కాళ్లు, చేతులు, చలపలు కమ్మియుండుట కొన్ని కేసులయందు, కెంఫ విస్తారముగా గలిగి దానిని యుమ్మివేయుట కవకాశము గలుగుగకే యూపిరితీయలేక, మృతిబొందుదురు. ఈ రుక్మతయందు గొంతుక యూపిరి నాళము యెరుపెక్కగానుండి యూపిరి నాళము యొక్క చివరలు కఫముచేత నిండి యుండును. — — —

చికిత్స— సీమ అవశేషించి పోల్టీసు, ఛాతీకి వేసేది. తీవ్రమైన గుణములు తగ్గిన తరువాత ఛాతీమైని పాకేర్ మందు వేసేది. —— ——

ఛాతీకి జలగలు గాని, కపింగుగ్లాసు గాని, పట్టించవలెను.

టార్టరు యెమిటిక్కు ½ గ్రేనుమైకరు అమోనియా యాసిటేటుతో-చేర్చి యిచ్చినేని నవీనపు బ్రాంకైటిసీ కుదురును. ఇపికాకు ౫ గింజలెత్తు రోజుకు 3 పర్యాయము లివ్వవలెను. నల్లమందు, క్యాల్ మెల్, కలిపి రోజుకు ౨ పర్యాయములు యివ్వవలెను. టార్టర్ యెమిటిక్, అయింటు మెంటు గాని బ్లిష్టరు గాని, గుండెలు మీద వేయవలెను. దుర్బలతయొక్క-అత్యధిక దశయందు మైనుఅమోనియా, మొదలైనవి యివ్వవలెను. నల్లమందు ప్రత్యేకముగా జాగ్రతగా నివ్వవచ్చును. ౨౦ చుక్కలు. ఇనపయదేశపు (టించర్ ఫెర్రెరీస్ని) టర్పెంటైను యొక్క ఆవిరి పీల్చడమువల్లను మేలు గలుగజేయును. విశేష వేడిగాలిలో రోగినిలువకూడదు. ఈ దుర్బలతచిన్న పిల్లలయందు కలిగియున్నప్పుడు వాంతికిచ్చుటవల్లను కఫముపడిపోయి మేలు చేయును. క్రానిక్ బ్రాంకైటిస్ లో నిదేప్రకారముగా సాధనము చేయవలెను. జలగలు పట్టించ నక్కరలేదు. కంపౌండు సీక్విల్ పిల్ బహు శ్రేష్ఠమైన-మందుగా నిందులో నుపయోగించుచున్నది- దీనిని డోవర్సు పౌడరుతో గాని కోనియమ్ తో గాని కలిపివ్వవచ్చును. ప్రత్యేకముగా ౫ గింజలెత్తున రోజుకు ౨- 3 పర్యాయము లివ్వవచ్చును. ఊపిరితీయుట కిబ్బందికలిగినప్పుడు ఉదయమందు వాంతికిచ్చుటవల్లను నివారణయగును. వారమునకు ౨ మూ, పర్యాయములు, వో కానొకపుడు వాంతికి సాధనము చేయనగును. శరీరము చలిగాలి తగలకుండా కాకగానుంచవలెను. ఛాతీమీదంతట ఎంప్లాస్ట్రింపెసిస్ అంటించవలెను. తుమ్మజిగురు, బాలింతబోలు- సాంబ్రాణిలు అమోనియాకమ్, గాల్బనమ్- కోపేబా టర్పెంటైను యీరుద్మ్యలో నిచ్చేమందులై యున్నవి. ముసలికాలమునందు విశేషదుర్బలత కలిగినపుడు

అమోనియా కార్బోనేట్.... ... ౫ గింజలు.

స్పిరిటుక్లోరిఫారమ్... ... ½ అరడ్రాము.

సెనిగా కషాయము ... ... ½ అరఔన్సు.

కలిపి రోజుకు ౨-౩ దఫాల నివ్వవలెను. — —

సిల్లాసిరపు ౹౹ అరడ్రాము మిక్చరా అమోనియాకమ్ ఔన్సు కలిపి ౨-౩ దఫాల రోజుకు యివ్వవలెను. బలమును కలగజేసే తిండిన్ని వైనివ్వవలెను. ఒడలువాపు కలిగినపుడు మూత్రమధికమయ్యే యౌషధము లివ్వవలెను- చాలాకేసులయందు చలిఘూలితగులుటవల్లను, వుపశాంతి కలుగును గాని, వేస్త దేహమునకు తగలడముతోడనే పూర్వపు గుణములు తిరుగా విశేషబలముగా వచ్చును. ఉదయమునందు రోగిగుడిలోనుంచి పైకివచ్చినపుడు చేతిరుమాలు మడతపెట్టి ముక్కు-రంధ్రములకు అడ్డుగానుంచి దానిగుండా యూపిరి తీయవలెను. స్ట్రామోనియమ్, చుట్టలు కాల్చుటవల్లనున్ను క్లోరిక్ యీథర్, పూటకు ౯౦ చుక్కలు పుచ్చుకొనుటవల్లను యీతిరిక్ యీథర్, పూటకు ౹౹ అరడ్రాము పుచ్చుకొనుటవల్లను కూపమును చేసిన, నైట్రిక్ యాసిడ్, ప్లాటినము, పేపరు కాల్చుటవల్లను, ఇపికాకు, ౫ గింజలెత్తు తుమ్మజిగురు గుండ ౧౦ గింజలు క్లోరేటు పొటాష్, ౫ గింజలెత్తు కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములు యిచ్చుటవల్లను. రుగ్మత కుదురును, దగ్గు విశేషముగానున్నపుడు. — — — — —

టింక్చరు క్యాంఫరుకో, ౨౦ చుక్కలు- — —
వైనుయిపికాకు, ... ౫ చుక్కలు. — —
లేక యిపికాకు గుండ- ౧ గింజెత్తు. — —
టింక్చరు అయ్యాసామి. ౧౦ చుక్కలు. — —
టింక్చరుసిల్లా. ... ౫ చుక్కలు. — — —
సల్ఫ్యూరిక్ యీథర్. ౹౹ అరడ్రాము. — —
కర్పూరపు నీళ్లు ...... ౧ అవున్సు. — — —

కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములు యివ్వవలెను. ౧౦ గింజలెత్తు యిపికాకు, పంచదార పాకముపట్టి, రెండు మిశ్రమముచేసి జీడెలపాకము తెచ్చి, జీడెలగానున ౨౦ చేసి రోగికి వొకొక్కటి జీడె బుగ్గన వుంచుకొని ద్రవమును, మింగుచుండవలెను. శైత్యమును కలుగచేసేవిన్ని అజీర్ణము కలుగచేసే వస్తువులను పథ్యము చెప్పకూడదు. Fornr నెం ౪౮, ౭౧-౭౫, ౮౮, ౯౦, ౯౧, ౯౨, ౯౩, ఇచ్చేది. — — — —

కోరింట దగ్గు, కక్కాయి దగ్గు Whoopingcough

గుణములు- రొంప కుండే గుణములతో ప్రవేశించును. జ్వరము-స్వల్పముగా గాని, బొత్తిగా లేకుండుటగాని, కలిగియుండును. నిద్రపోవుటకు విశేష ఆతురత కలిగియుండును. ౧౨ దినములైన పిమ్మట దగ్గు వచ్చినపుడు యెడతెగకుండా చాలా సేపు వుండును. దగ్గు వున్నపుడు యూపిరి చెలింపక పిల్లకాయ స్మృతిబోవుచున్నట్టు కానబడును. రుగ్మత సాధారణముగా చిన్నపిల్లలందు కనబడును. దగ్గు వచ్చినపుడు యూపిరి విడుచుటలో ఘట్టిగాను, స్వల్పముగానుండే ఊర్ధ్వశ్వాసము వలె వారు యెడతెగకుండనట్లుగా విడిచి దగ్గి దగ్గి పిల్లకాయ యూపిరి లేకుండునట్లు గనబడును. ఆపైని దీర్ఘమైనట్టి వూపిరిని లోపలికి చాలినందుగా తీసుకొనును. ఇందువల్ల ఆఘుడియును వచ్చునట్టి దగ్గు శాంతించును. నిశ్వాసములో ఒక విఘ్నమైన ధ్వని గలుగును. ఈ ధ్వనికి, హూప్, అని పేరు. ఇదే యీ రుగ్మతయందు ముఖ్యమైన గుణము. దగ్గు యిటువంటిని కొంచము సేపుండి కెవ్వుమడుటవల్లగాని, వాంతివల్లగాని, ముక్కువెంబడి రక్తము పడుటవల్లనుగాని, అంత్యమై రుగ్మత యెంత తీవ్రముగాను, తరుచుగాను వడిగాను, ఖూపై గుణములు తిరుగా కానబడుచున్నవి. విస్తారముగా బలముగాను, రుగ్మతయందు రోగికి విశ్రాంతి గలుగక మూర్ఛగలిగి క్రిందపడిపోవును. ఈ దగ్గు సాధారణముగా, ౪ మాసములుగాని ఒకొక్కప్పుడు సంవత్సరము వఱకుగా నుండును. — — — —

హేతువులు—అంటువ్యాధై యున్నది. పిల్లలయందు ముఖ్యముగా కలుగుచున్నది. పెద్దవాండ్లందు నయితము క్వచితుగా కలుగును. వసంత ఋతువు శరదృతువు వీటియందీ రుగ్మత హెచ్చును.— —

ఉద్రేక కారణములు—ఒకవిధమైన విషవాయు వూపిరినరముల యందు ప్రవేశించుటచే గలుగుచున్నది. — — —

నిధానించుట—బ్రాంకైటిస్- న్యూమోనియా- రొంప వీటియందు వుష్ణము కలిగియుండును (కోరింట దగ్గులో) వుష్ణము సాధార

ముగా నుండదు. రోగి ఆకలిగా నుండును. దీనియందు హూఫ్, ముఖ్య గుణము, దగ్గు వచ్చినపుడాతఁడున్న పిల్లలు పెద్దవాండ్లవద్దకు వచ్చి, శరీరమును పట్టుకొని దగ్గిదగ్గి దగ్గు విడిచిన పైని తిరుగా నెప్పటివలె నాడుకొందురు.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము— చిన్నలవైన్యకంటే వాళ్ల దేహతత్వమును పట్టి విశేషహాని గలుగుచున్నది. 3 మాసముల వైన్యగల దృఢమైన, దేహము కలిగినటువంటి పిల్లకాయయందు రుగ్మత చేసి ప్రబలించినను హానికలుగదు, పిల్లవాండ్లకు ౪ సంవత్సరములు వయస్సున్నను రాజరోగి దేహులైన యెడల (Scrophulous - constitutions.) స్వల్పముగా నీరుగ్మత ప్రవేసించినను మృతిబొందుదురు. — — —

చికిత్స—ఉపశాంతి కలుగ చేయడమే సాధనముగానున్నది. మశూచకజాడ్యమువలె నిదియును, ఒకవిధమైన విషవాయువువల్ల గలుచున్నది. —గనుక దాని నిర్ణయకాలమువఱకు, అది నిలిచుండును. మొదట వాంతికివ్వవలెను. డైల్యూటునైట్రిక యాసిడు ౧౫ పదిహేను చుక్కలు ప్రతి ౪ నాలుగు ఘంటలకు యిచ్చుటవల్ల గుణము కలుగ చేయును — అంటుమనీ, 1/12 గింజయెత్తు గాని యొక 1/6 గింజెత్తుగాని, రోగియొక్క ప్రాయమునుపట్టి గ్రేపొడరుతో కలిపిగాని, ప్రత్యేకముగాగాని, కడుపులో తిప్పు పుట్టేవఱకు రోగికి, 3-౪ పర్యాయములు యివ్వవలెను. అప్పుడప్పుడు సాధారణముగా విరోచనమయ్యేలాగు సాధనము చెయ్యవలెను. జంతుసంబంధమైన ఆహారము కాకుండా జీర్ణమయ్యేవస్తువులు పథ్యము చెప్పవలెను. రోగికి చలిగాలి తగలకుండా నుంచవలెను. ఏకాంతిక లుగునపుడును- దగ్గుయందు విశేషముగా నిబ్బంది కలుగునపుడును, టార్టర్ ఎమిటిక్, నల్లమందుతో కలిపి యివ్వవలెను. (F నెం ౯౧, ౧౧౦- యిచ్చేది.— — — — —

యాంటుమోనియల్ ,, వైను, ౘ ఔన్సు. — —

లాడనమ్. ... ... ౧ డ్రాము. — —

మొత్తమున ౧ వకటిన్నర ఔన్సు అయ్యేలాగు ఆవిరినీళ్లు కలిపి యొక సీసాలో నుంచుకొని ౧౦ సంవత్సరముల వయస్సుగల చిన్నవాండ్లకు ౬౦

చుక్కలు చొప్పున రోజుకు ౨-౩ దఫాల నివ్వవలెను. కఫము తెగకుండా నున్నపుడు వారమునకు ౨-౩ దఫాల వాంతికి యివ్వవలెను. చాతీమునను, ఆవపిండి పోల్టీసు వేయవలెను- అయిుడిన్ పేంటు, చెయ్యవచ్చును —

స్పిరిటు క్లోరిఫారము ½ అరడ్రాము. — —

ఇపికాకు. ... ... ౫ గ్రేనులు. — —

తేనే. ... ... ౧ డ్రాము. — —

నీళ్లు- ... ... ౧ ఔన్సు. — — —

ఇవి కలిపి యొక సీసాలోనుంచుకొని సంవత్సరము వయస్సు గల వానికిని రోజుకు ౩ దఫాలను, ౧౨ మోతాదులు చేయవలెను. కస్తూరి- వెల్లుల్లి- ఇంగువ- కర్పూరము- బారసు- ఈ ముక్కలలో నివ్వవచ్చును. బ్రోమైడ్ ఆఫ్ పొటాసియమ్, ఇవ్వవచ్చును. — — —

వైనమ్ ఇపికాకు- ... ౫ చుక్కలు. —

టింక్చర్ ఓపియం. ... ౧ చుక్క. —

సోడాబై కార్బొనాస్.... ౨ గింజలు. — —

నీళ్లు కొంచము కలిపి ౬ ఘంటలకొక పర్యాయము యివ్వవలెను.

ఇపకాకు. ... ౧ గింజ-
క్లోరేటుపొటాష్. ౫ గింజలు.
యక్స్ట్రాక్టుకోనియం. ౩ గింజలు
సినమన్ పౌడరు. ౧౦ గింజలు

} కలిపి ౧౨ పొట్లములు కట్టి ౧ సంవత్సరము వయస్సు గలవానికి రోజుకు ౩-౪ పర్యాయములు యివ్వవలెను.

ఇపికాకు. ... ... ¼ గింజ.— —

డోవర్సు పౌడరు- ... ... ౧ గింజ- — —

తుమ్మజిగురు గుండ.... ౫ గింజలు. — —

౧ సంవత్సరం పిల్లలకు కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములు యివ్వవలయును.

(ఆస్తమా) అనగా ఉబ్బసం. Asthma.

గుణములు—ఈ రుగ్మత సాధారణముగా అజీర్ణమును పట్టి కలుగుచున్నది. తరుచుగా రాత్రియందు కలుగుచున్నది. చాతీయందొక వి

ధమైన పట్టుపట్టినట్లుండి యూపిరి విశేషము యిబ్బందితో తియబడును. రోగి తన యూపిరి క్రమముగా నుండుటకు వాయువను కోరుచుండును ఈ శబ్దముగల, యెగడూపిరి యందొక విధమైన గురుగు ధ్వని కలుగుచుండును. (Wheezingsound) రోగి పరుండుట నవకాశమై యిబ్బందిగానుండెన్వ ల్ప దగ్గు కలిగియుండును- మాటలాడుటకు యిబ్బందిగా వుండును. ఈగుణము నొకరాత్రి యావత్తుండి క్రమముగా తగ్గును, లేనియెడల కఫము విస్తారముపడి అటుపైని త్వరగా శాంతించును. ఈలాగునదఫదఫాలను, ౩ ౪, ౫ రోజులు పరియంతము కనపడుచుండి, అటుపైని చాలా కాలముగాని కొంతకాలముగాని, కానబడకుండును. ఒకపర్యాయము రుగ్మత కలిగినవారు వాత యేమాత్రము ఆధారము గలిగినను, తరుగా కానబడుచుండును. బాధకనబడినపుడు రోగి యూపిరి క్రమముగా తీయుటకు, విడుచుటకు, యిబ్బంది కలిగి తన శయ్యపైనుండి లేచి యింట్లో, యిటూ అటూ తిరుగుచు, వొంగొనిగాని, కూర్చున్నపుడు, తనచేతులు మోకాళ్లపైనుంచుకుని శరీరము ముందుకు వంచుకొని భుజములపైని నెత్తుకొని యుండును తలయందు నొప్పి ప్రథమములో కొందరికి గలిగియుండును. రక్తము యొక్కప్పుడు స్వల్పముగాగాని, అధికముగాగాని, కలుగును ఈ రుగ్మతయందుండు వూపిరి యొక్క ధ్వనియున్ను, ఆకారమున్ను, ముఖ్యముగా పట్టియిచ్చును.

హేతువులు—ఆధార హేతువు, వంశ పారంపర్యాయం వచ్చునదిగానున్ను, కంచుపమనుగానుండే శరీరములయందున్ను కలుగును. —

ఉద్రేక హేతువు—సమ్మర్దము, పొగ కలిగినట్టియు, కాకగలయిండ్లు కొందరికి యీరుగ్మతను కలుగజేయుచున్నవి- కొందరియందు చలిగాలివల్లను, మరికొందరికి వేడిగాలివల్లను కలుగును. గంధకము, ఇపికాకు, పొగాకు, వీటియొక్క ధూళివల్ల కొందరికి కలుగుచున్నది- విశేష కసరత్తు- విస్తారముగా మాట్లాడుట యెడతెగని ఆలోచనయు చలికి, చెమ్మకు, బహిరంగమైయుండుట మామూలుగా శరీరమును విడిచిపెట్టే ప్రతివస్తువులలో నేదైనను, ఆటంకమౌటవల కలుగుచున్నది. అజీర్ణ రుగ్మత ముఖ్యముగా నీరుగ్మతను కనపర్చుచుండును. ఊపిరి నాళముయొక్క మాం

పు పోటులు వాటంతటవి ముడుచుకొనుటవల్ల నీరుగ్మత కలుగునట్లు చుదురు. — — — — — —

చికిత్స—ఉపశాంతి, శాంతి, రెండువిధములు, ఉపశాంతి వెంటనే జేయవలెను. ఇందుకు, టింక్చర్ లోబిలియా, ఈతరియా, ౧ డ్రాము గాని, ఇపికాకు ౨౦ గింజలుగాని, టార్టర్ ఎమిటిక్, ౩ గింజలుగాని, నీళ్లలో కలిపి యిచ్చుటవల్ల వాంతి అయిన చాలా మేలిచ్చును. కాళ్లు చేతులు, కాపించుటగాని, శరీరమంతా కాకను యుంచవలెను. విశేషకాలము బాధ యుండినయెడల కొనియం లోపలికి పిచ్చెవిధమున పిచికించవలెను. అజీర్ణమువల్ల కలిగినయెడల, అందుకు సాధనము జేయవలెను. దుత్తూరపాకు చుట్టలు కాల్చుటవల్ల వెంటనే యుపశమించును. చాతీమీద నావపిండి పోల్టీసుగాని, కపింగుగాని, వేయవలెను- నల్లమందు యీతరు క్లోరిఫారంబెలడోనా, ఇంగువ, వెలీరియన్, వీటివల్ల కొందరికి కుదురును. టింక్చర్ ఓపియం, ౨౦- ౩౦. చుక్కలు- ఈతరుసల్ఫ్యూరిక్,౩౦-౬౦ చుక్కలు నీళ్లలో వెంటనే యిచ్చుటవల్ల, అప్పటిబాధ కట్టును. రోగికి బాధ కలుగునని తోచినపుడు ముందుగానే వాంతికి పుచ్చుకొనుటవల్లగాని, దత్తూరపాకు చుట్టలు కాల్చుటవల్లను కొందరిలో పొగచుట్ట కాల్చుటవల్లను అడ్డివేయుచున్నది. అజీర్ణమును పుట్టించేవస్తువులు పథ్యమివ్వకూడదు సూక్ష్మముగా జీర్ణమైనట్టియు సత్తువగలుగజేయునట్టి పథ్యముచెప్పవలెను. విరోచనములనుగురించి ఘట్టిశ్రద్ధచేయవలెను కడుపుపొంగు యెప్పుడు విస్తారముగానుంటుందో అప్పుడు పటిక, శొంఠి పొడిమాత్రలుచేసిగాని, పొట్లములుగాగాని, రోజుకు ౩ పర్యాయములు యిచ్చుటవల్ల పోవుచున్నది. బాధయుపశాంతి అయినపిమ్మట బాధను పుట్టించే హేతువ యేదైనా కనుకొనినయెడల వానిని ముఖ్యముగా విడువవలెను. జీర్ణశక్తిని కనుగొనచుండవలెను. విరోచనబద్ధములు కాకుండనుంచవలెను. అయితే అది మిక్కిలీ విరోచనములకు యివ్వకూడదు. — —

యోగము (F)నెం ౧౮, ౩౬, ౫౧ లు. యిచ్చేది.

౧. ౫ గ్రేనుల కెఫీను వుపయోగించును..

టార్టర్ రెమిటిక్, ఆయింటుమెంటు గుండెలపైని రాయించవలె ను. సారాపగైరాలు యివ్వకూడదు. బాధలేని దినములలో తిరుగా బాధ రాకుండా లోహసమ్మంధమైనట్టిన్ని జింకుసంబంధమైన మందు లివ్వవలె ను. పొటాస్ ఐడన్, కొన్నిటియందు కాపాడుచున్నది. పాషాణ ద్రావక ము రోజుకు ౩ పర్యాయములు నీళ్లలో, ౫ దేసి చుక్కలు కలిపియిచ్చి క ళ్లునుంట యెప్పుడు కానబడునో అప్పుడు మానివేయవలెను. జబ్బు చేసిన ప్పుడు, క్లోరిడీన్, ఈతడీన్, నైటరు పేపరు కాల్చడము, పెరక్లోరిడీను యిచ్చేది. — — — —

గుండెకాయలయందు కలుగురుగ్మతలు. Hart Disease.

ఇవి మూడు విధములు, ౧ గుండెను కప్పుకొనివుండే పొరయందు వా రుపు కలుగునపుడు, పెరికార్డైటిస్ అనబడును. ౨ గుండెకాయయం దు, రుగ్మత ప్రవేశించునపుడు కార్డైటిస్ అనబడును. ౩ గుండెకాయి కొవ్వుట, దగ్గుట - అట్రఫి అనిన్ని, గుండెకాయి పెరిగినపుడు హైపట్రో ఫియనిన్ని, ౪ గుండెకాయ విడునపుడు, డైలిటేషన్ యనిన్ని, ౫ నీలిరుగ్మ తగానున్నపుడు, సైనోసిస్ యనిన్ని వాడుకొందురు. — —

౧ పెరికార్డైటిస్. Pericarditis.

ఈ రుగ్మత సాధారణముగా మేహ వాతమునుంచి గలుచున్నది.

గుణములు చలివచ్చిన పిమ్మట నెడమచను మొనక్రిందను చాతీకి మ ధ్యప్రదేశము వైపు విస్తారముగాగాని, కొంచముగాగాని, నొప్పికలిగియుం డును. ఇది యెడను చంకవైపు, యెడమచేతివైపు వొకానొకపుడెడమ చే తిమొక్క పోటువంటి నొప్పి కలిగియుండును. ఈ నొప్పి బహు శ్రమను కలుగజేయుచు పొడుస్తు వుండును. గుండెవొక్కి నట్లుండును. చాతీయెము కలమధ్యాన నొక్కుటవలన శబ్దన్ను పడుకోవడమువల్లను నొప్పియున్నపు డున్నప్పు లేనపుడు కనబడుచుండును. గుండెయదురు చపలముగా నుం

[illegible]

ముగా నుండె నాడి కలిగియుండును అరుదుగా స్వల్పమైనటువంటి క్రగా నడవనటువంటిన్ని విశేషమురితము కలిగినటువంటిన్ని నాడి కలిండును. ఎగయూపిరి గాని యూపిరి తీయనపుడు నిట్టూర్పులు లేక వెక్కు కలిగియుండును చాతిలో బరు[illegible] విశేషముగాను విశ్రాంతి లేకుండు శేషముగా శుభ్రవాయువ గోరుచుండుట శరీరము చమటలుపట్టి గాని గాను వేడిగాను కానియుండుట ముఖము వాడియుండి, ఒకానొకపు రములు లాక్కొనిపోవడముగాని, పరాకుమాటలుగాని కలిగియుండు రోగి నిద్రపోయినయడల భీతికలిగిన కలలువచ్చి మేలుకొనుచుండును రు వాసికలుగచేయునపు డూపిరి విశేషమిబ్బందిగా విడుచుచు ముఖము లినట్లుండి గుడుపుకండ్లుగలిగి శరీరము ముచ్చెమటలు పట్టియుండును ంతికలుగును.— — — — — — — — — —

నిధానించుట— ఈరుగ్మతను ప్లూరసీ, న్యూమోనియాలనుంచి ప్రత్యేకించుట అసాధ్యమైనను వాటియందుండు ముఖ్యగుణములనుపట్టి ప్రత్యేకింగును. ఈరుగ్మతయందు గుండెకాయకున్న పొరకున్న మధ్యను శీరమ్నే నీరు చేరడముగాని మఱియొకవిధమైనటువంటి ద్రవముపుట్టి రెంటినికడముగాని ఒరుపు విశేషమాటవల్లను చాపునుగాని కలుగచేయును తరుగా గుండెకాయ దానిపొరతో కలిసిపోవుట జరుగును. — —

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- వట్టినీరు పుట్టురుగ్మతలుమాత్రము కుదురునుగా నిశ్శేషముగా కుదురును.— — — — — — —

హేతువులు— ఆధార హేతువు— వంశపారంపర్యాయముగా వచ్చుదిన్ని మేహశరీరము వాతశరీరములందున్న పురుషులలో ౧౦ సం॥లు ందలుకొని ౩౦ సం॥ లవఱకు కానబడుచున్నది. — —

ఉద్రేక కారణములు— చలవమేహవాతము శరీరమునందు వ్యాపించులన గుండెకాయకుచుట్టు ప్రక్కలనుండు ఎపరితిత్తులయొక్క గాని వాటిప్పె పొరయందుగాని ఒరుపు కలుగుటవల్లనున్న గురదాలయందు రుగ్మలుగుటవల్లనున్న చీము వ్యాపించుటవల్లనున్న కలుగును. — — —

చికిత్స— చాతీయందున్ననొప్పి పైనికపంగును గాని జలగను గాని ప

ట్టించవలెను లోపలికి టార్టర్ ఎమిటిక్ నల్లమందుకలిపిగాని, నల్లమందు క్యాలమెల్ కలిపిగాని ఝామునొకపర్యాయమివ్వవలెను, డిజిటేలిస్ ఈ రుగ్మతలో ముఖ్యముగా నివ్వవలెను, దీనివల్లగుండెదడతగ్గును, దానియందుండు నీరుహరించును చాతీపైని రసపలా(స్త్రీ) మర్ధనాచేయవలెను మేహవాతమువలన నీరుస్థితకలిగినపుడు కాల్సికమివ్వవలెను డిజిటేలిస్ ౧ మొదలు ౩ గింజలెత్తువరకు రోజుకు ౨ పర్యాయములివ్వవలెను, టింక్చర్ డిజిటేలిస్ ౧౦ మొదలు ౨౦ చుక్కలవరకు ఆగుణమునే కలుగచేయడమునకివ్వవచ్చును, యక్ట్రాక్టుకాల్చిసై ౧ గింజెత్తు రోజుకు ౨ పర్యాయములివ్వవలెను. అప్పుడప్పుడు విరోచనసాధనములు చేయుచుండవలెను. కాకచేయనట్టి వస్తువులివ్వకూడదు విస్తారపుపాటు పడకూడదు సత్తువను కలుగచేసేవస్తువులనివ్వవలెను. జేమ్సుపౌడరు రుగ్మతలో ౧౦ గింజలెత్తు రోజుకు ౩ పర్యాయములివ్వవచ్చును, నొప్పి విస్తారముగానున్నపుడు క్లోరల్ హైడ్రస్ ౧౦, గ్రే॥ నీళ్లలోకలిపి యివ్వవలెను. ఈరుగ్మత పురాణించునపుడు గుండెదడ ఎగయూపిరి పొడదగ్గు యెడమవైపుపరుండుటకు శక్యతస్వల్పమైననొప్పి చాతీనొక్కినట్లుండడము, విశేషనిస్సత్తువ గలిగియుండును, ఈస్థితిలో హైడ్రోపెరికార్డియమ్ కలుగును. ఈలాగు పురాణించినపుడు, చాతీయందు నొప్పిగలస్థలమునందు పొక్కు పలా(స్త్రీ) వేయవలెను, వాతమువల్లకలిగినపుడు అందుకుతగినౌషధము లివ్వవలెను, విశేషబలహీనముగానున్నపుడు ఇనపఅరఖు పొటాసీ ఐడైడ్ స్పిరిట్ ఐడమ్ప్స్ ఇవ్వవలెను.

టింక్చర్ ఆఫ్ ఐరన్ ...... ౧౦ చుక్కలు	}	కలిపి రోజుకు
క్వైనాన్ ... ... ౧ గింజ	}	౩ పర్యాయ
నీళ్లు ... ... ౧ ఔన్సు	}	ములివ్వవలెను

ఐహైడ్రాఫ్ అయొడైడ్ ౧ గింజ లికరిన్ ౫ గింజలుకలిపిమాత్రచేసి రోజుకు ౨పర్యాయము లివ్వవలెను సిరప్ ఆఫ్ లాక్టేటు ఆఫ్ అయొడైడ్ ఇచ్చుటవల్ల దేహమునకు మిక్కిలి దృఢముకలుగును. నెం ౧౨ యిచ్చేది.

యండోకార్డైటిస్ Endocarditis.

గుండెకాయయొక్క రెండవపొరైన యండోకార్డియమ్ అనేదానియందోరుపు కలిగయుండును. — — —

గుణములు—విశ్రాంతి లేకుండుట గుండెయందు భారము మూర్ఛక గి ప్లూరసితోగాని, పెరికార్డైటిస్‌తోగాని, యీ రుగ్మతకలసి సంభవించి నప్పుడు తప్ప నొప్పికలిగియుండదు రుగ్మత పూర్ణనయస్సులో నుండునప్పుడు జ్వరము తీవ్రముగానుండును శరీరము విశేషకాకగాను ఆరిపోయినట్టుండు ను, విదాహము- త్వరగాను వక్రతగాను గుండెకాయ కొట్టుచుండును చిన్నదైనట్టున్ను బలహీనమైనట్టున్ను తరుచుగా కొన్ని దెబ్బలుకొట్టి యూరకుండి తిరుగా కొట్టినదిగా నుండును. చల్లని చెమటలు పోలినటువంటివిన్ని ముడతలు పడ్డటువంటివిన్ని ముఖవర్ఛస్సు విశేష తొందర, యెగశ్వాసపిరి, మూర్ఛపోవుటలు, పెదవులు, బుగ్గలు నీలిరంగుగా నుండును. చేతులు, కాళ్లు కొంచము పొంగుకలిగి యుండును కొంచముగా నరములు లాగుచుండును.— — — — —

హేతువులు—పెరికార్డైటిస్ యొక్క హేతువులే. ... ...

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- ఈ రుగ్మత సాధారణముగా హానికలుగచేయుదు, చాలాకాలము శరీరమునందు స్థావరముగానుండును. ఈ రుగ్మతవల్ల గుండెకాయ పెరుగుట కలుగును. ... ...

చికిత్స—పెరికార్డైటిస్ వలెనే రుగ్మతను కుదర్చవలెను. ...

కార్డైటిస్. Cardits.

గుండెయందు వాపు కలుగుట, ఈ రుగ్మత పైని చెప్పిన రెండు రుగ్మతలకు సంబంధించే గాని, ప్రత్యేకముగా రానేరదు. ఈ రుగ్మత రోగి చచ్చిన తరువాత శవమును కోసి పరీక్షించుటవల్ల తెలియనగును గాని, బాధకలిగియుండునప్పుడు పట్టుపడుట కష్టము. .. ..

గుణములు—గుండెదడ, త్వరగాను, పూర్ణముగానుండు నాడియు, గుండెకాయ యుండు భాగమునందు బరువున్ను అప్పుడప్పుడు పొడిచే నొప్పియును. ఈ నొప్పి భుజము మొదలు ముంజేతి వఱకు కలిగివుండును కొంత యెగశ్వాసపిరి కలిగి యుండును. ఈ బాధలు కలిగినప్పుడు దేహమందుండు మాంసపు కండలయందెక్కడైన వాతనొప్పులు కలవేమో చూడవలెను.... ... ...

చికిత్స—పెరికార్డైటిస్ వలెనే బాగుచేయవలెను. ....

గర్భమునందుండు రుగ్మతలు.

పెరిటొనైటిస్. Peritonitis.

గర్భాముులోపల ప్రక్కను కప్పియుండి గర్భమందుండు పేగులు మొదలగువాటిని చుట్టియుండే పొరలేక వపయందు గలుగునట్టి వకవిధమైన (ఇన్ఫ్లమేషన్) Inflamation. యొరుపైయున్నది. ఈ రుగ్మత గర్భమందంతట చెదిరిగాని- కొంతమట్టుకుగాని- నవీనముగాగాని- పురాణముగాగాని- యుండును.

గుణములు—నవీన పెరిటొనైటిసు సాధారణముగా చలితోను, చపలమైన నాడితోను, అనగా త్వరగా కొట్టుకొనేది- ఉష్ణము నాభియందు యెల్లప్పుడు వుండే విశేషనొప్పి యీ నొప్పి నడుములో పొడుచుచుండును. యీ గుణములతో వచ్చి నాడి తాడులాగున ఘట్టిగానుండి నొక్కబడక మినిటుకు ౧౫౦ దెబ్బలు కొట్టుచుండును, ఊపిరి తొందరగా తీయుచుండును, విదాహము నాలుక మలినముకలిగి కషాపువాచి యుండి బహు నొప్పికలిగి యుండును పక్క బట్టలు కడుపుమీద పడుట వల్లగాని- యేమాత్రమైన నొక్కినయెడల విశేషముగా రోగికి బాధకలుగును, రోగి తన పక్కమీద వెల్లకితల పరుండి మోకాలు పైకిముడుచుకొని యుండును. వాంతియు విరోచన బద్ధము కలిగియుండును. తలనొప్పి నిద్రలేమి కలుగును. రుగ్మత విశేష బలముగానున్నపుడు పరాకుమాటలు, కాళ్లు చేతులు, చలవలు వలమును వాంతి చేసుకొనుటయు, కలిగి తుదకు మాంద్యము కలిగి మృతిబొందును. ప్రసూతైన స్త్రీలలో యీవ్యాధి కలిగినపుడు ప్రలాపము పరాకు విస్తారముగానుండును. పురాణ పెరిటొనైటిసు ఇందుపైని చెప్పిన గుణములుగాక బలహీనము గాను, ముఖము బహు తెలిసిగాను, విశ్రాంతి లేకుండుట, ఘట్టిగా విరోచన మిబ్బంద కలిగియుండును. ఒకవిధములో విరోచనములు- పచ్చకామిల్లా జలోదరము క్షయవ్యాపు జ్వరము కలిగియుండును. ... ...

నిధానంచుట— సాధారణమైన కడుపునొప్పి, కడుపునొక్కుటవల్ల కొంతిగానుండి దఫాదఫాలను కానబడును. ఈ రుగ్మతయుండెల్లపుడు నొప్పికలిగి నొక్కితే నెక్కువగును. మేహరోగ్లనువల్ల కలిగిననొప్పియందు నా

డిని రోగముగా నుండును. నొక్కితే విస్తరించక జ్వరము కలిగియుండును

ధ్యాసాధ్య వివేకము ఒరుపెంత విస్తారముగా నుంటే అంతను ట్టుకు కఠినము చేయుచున్నది. నొప్పి కొంత భాగమునకు కలిగియుండి నుండలను లోబడినపుడు, సాధ్యమున్ను విరోచన సాధనము చేసినపుడు సైతము విరోచన బద్ధము గలిగియున్న యెడల సుగుణము నొప్పియు ధాస్తుగా పోవడము వెక్కిళ్లు రావడము మృత్యువు దగ్గరైనట్లు తెలియజేయుచున్నది.

హేతువులు—ఆధార హేతువు దుర్బలము. .. ..

ప్రజ్వలము—చలవప్రదేశములు సీతము విరోచనబద్ధము- గాయములు- దెబ్బలు శస్త్రచికిత్సలవల్లను, పిల్లను కనుట యీ ధర్మాల పురజాలుయందు కానబడినపుడు అంటుగున్నాపతే యితరులను అంటును- ...

చికిత్స— ౧౦- ౨౦- ౩౦ జలగలు కడుపుపై పట్టించవలెను. టర్పెంటైను కడుపుమీద రాసి వేడినీళ్లు కాపడము పెట్టవలెను. అవిసపిండి, అవిసెపిండి, పోల్టీసులు వేయవలెను. క్యాలొమెలు నల్లమందు కలిపి మాత్రలు చేసి తరుచుగా రోజుకు ౩- ౪ ౫ పర్యాయములు యివ్వవలెను. విరోచనబద్ధమైనపుడు తేలాముదమివ్వవలెను. సాకుపలా(స్త్రీ) గర్భముమీద వేయవలెను. టార్టరు ఎమెటిక్ 1/6 గింజె చొప్పు రోజుకు ౪ పర్యాయములు చొప్పున కడుపులో తిప్పుకలిగే పరియంతము యివ్వవచ్చును. విశేషనొప్పి కలిగినప్పుడు క్లోరల్ హైడ్రేటు, ½ డ్రాము మోతాదు చేసి వేడినీళ్లలో కలిపి యివ్వవలెను. క్లోరిడీను కూడా వుపయోగించవచ్చు పాలు సగ్గుబియ్యము అరరూటుపిండి మొదలగునవి యివ్వవచ్చును. గంజి అన్నము పెట్టవలెను. వెక్కిళ్లు పోవుటకు యీతరు సల్ఫ్యూరిక్ కడుపులోకి ½ డ్రామి మోతాదు చేసి యిచ్చుటవల్లగాని క్లోరఫారమ్ వాసన జూచుటవల్లగాని శాంతించును. జలగలు కడుపుమీద పట్టించుట కూడ వుపయోగించును యోగము నెం॥ ౫, ౧౪, యిచ్చేది. — — —

క్వైయినను నల్లమందు, కలిపియిచ్చేది. నాభి అడుగు ఊజపలిసు. కొన్ని తరహాలలో వాడుక చేయనగును. ద్రవపదార్థము చల్లనిది కొంచెము కొంచెముగా అప్పుడప్పుడిచ్చేది- మాంసకషాయము- సీసములో

బారిందిచ్చేది, వాంతి విస్తారముగా వుంటే ఆసనము ద్వార ఆహారము పిచ్చికారీ చేసేది. ... ...

Infantile Aphthoe or thrush.

ఇన్ఫేన్టు ఆఫ్తీ (త్రిష్)

గుణములు—వాంతి కడుపులోనొప్పి శిశువుయొక్క కాలు పైకి లాగుటవల్లను గాని, కడుపు నొక్కుటవల్ల గాని, శిశువుయొక్క మీకడుపువల్లను గాని, ఆనొప్పి తెలియబడును. విరోచనము ఆకుపత్సరంగుగానుండి, అందురక్తము- చీము మిశ్రితమైయుండి హారముగాని నీళ్లుగానిలోపలికి పుచ్చుకున్నపుడు వెంటనే విరోచనమగును. పిల్ల విశేషముగా ఎండియుండును. చర్మము మెత్తగాను, నాలుక యెఱ్ఱగాను, నోరు- పెదవులు- ఒరిసినట్టు కురుపై అందు పొఱలవలెపుట్టి యూడిపోవుచుండును. ఆకలి మందమై యుండును. మాంద్యము కలిగియుండును. రుగ్మత బలముచేసినపుడు జ్వరము తీవ్రముగానుండును నరములు లాగుచుండును. కాళ్లు చేతులు వంకరలు పోవుచుండును. (Convulsions.) మాటలాడకుండా తెలివితప్పి పరుండును. తలయందు నీరుచేరి తల పెరుగును. ఈ మూడుగుణములలో నేదైన కలిగినపుడుమృతికలుగును... ... ...

హేతువులు—భోజనమునందు క్రమము లేకపోవుట-... ...

ఇది యొకటి మొదలు ౧౦ మాసముల లోపుగానుండు పిల్లలయందు కనబడుచున్నవి. ... ...

చికిత్స—ఆముదము స్వల్పముగా నిచ్చి విరోచనమయ్యేలాగు చేయవలెను. ... ...

రూబార్బు .. 3 గింజలు. } కలిపి రెండు పొట్లములు చేసి ఉదయమునా
మెగ్నీషియా ౬ గింజలు. } యంత్రమివ్వవలెను. — — —

గ్రేపౌడరు- ౨ గింజలెత్తు రోజుకు, ౨ పర్యాయములు యివ్వవలెను. యిపికాకు కూడా యివ్వవలెను నల్లమందు నీళ్లతో కడుపు కాపవలెను. రాత్రియందు నిద్రపట్టుటకు వేడినీళ్లు స్నానము చేయించవలెను. బలముచేయని ఆహారము, పాలు నివ్వవలెను. ఈరుగ్మతా సంస్థానమప్పేటప్పుడు ర లేక ౫

సంవత్సరములవయస్సుగలవాళ్లకు సహితము గలుగుచున్నది. అప్పటి లో చికిత్స చేయడమందు క్యాలుమెలు, యిపికాకు, కింపౌండు నాకుపొడరు, నల్లమందుతో గాని, ప్రత్యేకముగాగాని, యివ్వవలెను. పటిక నీళ్లు పుక్కిలించుటవల్లనున్ను వెలిగారము తేనెలో కలిపి నోటికి పూయుటవల్లను. కసగలవస్తువులు నోటికి పూయుటవల్లను బాగుపడును. నె ౨౨ రు యిచ్చేది. ... ... —

ఎంటరైటిసుమ్యూకోజా. Enteritis.

నాభిశైత్యము.

పేగులయందొరుపు కలిగియుండును. పెద్దవాళ్లలో గలుగుచున్నది. అజ్ఞపుష్టివల్లగాని, క్షయవల్లనుగాని, ప్రత్యేకముగా గాని, సంభవించును.

లక్షణములు—గర్భము వుండునలె వుండును. నోటి నెప్పుడు విస్తారముగును. నాడి తొందరగాను నొక్కితే నొక్కబడేదిగా నుండును. విదాహము, సుస్తీ, నిద్రలేమియు ముఖమునందాశ కలిగియుండును. నాలుక యెఱ్ఱగాను. నున్నగా వుండును. పెదవులయందును నోటలోను పొక్కులు గలిగియుండును- వాంతి కలిగియుండను. ఆకలి లేక యుండును. నోప కడుపుపొంగు- అజీర్ణ విరోచనములు, విరోచనమందు విస్తారముగా నాంబము అప్పుడప్పుడు రక్తముగలిగియుండును. స్వల్పముగా నైవిస్తారముగాని, భోజనము చేయగానే విరోచనము కావడము ముఖ్యముగా నీరోగులయందు గలిగియుండును. తీవ్రముగా వ్యాధి వున్నపుడు జ్వరముండును. చిన్నపిల్లలయందు విస్తారము ఉష్ణముండును. కడుపుపొంగు విస్తారము, నోటియందు పోటుబ్రాత వుండును. శరీరము పీకు- నుబ్బు నైకము పాతము కపుడు కలిగి స్మృతి కలుగజేయును కొన్నివిషములవల్ల నివ్యాధి సంభవించినపుడు బాధలు విస్తారముగానుండి వాతము చేసి, కాళ్లు, చేతులు చల్లబడును. — — — — —

సాధ్యాసాధ్య వివేకము—త్వరగా కుదరను- ఆహారమునందు యేమాత్రము జబ్బు కలిగినను, పైని చెప్పిన గుణములు కలుగుచుండును.

హేతువులు — ఆధారహేతువులు॥ దుర్బలము.

ప్రత్యేకలక్షణము — విస్తారముగా పాటుపడుట మనస్సునందుకోరికలు కలిగియుండుట, పైనయుండే కాకయుండు మార్పులు కలుగుటవల్ల, యీ వ్యాధియందొక లక్షణముగా యున్నది.

చికిత్స — కడుపుకు కాపడము పెట్టవలెను సులభముగా విరోచనము చేయించవలెను. తెల్లాముదము యివ్వవచ్చును. మేనాకూడా సులభంగా విరోచనము చేయును. గ్రేపౌడరు ౩ గింజలెత్తు రోజుకు రెండుపర్యాయములు యిచ్చుటవల్లను గాని, క్యాలుమెలు, యిపికాకుతో గాని, డోవర్సు పౌడరుతో గాని, యిచ్చుటవల్ల కుదురును గంజితో నల్లమందు అరఖు కలిపి యథోమార్గముగా లోపలికి కొట్టవలెను. పథ్యములో బహుజాగ్రతగానుండవలెను. పథ్యపు వస్తువులు, ఉద్భిజపదార్థములలో బహుసులభముగా జీర్ణమయ్యేది యివ్వవలెను. కొంచము పాలు యివ్వవచ్చును. చాలాకాలము జీర్ణమైన విస్ఫుట రోగిని మతియొకచోటికంపించవలెను. విరోచనములు అవుచున్నయెడలను, యోగం నెం॥ ౨౩, ౧౩౧ యిచ్చేది —

పిల్ ప్లంబైకం ఓపియో ౩ లేక ౪ గింజలు యెత్తు రోజుకు ౩ పర్యాయములు యివ్వవచ్చును- విరోచనముతో రక్తము పడునపుడు గేలిక్ యాసిడు ౩ గింజలు ప్లంబై ఆసిటాసు ౧ గింజ గులకందు మాత్రయ్యేటట్టు కలిపి రోజుకు ౨ ౩ పర్యాయములు యివ్వవలెను. దీర్ఘజాడ్యములో టించరు ఫెర్రై అను ఉక్కు అరఖు ౨౦. ౩౦ చుక్కలు మోతాదుగా నీళ్లతో నిచ్చేది.

మైలతుత్తం... — ¼ గింజ.

పిల్ సేపోకంపొండు.. ౨ గింజలు.

కలిపి మాత్రచేసి రోజుకు ౩ పర్యాయములు యివ్వవలెను. ఈ వ్యాధిలో నొప్పి, దాహం, వాంతి, కడుపు పొంగు పోయేలాగు సాధనము చేయవలెను. యిందుకు నెం॥ ౨౩ యిచ్చేది.—

రక్తవిరోచనము (Dysentery.)

నులికడుపు.

భేదములు— ప్రత్యేకముగా కలుగునవి మరియొక వ్యాధితో కలిగియుండునవి.— — — — — —

మొదటివిధము గుణములు- కడుపులో విశేషనొప్పియున్ను పలుమారు దేహబాధకు వెళ్లుటకిచ్ఛయున్ను కలిగియుండును విరోచనములు నీళ్లువలె నున్ను చీము రక్తము మిశ్రమములై సాధారణముగా మలముగలిగి యుండకయుండును ఈ వ్యాధియందు పడుమ్యూకస్ అనుదానికి చీముజిగటఅని తెలుగులు పేరుకొందురు విరోచనము నానావిధముగా నుండును ఒకానొకప్పుడు పెంటికలుపడును ఈలాగు విరోచనము పిత్తముకట్టినపుడు రోగి విశేషముగా తినుచున్న వాంతికూడాకలిగి యుండవచ్చును. ఏమాత్రమాహారము గర్భములోకి వెళ్లినను కడుపునొప్పియున్ను ఆసనముపీకున్ను కలిగియుండును మూత్రముకూడా బాగా కానుండును విశేషజ్వరము కలిగియుండును నాడి వేగముగానుండును శరీరము పొడిగానుండును. నాలుకయందు దట్టమైనట్టియిన్ని తెలుపు- పచ్చరంగుగల మలినము కలిగియుండును ఒకానొకప్పుడు యెఱ్ఱగాను సన్నగానుండును విశేషబలహీనము- కాళ్లు చేతులుపీకుట వెక్కిళ్లుకలిగియుండును. ప్రథమం కొంచెముగొప్ప జ్వరముండును.

హేతువులు— చెడువాయువు- చెమట- అధాత్తుగా కట్టిపోవుట బట్టలేక చలిగాలిలో తిరుగుట, కసుకాయలను హద్దులేక తినుట, శరీరము విస్తారము కాక చేసి యున్నపుడు విశేషబలుపు పదార్థములను పుచ్చుకోవడము. — — — — —

నిదానించుట— దీనియందు ముఖ్యమైన గుణములు కడుపునొప్పి, పలుమారు దేహబాధకు వెళ్లవలెననియుండుట విరోచనమందు చీము, రక్తము, కలిగియుండుట.— — — —

చికిత్స— అనేకవిధములుగా నున్నది. — — —

అజీర్ణవస్తువులు మానడము కొనవస్తువులు ఔషధములుగా నివ్వవలయును క్లోరిడీనువలన చాలాగుణమగును. — — —

కొందఱు రక్తముతీయుటచేతను విరోచనసాధనము చేయుటచేత

మన్నూ మఱికొందరు క్షారసంబంధమైనట్టి నల్లమందుతో చేయబడినట్టియు, నౌషధప్రయోగములవలన చికిత్స చేయుచుందురు సాధనముందు ముఖ్యముగా జేయవలసినది. — — — — — — — —

౧ కాకను తగ్గించుట.

౨ బరువు శమింప జేయుట.

ఇందువల్ల పేగులయొక్క మాంసపుపొర నలుచుకొనుట కట్టును జలగలుపట్టించుట నిటువెగాపనము వేడినీళ్ల స్నానము, నల్లమందరఖు తెల్లాముదముతో నిచ్చుట. కేల్ మెలుగాక, బ్రాండిల్ అనే రసలేహముగాని, యిపికాకువన్న ఎక్స్ట్రాక్టుజన్నను కలిపి యిచ్చుటజేత కుదురును. — —

పేగులయందు మలినములేకుండునట్లు విస్తారముగా వేడినీళ్లు పిచ్కారీతో నధోముఖముగా నివ్వవలెను. బరువును పోగొట్టుటకు నల్లమందు సంబంధమైన సపోజిటరీలు నేయుండలు అసనముగుండా ప్రయోగించేది. యిపికాకు తున్నపొలయినవని వైద్యశాస్త్రముచే విశేష కార్యకారిగా నున్నది. — — —

ఇది యీ విధమున నివ్వవలెను. మొదట నలుపది చుక్కలు నల్లమందరసమ్ము గుంటలో ౨౦ లేక ౩౦ గ్రేనుల యిపికాకిచ్చేది. అటుపైని చెమట బాగాపట్టి కడుపులోని నొప్పి, ఉపశమింపజేయును ౨-౩ ఘంటలలోకపటాన్ని మిచ్చుచుండునది ఆ యుదయము వేడినీళ్ల పిచ్కారీయివ్వడము- కడుపును నల్లమందు కొంచము వేసి కాచినట్టి కషాయములతో కాచడము విశేషోపశమనము కలుగజేయును. ఇవి వేడినీళ్ల స్నానముకంటె సులభమును నీరసంజేయునవి కానున్నవి. పురాణించినప్పుడు విశేష మున్నచో లో మేహనము గాకుండునప్పుడు వెండి కాస్టికుగాని, నైట్రికు యాసిడుగాని, నల్లమందుతో నివ్వనగును చెప్పినట్టియు సత్తువను కలుగజేసెడు కషాయములతో ఇంజక్షనులు జీర్ణకోశమునందును పేగుల యందు సత్తువను పుట్టించుటకు జీర్ణశక్తి నభివృద్ధి చేయుటకు నివ్వనగును. — —

పథ్యము— సులభముగా జీర్ణమగునట్టియు, సత్తువను కలుగచేయునట్టియు, ఆహారపదార్థములు నివ్వవలెను. రక్తవిరోచనములకు సాధారణముగా నిటువలె వివరించిన చికిత్సలు చేయనగును.

డోవరుపౌడరు. ౫ గ్రేనులు.

ఇపికాకు. ... ... ౫ గ్రేనులు.

కలిపి రోజుకు ౨-౩ పర్యాయములిచ్చేది. బిస్మత్ సబ్‌నైట్రేట్ ౨౦ గ్రేనులు రోజుకు 3 పర్యాయములిచ్చేది. విశేష రక్తము వచ్చుచుండినప్పుడు.

గేలిక్ ఆసిడ్ ౫ గ్రేనులు.

నల్లమందు టింక్చరు ... ౫ చుక్కలు.

రోజాపువ్వులకషాయము. ౧ ఔన్సు

కలిపి రోజుకు 3 పర్యాయములిచ్చేది. — — — — —

మైలుతుత్తం. ... ... ౧ గ్రేను.

నల్లమందు. ... — ... ౨ గ్రే.

కలిపి ౪ మాత్రలు చేసి మూడుపర్యాయములు రోజుకిచ్చేది. ౧౮ యోగం నెం ౨-౩-౧౯-౨౭ కూడా ఇయ్యవచ్చు. — — — —

నల్లమందు ప్రత్యేకముగా ఇవ్వవలసినను నల్లమందు పిల్లలకు విశేషానుభవశాలులుగాని వాడకూడదు. ఈ వ్యాధికి Ipecac ఇపికాకు ముఖ్యము- తరుచుగా ౧-౨ మోతాదులతో కట్టును. ఇపికాకు ఇచ్చినగాని ర కవిరోచనములుకట్టి మళ్లీ రోచనములైతే యోగం నెం 47 ఇచ్చేది.

యకృత్ యొక్క దుష్క్రియలవలనకలుగు రక్తగడుప్పు.

(Hepatic Dysentery.)

ఈ రుగ్మత ఇంగ్లీషువారియందేగాక ఈ దేశస్థులయందు కూడను గాకలుగను సాధారణ, విస్తారముగా దొరవారిలయందు పుట్టుచున్నది.

గుణములు- పైనిచెప్పినట్లు తరుణమైన రక్తవిరేచనములుండవు. గాని లేగా యకృత్ (Liver) యొక్క దుష్క్రియగుణములు గలిగియుండును. కుడి పక్కను విస్తారమునొప్పి కలిగియుండి దేహము విస్తారముగానుండును. పైత్యమేహనమైన వాంతులు కలిగియుండును. కొందరికి పచ్చకామెర్లు కలిగియుండును. విరోచనములు చీము, రక్తముతో కూడియుండుట లకొవ్వువలెకనబడు ముక్కలుకనబడును. రక్తవిరోచనములు యకృద్వ్యాధికి పూర్వముగలుగును. కొందరికి ఒకటి పర్యాయము మొగలు

గును కొన్నిచోట్ల నీవ్యాధి యకృద్వృద్ధికి తరువాతకలుగును. ఇట్లుకలుగునపుడు కలేజాయందు నుసుపు కలిగియుండునని నిశ్చయించవలెను.

చికిత్స— యకృద్రోగు చికిత్సయును- నులిగడుపుకు పైనిచెప్పినట్టి సాధనములు తెలిసికొనిన సూక్ష్మముగాను, క్రమముగాను చేయవచ్చును.

యిన్ఫ్లమేషన్.

ఇందు ముఖ్యముగా వాపు, శరీరపుకాకకంటే నెక్కువకాక, నొప్పి, ఎరుపుకలిగియుండును. దీనికి ఒరుపని, మేహమని, యీ గ్రంథంబున వాడంబడెను. — — — — — — — —

హిపటైటిస్.

కాలేజమును కప్పిపొరయందుగాని, కాలేజమునందుగాని, యిన్ఫ్లమేషన్ కలుగునపుడు హిపటైటిస్సనబడును. ఇది తరుణమని, పురాణమని, రెండువిధములు. — — — — — — — — —

తరుణయకృన్మేహము. Acute Hepatitis.

గుణములు— శీతపూర్వకమైనయుష్ణము, విదాహము, మూత్రము కొంచము, ఒకానొకప్పుడు సన్నిపాతజ్వరలక్షణములు కలిగి కుడిపక్క నింపుగా నుండి అంటనొప్పికలిగియుండి ఆనొప్పి కుడిభుజముకు పోడుచుచుండును. యీనొప్పి సర్వదా శ్రేయించి యుండి యూపిరి తీసినను దగ్గినను, విస్తారమగును. కొంచముగా గాని, విస్తారముగా గాని, యూపిరి తీయుట కిబ్బందికలిగి పొడిదగ్గున్ను యెడమపక్కను పరుండుటకు నిబ్బంది కలిగియుండును. సాధారణముగా విరోచనబద్ధము ఒకానొకచో విరోచనములుగాని నులిగడుపుగాని, కలిగియుండును. పచ్చకామిల్లయు, నాడిత్వరితముగాను, ఘట్టిగాను, శరిరము కాకగాను, పొడిగానుండును. జీర్ణకోశమునందుండు ఒరుపుచే నోకరింపున్ను వాంతియున్ను కలిగియుండును. కొందరియందు మనస్సువిచారస్థితిని పొందియుండును విరోచనము బరపరంగుగాని. యా కుపచ్ఛరంగుగానియుండి కడపుకుడివైపు బిగించియుండును.

హేతువులు— యిన్ఫ్లమేషన్ కలిగించున్ని కారణములున్ను దెబ్బలు, రక్తవిరోచనములు, న్యాయమోహయామును రోగము. — — —

సాధ్యాసాధ్యవివేకము— ౩ ౫ ౭ రోజులందు విరోచనములుగ

లుగుట శరీరమంతట చెమలపట్టుట మూలవ్యాధినుంచి రక్తముప్రవహించుట, ఉష్ణముతగ్గుట, మంచిగుణములు విస్తారపునొప్పి, విశేషోష్ణము, వకర్రాచోటనేనొప్పి, సర్వదా వెకిళ్లు, కాళ్లుచేతులుచలవ, విరోచనబద్ధము, కంపము, హెక్టిక్ జ్వరము, ఇవిదుర్గుణములు, యివికలిగినేని యసాధ్యము.

నిదానించుట— న్యూమోనియాయందుండు, పైగుణములు లేమిచేతను భుజమునందు నొప్పిచేతనున్న నొక్కుటచేత నొప్పివిస్తారమగుటచేతనున్న కళ్లు పచ్చగానుండుటచేతను మూత్రపురీషములు రంగుచేతను విస్తారదగ్గునున్న కెళ్ల లేకుండుటనుబట్టి రూపించనగును. నొప్పియొక్క స్థానమునుబట్టియు మూత్రపురీషములనుబట్టియు గేస్ట్రయిటస్ అనురోగమునందు ప్రత్యేకించనగును. — — — — — — — — —

చికిత్స— సిరనిపించేయుటకంటె బలము నభివృద్ధిపొందించవలెను నొప్పియున్నభాగమునను జలగలుపట్టించి వేడిన్నీళ్లు కాపడము పెట్టి నల్లమందు, రసభస్మము, లోపలికివ్వవలెను. స్వల్పముగా విరోచనములగుటకు సాధనములు చేయవలెను. రసభస్మముగాని, రసలేహముగాని, నల్లమందుసురవాతోజేసినమందులతోనుకలిపి యింగ్లీషుమేనస్ పోపుటకు నివ్వవచ్చును. ఇందువల్లను కాలఖండము దానిపని నమ్రికముగా చేయును. నెం 48-120 యోగం యిచ్చేది.— — — — —

Chronic Hepatitis.

పురాణయకృత్స్నేహము. పైత్యబల్ల.

ఇది తరుణమువలనను పైత్యగుండెయందు గ్రంథులుపైగా పుట్టియుండుటవలనను విస్తారముగా తాగుటవలనను కలుగును. — —

చికిత్స— శంఖద్రావకముగాని, శంఖద్రావకము మహాద్రావకముగాని లోపుకిచ్చి శంఖద్రావకపునీళ్లను, పైభాగము స్పంజితో నద్దుచుండవలెను. — — — — — — — — —

ఇంగ్లీషువాడ విస్తారముగా ప్రుండునప్పుడు రసమివ్వకూడదు యింగ్లీషువాడ తగ్గగానే పొటాషు పలాత్రి కాక చేసే కేఫలు వేయవలెను ఉష్ణమున్నపుడు రసమివ్వినేని యొక్క పగును ఇరోపియనులు కొత్తగానీదే

శమునకువచ్చినవారికి రక్తముతీయుట యనుపయోగకరము మూడు నాల్గు గ్రేనులు రస.లేహము రోజు రాత్రియందు నిచ్చి సుదయమందు ప్లుమెగ్నిషి యాగాని, యెప్సం సాల్టు టెరాక్సికంగాని, యిచ్చేది- అయితే రోగి నీరసించకుండ చూచుచుండవలెను. నెం॥ 117- 120 యిచ్చేది.

మెగ్నిషియా సల్ఫేటిస్. ౨ డ్రా

మెగ్నిషియా కార్బోనేటిస్. ౨౦ గ్రే

పెప్పరు మెంటునీరు. ... ... ౧ ఔ

కలిపి ప్రతియుదయము నిచ్చేది.

మెగ్నిషియా సల్ఫేటిస్. ... ... ౨ డ్రా

టెరాక్సికంకషాయం ... ... ౧ నర ఔ

కలిపి యుదయమందు కొన్నివారములిచ్చేది. అయిడన్ పలాస్త్రీగాని రసము ఐడనుకలసిన పలాస్త్రీగాని ప్రతిరాత్రియందు నొప్పియున్న స్థానముమీద రాయించవలెను. — — — —

తరుణరు_క్మత మూడువిధములుగా నంత్యమగును.

౧ నివారణ ఇది తరుచుగా కలుగదు.

౨ పురాణయింప్లమేషన్. — — — — — —

౩ కురుపు (Hepatic Absces) Alscess of Liver.

ఈలాగు కురుపుకలిగినపుడు చీముపడితే నాడినింపుగాను వేగముగానుండును చలి, కుమపు, జలదరించుట, సలుపు, పక్కలోబరువుగానుండుట, చీము బాగాకలిగిన తరువాత హెక్టిక్ జ్వరమున్ను రాత్రియందు చమటయుకలిగి యుండును. — — — — — — —

చికిత్స— ఔషధసాధ్యము గాదు అయితే దానంతటది నివారణలోకి వచ్చునటుల సాధనము చేయవచ్చును నీరసింపచేసే సాధనము మానవలెను. మంచి ఆహారములచే బలముపోకుండ చేయవలెను. ఇందుకు ఖనిజధృతులు తైలైన నుసుపును కలుగచేయు నౌషధములిచ్చేది రసముదివరలో ప్రయోగించుచున్న యెడల నిలుపుచేయవలెను. — — — — — —

కాలఖండమందు మాదు.

Hepatic Abscess (Abscess of Linr.)

ఈ కురుపులు వాటంతటవి బద్దలైపోయే మార్గములు.

౧ కురుపుకు కడుపుపక్కకు కలిసిపోయి సొల వేయును. యిలాగు పైకిబద్దలైనపుడు రోగికి నేయిబ్బందియు లేకుండును. కురుపు పెద్దదైతే మూర్ఛగాఢమై చనిపోవును. — — — — — — —

౨ కొన్నితరహాల యింఫ్లమేషనులో యీలాగు కలిసిపోవుటకలుగదు అప్పుడు వపహారలోకి కురుపుబద్దలై యావవయందు పెరిటినైటిస్ యను రుగ్మతను కలుగచేయును. — — — — — — —

౩ ఒకానొకప్పుడు కురుపు జీర్ణకోశముతోగాని, కోలన్ అనే, పేగులలో నొక భాగముతోగాని, పైత్య నాళముతోగాని యంటుకొని పగిలి-విరోచనముతో చీముపడుచుండును. ఈలాగు కలుగునపుడు బాగుపడిన వారు కలరు. ... ...

౪ కురుపుకున్ను వక్షమును, గర్భాశమును, ప్రత్యేకించెడు మాంసముకున్న (Diaphragm) ఊపిరితిత్తులకున్ను మధ్యనంటు సంబంధము కలిగినపుడు చీము శ్వాసనాళముగుండా పైకుమ్మివేయబడును. ఇటులకలుగనేని హాని కలుగచేయుచున్నది, ...

చికిత్స— పైసికాపడము, పోల్టీసులు కట్టుట- లోపునకు యోగం నెం 106- 114- 128 యిచ్చేది యిందు వకయంత్రముతో చీముతీసి వేయుట శస్త్ర చికిత్స ముఖ్యములు. ... ...

జాండిస్ అనగా పచ్చకామెర్లు

Jaundice.

గుణములు— ముఖ్యమైన గుణములు, శరీరము, నేత్రము, మూత్రము, పచ్చగా వుండును, విరోచనము తెల్లగాగాని, నల్లగాగాని, యుండును, బలహీనత, విచారము కలిగియుండును. జీర్ణస్థానములుకూడా నిండువలన బాధనొందును. కడుపుపొంగు ఆకలిలేమి, పుల్లని త్రేన్పులు, కలిగియుం

దును పుచ్చుకొన్నట్టి స్వల్ప ఆహారమైనను బాగా జీర్ణము కాకుండ వి
రోచనమగును. విరోచనబద్ధముగాని, విరోచనములుగాను, కలిగియుండు
ను శరీరములో నీరోగము కలుగజేయు కారణమును తొలగించిన పిదప
చాలా కాలము శరీరమునందు పచ్చదనముండినను సాధారణముగా నౌ
షధ సాధనము లేకుండ నివారణగును... ... ...

చురుకు లేమి, నోటియందు చేదు, కడుపులో తేమలుచుట, చెమ
టయు, ఉమ్మిన్ని పచ్చగానుండుట, చూపు పచ్చగానుండుట, నాడి నింపా
దిగాను, కుడిప్రక్కలోనొప్పి విస్తారముగానుండునపుడు చెపలముగాను,
ఘట్టిగానుండును, రక్తము నోటివెంట విరోచనముద్వారా నొకప్పుడు ప
డును.

హేతువులు—ఇవి రెండు విధములు.

ఇందు మొదటి విధము పైత్యపు రాళ్లవల్లనుగాని, పేగు నింపుగా
నుండుటచేతగాని, దగ్గిరనుండు నితరావయవములు పెద్దలగుట వలనగా
ని, కలుగును. ... ...

రెండవ విధము—పిత్తనాళమందు నలుపుగాని, యింప్లమేషను
గాని, పుట్టుటచేతను- పైత్యము చిక్కబడుట వల్లనను కలుగును. ...

పైత్యపురాలు— (Gall stones.) ఇవి చిక్కబడిన పైత్యము వలన
చేయబడి పసుపుటాకు వర్ణము కలిగి సర్వదా- అణవబడుటచే అనేకప్రి
క్కులు కలదై తరుచుగా సోమరితనముగానుండువారియందు కలుగుచున్న
దై పిత్తకోశమునందు పుట్టుచున్నది. సాధారణముగానుండు పిత్తరాయి
౨౩ నోసుల మొత్తు కలిగియుండును. ... ...

రెండు తులములు భారము కలరాలు మాకేలవు. చిన్నరాలుగా
నున్న నేని కొంతకాలమై పిమ్మట విశేషనొప్పిని కలుగచేయక పొట్టదిగువ
నుండు పేగులోకి పైత్యనాళముగుండా జారిపోవును. ఈ రాయి పెద్దది
గానుండి నేని విశేషశ్రమయు నొప్పిన్ని కలుగజేయును. ఈ నొప్పియుండి
యుండి వచ్చుచుండును. అప్పుడు రోగి సొమ్మసిలిపోవును. కొన్నిచోట్ల,వైను
అమోనియా తాగింపి, నల్లమందు వగైరాలివ్వవలసివచ్చును. ఈలాగువచ్చి
న నొప్పి ౨ లేక ౩ ఘంటలు బాధపెట్టి- పేగులోనికి రాయిపడిపో వేగ
మే నొప్పి శాంతించును. విశేష పెద్దరాలు పుట్టినపుడు పైత్యకోశమునకున్న

పేగులలోనొక భాగమునకుగాని కడుపు ప్రక్కలకుగాని మధ్య నొరుపుక లుగచేసి అందువలనకురుపై ఆకురుపు వెంబడిని పడును- మీదిపేగునందు కఫము నిండుటచేగాని పేగులయందు పుట్టునట్టియొక విధమైన పదార్థము చే నింపబడిగాని ఈ కామరలను కలుగచేయును- ఈ విధము చిన్నపిల్లలకు కలుగును. ఈరోగము విరోచనములకు సాధనము చేయుటచే కుదురును. దీనికే పయిత్యపు బల్లయని తెనుగున పేరు.

సమీపమందుండు భాగములు పెరిగి పైత్యనాళమునణుచుటచే పైత్యప్రవాహమున కడ్డైయందువలన నీవ్యాధికలుగునపుడు అసాధ్యము విశేషముగా సారాయితాగువారలయందు పైత్యము వికృతమై పైత్యనాళమున ప్రవహించ నేరక యీ యామయమును పుట్టించుచున్నది.

నిదానించుట— దేహము పచ్చగానుండుట, విరోచనమునందు పైత్యము లేకుండుట, కన్నులు వగైరాలు పచ్చగానుండుటచే సులభముగా పోల్చతగును సాధ్యాసాధ్యము- పురాణహెపటయిటస్ తో గాని ఒడలువాపుతో గుండెకాయయందు రోగముతో గాని చేరియున్నయెడల నసాధ్యముగా నెంచవలెను చికిత్స- హేతువునుపట్టి చికిత్స చేయనగును.

పిత్తరాళ చేకలుగునపుడు నొప్పినుపశమన జేయుటకు నల్లమందు సంబంధమైనమందులు, నీటికాపడము, వేడినీళ్లస్నానము, బాగా విరోచనములకు సాధనముచేయవలసి యుండుచున్నది. కొందరికి వాంతి చేయించుటచే సౌఖ్యము కలుగును మందిభోజనము, తగినట్టుపనిచేయుట, ఖులాసా నుకలుగచేసెడు వారియొక్కగోష్టి అప్పుడప్పుడు రూబాడించి విరోచనములగునటుల సాధనమున్ను బలమును కలుగజేసి జీర్ణముచేసెడి నౌషధములివ్వవలెను పైత్యము చెడుటచే కలుగు కామలయందు, ఉప్పును, సబ్బు, టెరాక్సికం, శంఖద్రావకము, శంఖమహాద్రావకము, రసము వగైరా లివ్వనగును. F నెం. ౧౧౭- ౮౮- ౨౨- ౫౮ యిచ్చేది.

నవాసారము— ౨౦ గ్రే.
ఎక్స్ట్రాక్టు టెరాక్సి. ౩౦ గ్రే॥
కర్పూరపుసీరు. ౧ ఔన్సు.

కలిపి రోజుకు 3 పర్యాయములు లివ్వనగును. ఇది కాలేజముయొ దక్కుష తుచును. — — — — —

వాంతి చేయించిన పిదప ౧౦ గ్రేనుల రసభస్మమిచ్చి అటుపిమ్మట ౨ ఘంటలకు ౧ ఔన్సు తెల్లాముదము యిచ్చేది. రోగము బలిష్టముగా నుండునపుడు వాంతికిచ్చి అటుపైని. F నెం ౫౮ యిచ్చేది.

విరోచనబద్ధము గాకుండ నెం౨౨ నిచ్చుచుండవలెను.—

Hepatalgia. పైత్యశూలకుడి ప్రక్కను కలిగెడి నరసంబంధమైన నొప్పి సాధారణముగా పచ్చకామిర్లతో జేరి యుండుచున్నది. పైత్యకోశము మిక్కిలి నిండుగా పైత్యము చేరియుండుటచేతగాని కాలఖండము పనిజేయకుండుట వలనగాని రోగము కలుగుచున్నది. ఇది యింప్లమేషను తో కలుగనదిగాదు. దీనివలన తక్కువ బాధపొంద నేరదు- తరుచుగా, క్రమముగా బహిష్టుగాని స్త్రీల యందున్ను, సోమారుల యందు నీరుజకలుగును.— — — — —

సాధ్యాసాధ్యము ఎంతమాత్రము హానికలుగజేయదు. చికిత్సాక్రమముగా పనిచేయుట, కాకచేయునట్టి లేపులుపైని వేయవలెను. నొప్పిపోగొట్టుటకు నిద్రను కలుగజేయుటకున్ను- మైకమును కలుగజేయు నౌషధము లివ్వవలెను- నల్లమందు కాయల కషాయముతో కాపేది, స్థలమును మార్చవలెను. F నెం॥ ౪, ౨౨, ౨౮, ౪౮, ౫౮- ఇచ్చేది. పైనిసీటితో కాపేది!

టార్పిడ్ లివ్వర్ అనగా Torpid Liver.

పిత్తరోగము కాలఖండస్తంభన. పైత్యరోగము — — —

గుణములు—విరోచన బద్ధము, తెల్లనైగాని, బురద రంగుగాని విరోచనము, విశేషనిరసము, అన్నహితవు లేకుండుట, విశేష దాహము, తలనొప్పి, తలతిప్పు, చికాకు, శరీరమందక్కడక్కడ శెగగడ్డలు పుట్టుటకలిగియుండును. శరీమందు మరదుండును. — — —

చికిత్స—తక్షణము చేయసి రసమందులు, స్వల్పముగాను, నెమ్మదిగాను విరోచనములు, జేయుమందులున్ను, మంచి సత్తువైనతిండి- పనిపాటు చేయించుట అనగుప మంచిప యుఖ తగిలేటట్టు జేయుట సాధనము

గానున్న వి- పాదాఫిల మీవ్యాధియందు బాగా నుపయోగించును, రా త్రపరుండునపుడు రసలేహముచే దిపుప్పకాయ లేహము కలిపిచేసినమా త్రలు F నెం॥ ౧౨౦ వేసుకుని యుదయమున స్వల్పముగా చెను, వుష్పా, నాముఖి కషాయముతో నివ్వవలెను కంపోండమూ బర్పామ్న, క్రమమై నసాధనము- — — — — —

ప్లీహారోగములు. Spleen Disonses,

ఈ యవయవము రోగముచేత పీడింపబడునపుడు శరీరమందంతటను, మార్గముల వెంబడి రక్తము కారును. ముగము పాలియుండును- పెదవు లు కమలియుండును. ఈ రోగములు తరుచుగా మన్యపుజ్వరము పైత్యజ్వ రములో జేరియుండును.— — — — — —

ప్లీహానుతరుణ యింఫ్లమేషన్.— — — — — —

ప్లీహామేహము అక్యూటు స్ప్లీనైటిస్. Acute Spleenitis.

ఇది తరుచుగా కలుగురోగముకాదు. ప్లీహానుకప్పియుండు యింఫ్ల మేషను కలుగుచున్నది. పెరిటోనైటిస్ అనురోగమునుంచి భేదించుటకే ష్టము దీనియందు గుణములు, చికిత్స— పెరిటోనైటిస్ అన్న వ్యాధియం దువలెనుండును. నెం ౧౪ ఇచ్చేది.— — — — —

కంజిషన్ ఆఫ్ స్ప్లీన్. Congestion of Spleen,

ఆహికజ్వరము వలనగాని, సీతపైత్యజ్వరము వలనగాని, తరుచుగా రక్తపూరితముచె నుబ్బబడి యందు పురాణయింఫ్లమేషను యీరోగము ననుసరించి యుండును. ఈ దేశమందిది తరుచు.— — —

గుణములు— ఎడమడొక్కలో నొప్పి, ఎడమప్రక్కపరుండుటకనవకాశము చాలామందిలో నొక్కితే నొప్పితప్ప దానంతటది నొప్పిపెట్టదు నాడి యందుమందత, ఓరోచనబద్ధము, ఒకానొకరియందు పైత్యచిహ్నలతో కల సియుండును. ఈ స్థితిలో ప్లీహముండునపుడు చికిత్సను నిరాకరించినా పలు మారీలాగు నుబ్బి సర్వదా ప్లీహ పెరిగి యుండును. దీనికే జ్వరబిల్లని వాడుకొనియెదరు. — — — —

చికిత్స— సుగంధద్రవ్యసేవనముగు విరోచనసాధనము చాలారోజులి వ్వవలెను. బలమును వృద్ధిపొందింప చేయునట్టిమందులు, ఇందు ఇనుములో జేయబడుమందులు ముఖ్యము నొక్కతే డొక్కలోనొప్పి యున్నపుడు జలగలనుపట్టించుటచే నుపశమింప చేయవచ్చును రససంబంధ మెంతమాత్రముకూడదు. రసమిచ్చుటచే మనిషిని నీరసింప చేసి తొందర కలుగ చేయును నోరు పట్టుటకిచ్చు నెడల దంతములయొక్క చిగుళ్లు పెదవులున్న నోరున్న కుళ్లును. మెష్టరుట్సెనింగ్సుదొరవారి యౌషధమిందువిశేష కార్యకారిగా నున్నది. ఈమందు చేయుక్రమము. — — — — —

జాలప్పు.	౧ డ్రా
రేవలచిన్ని.	౧ డ్రా
కలంబా.	౧ డ్రా
శొంఠి.	౧ డ్రా
బైటార్ట్రేటుపొటాష్.	౧ డ్రా
అన్నభేది.	౧౦ గ్రే
పెప్పరుమెంటునీరు.	౯ నరడో
సునాముఖిఆకు.	౪ డ్రా

కలిపి మోతాదుకు ౧ ఔన్సుచొ॥ ఉదయసాయంకాలముల నివ్వవలెను అగత్యమునుపట్టి హెచ్చుతగ్గులు ఆలోచించేది. — —

(Hypertrophy of spleen.) హైపర్ట్రఫీఆఫ్ స్ప్లీన్ అనగా జ్వరబల్ల. ప్లీహోదరింపైనిచెప్పిన కంజెషన్ను, అలక్షపెట్టుచె కలుగును తరుచుగా పెద్దదిగా, పెరుగుచున్నది. నాభిస్థానము దిగువవరకేబల్ల యొక్కా నొకనియందు వ్యాపించును బలహీనతతో సంబంధించి యుండుచున్నది. కావున దుష్టుకురుపులు కాళ్లమీదపుట్టును. పలుమారు విరోచనమగుచుండును. శరీరము శుష్కించకపోయినను సిరసము విస్తారముగానుండును. పెదవులు రక్తలేమిచె పాలియుండును రక్తశ్రావము నోటవెంబడి, ముక్కువెంబడి, జీర్ణకోశమునుండి కలుగుచుండును. — — —

ఎడమప్రక్క కొంచమునొప్పి, యూపిరిబాగాతీయుటకిబ్బంది పాడిదగ్గు కుడివైపు పరుండుటకనవకాశము పాండువకూడా కలిగియుండును.

ద్వంద సంబంధము— పైత్యగుండె రోగము, రక్తశ్రావము రక్తవిరోచనములు, స్ప్రూ అను రోగము, పాండువ, ఈ వ్యాధితో సంబంధించి యుండును. — — — — —

హేతువులు— చలిజ్వరముచే చాలాకాలము బాధనొందుట, కాలఖండామయముచే రక్తప్రవాహము నష్టుకొనుట, సన్నిపాతజ్వరము.

నిరూపణ— ఎడమప్రక్క బల్లయుండుటచేతను కోలగానుండి కడుపుట కవకాశమయ్యుండు, అదివరలో రోగిమున్యపుజ్వరమున బాధనొందియుండుట, సులభముగా నీరోగమును కనుక్కొననగును.

చికిత్స— పొటాసీఐడక్ గాని, పొటాసీబ్రోమైడుగాని, 3 గ్రేనులు మోతాదుచొప్పున బలముకలుగజేయు మందులతో రోజుకు మూడుపర్యాయములివ్వవలెను. పైని ఐడను వాడుక జేయుపచ్చును. బిన్నయొడైడు పలాస్త్రీ పైని లేపుజేయించవచ్చును. రక్తగుణమును మార్చెడి, సులభముగా, స్వల్పముగా విరోచనములను జేయుమందులును, వాడుక జేయనగును. పూర్వము జ్వరముకలిగియుండెనేని, బార్కు గాని, క్వైనా గాని, యివ్వవలెను. F నెం ౪౦-౮౫ యిచ్చేది.

(పేంక్రియాటిక్ రోగములు.) (క్లోమాజీర్ణము.)

గుణములు— ఈ అవయవము రోగముచే బాధనొందునపుడు భుజించునట్టి వస్తువులయందుండు చమురుపదార్థములు కొవ్వుపదార్థములు జీర్ణములుకానేరక విరోచనముతో పోవుచుండును. బొరకుదిగువను నాభికిమీదుగాను నొప్పి కలిగియుండును. ఓకరింపు, వాంతి, శరీరమెండిపోవుట, వీటికి తోడుగా విరోచనబద్ధము, లేక విరోచనములు, విస్తారవుమ్మి, పచ్చకామిరల కలిగియుండును.

నిధానించుట— ఈ యవయవమంత బాధపడుచున్నపుడు, విరోచనమందు కొవ్వుకలిగి యుండును. — — — — — — —

చికిత్స— రోగమందు పుట్టునట్టి గుణములకు సాధనము జేయుచుండవలెను. కొవ్వువస్తువులు, చమురున్న ఆహారమునుంచి విసర్జించవలెను. పేంక్రియాటీన్ గాని మాల్టుపేంక్రియాటీన్ గాని యిచ్చేది. — —

—*) హీమటెమిసిస్ అనగా రక్తము కక్కుట. (*—

గుణములు— గర్భములో నాభికి మీదుగా బరువుగా భరాకలిగి యుండును. ముఖవర్చస్సు వాడియుండును. కళ్లుపచ్చగానుండును. కడుపునొప్పి, విరోచనబద్ధము, నల్లనిరక్తము వాంతిజేయుట, దానితో సొమ్మసిలిపోవుటగాని, నీరసముగా నుండుటగాని కలుగును. ఒకానొకనియందు తలనొప్పి, సూక్ష్మనాడి, దగ్గు, ఊపిరి తిరుగకపోవుట కలిగియుండును. వాంతిజేసిన రక్తము జీర్ణకోశమునందు పదార్థముతో మేళనైయుండును. ఈ రోగము సన్నిపాతములు కలిగెడి రోగమువల్లనుగాని, జీర్ణకోశము లేక పేగులయొక్క లోపలిపొర యిన్ఫ్లమేషను కలిగియుండుటచె గాని స్త్రీలయందు ముట్లు కాకుండునపుడుగాని కాలఖండ ప్లీహ వ్యాధుల వల్లనుగాని కలుగుచున్నది. — — — — — —

నిధానించుట—పడ్డరక్తము విస్తారముగుటచె నదినల్లగానుండుటచె హారముతోను, జీర్ణమునుజేసెను, గేస్ట్రిక్ జ్యూసు అనునుటతో గలసి యుండుటచే రక్తముశ్వాసకోశమునుండి వచ్చుట లేదని తెలియును. సాధ్యాసాధ్యము సన్నిపాతగుణములను పుట్టించు రోగములతో కలుగునపుడ సాధ్యము బల్లలువగైరా యితరావయవరోగము వలన గలుగునపుడు, తొందరను,నిరసమును, కలుగజేసిననూ హానిని కలుగజేయదు. — — —

హేతువులు—అక్రమప్రవర్తన, జీర్ణకోశమున రక్తనాడి బద్ధలగుట కురుపు గలుగుట, స్త్రీలయందు తరుచు, దెబ్బలువగైరా పయిని తగులుట భోజనమునందు క్రమము లేకపోవుట. — — — — — —

చికిత్స—జలగలను గర్భముమీద పట్టించుట, స్వల్పవిరోచన సాధనములు, రక్తగుణములు మార్చేరసములు, సులభముగా జీర్ణమగు నద్భిజ్య పదార్థములు పథ్యము చల్లనయిన పల్లనయిన దాహము, సత్తువును కలుగజేయు మందులు, క్వయినను, ఖనిజధృతులు నిచ్చేది. ముట్లుతప్పుటచె కలుగునపుడు ముట్లగునట్లు ముందు చికిత్స జేయవలెను. పటిక యిందు ముఖ్యముగా నుపయోగించును. మంచుగెడ్డ మింగించుటవల్లను గాని కడుపుమీద కట్టుటచెగాని గుణమిచ్చును. F నెం లా లా యిచ్చేది. రక్తంకట్టిన పిమ్మట రసలేహ్యము 3 గేనులు రాత్రియిచ్చి యుదయము

దాను పుష్పుచే విరోచనములు రెండుమూడు చెయించవలెను. మూలవ్యాధియందు రక్తము శ్రవించుట, ముళ్లుశూలగుట, గలుగునపుడు జలగలు అపానద్వారానులకు పట్టించవలెను - — — — — —

Piles. మూలవ్యాధి.

రక్తముకలిగియుండు చిన్నపిలకలు పేగుయొక్క అధోభాగమందు కలుగునపుడు మూలవ్యాధి యనబడును. ఇందుకొన్ని రక్తము స్రవించుం గొన్ని రక్తము శ్రవించకుండును. ఇది రెండువిధములు, లోపలపిలకలు, పైపిలకలని. — — — — — — — — — —

గుణములు—అపానముదగ్గిర వేడిమిన్ని, నొప్పి కలిగియుండును. నడుమున నొప్పి కలిగియుండున్ను తలనొప్పి, తలతిరుగుట, కడుపుపొంగు, కాక, విశేషరంగు గలిగి స్వల్పముగా మూత్రము తరుచుగా మూత్రము పురిషోత్సర్జనముచేయుట కిచ్ఛగలిగియుండుట ఒక్కొక్కవేళ నీ పిలకలు కురుపులై విశేషనొప్పిని కలుగచేయును, నడుమకుండ నుండి రక్తము స్రవించుచున్నెడల రోగికిచాలా విచారమునస్సు కలిగి యుండును. ఈలాగు రక్తముపోవుటచె దేహదార్ఢ్యమంతకంత కృశించును. — —

నిధానించుట—తనిఖీ జేయుటచె నితరవ్యాధులనుంచి గ్రహించవచ్చును. ఇది హానికలుగజేయునదికాదు.— — — —

హేతువులు—సోమరితనముగా సర్వదాయేదైనా నొనుచుండుటచె విరోచనబద్ధము, రక్తముచే, విశేషముగా పూర్ణించి దేహముండుటచెత, పాటిగా దేహమునుంచి పయికి విడువబడు సమస్తశ్రావములలో నేదైనా కట్టబడుటచెత మసాంబరము కలిపినట్టివిరోచన సాధనములు తరుచుగా నచ్చుటచేతగాని అపాయువు నంటియుండు పేగునందు శుభ్రీ రక్తనాడులమీదను కాయిలు వగైరాలుగాని, గర్భాశయము పిండముతో నున్నపుడు నొక్కుటచెతగాని, ఈరోగము కలుగుచున్నది.— — —

చికిత్స—గంధకపు లేహము, సునాముఖి లేహము, దాక్షయుక్తము, గంధక భస్మము, మొదలగునవి యివ్వవలెను. పిలకలు శుభ్రముగా రెండుపూటలను కడిగి మహాఫలపు కాయ పలాసై తైలా నల్లమందు కలిపి లేపు

చెయ్యవలెను, చాలాదినములనుంచి బాధపెడుతున్న యుడలను వాటినికో సివేయుట గొప్పసాధనములో పిలక కరిగీ సాధనము చెయుట సులభము గాదు పిలకలకు తాడు బిగించుట మోట సాధనము గనుకక్షౌవాడుక వా దవలెను హిలిబోరు పలాస్త్రీ పయిని వాడుక చేయుట చె కొందటికి నివా రణ కిగుచున్నది. F నెం॥ ౨౨- ౩౦ ఇచ్చేది.

—*)డిస్పెప్సియా అనగా అజీర్ణశూల.(*—

Dyspepsia.

గుణములు—ఆకలిలేకుండుట, తేములుట, కడుపుపొంగు, కడుపులో నాభికి మీదుభాగమందు నొప్పి, నింపుగానుండుట, భోజనము జేయుట చే తతగ్గుటయు, హెచ్చుటయును కూడా కలదై కడుపులోమంట, విరోచన బద్ధం, విరోచనములు, చాతీలోను, తలయందునొప్పి, అశుభ్రముగా నుం డు నాలుక, నోటియందరుచి నిస్సత్తువ బలహీనత, శరీరము కుషిరించు ట,కలిగి వుండును. తేమల్చినపుడు వాయ్వుగాని నీళ్ళుగాని అన్నముగాని, గొంతుకలోనికి వచ్చును, తేనుపొచ్చిన వాయువు వాసన లేకుండాగాని కుళ్ళు చెపలకంపుగాని, కుళ్ళినగ్రుడ్లు వాసనగాని కలిగియుండును. నోటి లోకి తేమల్చిననీరు చప్పగాగాని, పుల్లగాగాని, చేదుగాగాని, వుండును పులుపు అన్నము పులియుట చేతను- చేదు పయిత్యము చేత కలుగును.

హేతువులు—బలహీనత, పని జేయకుండ భోజనము జేసి యొకచోట కూ ర్చుండుట, విచారము, భయము, పలుమారు భుజించుట విస్తారముగా తినుట భుజించువథార్థము జీర్ణము కవకాశముగాకపోవుట, బాగా నమల కుండ మింగుట, వేడిగానుండు ద్రవపదార్థములు- విస్తారముగా త్రాగుట, నిషాను,కలుగజేసే సారాయిలు,తప్పుగాపుచ్చుకొనుట, నల్లమందు తినుట, పొగాకు త్రాగుట, విరోచనములకు తరుచుగా సాధనములు జేసుకొనుట ఈ రోగమును పుట్టించును.

నిర్ధారించుట— జీర్ణకోశమునొక్కితే నొప్పి లేకుండుట చేతనున్ను భోజనము జేయుటచే నొప్పి సాధారణముగా హెచ్చుగాకపోవుటచేతను న్ను గేస్ట్రయిటిస్ యను రోగమునుంచి దీనిని గనుగొనవచ్చును.

సాధ్యాసాధ్యము — తరుణములైనప్పటికిన్ని చిన్నవాండ్లయందున్ను, కౌమారదశయందున్ను, వార్ధక్యమందిది సాధ్యము. కాలము మీరిన వారియందున్ను, రోగము చాలా కాలము దేహమునందు నివసించినతరువాత నసాధ్యము. — — — — —

చికిత్స— ఆహారమును క్రమపరచుట, జీర్ణకోశమునకు బలమును కలుగచేయుట తక్షణం బాధించుచుండు గుణములను పరిశమింపజేయుటయును, ముఖ్యసాధనములు* — — — —

ఇందు ప్రథమ చికిత్స— ఏవస్తువులుభుజించుటచే రోగము ప్రకోపించుట గాని, జనించుట గాని, కలుగునో ఆవస్తువులను విసర్జించుటయే గాక- సులభముగ జీర్ణమగునట్టి బలవర్ధకమైన ఆహారము యిచ్చేది- క్వాషియా, జెన్షను, క్వయినను, మొదలగు చేదువస్తువులు యివ్వవలెను- రేవలచిన్ని మొదలగు శుభ్రవిరోచన కారులున్ను ఇవి కలిసినమాత్రలను నివ్వవచ్చును. పులితేనుపులు పుట్టునపుడు అల్కాలీ, సోడా వీటివలనను, విరోచనములు కానివస్తువుల చేతను విరోచనబద్ధము సూక్ష్మవిరోచన సాధనముల చేతను బురదవరంగుగల విరోచనములు రసముచే గాని, పైత్యగుంటియందుండు గుణముచే నైన నౌషధములచే గాని చికిత్స చేయనగును. F నెం॥ ౧౧౩ యివ్వది.

అమోనియా సెస్క్వి కార్బొనేటిస్ ౨౪ గ్రే — —

శుభ్రపరచిన గోరోజనము. — — ౩౦ గ్రే — —

తుమ్మజిగురుతో కలిపి ౧౨ మాత్రలు చేసి రోజుకు ౨ లేక ౩ పూటలు యిచ్చుటచే వాంతి, విరోచనబద్ధము నీరోగమందు కలుగునపుడు నివారణగుచున్నది. — — — ... —.

---

* నొప్పికి F నెం ౬-౨౩-౨౭ యిచ్చి పైనకాపడము ఆవపిండిపోట్టీసు చేసేది- యల్లప్పుడూ నొప్పివుంటే పొక్కు-పొలాస్త్రివేసి బెలడోనా పాస్త్రిచే కప్పేది కడుపుపొంగును F నెం॥ ౩౧-౫-౨౫౫ పులిత్రేనుపులు ఉండెమంటే F నెం॥ ౨౭-౫౫-౫౬ చే కుదురును. నోటివెంట నీరు F నెం. ౧-౫౭ వల్లగాని కంపౌండు కమునోమూర్ణము చేగాని కుదురును.

జీర్ణాశయశూల (G astrodynia)

గుణములు — జీర్ణకోశమునందు ప్రబలమైననొప్పి, యొకొండొకప్పుడు వచ్చుచుండును. తరుచుగా గర్భమందాహారములేనప్పుడు గలుగును ఒకానొకప్పుడు వాంతికలుగుచుండును విరోచనములు, అజీర్ణము చేసిన భోజనము చేయుటచేగాని, ఘట్టిగా నొక్కుటచేగాని, నొప్పిశమించును. నాడి తరుచుగా భేదించును నాలుక పలువిధములుగానుండును — — —

నిదానించుట — గుణములచే నొప్పిశాంతించుటచే జీర్ణకోశములోని యొదుగు నుండి ప్రత్యేకింపనగును. — — — — —

హేతువు — అజీర్ణశూలలను పుట్టించు కారణములే కలిగి ఈరోగము తరుచుగా అజీర్ణశూలలో సంబద్ధముగా నుండును. — — —

చికిత్స — శరీరబలమునభివృద్ధి చేయునౌషధములచే సాధనముజరిగింపవలెను హైడ్రోక్లోరిక్ ఆసిడ్ బిస్మత్ట్రైకియాసోటు, వెండినైట్రేటుఫాస్ఫేటుఆఫ్ జింకు, మోర్ఫియా, వీనివలన నివారణమగుచున్నది. పథ్యము లఘువుగా జీర్ణమయ్యెడి బలమిచ్చెడునదిగా నుండవలెను. F నెం॥ ౪౭

విశేషబలముగా రోగములేనప్పుడు కంపౌండు రూబర్బుమాత్ర స్వల్పమోతాదుగా॥ భోజనానంతరమున మధ్యాహ్నమిచ్చుచుండవలెను. జెన్షను, కలంబా, సింఖోనా, కేస్కారిల్లా, ఇవిదేహస్థితి తెలుసుకొని దానికనుగుణ్యమైన విధమున నౌషధమేళనము చేయవలెను. — — —

F నెం॥ ౩౦ చే వాంతికట్టును తరుణములో వాంతికద్ది ముసాంబరమిశ్రమగు విరోచనసాధనములు చేయుటచే రోగము నివారణమగును.

(D iarrhea) విరోచనములు.

తరుచుగా పచ్చగాగాని నీళ్లవలెగాని విరోచనములగునపుడు విరోచనజాడ్యమని పేరు. — — — — —

గుణములు — తరుచుగా విరోచనములగుట, విరోచనమగుటకుముందు గర్భమందుబరువు పీకును. ఒకానొకప్పుడు చీము పడుట కలిగియుండును అప్పటిలో విశేషనీరసముగా నుండును. కడుపుపొంగును, కడుపునొప్పి,

టచే విస్తరించును. వాలుకే తెల్లగాగాని, గోధుమ రంగుగాగాని, ంచున్న. వాని మర్ధలము గానుండును. చాలా కాలమునరకు విరోచన లు విడువనియెడల దేహముకృశించును. ... —

నిధానంచుట— ఉష్ణము, విరోచనమునందు రక్తము లేకుండుటచే ర విరోచనములనుండి పోల్చనగును. — —

సాధ్యాసాధ్యము— వృద్ధులకున్ను పురాణించిన పిష్టుటయున్ను నోని తరుచుగా కలుగజేయును. — —

హేతువులు— అజీర్ణ పదార్థములను గాని, పండని పండ్లను గాని, ఫండ్లనువిస్తారముగా గాని, కుళ్లుచున్న లేక కుళ్లినమాంసమును గానిభుజించుట, చలిఘాలి, చమట, యణిగిపోవుట, పేగులు యందువుసుగులుండుట, విస్తారముగా విరోచనముకు సాధనము చేయుట, కారణములుగా నున్నవి.

చికిత్స— తిరుణమందు గ్రిగరిసు పౌడరుగాని, తెల్లాముదముగానిచ్చి భోజనమునందు విరోచనములను కలుగజేయువస్తువులను విసర్జించవలెను విరోచనములు చాలా కాలము నిలిచినపుడు డోవర్సుపౌడరు, గ్రెపౌడరు, స్వల్ప మోతాదులుగానివ్వవలెను. నల్లమందుసహితముగా గాని లేకుండాగాని కంపౌండు చాకుపపుడకు విశేష కార్యాకారియగును. చీము మిశ్రమముగా విరోచనములగునపుడు పైనిచెప్పినమందులతో యిపికాకు కలిపియిచ్చునది. పురాణించిన సల్ఫేటుఆఫ్ జింకుగాని, మైలతుత్థముగాని వెండికాస్టికుగాని నల్లమందుతోకలిపి యిచ్చుటచే గుణమిచ్చును. విరోచనమందు పులుపువాసనయుంటే F నెం ౪౭ రు యిచ్చేది- ఈమందు చిన్నపిల్లలకును యివ్వవచ్చును- చీము కలశియుంటె F నెం ౩౨ రు యిచ్చేది గర్భిణీస్త్రీలకు నెం ౪౭ రు యిచ్చేది- ప్రసూతి ఐనవార్లకు F నెం ౧౭ యిచ్చేది- విరోచనము తెల్లగానుంటె F నెం॥ ౧౯ రు యిచ్చేది- నొక్కితే నొప్పికలిగియుండునపుడు జలగలుపట్టించి కాపడమివ్వవలెను. క్షయమొదలగు రోగస్థలందు కలుగువిరోచనములందు సీమసున్నముతో చేసినట్టి నైట్రోతో చేసినట్టి యౌషధములున్ను ఖనిజధృతులున్ను, బారకున్ను, మొదగునవి వాడుక చేయనగును ఈ రోగమునందీదిగువ నుదహరించి

న సాధనములు చాలా కార్యకారిగానున్నవి— — — —

నల్లమందు — — — ౧ గేరి

స్పిరిట్ ఆసిటాస్. — — ౪ గేరి

కలిపి ౨ మాత్రలు చేసి రోజునకు ౨-౩ పర్యాయములిచ్చుట కే

మరియును- — — —

నీటిమిశ్రమైనగు గంధకద్రవ్కృతి. ౧౨ మి

నల్లమందుద్రావకం. — — — ౪ మి — —

మంచినీళ్లు. — — — — ౧ ఔ — —

కలిపి రోజునకు మూడు పర్యాయములిచ్చేది. క్లోరోడీనుగాని, పెరక్లోరోడీను గాని. విశేష కార్యకారిగా యున్నవి. ప్రత్యేకము నల్లమందిచ్చుట చేకొందరికి కట్టుచున్నది. కనుక వృద్ధులలో విరేచనము కట్టినప్పటికిచ్చును- F సెం॥ ౨ ౧౬-౨ ౨-౮౭ ఋక్సేక. — — —

విషూచి. Cholera

ఇవి రెండువిధములు వ్యాపించునది— వ్యాపించనిది.

ఇందు రెండవ విధము— అప్పుడప్పుడు కలుగుచున్నది. ఇది యామధనావస్థను మొదలుకొని విశేషముగా వ్యాపించి యావద్దేశమునకు బాగా లాంగుటాయమును కలుగజేయుచున్నది.

లక్షణములు— బియ్యపుకడుగులాటి విరేచనము, వాంతి, కలిగియుండును. నాభియందు చుట్టుకొనిపోవునొప్పి కాళ్లు చేతులు నలుగుకొనును. చలనలు కలిగియుండి క్రమముగా వాతగతులతోత్తించును. శరీర కాక ఒక వసివి తగ్గిపోవును- ఈ వాతగతి పూర్ణముగా గాని, కొంచముగా గాని, యుండును. ఇందు కండ్లలోతుకుపోవును. ముక్కు మాటాడలేకుండపోయి నీలివంటి రంగుయుండును. విశ్రాంతి లేకుండును. గర్భములో వేడిగానున్నట్టుండును. విశేషదాహము, చన్నీళ్లయందు పుట్టెడదాహముండాశ కలిగియుండును. మాటస్వరము, దేహముంటుదనము, నాడి మర్మ్యలములగానుండి త్వరలో కానరాకపోవును. నాలుక తెల్లగాను, దళముగాను, చల్లగా

...డి మూత్రము లేకుండును. ఇంక శరీరమునుండి విడవబడుచుండాలి, విరేచ
మువలె విశూచిని తెలిపెడు వాసనకలదై యుండును. కొందరియందు
తము విరేచనములతోడనే కలుగుచున్నది. అటుల సంభవించు నెడల
త్వరగా హానిజేయును. — — — —

అంతములు— ౧ తర్వాగా పూర్ణముగా నివృత్తించుట గాని, సన్నిపాతజ్వరముకలిగి నిలిచినపిమ్మట నివర్తించుట గాని, ౨, గాఢమైనవాతగతిని చెందుటచేతనున్న దేహములో యుండు అవయవములు రోగముచే పీడింపబడి వాతగతిపైనివచ్చుచున్నము బలముగా వచ్చుటచేత సంతాపము వచ్చును—

జీర్ణకోశమున్ను నెవనస్నాయువులయందు విశేషపీడింపబడును.

హేతువులు— ఆధార హేతువు— బలహీనత, విస్తారము గాత్రాగుల, పల్లమైనట్టియువకస్థలములందు నివాసము విస్తారము త్వరగా తొలకరించినతరువాత కాలము. — — —

ఉద్రేక కారణములు— దేహమునందు వ్యాపించెడి నొకవిధమైనవాయువుగానున్నది. ఈ వ్యాపక రోగము తగులునప్పుడు భుజించుపదార్థములలోని జాగ్రతకలిగియుండుట నొక కారణముగానున్నది. ఈ రోగపు విస్తరము పరమాణువంత ఒకతరహా జంతువుగా డాక్టరు, కోచిగారు కనుకొనిరి— — — — —

విశూచియందుండు- విరేచనములందు వాంతియందున్ను సూక్ష్మముండుటచేనంత త్వరలో వ్యాపించుచుండును. — — —

నిదానించుట— ఆవ్యాపక విశూచియందు గుణములు నెమ్మదిగాను, నింపాదిగాను, వాతగతికలిగి నేని స్వల్పముగాను త్వరగా ప్రకటింపవచ్చు వారలకు నౌషధసాధనమునకు లోబడుటయు కలిగియుండును. — —

సాధ్యాసాధ్యము — కాళ్ళునేలుచుకొనుట- తగ్గిపోవుట- నాడిన్ని శరీరపుకాక తిరుగ స్వాభావికము కలుగుట, విరేచనమందు పైత్యమిశ్రమును కలిగియుండుట, (అనగా పచ్చనిరంగు) మూత్రముగుటయున్ను, మంచి గుణములు. — — — —

గాఢమైనవాతగుణము— అధ్వాన్నగా విరేచనము వాంతికట్టుట

యు వెక్కిళ్ళు కడుపు ఆధ్మానించుట. నీరుడి బంధించుట అసాధ్యగుణములు- కాలము నుళ్ళినవారు బాగుబడుటకష్టదిత్తు ... ...

చికిత్స— ఇందుముఖ్యముగా బలమును భద్రపరచవలెను కాకను పుట్టించుట, జవసుకలుగజేయుట, ఈవిషమునకు సాధనములు, బ్రాంది క్లోరిఫారం పనిచుక్కలు మోతాదుచొ॥ క్లోరేటుపొటాస్, మొదలగునవి ముఖ్యమగును. ఔషధమువలన గుణముకలుగనపుడు శుభ్రమైనచన్నీళ్లవలన చాలామందికిసుదిరెను వాతగతిపోయినతరువాత నుండుగుణములనుపట్టి చికిత్సచేయవలెను. కడపటవచ్చుజ్వరము నివారణకు విశేషము గా చలవసాధనములుచేయకూడదు జలగలుపట్టించుటచేత గాజుసోలకాక వేయుటచేత పొక్కుపలాస్త్రీలు వేయుటచేత లోకాక నివారణచేయవచ్చును. ఈరెండవజ్వరమునందున్న రోగమునివారణమైన కొంతకాలమువరకున్న సులభముగా జీర్ణమగునట్టి, బలమునిచ్చునట్టి, కాకజేయనట్టి, పథ్యమిచ్చుచుండవలెను. — — ... — —

ఈ రోగమందు కలుగు విరోచనము, వాంతి, వెంటనే దూరమున పాతిపెట్టించవలెను. అట్లాగనవకాశమగునెడల సున్నము విరోచనములు వాంతియుండు పాత్రలో వేయించవలెను. — — —

బట్టలు మలినములైనపుడు వాటిని సాధ్యమైనంతమట్టుకు తగలపెట్టుటమంచిది. ఈవిశూచియందీడిగువ నుదహరించిన సాధనములుజేయదురు- డాక్టర్ స్టీవన్ దొరవారివలన ప్రచారము జేయబడినమందు.— —

ఉప్పు. — — — ౨౦ గ్రే
క్లోరేటుఆఫ్ పొటాష్. ౭ గ్రే
కార్బొనేటుసోడా. ౩౦ గ్రే — — —
నీళ్లు. — . — ౧ నరబౌ — — —

కలిపి అరఘంట కరఘంటకిచ్చునది నోటివెంబడినిచ్చుటకసాధ్యమగునపుడు అధోమార్గముగుండా పిచ్చుకారీజేయవలెను. క్లోరిడీను మోతాదుచొప్పుననిచ్చు నెడల మంచి గుణమిచ్చును డైల్యూటు ఆసిటు కేసిడు ౩౦, చుక్కలు మోతాదునన్నీరుకలిపి ప్రతిఘంటకిచ్చుటచే నివారణగును

పొల్వేషము. — — — ॥ అర గ్రేను. —

ఆరతీకర్పూరము. — — ౧ గ్రే — — —

నల్లమందు. — — — ॥ అర గ్రే — —

ప్లంబైఆసిటస్. — — ౨ గ్రే — — —

కలిపి మాత్రజేసి ఘంటఘంటకిచ్చుటచే మంచి గుణమిచ్చును. ఈ మాత్రకు ౧నర గ్రే మిరపకాయలగుండ చేర్చుట కార్యకారిగా నెయుంటున్నది. — — — —

(డాక్టర్, చూపరుఫీల్డు దొరవారివలన నివ్వబడుమందు.)

సముద్రపుఉప్పు. — ౩౦ గ్రే

కార్బొనేటుసోడా.- ౨౦ గ్రే

పొటాసీబైకార్బొనేస్. ౧౦ — — —

పొటాసీక్లోరేటస్. ౧౦ — — — — —

సోడాఫాస్ఫేటస్.— ౧౫ — — — — —

లైకరుసోడిక్లోరేటస్. ౨౦ మి ... ...

మంచినీళ్లు. ... .. ౨ ఔ. ... ...

కలిపి ప్రతిఅరఘంటకు యెనిమిదిమోతాదు లిచ్చేది.

ఈ కూడిక రక్తమునందుండు ఉప్పుల కూడికకు సమముగానున్నది. ఆరతీకర్పూరము బహు శ్రేష్టమైనమందుగా నెంచబడును. డాక్టరు, పార్కరుదొరవారివలన గనుకొనబడిన గంధకపుపొగ బహు శ్రేష్టముగా నున్నది. కాజిపుటాయిలు, దాల్చినీఅరఖు, పెప్పరుమెంటు, బేలిగేటుకంపనీ వారి పేరక్లోరిడీనుపయోగించును నల్లమందు ప్రథమమందు విరేచనములను కట్టించుటకుమంచిగాని యటుపైని యిచ్చిన స్పృహ తప్పించి పిలచితే తెలివిరాని గాఢనిద్రలోకి తీసుకొనిపోవును. ... ...

F నెం॥ ౫౯-౮౩ యిచ్చేది. ... ...

విరేచనబద్ధము (Constipation.)

గుణములు— తలనొప్పి గర్భమందు నిండుగను నొప్పిగనుండు ను- తమలుచుట్టు, వాంతి, కలిగియుండును. కోలన్ అనే పేగు నిండుగ నుం

డుటచే పైపేగును మాంసకండ క్రిందకు దిగుటకవకాశముగాక ప్రాపిరి స్వాభావముగా రాకుండును చాలాకాలము వీరేచనబద్ధము కలుగున పుడు వాంతి, మలముయొక్క వాసనయున్న రూపముకలిగియుండును రో గము పేగుయొక్క క్రిందిభాగములో పైభాగమునకు దిగునపుడు నివార ణ జేయనియెడల మృతిని కలుగజేయును- ఇందు తిన్నను కలిగియుండుటచే మూలవ్యాధి కలుగుచున్నది. ... ...

చికిత్స— హేతువుచుపట్టి సాధనములు జేయవలెను పైతగుండె పనిజేయక కలుగునేని రసౌషధములు గాఢముగా విరేచనసాధనములు పేగులునులుచుకొనుటచే కలుగునేని నల్లమందు మోతాదొకటియిచ్చి ఆ టుపిమ్మట నానుడమిచ్చేది భోజనమందు బహుశులభముగా జీర్ణమగు పదార్థములు పుచ్చుకొనుచుండునేని వండ్లువగైరా వస్తువులివ్వవలెను. మసాంబరలేహము, రసలేహము గుడుస్తకీనారము పదిరోజులు రా త్రిపూటపుచ్చుకొను నెడల విరేచనబద్ధము కుదురును, గుదస్థానమునం టియుండు పెద్దపేగువలన విరేచనబద్ధంకలిగి కడుపు పొంగియున్నపుడు స్తమకీ, పంపుయొక్క పెద్దగొట్టము అపానద్వారముగుండాపంపి పిచ్చి కారీజేయవలెను. విరేచనబద్ధము సర్వదావున్నవారలు E నెం ౧౧౩ వాడుకజేసేది- గర్భిణీస్త్రీలకు F నెం ౨౨ యిచ్చేది- పిల్లల కు నెం ౧౧౨ యిచ్చేది- మూలవ్యాధివున్నవారలకు నెం ౨౨న్నా జ్వ రాదిని నెం ౨౨న్నా అజీర్ణముతో విరేచనబద్ధమున్నపుడు నెం౪ ౭న్నా యిచ్చేది. ... ...

ఆమశూల కడుపునొప్పి. Colic.

గుణములు— గర్భమునందు విస్తారపునొప్పికలిగి నులుచుకొను పోవుచున్నట్లుండి యుండివచ్చుచుండును- నవీనముగాని నొప్పికలిగినేని కడుపునొక్కిపట్టుటచే శాంతించును- ... ...

విరేచనబద్ధము, ఓకరింపు, వాంతి, కడుపుపొంగు, కలిగియుం డును. ఇట్లువున్నపుడు త్వరగా నౌషధముచే నివారణగును

సాధనముజేయకపోయినందున నొప్పి, విస్తారమై యొక్కచోట నేవుండి యింప్లమేషన్‌కలిగి నొక్కితేనొప్పికలిగి నాడి, బలముగానుండి విశేషజ్వరము కలిగియుండును- ఇప్పటిలో యింప్లమేషను పోగొట్టనెడల యంటరైటిసీయను రోగము కలిగి క్రమముగా మృతి కలుగజేయును.

పైత్యశూల.

పైనిచెప్పినగుణములుగాక- పైత్యమిశ్రమమును వాంతి, తలనొప్పియన్న మందసూయత, నోటియందుచేదు- జ్వరము కలిగి యుండును.

సీసపుకిలుముపల్ల కలుగు కడుపునొప్పి. Lead Colie.

ఈ నొప్పి సీసపు పాత్రలు భోజనములందు వాడుకచెయువార లందు సీససంబంధమైన రంగులు వాడుకజేయువారి యందును కలుగు చున్నది. ఇందు రెండు చేతులు లేక యొక్కజేయి నీరసించుటలేకపడిపో వుటగాని కలిగి నాభియందోర్ధ్వ లేని నొప్పికలిగియుండును. ఇగుళ్ళయందు నీలిరంగుగల గరుతుకలిగి యుండును. ఈరంగే యిందు ముఖ్యమైన గుణ ముగానున్నది. ... ...

హేతువులు—అమవాతశూల, చలిఘాలి, శరీరమునకు పట్టుట వల్లనున్ను, భోజనమందు క్రమము తప్పుటవల్లనున్ను, విరోచనము క్రమ ముగానుండకపోయినపుడు అందుకు సాధనముజేయక నూరకుండుటవల్ల నున్ను, పులిదినట్టివైను- మొదలగునవి త్రాగుట వల్లనున్ను, కలుగుచు న్నది...

—*(..)*—

పైత్యనొప్పి.

ఇది పైత్యాధికముచె కలుగును, సీసవిషమువలన కలుగు శూల సీసమందుండు విషముచె గలుగును.... ... ...

నిధానించుట—ఎంటరైటిస్‌నుంచి సులుచుకొనే నొప్పి వల్లనున్ను, ఆ నొప్పి నొక్కుటచె శాంతించుటవల్లనున్ను, జ్వరము లేకుండుటవల్లను న్ను, ప్రత్యేకించనగును. ... ...

సాధ్యాసాధ్యము—ఆమవాతశూల సులభసాధనముగా నున్నది. పైత్యశూల నలుకవజేసి మఱికొన్నివ్యాధులను గలుగజేయును.... ...

సీస విషశూల.

విశేష శ్రమపరుచునదైనను వ్యాధికలుగజేయదు.... ... ...

చికిత్స—ఆమశూల స్వల్పముగా కాక చేయునట్టి కడుపునందుం డు ఘాలిని పైకికొట్టి వేసెడు మందులుచే సాధనముంజేయవలెను. వకస్గా సు బాౘింద నీళ్ళలోకలిపి జాజికాయ, శొంఠి, పొడిచేసినందున మిశ్రమము జేసి పుచ్చుకొనుటచే చాలామందికి నివారణ కలుగును. బాగా విరోచన ములు శోధించుటావశ్యకమైయున్నది. క్లోరొడీను, పేరకిల్లరు, స్పిరిటసీ క్లోరిఫారమ్, ఇంపు గునిపిచ్చును... ... ...

F నెం॥ ౨౨ ఇస్సి కడుపుపైని కాపడము పెట్టేది. ... ...

పైత్యశూల రసాసంబంధమైన మందులవల్లను, విరోచనసాధనము లవల్లను కుదురును వాంతి మొదలగునవి కలిగియుండునపుడు F నెం॥ ౯౨ ప్రయోగించవలెను. నివారణగుచున్నపుడు దేహామునకు బలము కలుగజే యుసాధనము, నప్పుడప్పుడు రసమందులు, సూక్ష్మమైన విరోచనసాధనము లు, జేయుచుండవలెను .. ..

సీసవిషనొప్పి—నల్లమందు పొటాసియి నేపాళపరఖు, ఆముద ము, జాలపు, సునాముఖ వీటివలన బాగా విరోచనములగునట్లుచం జేసి- యప్సంసాల్టు, పటికతో మిశ్రమము జేసి యిచ్చుటచే విరోచన మగుటయే గాక—విషమును విరుచుచున్నది. Melena అనగా. అరిశరోగము. ...

స్వరూపనిరూపణము నల్లనైయిన మఱియొక రూపభేదమును బొందినట్టి రక్తము పేగులగుండా క్రిందబడునపుడు మెలీనా అనబడును.

హేతువులు—కాలఖండము, గుండె, ఊపిరితిత్తులుయందు రోగ ము గలుగుటచె నీవ్యాధి గలుగుచున్నది. సన్నిపాతజ్వరము, నులిగడుపు, రక్తనాడి పేగులయందు బద్దలగుట యిందుకు కారణములు. ... ...

నిదానించుట—విశేషముగానల్లని రక్తముపడుటచేతనున్నునొప్పి మంట, లేకుండుట చేతనున్ను మూలవ్యాధి గాదని తెలియనగును. ...

చికిత్స—ఏంమువల్లను బుట్టునో యారోగమునకు సాధనముజేయుటచే గుదురును ఇతరమార్గము వెంబడి రక్తశ్రావము కలుగునపుడు జేయు చికిత్సయే జేయవలెను F నెం॥ ౩౬ ౮౧- ౮౨ యిచ్చేది. ...

(క్రిమి రోగము) పేగులయందుండు పురుగులు.

ఇవి మూడునాలుగు విధములుగానున్నవి. ... ...

౧ ఏలికపాములు—Romd Worm.

౨ నులిపురుగులు—Thread Worm.

3 టేపుపురుగు—TaPe Worm.

ఇది రెండు విధములు. వెడల్పు టేపు పురుగు, టేపుపురుగని-యీ మూడు విధములే తరుచుగా గలుగుచున్నవి- గుణములు—వీటి యన్నిటి యందు కొంచమెక్కువతక్కువగా నొక్కతరహా గుణములే గలిగియుండును. విరోచనబద్ధముగాని, కలిగియుండును. విశేషమాకలి కలిగియుండును. కడుపు పీసు ముక్కున పానముదురదగానుండుటచె గోకుకొనుచుండుట, వూపిరి దుర్వాసనగానుండుట, నిద్రలో పళ్ళుకొరుకుట, విస్తారముగా పురుగులు పెరిగినపుడు జ్వరము. తలనొప్పి శరీరము నులుచుకొని పోవుట, చాలాకాలమయ్యేనేని శుష్కించుట, ఆకలిపోవుట లేక విస్తారమగుట, ఇవి గలిగి వుండును రాళ్ళు, ఇసుక, వెంట్రికలు, సుద్ద, బూడిదె, మొదలగునవి, తినుటకు బుద్ధికలిగియుండును. ... ...

సాధ్యాసాధ్యము—త్వరగా చికిత్సచేసిన నెంతమాత్రమిబ్బందిని కలుగజేయవు. చిన్నపిల్లలయందు పురుగులవలన యొడలు నులుచుకపోవుట, అవయవములు లాక్కొనిపోవుట కలిగి మృతిసయితము కలుగజేయును.

హేతువులు—ఆధార హేతువులు- చిన్నతనము, దుర్బలము, జీర్ణకోశము మొదలగువాటి దుర్బలము. — — —

ఉద్రేక హేతువులు—పురుగుల యొక్క గుడ్లుభుజించు పదార్థములవల్లనుగాని, నీటివల్లనుగాని శరీరములో ప్రవేశించుటవల్ల నివిగలుగును.

చికిత్స—పురుగులను పైకికొట్టివేసి జీర్ణావయవముల బలమునువృద్ధిజేయవలయును. పురుగులు పోవుటకు, సెంటొనయిను, రాత్రియిచ్చియుదయము విరోచనసాధనము జేయుటచె, నులిపురుగులు, ఏలికపాములు, పడి

పోవును. సీకా మోనీగుండ జాలపుతో నిచ్చుటచేతనన్ను పురుగులు చచ్చుచున్నవి. ఇట్టిపురుగులు పోయి పిమ్మట ఉక్కు సంబంధమైన యౌషధములు, బారకు, క్వైననను, క్వాసియా, మొదలగు సత్తువను కలుగచేసెడు మందులివ్వవలెను. భోజనముకూడా క్రమపరచవలెను. పురుగులను పోగొట్టుమందులు రెండువిధములు. ఇందుదాలిమ్మచెక్క, టర్పెంటాయిలు, కమ్మసెంటునైను, మేలు పెరుమ్న, పుష్ప మొదలగునవి పురుగులను చంపివేయును. దూలకుండుకాయలనాగు మొదలగునవి పురుగులను చంపివేయక వెలపలకు తోసివేయును.

—* పాండురోగము *—

టేబీసు మెసెంటిరికా అనగా ఏమను సంకటము ఈ రోగముపిల్లవాండ్రియందున్నా పెరుచువాండ్రియందున్నా ముఖ్యముగా వాజాకుదేహములందున్నా, గలుగుచున్నది ఇందు మెసంటరీగ్లాండులను, పేగులయందుండు చిన్నబొటిములు పెద్దలగుటయు, మరివక రూపభేదముపొందుటకలుగును .. ..

గుణములు- అజీర్ణరోగమందున్నటులుండును మనిషి యెండియుండును, ఆకలి లేకుండును, కడుపుయందు పొంగుగలిగియుండును శరీరము వేడిగాను,పొడిగాను, బిరబిర లాడుచుండును నాలుక తెల్లగాను బెండుగట్టియుండును మూత్రము స్వల్పముగాను, విస్తారపు రంగుగా నుండును. విరోచనబద్ధముగాని, విరోచనములుగాని, కలిగియుండును. విరోచనమున,చీము, నీలిరంగు స్వాభావికమునుండు వాసన లేకుండును. అంతర్గతజ్వరముకలిగి క్రమముగా హెక్టిక్ జ్వరములోకి తీసుకొనివచ్చును.— —

నిధానించుట— మెసంటిరిగ్లాండులు పెద్దవిగానున్నట్టు గర్భముపయిని నొక్కుటచే గ్రహించనగును. గ్రహముగాను నిష్క్రియ కృశించుటరోగమున కానవాలు. — — — —

సాధ్యాసాధ్యము— మరణము తరుచుగా దుస్తరము. — —

హేతువులు— ఆధార హేతువు- రాజరోగ తత్వము బాల్యము, శరీరమున దృఢములేమి, మంచి భోజన పదార్థములను భుజించనపుడును కలుగును- — — — — —

ఉద్రేక కారణములు— పేగులయందు పురుగులు, పండ్లువచ్చు

రకుట, కళ్ళాయి దగ్గు. కొందరీ రోగము నొకవిధమైన యంతర్గత-రముగా నెంచి మెసండరీగ్లాండులవల్ల పెద్దవైనవనిన్ని, మఱికొందరు సంటరీ గ్లాండులే పెద్దవై అటుపైని జ్వరము కలుగుననీ యూహించుచుందురు.— — — — —

చికిత్స—సులభముగా జీర్ణమగునట్టి సత్తువను కలుగజేయుభోజనము, అజీర్ణము, కాకచేసెడు వస్తువులు భుజించకూడదు —

తీక్షణము, చేయని రసమందులు, సత్తువను కలుగజేయు మందుల లో సినకము, తుత్తునాగము, క్వైనను మొదలగు వాటివలన చేయబడు మందు లివ్వవలెను కాడ్లివరాయిలను చేపసముద్రున్ను, ఐడియను, ఔషధ మివ్వవలెను. విరోచనబద్ధమునకు సూక్ష్మముగా భేదికి సాధనము జరిగించవలెను, కడుపుమీదను కాకచేసే లేపులు నిమ్మళముగా మర్ధనా చేయించి, ఫ్లానలుగుడ్డ చలిగాలి తగలకుండనటుల కడుపును చుట్టవలెను. అయొడైడు అయిరను, చేపనూనెతో నిచ్చి, కడుపుమీద చేపచమురు మర్ధనా చేయించవలెను. ఈ రోగము చిన్నపిల్లయందు గలుగునపుడు గాడిదపాలున్ను, ఉద్భిజ్య పదార్థములతో చేయబడినట్టి కొన్నివస్తువులను-నివ్వవలెను. హైడ్రార్జిరంకంక్రిటా, డోవర్సు పౌడరుతోగాని, కంపౌండు చాకు పవుడరుతోగాని కలిపి ప్రయోగించుటచే విశేష ప్రయోజనకారిగానున్నది. — — — — —

పొటాసీ అయిడీను, - 3 గ్రే॥— — —

ఫెర్రైఅమోనియాసిటేర్టిటసీ- ౨౦ గ్రే॥— —

నల్లమందు కాయల పానకము. ౨ డ్రా॥— —

క్వాసియా కషాయము. - 3 ఔ॥— —

కలిపి ॥ అర ఔన్సు రోజుకు మూడు పర్యాయములివ్వవలెను. ఈ మందు పిల్లలకు ప్రయోగించవలెను. F ౯॥ ౯_౨ యిచ్చేది

గురదాల రోగమనగా.

(శిలామేహశూల) నీఫ్రాల్జియా Neopralgia.

ఈ రోగము గురదాలయందు రాయిపుట్టుటచే కలుగుచున్నది-

గనుక యీ రోగమును కనుకొన్నప్పుడు రాయియున్నదని గ్రహించ వలెను.—

గుణములు—అధాత్తుగా భరించలేని నొప్పి, నడుములో కనబడి, పొత్తికడుపు దిగువుకు పొడుచుచుండును.

ఇప్పుడు కడుపులో తిప్పు, వాంతికలిగుండును. తొడలయందు తిమ్మెర వృషణములు రెండుగాని యొకటిగాని పైకి లాగుకొనిపోయి విస్తారము నొప్పికలిగియుండును. మూత్రము కొంచముగాను విస్తారము రంగుగలదిగానుండును, రక్తముకూడా మిశ్రమముగానుండును. ఈగుణములు నిముషములు మొదలుకొని ఘంటలవఱకు కలిగియుండి యొకపర్యాయము అధాత్తుగా నివర్తించును. దేహమునకు చమటకలిగియుండును. నాడిసూక్ష్మముగాను వేగముగానుండును, కొంతకాలమువఱకు నీ నొప్పి శాంతించనెడల గురదాలందు, యింప్లమేషన్ కలుగుచున్నది.

నిధానించుట—ఆకస్మాలనుంచి నడుమునొప్పినుంచి తొడలయందుండు తిమ్మెరలవల్లను వృషణములు ముడుచుకుపోవుటవల్లను గ్రహించనగును.

సాధ్యాసాధ్యము—తరుచు అసాధ్యము చికిత్స- ప్రస్తుతోపశాంతి చేయవచ్చును. గాఢముగా విరోచన సాధనములు నొప్పితీయుటకు నల్లమందుతో చేయబడు మందులు నొప్పి అధికముగానున్న జ్వరమున్నప్పుడున డొక్కమీద జలగలను ప్రయోగించుటగాని, కపింగను గాజు సొలకాక వేయుటచే నివారణగుచున్నది. నెం [illegible] యిచ్చేది.

మూత్రగుండెయందు మేహము.

నీఫ్రయిటస్ అనగా గురదాలయందు యింప్లమేషన్ కలుగుట, Nephritis.

ఇది తరుణము—పురాణమని రెండువిధములు.

గుణములు—నడుములోనొక వైపుగాని, రెండువైపులుగాని, నొప్పికలిగి గజ్జలవఱకు వ్యాపించియుండును. అణచుటవల్లను, దగ్గుటవల్లను, తుమ్ముటవల్లను, ఉద్రేకించును. శరీరము కదుల్చుటవల్లను నొప్పియెక్కువగును. రోగి వెల్లకెతల కాళ్ళపైకి పెట్టుకొని పరుండును, వృషణములు

ముడుచుకొని తొడలయొక్క ముందుభాగము విస్తారకలిగి యుండును. జ్వరము పూర్ణమైనట్టి త్వరగతి గలిగినట్టినాడి, నాలుకయందు విశేష మలినము, వాంతి, విరోచనబద్ధము గలిగియుండును — —

మూత్రము బహుస్వల్పముగాగాని, బొత్తిగా లేకపోవుటగాని, కలిగియుండు. విశేషనొప్పితోనున్ను, తినుకుతోనున్ను, మూత్రముచేయబడును. మొదటరక్తమిశ్రమై వెచ్చగానుండి ఆటుతరువాతను మురికిగలిగి అప్పుడప్పుడు పాలిన రంగు కలిగియుండును. ఇందు ఆల్బ్యుమేన్, అనునట్టి వస్తువకలిగి యుండును . ఇది కాచుటచే చిక్కబడును. —

భూతఅర్ద్దమువలన నీరుడి తనిఖీచేసిన పక్షమునసు రక్తముచేతగాని, చీముచేతగాని, చుట్టబడియుండు గొట్టములుకలిగి యుండును.

నిధానించుట— నడుము నొప్పినుండి భూతయర్ద్దము మొదలగు వాటివల్లను కనబడు రూపమునుండిన్ని తొడలందు తిమ్మిరవల్ల గజ్జలు వణికునుండు నొప్పివల్లనున్ను, నొక్కుట మొదలైన వాటివల్లను, నొప్పి యెక్కు వగుటవల్లనున్ను, రోగమున ప్రత్యేకించనగును. — —

కురుపైనపుడు గురదాలయందు బద్దలై మూత్రమువచ్చు మార్గము వెంబడి చీమువచ్చును. నడుములోకి గజ్జలలోకి మొనతేరినపుడు భాగములు బహునొప్పిగాను పితపితలాడుచుండును. చీముపట్టినపుడు హెక్టిక్ జ్వరము కలుగుచున్నది.— — — —

సాధ్యాసాధ్యము— నవీనరోగమందు సాధ్యము జ్వరము తగ్గుట, మూత్రము స్వాభావికము గావలసినంత పుట్టుట, శరీరనుందంతట, చెమ్మ గలిగి చమటపట్టి యుండుట, బాగుపడుటను సూచనజేసేగుణములు.—

హేతువులు—పైదెబ్బలు, విశేషముగా దేహము చాలాకాలము కష్టపడుట, విస్తారముగా గుర్రపుసవారు జేయుట, మేహవాతరోగము, మూత్రముబద్ధ మూత్రము వదిలే నాళముయొక్క యింప్లమేషను పైకి వ్యాపించుటవల్లనున్ను ఈ రోగము కలుగుచున్నది. ఈ రోగము నివారణలోగాని, కురుపు పుట్టించుటలోగాని కుళ్లుపోవుటలోగాని, యంత్యమగును.

చికిత్స—ఇది రెండు విధములు మొదట యింప్లమేషనును తగ్గించుటు, తరువాత నొప్పిని శాంతింపజేయుట, జలగలను, కపింగుగ్లాసును నడు

ము మీదను పట్టించి యింఫ్లమేషను విస్తారముగా నుండి, రోగి విశేషబల ముగా నున్నపుడు రక్తము తేసినంత తీయవలెను ఆముదము విరోచనము చేయుట కివ్వవలెను జిగురుకలిగినట్టి ద్రవపదార్థము లనగా అవిశవిత్తులకషాయము, బార్లినీళ్ళు గంజి మొదలగునవి దాహమునకిచ్చేది. శరీరమున చమట పుట్టుటకున్ను జ్వరమున్ను తగ్గించుటకు నట్టిగుణమిచ్చేడి నౌషధము లివ్వవలెను, నొప్పి శాంతించుటకు నల్లమందుగాని నల్లమందుతో చేయబడు మందులుగాని యివ్వవలెను. వేడినీళ్ళస్నానము, నడుముకు వేడినీళ్ళ కాపడము, నెమ్మదిగా పరుండబెట్టుట, ముఖ్యమైన సాధనములు తొందర చేయు గుణములు, తగ్గినపిదప నీరుడియుండు పులుపు గుణము కలిగియుండెనేని శరీరమునకు బలము కలుగజేయు పులుసున్ను విరిచెడు ఆల్కలీసున్ను ఔషధము నివ్వనగును. ఆల్కలీ గుణము నీరుడియుండెనేని ఖనిజద్రావకములచే సాధనము చేయనగును పురాణమునందు నడుముకు కాగు గుడ్డట, కపింగను గాజు సోలగాక నల్లమందు, మందులు మొలవఱకు వేడినీళ్ళలో కూర్చుండబెట్టుట, పెరారా కషాయము, బుచ్కు కషాయము కోపేబా, టర్పెంటాయిలు స్వల్పమోతాదు లివ్వవలెను. పొక్కుపలాస్త్రి గాని, పొక్కుటీగ సంబంధమైన మరి యేవిధమైన మందుగా నిందుకుపయోగించునేని విపత్తుకు కారణమగును. F నెం॥ ఇచ్చేది.

Ischuria. ఇస్కూరియా అనగా అల్పాచమానము లేకుండుట.

గుణములు—ఈ రోగము నిస్పృహవతోను స్వల్పోష్ణముతోను నడుములోపల నొప్పితోవచ్చుచున్నది. ఒడలువాపు విశేషశగను కలిగియుండుట, సొమ్మసిలిపోవుచుండుట, విశ్రాంతిలేమి, ఓకరింపు, వాంతి. ఎక్కిళ్ళు, మూత్రము పోయుటకు అస్తమానము బుద్ధికలిగుండుట, ఈగుణములకు పైని, ప్రలాపము, కోమా అను తెలివిరాని గాఢనిద్రగలిగి యటుపై నిస్మృతికలుగును. ఖాగా నిరూపించబడినట్టి నీరోగమందు చూపిరిన్ని శరీరమున్ను రొత్తు వాసన కలిగియుండును. నీరుడిరుచి నాలుక యందు కలిగియుండును... ... ...

నిధానము— పొత్తికడుపు పరీక్షించుట వల్లనున్ను, మూత్రము

తీయు గొట్టము వేయుటచేతనున్ను నడుములో విస్తారము నొప్పికలిగి-యుండుటచేతనున్ను, జ్వరముగలిగి యుండుటచేతనున్ను మూత్రబద్ధము నుంచి పోల్చనగును. సాధ్యాసాధ్యము, బొత్తిగా నీరుడు పుట్టనియెడల అసాధ్యము, నీరుడు యుండుండు యూరియా అనువిషము, శరీరమునెక్కు-టవలన మూడు నాల్గు దినములలో మాంద్యము కలిగి రోగి మృతినొందును. యేమాత్రమైన రెండుమూడు రోజులలో నీరుడు పుట్టెనయెడల నిమ్మళించునని తెలంచవచ్చును. — — —

హేతువులు—ఆహారహేతువు, వృద్ధాప్యము, మహావాతత్వము విస్తారముగా సారాయి పానముజేయుట. ఉద్రేకములు- గుర్రాలయందు, రాయిపుట్టుట విశేషవలన, మిక్కిలిచెప్పి తాగుట. — —

చికిత్స— యూరియామపైకి పోగొట్టుటకు ఒక గ్రేను, ఎలిటేరియమ్- గాని రెండుమూడుటేబులు నేపాళపు చమురుగాని వెంటనేయిచ్చి విరోచనములు విస్తారముగా చేయించవలయును. మూత్రకగుండె పనిచేయునట్లు- 1/30 గ్రేను స్ట్రిక్నియా వసనము రెండు పర్యాయములు చేయవలెను, తీక్ష్ణమైన తరుణాస్త్రైటిస్ వున్నయెడల రెండు ఔన్సుల రక్తము చేసినుంచితీసి వేడినీళ్ళకాపడము మరియు గాజు సోలకాకవేయవలెను. లేనియెడల జెలగలనుపట్టించవలెను. ఇతరసాధనములు గూడా నుపయోగించనపుడు కెంతారిడిస్, టర్పెంటాయిల్ నిచ్చేది. తలయందు దుర్గుణములు కలుగునపుడు మెడమీదను, పాక్కుమందులు వేయవలెను. తలవేడిముగా నుండు నేని మంచునంచి తలను, కట్టవలెను. — — — — —

టించరు కంతారిటిస్. ... ౧౫ మి.
స్పెట్లుప్పు ద్రావకము. ... ౩౦ లేక ౬౦ మి.
శొంఠి పాకము. ... ... ౬౦ మి.
కర్పూరపునీరు. ... ౧౦ డ్రా.

ఇవి కలిపి బహుజాగ్రత్తగా వాడుకజేయవలెను. — —

Diaetes Mellitus, (డైబీటస్) అన్గా మధుమేహము.

ఇది రెండు విధములు డైబీటస్, మెలిటస్ యని, యిన్సిపిటస్ యని, ఇందు మొదటదే మధుమేహము రెండవది యతిమూత్రము.

గుణములు—నీరుడు విస్తారముగానగును. శరీరముపొడార్బుకొని బిరబిర లాడుచుండును. పారమునకు ఆశగానుండు. జీర్ణకోశము పీకు న్న విదాహముండును. నాశికుల్బలముండి. నాలుక బిగితగ్గి పొలి,దోషము కలిగియుండును. విరోచనబద్ధము, విశేషనీరసము, సుషిరంచుట,బడలిక, నిస్పృహా, విశేష విచారము, మనస్సు చీదరి కలిగి యుండును.— నీరుడి తనికీ చేయుటచే నీ రోగమును గ్రహించనగును. నీరుడి విస్తారమై పాలినరంగు గలిగి తూకవ ౧౦౧౫ మొదలు— ౧౦౨౦ — వ్రటకు కలిగియుండి పంచదార లేకుండినపుడొట్టి బహుమూత్ర ముగా నెంచేది- ఈ తూకవ ౧౦౩౫ మొదలుకొని ౧౦౪౫ కలిగుండి తీయని వాసన కలిగియుండినను పంచదార నీరుడియందుండును. ఇందుకు నీ దిగువను చెప్పినప్రకారము పరీక్ష చేయవలెను. మూత్రము పోసినచోట ను చీమలు చేరును.* కొంచము మూత్రమునకు మైలతుత్తపునీళ్ళు కొంచ మురంగు వచ్చేవటకు కలిపి యాతరువాత లయికరుపొటాసీ కలిపి పంచ దారుండునేని పశుపు మిశ్రిమము యర్రని మడ్డి యడుగుకు జేరును. ఈ లాగు కనుకొనను విధమున టామురుసు టెస్టుయని పేరు. — —

మూత్రము తెల్లగా పాలవలెనగునపుడు కొంచము సేపాకచోటనుంచి నేని కొంతఘుట్టిమడ్డగట్టి కొంత నీరుగానుండును. ఈలాగు మూత్రమున్న పుడు ఖైల్యూరిక్ Chyluria యని పేరు. —(తక్రిమేహము)—

సాధ్యాసాధ్యము— చాలాకాలము నిలిచినట్టి యతిమూత్రము సాధారణముగా కుదరదు. ఇది శరీరబలమును ముఖ్యముగా పోగొట్టి మూత్రగుండెను వేరురూపము నొందింపుచున్నది. క్షయ, ఒడలు వాపు,

---

* చాలాకాలమైన తరువాత మూత్రము తగ్గును జ్వరము తగులును-క్షయ గాని తామరకములం వ్రణములు మొదలగునవి కలుగును. ఈ రోగ ములో రోజుకు. ౮ మొదలు ౩౦ పవుంట్లు నీరుడి అవును. ౧౫ మొదలు ౨౫ అవున్సుల పంచదార మూత్రముగుండా రోజుకు పోవును.

ఇందుమైని కలుగుచున్నవి. విస్తారముగా యెండిపోవుట, విశేషబలము చె డుట, తరుచుగా విస్తారము నీరుడిపోవుట ఆనీరుడి ౧౦౨౫ మొదలు ౧౦౪౫ తూగుట. — — — — —

అసాధ్యగుణములు— ఆహారము చాలక చావు కలుగుచున్నది. రోగి బలములోనున్నపుడు తినేహారముకంటే యెక్కువ కపేక్షకలిగియుండును. అతిమూత్రమున్ను థైలస్ యూరిన్ను హానికలుగజేయనవి కావు. ఈ దేశమందు రెండవది తరుచు. — — — —

హేతువులు — అజీర్ణరోగమును పుట్టించు సాధారణ హేతువులు కొందరియందు అతి మూత్రమును పుట్టించును, తలిదండ్రులనుంచి మూత్రమందు తీపెకలిగె గుణమువచ్చుచున్నదని చెప్పబడుచున్నది. గుర్దాలు భేదమునొందినపుడు విస్తారముగా తాగునేని మూత్రమధికము పుట్టించుచున్నది. పాలనీరుడి విస్తారముగా మంచిబలమైన తిండితిని పాటుపడక, సోమారిగానుండుటచే కలుగును. ఇదిశరీరమున బలము లేమిచేకలుగు రోగముగాను. ఈమధుమేహమున రోజుకు ముప్పది లేక ౪౦ ద్రమ్ము ళ్లు నీరుడి వెలుపు పోవును. — — — —

చికిత్స— సాధ్యమైనంత మట్టుకు పిండిపదార్థము మానిపించవలెను. జంతుపదార్థము లింతుకు పథ్యము, తవిటిరొట్టె యిచ్చుట మంచిది. పాలు, మాంసము, బాతులు, మొదలగునవి యివ్వవచ్చును కాఫీకంటె తేయాకు నీరుస్వల్పజబ్బు చేయుచున్నది. నల్లమందిందు ముఖ్యమైనమందు డోవర్సుపౌడరు నివ్వవచ్చును. నల్లమందుమంచి మోతాదిచ్చేది. గోరువెచ్చని యుప్పునీటను స్నానము చేయించవలెను. జాంబోలీను.— (Jamboline) లోపుకు మంచిమందు ౯ నెం॥ ౪౫-౬౦ యిచ్చేది. —

పొటాస్ బైకార్బొనేస్. ౨ డ్రా॥ — —

సిరిట్రిఅమోనియా. ॥ అర డ్రామ్.— — —

ఫెర్రై అమోనియా సైట్రస్. ౧ డ్రా॥— —

కలంబాషాకయము. ... ౬ ఔన్సులు కలిపి—

ఒక ఔన్సున్నర నిమ్మపండి రసముతో కలిపి రోజుకు మూడుపర్యాయములివ్వవలెను. ఇది ౨-౩ వారములిచ్చి మానివేయుచుండేది చేపచమురందు మంచిగుణమిచ్చును. — — — —

క్రియాసోటు. ... ... ౧౦ మి ... ...

యష్టిమధుకముగుండ. ... ౧ డ్రా ... —

తుమ్మజిగురుకొంచము వేసి ౨౦ మాత్రలుచేసి ౨మాత్రలు రోజుకు మూడుపర్యాయములు వేసుకొనేది. ఈమందును డాక్టర్ వాట్సన్ దొరవారు శ్లాఘించుచున్నది. ఈరోగముచే బాధనొందువారికి తరుచుగా రాచపుళ్ళు- కళ్ళయందు పువ్వులు కలుగును —

మూదమేహము ఆల్బ్యూమినేరియా. (Albuminuria)

గుణములు—తరుణములో స్వల్పముగా గాని యధికముగా గాని జ్వరముండును శరీరముపొడిగానుండును మూత్రము స్వల్పముగానున్న ఖారము తక్కువగానున్న: ఆల్బ్యూమనర్ అను సత్త్వమయిన పదార్థము కలిగియుండును మలువులతో నొప్పి, కడుపులో తిప్పు, వాంతి, దుర్బలనాడి, ముఖమందు వాపుకలిగియుండును పురాణించినపుడు జ్వరముండదు రోగలక్షణములు క్రమముగావచ్చును. ఉబ్బున్న, శరీరములో నితరావయవములకు రోగమున్న కొంతకాలమైనపిమ్మట వచ్చును. రక్తము తగ్గుటచే దేహముపాలిపోయియుండును.— — — — —

లక్షణము— ఆల్బ్యూమెన్ ఉన్నదీ లేనిదీ మూత్రము మరగబెట్టి శంఖద్రావకము కలుపుటచే తెలియవచ్చును అది యుండినేని గడ్డకట్టుచున్నది. భూతద్దమువల్ల కొవ్వున్న చమురుగల గొట్టములను నీరుడియందు గాననగును.— — — —

సాధ్యాసాధ్యము — తరుణములో నుబ్బుసంకటముతో గలసియుండని మొదలనున్న మూత్రము జిరువధికమగుట వల్లనున్న సాధ్యములోకి వచ్చునని యాలోచింపవలెను రోగము చాలాకాలముండి ఒపలుపావు మూత్రము విస్తారముగానుండి బరువు తక్కువగు నేని హానికలుగును.— —

హేతువులు— ఆధారహేతువు— మేహకారకతత్వము- ఉద్రేకములు- సీతము, విశేషోష్ణము, దెబ్బలు, అడ్డపుట్టియుండిపిధముగు ఒడలు పొంగుగలుగుచున్నది.— — — —

చికిత్స— విస్తారపునొప్పికలిగి యుండి నేని ములుగులకు జలగలను

పట్టించవలెను గాజుసోల కాక వేయవలెను విరోచనములను చవటనా పుట్టిం చెడి నౌషధములు వేడినీళ్ళస్నానము శరీరముకు బలమునిచ్చే మందులలో ముఖ్యమైనది. ఇనుముచే చేయబడుమందులు మంచిసత్తువును కలుగచేయు ఆహారమివ్వవలెను. కొవ్వుసంబంధమైనట్టి చమురు సంబంధమైన వస్తువులు భుజించకూడదు. రోగమందుండు ఒడలువాపు ఇదివరలో చెప్పిన చికిత్సల వల్లనే బాగుచేయనగును. మూత్రము నధికముచేయుమందు ఈ రోగమందు వ్వకూడదు. F నెం॥ ౮౭ యిచ్చేది— — —
పొటాసి ఐయొడైడ్, పటికె, ఆర్సెనిక్, గాలికేసిన్లుగాని యిచ్చేది— — —

నరములజాడ్యములు.

మెదడు వెన్ను పాలుగు యొక్క రోగములందు వాటిస్వాభావికమైన పనిచేయుట లేకుండునట్టిగుణములుండును. ఈగుణములు నరములజాడ్యములలో సన్నిపాతియందుండు ఈ రెండవయవములవల్లకలుగు గుణములు— స్పర్శజ్ఞానము శరీరమును తన యిచ్చవచ్చునటుల కదల్చుట, మనస్సుతలపు స్పర్శజ్ఞానము లేకుండుట శరీరమును కదిల్చేశక్తిపోవుట, ప్రలాపము గాని మనోవికారముగాని కలిగియుండును. ఈగుణములీజాతి రోగమందు ముఖ్యముగా కలుగును .— — — —

అపోప్లక్సీ (A poplexy.)

శిరస్సుకు రక్తమెక్కుట.

ఇవి మూడువిధములు- ౧ కండుట, ౨ నీరు, ౩ రక్తము చేరుట. ఇందు మొదటిదానియందు శుభ్రరక్తముండు నాడులుపగలకుండా విస్తారముగా నింపబడియుండును.— — — — —

రెండవదానియందు రక్తములోనుండు పులినీరు పైకిచిమ్మబడును మూడవదానియందు రక్తనాడులు బద్దలై రక్తము శిరస్సులోనికి చేరును

గుణములు— ఈరోగము ధాత్తుగాకలుగును లేనియెడల విస్తారముగా తలనొప్పి, కడుపులోగాభరా, మూర్ఛ, చెవులయందు ఝూంకారము, చూపు కనిపించకపోవడము, పక్షవాతము, ఈగుణములు ముందుకలుగును. అటుపైని మాంద్యముపుట్టును ఊపిరికీయుట, కష్టముగాను

ండును. అంద గురుకుండును ముఖము మాడియుండు కబళీకరణమసాధ్యముగానుండు కండ్లువిప్పియుండి గుడ్లుపైకుండి చలనము లేకుండును కనుపాపలు ముడుచుకొనిపోవును విరోచనబద్ధముగాని తెలియకుండా విరోచనములుగాని యగును మూత్రముబంధించి యందువల్లచుక్కలుస్త్రమానము పడుచుండును. నాభిప్రదేశమునకు దిగువగు మాంసఖండలుగాని శరీరములో తిన్నగా సగము మాంసఖండలుగాని కఠినముగానుండును స్వాభావికముకన్న నాడిమందముగానుండును ఒకానొకనియందు శరీరము చలవలు, సూక్ష్మమైననాడి, ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములు కలిగియుండును ఈ రోగము మూడువిధములుగా నంతమగుచున్నది— —

౧— బాగానిమ్మళించడము— — — —

౨—చలనమున కస్వాధీనముగానున్న లేక వినికిగాని వాసన తెలియుట గాని మనస్సు స్థిమితము లేకుండగాగాని చేసినిమ్మళించును.

౩—మృతి. — — — —

నెదటిలోనుండు గదులయందు రక్తముగాని పులిసీరుగాని ఈ రెండుగాని నెదటియడుగున పులిసీరుగా నీరోగముండుండును. — —

నిధానించుట—తాగినవాడు స్మృతిలేకుండునపుడు వాసననుపట్టి కన్గొనవచ్చును ఒకానొకప్పుడు తాగుబోతు నందీరోగము కలిగనేని గుణములయొక్క పరిమితికాలము తెలియచేయును తాగునపుడు క్రమముగా త్వరగానిమ్మళించును ఈ రోగము విస్తారపుకాలముండును అంతకంత కెక్కువగును— — — —

సాధ్యాసాధ్యము—నోటివెంబడి, ముక్కువెంబడి, ముడ్డివెంబడి, రక్తముపడునపుడున్నూ విరోచనములుగాని విస్తారముగా చెమటగాని కలుగునపుడు మంచిగుణములుగా నెంచేది. చపలనాడి, కొంచముసిరిచమట, కాళ్ళుచేతులు వలవలు, దుర్గుణములు— — —

హేతువులు — ఆధారహేతువులు— కురుచైనట్టి వలమైన మెడగల శరీరమునరక్తము విస్తారముండుట, తల్లిదండ్రిలిట్టిరోగమునకు వశులైయుండుట, గుండెయందుండు దళములందు రోగముకలిగుండుట, మహావాతము రక్తనాడులయందు రాలుకలుగుట, ౪౫ మొదలు ౬౫ సం

వత్సరముల వయస్సు— — — —

ఉద్రేకకారణములు— విస్తారము గా పని చేయుట, విరేచనము చేయునపుడు తినుట, దగ్గు, ఊపిట, వంగుండి అధాత్తుగా లేచుట, విస్తార పుకోపము, సంతోషము చలవకు, శాకకు, శరీరము బయిలై యుండుట, చాలా కాలమునుంచి స్రవించు వ్రణములు కట్టిపోవుట. — —

చికిత్స— ఈ రోగమునకు వశులయిన వారలరోగము రాకుండగా పాడుకొను విధము తలకు విస్తారము రక్తమెక్కకుండా చేయవలెను. ఇందుకు విశేషముగా పని చేయకూడదు. అల్పాహారము భుజింపవలెను. కాక స్థలమునకు, పారాలు త్రాగుట మానవలెను. అప్పుడప్పుడు విరేచనములకు మందుప్పు పుచ్చుకొనుచుండవలెను. రోగము వచ్చినపుడు తల యెత్తియుంచవలెను- చల్లటిగాలి, తగలనివ్వవలె ముఖము గాదరించియుండి నాడి నింపుగానుండి, యూపిరితిరుగనపుడు చేతియందుండు శుభ్ర రక్త నాడికి గంటుపెట్టి తగినంత రక్తము తీయవలెను. మొగము కమిలియుండి, నాడి నీరసముగానుండెనేని యీ సాధనము చేయకూడదు-గుండెకొట్టును తక్కువ జేయుమందులివ్వవలెను. అనగా అప్పుడపుడు జలగలు పట్టించుట కపింగు వేయుట, విశేషముగా విరేచనములకిచ్చుట, విరేచనము జేసి పిచ్చకారీ యిచ్చుట, తల క్షవరము జేయించి చలవ వస్తువు లెక్కించుట, మెడకు, కాళ్ళకు, పాక్కాల స్త్రీ వేయుట. — — —

సాధనములు— వాంతకిచ్చుటచె కొందరికి గుణమిచ్చుచున్నది- మూలవ్యాధినుంచి రక్తము కట్టునపుడున్ను, ముట్టుడుగునపుడీ రోగము కలుగునేని జలగలను పాదమునకున్ను, యోనికిన్ని పట్టించవలెను. చిన్న కీళ్ళ నొప్పులు పోవుటచె కలుగునేని యౌషధమిచ్చి యానొప్పులు పుట్టించెది. రోగము నిష్ఫలించుచున్న అల్పాహారము తగుమాత్రవు పనిజేయుట, చెప్ప వలసియుండును. విశేషము రక్తముతీసినయెడల నిష్ఫలించుటాలస్యముగును ముసలివాళ్ళందు హాని కలుగజేయును. చిన్నవారలయందు తగునట్టు రక్తము తీయునెడల మంచి గుణమిచ్చును. ఈ యుక్తత సాధనాహతములో తీసుకొనివచ్చును. — — — —

సన్‌స్ట్రోకు అనగా యెండదెబ్బ- (Sun Stroke)

క్రొత్తగా యీ దేశమునకువచ్చెడు నాంగ్లేయులయందు విశేషముగా సారాయిని వాడుక జేయువారికి యెండదెబ్బ బాధించును.

గుణములు — సిరస్సుకు రక్తమెక్కినపుడుండు గుణములుండును. విస్తారముగాగాని, క్వచిత్తుగాగాని, స్పర్శజ్ఞానము లేకుండుట, మాటలేకపోవుట, శరీరమునందుకాక, వేగగతిగాక నుండునాడి, వొకానొకపుడు కాళ్ళుచేతులు చుట్టుకొనిపోవుట కలిగియుండును. —

చికిత్స—తలగొరిగి చన్నీళ్ళు తలమీద పోయవలెను. —

క్యాల్‌మేలును, నేపాళపు నూనెయున్ను, విరేచనము జేయుటకిచ్చెది. తలకుగాని, మెడకుగాని, పొక్కుమందు వేయవలెను. కొంచము నెమ్మది కలిగినతరువాతను విరోచనముల కుప్పుసంబంధమైన మందులు, స్వేదమును పుట్టించెడి మందులు, సత్తువను కలుగజేసే మందులు, కని జన్యతులు మొదలగునవి యిచ్చెది. — — —

సాధ్యాసాధ్యము— యీ రోగము సాధారణముగా హానిజేయునది కాదు. ఈ దుస్థితికూడా పక్షవాతములోకి తీసుకొనివచ్చును. —

పెరాలిసిస్ అనగా వాతము- (Paralysis)

ఇది మూడు విధములు ౧ పక్షవాతము అనగా శరీరములో సగము శిరస్సునుంచి పాదములవఱకు పడిపోవుట. ఇది సాధారణము. — (Hemiplegea). — — —

౨ కాళ్ళు పడిపోవుట, (Paraplegea). — —

౩ ఏదైనా నొక అవయవము పడిపోవుట. యేకాంగవాతము.

౪ సర్వాంగవాతము. — — — —

గుణములు—అపోప్లక్సీతోను అథాత్తుగా నీవాతము కలుగును. అపోప్లక్సీ ముందుగాని, తరువాతనుగాని, కలుగును. — —

ఈ రోగమును పొందియున్న యవయవములు సగముకిమొత్తే వాటంతటవి పడిపోవుటయేగాక, వాటియందు స్పర్శజ్ఞానము లేకుండును, ముఖము, రోగము, లేనినైపుకు లాగుకొనిపోవును. మాటలేకుం

డుటగాని, స్పష్టము లేకుండుటగాని, తప్పతప్ప మాటలు కలిగియుండుటగాని, యుండును. నాలుకపైకి చాచునేని రోగమున్న వైపుకు వంగును. ప్రక్క రోగము పట్టునో యా ప్రక్క కన్ను మూయుటకు వల్లనై యుండదు. నాడీ వేగము, శ్వాస నింపాదిగాను, విరోచనబద్ధము, కలిగియుండును. త్వరగా నివారణ గాకపోయినయెడల నవయవములు శుష్కించి యెండి పోయి యుపయోగమునకు పనికిరావు. మనస్సుకూడా చెడిపోవును.

హేతువులు— ఆధార హేతువులు- అపోప్లక్సీవలెనే ఉద్రేకములు అపోప్లక్సీ వెన్నుపూసకు దెబ్బతగులుట నిరసన్న రక్తము చేరుట, పుణికి యొక్క దుమ్ము దెబ్బలవల్ల నణగిపోవుట, నెదడు మెత్తబడుట, గుండెయందుండు దళములలో రోగము కలుగుట. — — —

సాధ్యాసాధ్యము— బాల్యులయందు కలిగిన రోగము కొన్నిరోజులే భుక్తమై కొంతభాగమే పీడింపబడునేని సాధ్యము. చాలాకాలమైనతరువాతనైన్నా, వృద్ధులయందు కలుగునపుడున్నా, దేహమంత రోగముచే పీడింపబడునపుడు నసాధ్యము. — — —

చికిత్స— రోగము యొక్క యుద్రేకహేతువును సాధ్యమైతే తీసివేసి దుర్గుణములను నివారణచేసి నరములకు సత్తువ కలుగజేయవలెను. పునుక అణుగుటవల్లను కలుగునపుడు పునుక దుమ్ము దొలిచి తీసివేయవలెను. మూత్రము బంధించునెడల గొట్టముచే తీసివేవలెను విరోచనబద్ధమునకు అపానముగుండా ప్రయోగించుమందువల్లను విరోచనము చేయించవలెను. పాక్షపలాస్టర్లు వేయుట, తైలములు మర్దనజేయుట, ఎలెక్ట్రిసిటీ, చల్లనైన యుష్ణోదకస్నానములు చేయుట, కొన్నిటియందు చురక వేయుట, లోపలకు ట్రెస్టుటాయిలు. పాక్షటీగవల్లను చేయబడుమందులు, ముషిణిగింజల వలన జేయబడు మందులు, స్ట్రిక్నియా యిచ్చేది. ముషిణి సంబంధమైన యోషధలిచ్చునపుడు బహుజాగ్రత్తగానుండి యది పుట్టించు గుణములను చూచుచుండవలెను. 1/16 గ్రేను మోతాదుచేసి స్ట్రిక్నియా యిచ్చి క్రమముగా 1 లేక 1/6 గ్రేనుల వరకు మోతాదు చేసి రోజుకు మూడుపర్యాయములిచ్చి మధ్యమధ్యమాని వేయుచుం

డవలెను. ఇట్లాగు జేయుటచే నౌషధముచే సద్గుణములు కలుగనేరవు. ఈ మందు మోతాదెక్కువయిచ్చినేని ప్రాణహానిచేయును. మాంసఖండలు లాక్షీణపోవుచున్నవని రోగిచెప్పునపుడు ఈమందు గుణమిచ్చుచున్నదని యెంచి ప్రయోగమునిలిపేది. దీనిని తలయందుండు రక్తనాడులు పొంగియున్నపుడివ్వకూడదు. తరుచుగా విస్తారముగా విరోచనములకిచ్చుటచే లాభము కలుగును. జాలపున్న సీనామోనీ యీరెండు కలిమేలు కలిపిగాని, నేపాళపుచమురు వల్లనుగాని, కాకమీద విరోచనముచేసేపిచ్చకారిగాని చేసి విరోచనములు చేయించవలెను. కొందరు మెడకు పొక్కులవలా(స్త్రీ)ని వాడుకచేయుదురు. రోగాదిని రసము స్వల్ప మోతాదులుగా- పొటాసి ఐడినుతో కలిపి యివ్వవలెను. వెన్నుమూలునువల్ల గలుగు సగము వాతమందు, సమ్మీరము గాని, స్ట్రిక్నినుపిల్లు గాని కొన్నివారములవఱకిచ్చేది.

టించెరు కెంతారిడిస్ అను ఔషధము ఆజదార్షియు మోతాదుచేసి వాడుకచేసినట్లు డాక్టరు సిమూరువారు చెప్పుచుండిరి. కేవలము ప్రత్యేకము నోటిమస్తువలన నల్లమందు మేళనచేసి యిచ్చి యటుపైని బలముకలుగు సాధనములు జేయుటచే చాలామందికి నివృత్తించుచున్నది. రసమువల్ల కొఱ్ఱు చేతులు వణుకునపుడు పొటాసీఐడైడు, సముద్రగాలి, మంచి భోజనము, వేడినీళ్ళస్నానము, రోగమును పోగొట్టుచున్నది. (సమ్మీరము) పాషాణ సంబంధమని తలంచుచురుగాని, అదిరససంబంధమని గ్రహించవలెను. నెం॥ ౩౯ ఇచ్చుటచే సాధారణముగా కుదురును.— —

(Paralysis Agitans) అనగా వణకు రోగము కంపవాతము.

గుణములు—ప్రథమమందొక యవయవమందు సత్తువతగలకపోవుట వణుకుపుట్టి క్రమముగా దేహమంతట వ్యాపించును. రోగినడుచునెడలతొట్రుకొనిపోవును, నిలువబడలేడు, వణుకు విస్తరించిన కొలదీ నిదురభంగమగును. ఊపిరి బహుతరుచుగా నొచ్చును. మాంద్యము పరానుమాటలు తరువాత పుట్టును. — — — —

సాధ్యాసాధ్యము—తరుచుగా అసాధ్యము. ఈడు ముదరనివా

రియందు కలిగి చాలా కాలము కానియెడల బహుజాగ్రత్తగా సాధనము-చేయు నెడల నిన్మూలించునని యూహించునది. —— ——

హేతువులు—ఆధార హేతువు—వృద్ధాప్యము-

ఉద్రేకములు—విస్తారముగా పానము జేయుట, శరీరబలము తగ్గే పనులు జేయుట, వెన్ను మూలుగునందు రోగము కలుగుట, ——

చికిచ్ఛ — బలమును కలుగ జేయునట్టియు, కాక జేయునట్టియు, మైకము కలుగ జేయునట్టియు, మందులు మేళనజేసి యివ్వవలెను పిన్నవైస్సు గలవారలందు పాస్ఫర పలాస్తులు మొదలగునవి వేయనగును. ఇనుమునుంచి చేయబడు మందులిందు మిక్కిలి యుపయోగించబడును. నెం॥ ౫౮ C ౧౧౮ ఇచ్చేది. —— —— ——

నపుంసకత్వము. (Iuepotency.)

ఇది ౩ విధములు. —— ——

౧ పుట్టుచేటుకలది.—— —— ——

౨ మధ్యకలిగినది. —— —— ——

౩ కొంతమట్టుకు, లేపనముకలిగి సంభోగమునకుపనికిరానిది.

ఇందు మొదటిది. అనివార్యము. ౨- ౩ తరహాలు సాధనము చేయతగినవి. —— —— —— ——

గుణములు—పురుషునకు స్త్రీతో నుండవలెననుకోరిక విస్తారముగానుండు అందుకుపయోగించకపోవుటచే చాలా విచారము కలిగియుండు యెంతత్వరగా తనకు బలముకలుగునని యోచించుచుండును. మూడవ తరహాయందు కొందరిలో లేపనము స్వల్పముగాకలిగి వెంటనేతగ్గును మఱికొందరిలో స్త్రీని ముట్టిన వెంటనే వీర్యపతనమవును. —— ——

హేతువులు—మధ్యవచ్చునది- విస్తారము సంగమమువల్లనున్ను సుఖజాడ్యములవల్లనున్ను మత్తువస్తువలు చాలారోజులు అభ్యసించుటచేతనున్ను చేతితో వీర్యస్ఖలనము జేసుకొనుట అభ్యసించినవారలలోను, చిరకాలము యితరరుగ్మతలచే బాధనొందుట. కర్పూరము, గంధకము తిన్న

టచె కొంతకాలమీదురవస్థ సంభవించుట కలదు. — —

చికిత్స — శరీరమునకు బలము కలుగజేయు మందులును. భోజనము- సంతోషమును కలుగజేయు వారి గోష్టియు- చన్నీళ్ళస్నానము, తగినట్లు కసరత్తు జేయుటగాని, దేహము పై పాటుపడుట జేయుదు. F నెం॥ ౭౮- ౮౦ పుచ్చుకొనవలయును.— — — —

డెమియానా- ... స్ఫరశరపు, ఇనప అబ్రఖు, ముషిణి అబ్రఖు, ౯ ఫాస్ఫరసు మాత్రలు యిచ్చేది. టించెరు కేస్టొరియై(Tincture castorii) ఇచ్చుటచె స్థంభన కొందరిలో కలుగును. వీర్యము త్వరగాపడిపోవునపు న్ను రాత్రిళ్ళు నిద్రలో స్ఖలనమవునపుడు, నెం॥ ౧౭౮ ఇచ్చేది. —

మస్తిష్క మేహము ఎన్కెఫలైటిస్. (Encephalitis)

మెదడు, మెదడును కప్పుపొర లేక రెంటియందు పచ్చి కలుగునపుడు ఎన్కెఫలైటిస్ అని పెరుగును. — — —

గుణములు— శిరస్సులో విస్తారనొప్పి, ఓకరింపు, వాంతి, విరోచనబద్ధము, మెడయెందు, కణతలయెందు, ధాతువులు కొట్టుకొనుట, పరాకుమాటలు, ముఖము గాదరించియుండుట, వెలుగు చూడలేకపోవుట, కనుపాపలు ముడుచుకొనిపోవుట, శరీర ... నాడు, పొడిగా నుండుట, వేగగలిగలిగి ఘట్టిగా నుండు నాడి యు... , పొడిగానుండు నాలుక,విదాహము కలిగియుండును. విస్తారముగా జబ్బుజేసినపుడు చెమటు,ముఖముయందు కళలేక పోవుట, కం... తిరగబడిపోవుట, కాళ్ళుజేతులయొక్క మాంసఖండలు చుట్టుకుపోవు ... గాని, పక్షవాతముగాని, కలిగియుండి కాలు చేతులు చలవలుగమ్ముట, మూకముకలుగుట, శరీరము చుట్టుకొనిపోవుట, కలిగుండును.— — — —

హేతువులు— తలనీరు కను యేమీలేనండగా విశేషయెండ తగుటుట చేతనున్ను విశేషకోపము చేతను ఆశ్చర్యము చేతను హైనితగులు దెబ్బల చేతను కలుగుచున్నది. ఉబ్బుసర్పిగొట్ ఈ రోగము లోకచోటనుండి మటియొకచోటకు నడుచునపుడుకూడా కలుగుచున్నది. — —

నిరూపించుట— జ్వరముపైనికలుగు ప్రలాపసన్నిపాతము జ్వరము కొన్నిదినములు కాదినపిమ్మటను కలుగును. ఈ రోగమందంతకంటె తీవ్రముగాను త్వరగానున్ను కలుగును. రోగినపాటులనుష్టుటంది దప్పి వినుట చేత చల్లని చమటకలిగియుండుటచేతనున్ను ప్రత్యేకించవచ్చును.

సాధ్యాసాధ్యము— మంచిగుణములు, బాగాచెమటపట్టుట, త్వరగా తెలివికలుగుట, నిద్రపట్టుట, ముక్కువెంబడి రక్తముస్రవించుట, నాడియందు మెత్తదనముకలుగుట, రసమిచ్చువెడల త్వరగా నోరుపట్టుట, మంచిగుణములు.— — — —

చెడ్డగుణములు— మైకముకమ్ముట, నులుపులుకలుగుట, ఒణుకుహెచ్చుగానుండుట, నాడి వేగముసరుడిలేకుండుట, నుదుము గావరించి పాలినవర్ణనొందుట, దూపము, రక్తము పులిసిన, చీము, మొదలగునవి మొదటిపొరక్రిందగాని మెదటియందుండు గడులయందుగాని చేరి మెదడును కప్పుపొరలు దళముయొక్కయుండును. మెదటియందు చీముగాని, మెత్తదనముగాని, దృఢముగాని కలుగును. — — — — —

చికిత్స— మెదడు ప్రత్యేకముగా గాని, పొరలుతోగలసి గాని, బాధనొందినప్పుడు చేయవలసిన చికిత్సయొక్క విధముగానే యున్నది. చికిత్స చేయనప్పుడు రక్తముయొక్క గమనమును తగ్గించవలెను. ముఖ్యముగా శిరస్సుకు ఇంకను విస్తారముగా విరోచనములను (కేలమెల్.) సేనాళ్ళపునూనె, తిప్పనుపుష్టించెడి చలవనుకలుగచేసెనుందులున్ను కాళ్ళు చేతులను కాకపుట్టించేది. పచ్చితగ్గేపథ్యము షరుఎత్తుటచలవచేసి అర్కపుపోయేనొమధపు నీళ్ళుతలమీద వేయవలెను. వాతయుక్తమైనప్పుడు తలక్షవరముజేసి పొక్కనుందులు తలకు వేసిజాగ్రతగా విరోచనసాధనములు సత్తువజేయు సాంప్రదాయములు-మాంసపుకషాయము, వైను, బ్రాందీ, అమోనియా మొదలగునవి యివ్వవలెను. నివారణసమయమున విరోచనము క్రమముగానగునట్లు జేయవలెను. ఎండతగలకుండ నుంచవలెను. మోతాదైనయాహారము, పనిపాటు చెప్పవలెను. చన్నీళ్ళస్నానము జేయించుచుండవలెను. అప్పుడప్పుడు మెడమీద పొక్కుపలాస్త్రీ వేయవలెను. F నెం॥ ౨౨ యాచ్చెవి-

వారమునొప్పులలో యీ జబ్బువస్తే కీళ్ళకు ఆవపిండి వేసేది. దిరోత
ణముకు కేలుమేలు, ఆముదమిచ్చేది నల్లమందిరోగములో నిష్ప్రయోజనము.
జలుపులు కట్టుటకు నెం॥ ౧౦౬-౧౧౧ యిచ్చేది. —

కఫవాతములు జేయునపుడు బ్రాందిగాని, అమోనియాగాని, యీథరుగాని, యిచ్చేది. మిరింగ లేకుంటే అధో మార్గము గుండా యిచ్చేది.

శిరోవాతము.

(Hydrocephalus.) హైడ్రోకెఫలస్ అనగా తలలో నీరుకలుగుట

ఇవి రెండు విధములు- తరుణము పురాణము-

ఈ రోగము చంటివారలందు చిన్నవారలందును కలుగుచున్నది.

గుణములు — ఎంకెఫలైటిస్ యనునట్టి గుణములతోగాని, సాధారణమైన జ్వరముయొక్క గుణములతోగాని, ఈ రోగముపుట్టుచున్నది. జ్వరములందున్ను దద్దురూష్ణములందు నీరోగము పురాణరూపముగాక క్రిమిక్రమముగా నన్నిగుణములు కలుగును. రోగముకలిగిన తరువాత శిరస్సు వేడిమిగా నుండును శిరస్సునందు పోటుచుండెనొప్పికలిగియుండును శిరస్సు పెద్దదిగాను, విశేషముగా వాంద్యము వెలుగు మాడలేకపోవుట, ధ్వని వినచాలకపోవుట,యనగా నేత్రశ్రోత్రము చప్పుడైన నోర్వలేకపోవుట, కండ్లయందున, ముఖమునందెరుపు కలిగియుండును. కనుపాపలు విడియుండును. శరీరము వేడిగాను పొడిగానుండును. నిమురబాగా పట్టకుండుట, బాధనుపొందుచున్న పిల్లతన పెద్దకేకలచె నిద్రనుండి తెలివినొందుచుండును నాడివేగముగాను. ఊపిరితరుచుగాను,నీరుడివిశేషము రంగుగాను, విశేషము జబ్బుజేసినపుడు శరీరము చలిమకొనిపోవుట, పక్షవాతము, మైకము, కలిగియుండును. ఒకానొకపుడీగుణములు కొంతకాలము తగ్గును. ఇపుడు తలయందు నొప్పితగ్గును జ్వరమువిడుచును. నాడి వేగము తగ్గును. ఈ శాంతి కొద్దికాలముండినపిమ్మట నీరసస్థితిలోకి తీసుకొని వచ్చుచున్నది. నాడిని, నూపిరిని లెక్కబెట్టుట కవకాశము లేకుండునటులుండును. శరీరము చలవలు కమ్మును- విరేచనములున్ను అపానము వెంబడి యానమున్ను కలుగుచున్నది. పక్షవాతము

గాని, మాంద్యముగాని, శరీరపు నలుపుగాని, కలిగి రోగమునంత వృద్ధిచేయుచున్నది. — — — — —

నిదానించుట—తలయందు నొప్పి, తలంతకంతకు పెద్దదగుట, ముఖము కందుట మమత, జ్వరము నిద్రాభంగము, నీరోగమును పోల్చుటకు ముఖ్యములు. — — — — —

సాధ్యాసాధ్యము—తరుచుగా నసాధ్యము, నాడికొంతసేపు తెబ్బలుకొట్టి కొంతసేపూరకుండి తిరుగా కొట్టుచున్న యెడల హానిని తెలుపుడు జేయును. — — — — —

హేతువులు—ఆధారములు పిల్లయీడు, బలహీనత, నాజూకు దేహము- ఉద్రేకములు, పండ్లువచ్చుట పేగులయందు పురుగులు కలుగుట, దద్దురూష్ణములు మొదలగునవి — — — —

చికిత్స—ఇంప్లమేషన్ తగ్గించుట- ఉద్రేక కారణములు తీసివేయుట కార్యములుగానున్నవి. చెవుల వెనకను గాని కణతలకు గాని జలగలు తట్టించుట, గాజుసోలకాక వేయుట, సాల్వేషము, జాలపు, మొదలగు విరేచనసాధనములు అంటుగుని చల్లనైనట్టివి, ఆవిరిరూపమున యెగిరిపోవునట్టి యౌషధ నీరులు తలకు వేయవలెను పాదములు వేడినీళ్ళలో నుంచుట మొదలగు సాధనములు, ఉద్రేక కారణమును పోగొట్టుటనగా, పేగులయందు పురుగులుండు నేని పురుగులుపోయే మందివ్వవలెను. పళ్ళువచ్చు సమయమున సులభమైన విరేచనసాధనములు పులుసును విరిచె మందులు, ఇంగువ కత్తితో కోయుట, మొదలగు సాధనములు జేయవలెను. రోగము సాధారణముగా బుగ్గాణములో జేరుటచె గాని, మృతిని కలుగుజేయుట నివారిణ మగుటచె గాని, యంత్యమగుచున్నది. పురాణ రోగము- ఇతర రోగము లేకుండగనే కలుగుచున్నది. అనగా పిల్లలు, యీ రోగముతోనే జన్మించుచున్నారు తరుణ రోగమువల్లనున్న మెదడును కప్పే పొరలయందు యింప్లమేషను పుట్టుట జేతనున్న యీపురాణ రోగము గలుగుచున్నది. శిరస్సు విస్తారముగా పెద్దగుచున్నది.— — —

చికిత్స—మంచిభోజనము, ఇనుము, నైను, సముద్రపుగాలి మొ

డులను సాధకమ్ములున్న శరీరమున బలము జేసినకొలది పుట్టినట్టి నీరు హరించును. నీరు హరించుటకు పాకృమందులు, రసము- మూత్రమధికము జేయు మందులనగా స్క్విల్, డిజిటేలిస్, మొదలగునవి యివ్వవలెను. ఈ సాధనములన్నిటి వలన కార్యము లేనపుడు రోగి వృథముగా నుండినేని నీరుపోవుటకు శిరస్సుకు రంధ్రము జేయవలెను. ఇందువలన నప్పటికి శమనమేగాని, తిరుగా నీరుపుట్టును. ఈరంధ్రము తాళువను జేయవలెను. అటుపైని కట్టుకట్టవలెను. గుడ్డలతో బిగించి కట్టుటవలన రంధ్రము జేయకుండ నివారణయగుచున్నది. ౬ మాసములు మొదలుకొని ౧౨ మాసముల వైన్ను వఱకు చిన్నమిలిగంటెడు పోటుకైన మిలిగంటెడు నీళ్ళలో వేసియిచ్చేది. పోటుకైన గోమాంస కషాయము సమభాగములతో ప్రతిఘంటకున్ను ప్రతి రెండు ఘంటలకు నిప్పించవచ్చును. — — —

స్పిరిట్సు మోనియాకా, ... ౧ డ్రాము.

స్పిరిటు ఈతరుకంపౌండు, ౪౦ మి.

నీళ్ళు ... . ౨ ఔన్సులు.

ఇది కషాయం ౧ లేక ౨ డ్రాములు విశేష నీరసముగా పిల్లలున్నచోను ప్రతి రెండు లేక, నాల్గు ఘంటలకివ్వవలెను విరేచన సాధనము జేయుటకు గ్రేడీ మందుతో నివ్వవలెను. F నెం॥ ౧౧౨ యిచ్చేది. — —

పిసురు వాతము కోరియా. (Chorea)

శరీరమందు కదల్చునట్టి నరములను ఇచ్ఛకలిగి స్వాధీనముగా కదల్చుటకు కొంచముగాగాని, విస్తారముగాగాని, అశక్యత కలిగి శరీరమున నొకవిధమైన చలనము కలిగియుండును. — — —

గుణములు— క్రమక్రమముగా వచ్చుచున్నది. కాలు వెనుకకు వెనుకకు లాగుటయిది ప్రథమగుణము ముఖమునందు యీలాగు లాకుకుపోవే చిహ్నములు ప్రథమత కూడా కలుగవచ్చును. అటుపైని యనేకమాంసఖండలు కదులుచుండును. వేళ్ళయందు దృఢములేక క్రమముగా యేనస్తులను పట్టుకొనుటకు నశక్యముగా నుండును.

శరీరమందొక ప్రక్క మాంసపు ఖండలు చుట్టుకొని పోవుచు. ఇంక ముఖమందంతయు నవి విస్తారముగా బాధనొందును. ఈలాగున మాంసపు ఖండలు లాగుచున్నపుడు వెక్కిరించుచున్న రూపము ముఖమునకు గలిగియుండును. ఆలోచన తగ్గును. అజీర్ణము కలుగును, విరోచనబద్ధం, ముఖము వెలవెలచగా పాలిపోయి యుండును. అటుపైని శరీరము శుష్కించి పోవుచుండును. భోజనము జేయుటకు నన్నము చేతితో నోటికి తెచ్చుకొనుటకు ప్రయత్నించునపుడు తల యిటుగాని—యటు యొక ప్రక్కకు గాని చేసుకొనిపోవును, కొందరియందు శిరస్సు సర్వదా యూగించుచుండును. ఇట్టి యస్వాభావిక చలనము నిద్రపోవునపుడుండక పోవుట తరుచు (నిద్రించుట) రోగమునకు శరీరము దానంతటది సర్వదా కదలుచుండుట యైనను గొంతుకలోనుండ లేకుండుట చేతనైనను, హిస్టీరియాయను రోగమునుండి ప్రత్యేకించనగును. — — —

సాధ్యాసాధ్యము — ఈ రోగము దెబ్బలవల్లనైనను, ఇంస్లమేవల్లనైనను, వెన్నుముకయొక్క - దానిపై సూత్రములయొక్క రోగమువల్లను కలుగునపుడు తప్ప హానికలుగజేయునది కాదు. —

హేతువులు — ౧ శరీరము బలహీనమగుట, నరములు బహు సున్నితములగుట, ౭ మొదలు ౧౫ సంవత్సరముల ప్రాయపు స్త్రీలు కదములు. — — — — — —

ఉద్రేక కారణము — దెబ్బలు, పేనులు గాని, గర్భాశయమునందుగాని వెన్నులోగాని, వాయువుగాని, కంటగాని, కలిగియుండుట విస్తారపు కోపము, మోహము మొదలగునవి. — —

చికిత్స — ఒరుపు కలుగజేసే కారణములను కనుగొన్న వెంటనే తీసివేయవలెను. అటుపైని శరీరబలమును నభివృద్ధిపొందింపవలెను. పురుగులున్నచో నేని యవి చచ్చునందులున్న, విరోచనసాధనములున్నయవలెను. గర్భాశయము మొదలగు వాటియందు కందియుండుట కలిగినేని గాజుముంత కాక, పాచ్చుమందులు వేయవలెను. జాగ్రత్తగా విరోచనసాధనములు జేయుచుండవలెను. క్వైనను, వెండి, తుత్తునాగము ఇనుము

ము, వీటివలన జేయుమ్మందులిచ్చిన్ని, చల్లని నీళ్ళ స్నానము,నుంచి
గునట్టివని, సులభముగా జీర్ణమగు సత్తువను గలుగచేసే భోజ
న, శరీరబలమును వృద్ధిపొందింపనగును. సకలా స్కోన్నిట్టె 1½ మొ
తాడు ద్రాముల వఱకిచ్చుటచే మిక్కిలి యుపయోగించుచున్నది.
గా తెల్లాముదము విరోచనమునకిచ్చుచుండేది. నెం ౨౯ ఇచ్చేది,

(Hysteria) హిస్టీరియా అనుమూర్ఛ. (పిశాచము)

స్వరూపనిరూపణము— జీర్ణము చేయునట్టి, శ్వాసముకలుగున
సలయందు చెరుపుతో, శరీరమునందుండు మాంసపుకండలు బిగిం
(ఈ బిగించడము అప్పుడప్పుడు కలుగును) తెలివి మిక్కిలి తప్పకము
ను స్వాధీనముగానుంచు శక్తిపోయి యుండును. —— ——

గుణములు— ఇవి వచ్చినప్పుడు ఎలింతలు నిస్సత్తువ, కడుపులోతి
రుగుడేడిడ, కడుపులోనుంచి గొంతులోకి ఒకపదార్థమునయుండ,నడు
న్నట్లుండును, ఇది ఈరోగమునందు ప్రధానగుణము. ఇందుచే నూపిరి
నట్లుండును. ఊపిరి త్వరగా నుండును కన్నులు తెల్లకిందులగును.
మెల్లగానగును. కాళ్ళు చేతులు గట్టిగా చుట్టుకొనిపోవును. రోగి కేక
యుచు నవ్వును, లేక ఏడిచి కన్నుల వెంబడి నీరు కారునటుల నేడుచు
డును. ప్రలాపము గాని, మైకము గాని, కన్మిన్నెట్లుండి యితరులు లే
రశ్నజేయునెడల జవాబు క్రమముగానిచ్చును. ఇట్టిస్థితి త్వరగానే పో
పందునప్పుడు విస్తారముగా మూత్రమగును. ఒకటి రోజులలో యనేకమా
ఱుగాని. యనేకరోజుల కొకసారిగాని, కలుగుచుండును. పక్షవాత
చెముడు, మాటపోవుట కలుగవచ్చును. —— —— ——

నిధానించుట— రోగమునందు గొంతుక యందుండవలెనుండుటచేత
న్ను బాధలోనున్నప్పుడేమి జరిగినది యీరోగికి జ్ఞాపకముండుటచేత
న్ను సాధారణపు మూర్ఛనుంది ప్రత్యేకించనగును. ఈరోగము స్త్రీల
ందున్ను, మూర్ఛపురుషులయందును తిరుచ.— —— ——

సాధ్యాసాధ్యములు— ఈ రోగము మృతిని గలుగుచేయుట క్వచి
పురుషులందు కలుగునపుడు వైద్యశ్రమలోకి తీసుకొనిపోవును. ——

హేతువులు—ఆధారహేతువు—స్త్రీలు వొంటిగానుండుట, మ
నస్సునందు కోరికగలిగియుండుట, బహునాజూకుగానుండు శరీరము. —
ఉద్రేకములు—ముట్లయందు, పిల్లను కన్నపుడుండు స్వాభావిక
ముగానుండు శ్రావములు, కట్టిపోవుటచేతనున్న విశేషముగా దేహమల
ములు విడుచుటచే బలహీనత కలుగుటయు, కడుపుపోంగు, అజీర్ణము
మొదలగునవి. — — — — —

చికిత్స — గుణములు కనబడునపుడు చేయునట్టి సాధనము శాం
తికే ఇందుకు కస్తూరి, స్పిరిట్సు అమోనియా, ముఖముమీదను చల్ల
ని నీళ్ళు కొట్టుట, ఊపిరినష్టే దేదైనావస్తువులు, మెడయున్న యెడల తీసివే
యునది. (నిరామయకాలము) ఇది ఈరోగముయొక్క చిహ్నాలు కనపడి
నిన్నళ్లింది పునః రోగము కనబడువఱకునుండు కాలమునకు పేరు. ఈ కాల
ములో నీరసించకుండా విరోచన సాధనములు చేయవలెను. శాకమప్పుట్టిం
చునవి, బలమునిచ్చునవి, ఇనపసంబంధమైనట్టి క్వైనను, జింకు, మొదలగు
నట్టి మందులు నరములకు సత్తువనిచ్చునట్టివ్వవలెను. పెళ్ళిగాని స్త్రీల
యందిరోగము విస్తారకాలముంటే పెళ్ళిచేయవలెను, నాటలు నీరసము
గాయుంటె బెలడోనాపలాస్త్రీ గొంతుకపైని అంటించేది కీళ్ళనొప్పులకు
బెలడోనా తైలము మర్దించేది. కాళ్ళు చేతులు స్వాధీనం తప్పితే గెల్వె
నిక్ బేటరీ వాడుక జేసేది. విశేషము వడగా నుండునేని నెం॥ ౧౭-
౨౦- ౨౧- ౭౭- ౯౫. ఇచ్చేది. — — — —

ఎపిలేప్సి అనగా మూర్ఛ. (Epe epsy,)

స్వరూప నిరూపణము—ఇది నరములయొక్క జాడ్యమై అధా
త్తుగా తెలివిని తప్పించి శరీరావయవముల మాంసపు కండలను లాక్కొని
పోవును. అటుపైని మైకము కలుగజేయుచున్నది. ఇందు నిరామయకాల
మింతని నిర్ణయము లేకుండును. — — — —

గుణములు —ఒకానొకరియందు ముందుగా తలనొప్పి, కన్నుల
కు మిణుగురులవలె గానబడుట, చెవులయందు విస్తారపుధ్వని, శరీరము

ల్లగా నుండుట, లేనియెడల శరీరమందెక్కడనయిననూ నొప్పికలిగి తల వ్రాకినటులుండుట, రోగి అధాత్తుగా స్మృతితప్పిపడును. నోటివెంబ నురగవచ్చును. కన్నులు చలనములేకుండ పైకివచ్చునట్లు ముఖముండు శరీరము చుట్టుకొనిపోయి మాంసపుకండలు లాక్కొనిపోవుచుండు ను. యెగవూపిరి కలిగియుండూపిరి విశేషకష్టముతో తీయబడును. ఈగు ణములు రెండుమూడు నిముషములలో పోయి రోగి స్వస్థతగా పరుండి క్రమముగా వూపిరి తీయుచుండును. తొందర చేయని యెడల కొంతసేపు గాని, చాలాసేపుగాని, నిద్రను పొందును. లేచినపుడు తాను బాధనొం దుచున్నపుడు జరిగినచర్యను తెలియకుండును.— — —

నిధానించుట—బొత్తిగా తెలివి లేకుండుటచేత హిస్టీరియానుం డిన్న వాడలు నలుచుకొనుటచేతను, బాధత్వరగాపోవుటచేతను, పక్షవా తము లేకుండుటచేతను, అపోప్లక్సీనుండిన్ని యీరోగమును ప్రత్యేకింపనగును.

సాధ్యాసాధ్యములు—పురుగులచేతను పండ్లువచ్చుటచేత నిలాటిసులభ సాధ్యముగా నివారణచేయబడు హేతువులచే కలుగునపుడు సాధ్యము, సా తంపర్యాయముగావచ్చినపుడున్ను మెదడుపైగాని, నరములపైగాని గ్రం థులు మొదలగునణచుటచే కలుగునపుడసాధ్యముగా నెంచబడును.—

హేతువులు—ఆధారహేతువు తల్లిదండ్రులయందీరోగముకలి గియుండుట విశేషముగా సంగమముచేగాని, సంగమము లేకుండ తనంత ట తాను వీర్యపతనము జరిగించుకొనుటచేతనుగాని, విశేష నీరసమును పొందుట.— — — — — —

ఉద్రేకములు—అథాత్తుగా కోపము, భయము కలుగుట, పు రుగులు, పండ్లువచ్చుట, విరోచనబద్ధము, రక్తము పూర్ణించి యుండుట, విశేషకాలము యెడతెగకుండా శ్రవించుచుండుటగాని, యొకపర్యాయ ము శ్రావములు కట్టిపోవుటగాని నీరోగమును పుట్టించును.— —

చికిత్స—రోగిమెడకు తగులుకొని యేమైనాయున్నయెడల వాటినితీసివేసి తన్నగాని, ఇతరులగాని హానిచేయకుండా కాపాడవలెను.

[illegible]యుకాలమందు తిరిగి యుద్రేకించకుండా సాధనము [illegible]

వలెను. రోగోత్పత్తికి హేతువు తెలసినేని ఆహేతువును తొలగించుటకు నాలోచించవలెను. సింకోనా, క్వైనను, తుత్తినాగము, ఇనుము, మైలతుత్తము, వెండి, పాషాణము మొదలగువాటివలన జేయునట్టి నౌషధములచే బలము నభివృద్ధిచేయవలెను. భోజనము క్రమముగా జేయుట, తగినట్లు దేహమును కష్టపెట్టుట, నిద్రనుంచి యుదయమున త్వరగా లేచుట, క్రమమైన ప్రవర్తన చల్లనినీళ్ళస్నానము రోగోద్రేకమునకు ముందు తలయందు నింపుగానున్నటుల కనుకొనిన వెంటనే గళమునందుండు కరోటిడ్ రక్తనాడి నణచవలెను. జిలజిలకలిగెనేని, సిరస్సుకు నదిపుట్టినస్థలమునకుమధ్యను త్రాడుబిగించుటచే నుద్రేకించుట కట్టును. ఈ సాధనములు రోగము రాకుండా ముఖ్యముగా నాపలేవు. చల్లనినీళ్ళు ముఖమీద జల్లుటచేతవాంతులకిచ్చుటచేత స్వల్పములయందు రాకుండా కాపాడును. నెం॥ ౨౦౪౩-౪౪ యిచ్చేది. — — — —

ఈ రోగము వెండికాష్టికము లోపలకిచ్చుటచే కుమరును. దేహము నల్లబడిపోవుటచే దీనివాడుక మానివేయవలసివచ్చెను- బ్రోమైడు ఆఫ్ పొటాసియమ్- ౫ గ్రేనులు మోతాదు చొప్పున నిచ్చుటచె నీరోగము కుదురునుగాని, యొకసంవత్సరము మధ్యమధ్య మాని వేయుచూ పుచ్చుకొనుచుండవలెను. ఇది ౪౦ గ్రేనులు మోతాదు వఱకు క్రమముగా నివ్వవచ్చును, పాషాణద్రావకము, వెలీరియనేటుజింకు, సుఖసంబంధమగు జబ్బు దేహమందుండునెడల రసముగాని, పోటాసీ అయొడ్ గాని, యివ్వవలెను. స్త్రీలయందు గలుగునపుడు వారికి తెల్లకుసుము, ఎఱ్ఱకుసుము, గంటునొప్పి, ముట్లుకాకపోవుట, వీటిలో నేదైన కలిగియుండునెడల నందుకు తగునట్టిసాధము జేయవలెను. విశేషరక్తపూరిత దేహులయందు కలుగునెడల, ఉప్పు విరోచనసాధనములివ్వలెను- భోజనము తగ్గించవలెను. ఉద్రేకసమయమున నల్లమందనశ్యమివ్వవచ్చును. నిరామయకాలమునందు, కోనియమ్, స్ట్రామోనియమ్, హైయాసియామి, బెలడోనా, డిజిటేలిస్, వెలీరియన్, ఇంగువ, కస్తూరి, కేమరు, టర్పెంటయిలు, నక్సువామిక, స్ట్రిక్నియా, మొదలగు సాధనములు జేయనగును. — — — —

స్పిరిటు అమోనియా, ఆరోమెటిక౯. ౧ డ్రాము.

టించెరు కేస్టొరియై... ... ౩ డ్రా.

లావెండరుస్పిరిటు. ... ... ౨ డ్రా.

మింటువాటరు.... ... ... ౧ ఔన్సు

ఇవి కలిపి రెండు డ్రాములు రోజుకు మూడు పర్యాయములివ్వవలెను.

క్వైనియా సల్ఫసీ ... ... ౨ గ్రే॥

గంధకపు ధృతిపీట. ... ... ౫ మి॥

టించెరు ఆరాన్షియై- ... ౧ డ్రా॥

సిరపు. ... ...

సీమతిప్పతీగె కషాయము. ... ... ౧ ఔ॥ కలిపి రోజుకు

మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను.— — — —

క్వైనను.... ... ... ౧౨ గ్రే॥

అన్నభేది.... ... ... ౧౨ గ్రే॥

గంధకపు ధృతినీటకలిపినది. ... ౧ డ్రా॥

ఖురాసాని వామం అరఖు. ... ... ౧॥ వకటిన్నర డ్రాము.

క్వాషియా చేకర కషాయము. ... ౬ ఔ॥ కలిపి ౧ ఔ॥

చొప్పున రోజుకు మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను. — —

అమోనియా సెస్క్వికార్బొనేట్. ... ౧ డ్రా॥

ఫెర్రైఅమోనియా సైట్రస్- ... ౨ డ్రా॥

ఖురాసాని వామపు అరఖు, ... ౨ డ్రా॥

క్వాసియా కషాయము.... ... ౧౨ ఔ॥ కలిపి రో

జుకు మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను. — — —

వెలిరియ నేటుజింకు. ... ... ౧ గ్రే॥

గుల్ ఖండ్.... ... మాత్ర కట్టుకు సరిపడ్డంత

వేసి రోజుకు మూడు పర్యాయములు నివ్వవలెను. ఈ మందు హిస్టిరియాలోను న్యూరాలిజియాలోను కూడ నివ్వవనును. వెలిరియ నేటుక్వైనను, స్టీలుతోగూడా నివ్వవచ్చును. — — —

జింసైన్సప్పేటిస్.... ... ౧ గ్రే॥

జెవ్షసువ్క్వాస్ట్.... ... ౪ గ్రేనులు కలిపి-

మాత్రలుజేసి రోజుకు మూడు పర్యాయములివ్వవలెను. ఈ పైనిచెప్పి న మందులు సమయమునుబట్టి రోగియొక్క స్థితినిబట్టి యవి చేయునట్టి గుణములనుబట్టి ప్రయోగింపవలెను. — — —

(Tetanus) టెటినస్సు అనగాజన్ని, ధనుర్వాతము.

ఇది ట్రామేటిక్కని, ఇడియోపేతిక్కని, రెండు విధములు.

౧ ట్రామేటిక్కు జన్నిగాయ, ఘాతలవల్లను కలుగుచున్నది.

౨ ఇడియోపేతిక్కు జన్నిహేతువ తెలియకుండా నింపాదిగావచ్చును. ఈ రోగమొక్కొక భాగమునందు ఆవహించునపుడొక్కొక పేరు పెట్టబడును. దవడకుపట్టుకొని దవడలు దగ్గిరపడినపుడు, లాకుజాఅని న్నీ, ట్రిస్మసస్ అన్నీ పేరు. శరీరము వెనకకు వంచబడినపుడు ధనుర్వాతమనిన్ని, శరీరము ముందుకు వంచబడినపుడు ప్రక్కకు వంచబడినపుడున్ను వేరు వేరు పేరులుగలవు. జన్ని శరీరమునకొంత భాగమును పట్టినపుడుట్రిస్మనస్ బహుసాధారణముగా గలుగుచున్నది. ప్రక్కకువంచుట తరుచుగా కలుగదు. — — — — —

గుణములు—మెడయందున్ను గెడ్డములవద్దనున్ను, బెట్టుగానుండుట, గుటక వేయుట కనవకాశము నాభికి తిన్నగా వక్షమునకు దిగువనునొప్పిగలిగి వెన్నులోకి పొడుచుచుండును. ఇందుచేత డయాఫ్రంఅనుమాంసము రోగముచె పీడింపబడుచున్నటుల దెలియుచున్నది. మెడయందుండు మాంసపుఖండలు లాక్కొనిపోవుచు దవడలు కఱచుకొని పోవును. అన్ని మాంసపుకండలు బెట్టుగానున్నను, లాక్కొనిపోవుచుండును. గర్భము కఱ్ఱచెక్కవలె గట్టిగానుండును. సర్వదా యీలాగు లాక్కొనిపోవుటచె విస్తారపు నొప్పి కలిగియుండును. కొంచము కదులుటచె విస్తరించుచుండును. ౧౦- ౧౫ నిముషములకు శమించుచుండునుగాని, బెట్టువిడలకుండును. నాడి వేగముగానున్న కొంతసేపు చలనములేకుండావుం

దేహము శాకగాను, ముచ్చెమటలచె నింపబడినదిగానుండును. శ్వాస్వరగానుండి దంయూఫ్రము యొక్క యొక్క చె మధ్యమధ్య నూరు నచుండును. తెలివికలిగియుండును. ఇతరులరోగివద్దకు వెళ్ళుటచె వి గింపు యెక్కువగుచుండును. రోగము ప్రబలముగానున్నపుడు రోగికి లవలేకుంతును. కండలు లాక్కొనిపోవు టెక్కువగును. ఊపిరి బహుత్వర గానుండును. కొంతస్వల్పకాలము లేకుండును. ఊపిరి తిరగక పోవుట క లుగును. అప్పటిలో నాడి కానరాకుండి మిక్కిలి శ్రమపడుటచేత మూర్ఛనుపొందిగాని, యూపిరిరాకగాని, రోగిమృతినొందును —— ——

నిర్ధారించుట—వెఱ్ఱికుక్క కాటువల్ల కలుగు హైడ్రోఫోబియా నుంచి మతితప్పకపోవుటజేతనున్ను, నీళ్ళచప్పుడైతె భయము లేకుండుట జేతనున్ను, శరీరమందెక్కు సర్వదా కలిగియుండుటజేతనున్ను పోల్చనే గును. వెన్నుమూలుగు యొక్క యింప్లమేమసనుంచి గాఢమైన జ్వరము లేకుండుటజేతనున్ను, కాళ్ళుపడిపోకుండుట జేతనున్ను, గ్రహించనగును.

సాధ్యాసాధ్యము—ట్రామాటిక్, జన్ని అసాధ్యము, ఇడియోపాతిక్కు జన్ని సాధ్యము — నిద్రపట్టుట, ఎక్కుతగ్గుట, ఇందు మంచి కుణములు.—— —— —— —— —— ——

హేతువులు—ఆధారహేతువు- బాల్యము, మొగవాండ్రు, శాకదేశములు, ఉద్రేకములు, చలవ, ఇవక, అలసట, గాయములు, నరములు (తెండనులు) అనగా మాంసపుఖండలకు చివరనుండు తేపువంటి జిగివమైన పదార్థములకు దెబ్బకలుగుట స్ట్రిక్నియా ఎక్కువిచ్చుటచె నీరోగము యెక్కునను కలుగజేయుచున్నది.—— చలిగాలి మెడకు తగులుటచె కలుగును.—— —— —— —— —— ——

చికిత్స—ట్రామేటిక్ జన్నియందు శరీరమును మెత్తబెట్టునట్టిస్నైకము జేయు పదార్థములు, దెబ్బతగిలిన భాగముపై యెక్కించవలెను. నరముగాని, తెండనుగాని, ఎక్కుమీదుండునేని, వాటినికోసి బిగితగ్గించెది. కండలు లాక్కు పోవడము కనబడిన తరువాత నీపని జేయకూడదు. రెండు విధములైన జన్నికిన్నీ యొక్కటే అవుషధ చికిత్సగానున్నది.

విశేషముగా విరోచనములు చేయించుట, కేలమెలు, సీసనేపాళపుచమురు, విరోచనములుచేసే పిచ్చికారీ, నల్లమందు, గంజాయితో చేసిన మందులు తరుచుగా యిచ్చుట, యివి గొప్ప మోతాదులిచ్చునది. క్లోరిఫారమ్ వాసనచూపించుటచే శరీరము లాక్కొనిపోవుటయున్న నొప్పిన్ని శాంతించును. సత్తువను చేయుమాంసపు కషాయముల పాయువు వెంబడి ప్రయోగించవలెను. మంచుగెడ్డ వెన్నుపైకట్టుటచే కొందరికి గుణమిచ్చును. ఈ రోగమందు మైకమును కలుగచేసే మందులు మిక్కిలి యుపయోగించును. అనుభవముచే యిందుల మోతాదుకంటే అధికముగా నివ్వనగును టించెరు బెలడోనా బహూపయోగముగానున్నది. 1/16 గ్రేను మొదలుకుని ॥ అర గ్రేను వఱకు, ఎక్స్ట్రాక్టు ఆఫ్ కెలబారుబీన్ యిచ్చుటచేలాక్కొనిపోవుట తగ్గును. రోగి యౌషధము మింగుటకు శక్తికలిగియుండెనేని ౨-మొదలు ౭ డ్రాములవఱకు నాలుగేసి ఘంటలకు ఒకపర్యాయము, సక్కస్సుకోనియం యిచ్చేది, మింగుటకవకాశము లేనపుడు పాయువు వెంబడి మందెక్కించవలెను. సారాయికూడా నిషా కలుగచేసేవరకివ్వవచ్చును, పొక్కపలాస్త్రి వెన్నుకువేయుట, ఎలక్ట్రిసిటి, నోరు తెఱవక పోయినపుడు వంగునట్టి గొట్టము ముక్కురంధ్రము వెంబడి లోపలికి పోనిచ్చి అందుగుండా హారముగాని, మందుగాని లోపలకి పోవునటుల పిచ్చికారీచేసేది, ఇందుకు ప్రత్యేకము గొట్టములు నియమింపబడియున్నవి. రోగిని బహు నెమ్మదిగానుంచి అప్పుడపుడు వైను మొదలగునవి యివ్వనగును. నెం॥ ౧౧౧ యిచ్చేది— — — — — — — —

ఇన్ఫేన్టైల్ టెటినస్ అనగా చిన్నవారలందు గలుగజన్ని.

Iufantile Tetanus.

గుణములు— పుట్టిన తరువాతను రెండుమూడు వారములకు దవడ మాంసమందు ముందు జన్ని యెక్కనబడి శరీరమంతయు వ్యాపించి త్వరగా ప్రాణమునంతపుచ్చును.— — — — —

చికిత్స— వెంటనే సులభముగా విరోచనమునకిచ్చి వేడినీళ్ళ స్నానము జేయించవలెను. పిల్లయొక్క హారము తల్లిపాలుగా నుండవలెను

బాగా గాలి నడుచునట్టి స్థలములో నుంచవలెను. ఆముదమే విరోచనమునకు యిచ్చేది. నెం॥ ౧౦ తి యిచ్చేది. — — — —

హైడ్రోఫోబియా అనగా, వెఱ్ఱికుక్క కాటువలన కలుగు వెఱ్ఱి.

Hydrophobia.

గుణములు— వెఱ్ఱికుక్క కఱచిన నాలుగైదు దినములు మొదలు ఆరెనిమిది వారముల తరువాత కఱచినట్టి కాటు పచ్చిచేసి శరీరమునందనేక భాగములకు వ్యాపించు నొప్పి కలిగి యెటుమీదట మాటలు వినిపించకపోవుట, మైకము కలిగియుండుట విశేష విచారముగనుండుట, నిద్రనుండి కలలో భీతినొంది లేచుట, ద్రవపదార్థములకు భీతి కలుగుట, గొంతుక యొక్క మాంసపుకండలు బిగింపబడును. ప్రలాపము కలిగియుండును. ముఖమునందాశ గలిగియుండును. విదాహము కలిగినను, ద్రవపదార్థమును పుచ్చుకొనుటకు భయపడుచుండును. వెలుగునుగాని, ధ్వనినిగాని, సహించకుండును. శరీరము వేడిగాను, పొడిగాను, రోగియలసటచె మృతినొందువఱకు విశ్రాంతిలేకుండును. నిద్రలేమి. మాంసపుకండలు బిగించుకొనిపోయి లాక్కొనుట కలిగియుండును. కొందఱుమంది రోగి, మృతిబొందక మునుపు నుండి కుక్క మొఱుగునటుల మొఱుగుచుండును. — — —

సాధ్యాసాధ్యము— హానిని కలుగజేయుట తరుచు. — —

హేతువులు — వెఱ్ఱికుక్క కఱచినతరువాత కుక్క పంటియందుండు విషము శరీరమునకు వ్యాపించుటచె నీరోగము కలుగుచున్నది. —

చికిత్స— ముఖ్యముగా రోగము రాకుండా కాపాడవలెను. ఇందుకు కత్తిలో కోయుటచేతనున్ను, కాష్టికులు, శంఖద్రావకము, వెండి కాష్టికు మొదలగువాటిని కఱచినచోటుకు రాయుటచెగాని, కప్పింగను-గాజుసోల వేయుట చేతనుగాని, సాధనములు లేనపుడు నోటితో పీల్చుటచెగాని, విషము దేహమునకు వ్యాపించకుండునటుల జేయునగును. రోగము కనుపించిన తరువాత పుట్టినగుణములను మాత్రము సాధనముచె శాంతింపజేయువచ్చును. గొంతుకు యందుండు బాధ మంచుగడ్డమింగించుట యిచ్చేది.— —

౨. నిషా జేయుమందులు చేతనున్ను, క్లోరిఫారమ్ వాసనచూచుటచేత నున్ను, నరములందుండు తీవ్రమునణచనగును.— — — —

౩. అపానము వెంబడి నీరమిచ్చుటజేతనున్ను, ద్రవపదార్థములుగాని, వస్తువులను సాధ్యమగునెడల భుజించుటకిచ్చుజేతనున్ను, నీరసమునొందకుండునటుల జేయవలెను. — — — — —

డెలీరియంట్రీమెన్సు- అనగా, త్రాగుటచే మతితప్పుట.

Delerium Tremens.

గుణములు—విశ్రాంతి, నిద్ర లేకుండును, చేతులున్ను, సాధారణముగా దేహమందుండు మాంసపుకండలు వణుకుచుండును. ఈవణకు నునిలుపుటకు రోగియత్నించునెడ విస్తరించును. మతిలేని మాటలు, అనేక మాటలు విన్నట్లు అనేకవస్తువులు చూచినట్లు, పగవారలు తన్నుముట్టడించినట్లు, వారినుంచి తాను తప్పించుకొనుటకు ప్రయత్నముజేయునట్లు భ్రమకలిగియుండును. విశేషప్రలాపము, అస్తమానం నడచుట, గదిలో ఏదో యొక వస్తువనుగాని, మనిష్యునిగాని, వెతుకుచున్నట్లుగానుండును. శరీరము చల్లగానున్ను, చమటచే కప్పబడియుండును. నాలుకయందు తడికలిగి కొంచము పత్సదనము వొణుకు కలిగియుండును. నాడి సూక్ష్మముగానున్ను, త్వరగాను, నొక్కితే నణచబడు నట్టిదిగానుండును. రోగమెక్కువైనకొలదీ దేహమునకు చెమపును కలుగజేయుచున్నది.— — —

నిధానించుట— శరీరమొణుకు, చల్లదనము, ప్రలాపము, రోగియొక్క పూర్వస్థితి భోగట్టా రోగమును తెలియజేయుచున్నది.— —

సాధ్యాసాధ్యము—విశేషము నిస్త్రాణము పొందునెడల నిబ్బాంజేయును. నిద్రగలుగుట, మత్తుమందులచే నిద్రకలుగుట మంచి గుణములు కంపమెక్కువగుట, నిద్ర లేకుండుట, విశేషవిరోచనములు, వాంతులు గలుగుట, నాలుక పొడియాన్చుకొని గోధుమరంగు గలిగియుండుట, దుర్గుణములు, రోగము మెదడు నంటుండు గమలయందుగాని, మెదడుపొరమీదగాని, పులినీరు జేరుటచేతనున్ను మెదడు పొరయందు విస్తారము రక్తము నిలుచుటచేతనున్ను కలుగుచున్నది. మెదటియందు గమలలోపల పులినీరు

చేరినపుడు సారాయి దానియందు కనుగొనబడును. — — —

హేతువులు— ఆధారహేతువు- అలవాటుగా సారాయి. నల్లమందు, గంజాయి, వగైరాలు వాడుకచేయుటచేతను నరములయందుబలము తగ్గడము విస్తారముగా చదువుట, మొదలగునవి. ఉద్రేకములు, అప్పుడపుడు విస్తారముగా త్రాగుట, అలవాటైన కాకవస్తువును మానుట, రక్తముపోవుట, విస్తారముగా విరోచనములగుటకు సాధనము జేయుట, గొప్పగాయ ఘాతలు పొందినపుడు కలుగుమూర్ఛ.— — —

చికిత్స—ఇందుమూడుపనులు జేయవలెను. అనగా దేహబలము పోకుండా కాపాడుట, నిద్రనువట్టించుట, ఇంప్లమేషనుపోగొట్టుట, వైను, బ్రాంది, గంజి, కొన్నిమాంసములయొక్క సారము పత్యము పెట్టించుటచె బలము చెడదు. నల్లమందు, గంజాయి, క్లోరిఫారం వాసనచూచుట, మార్ఫియా మొదలగువాటిని గుణములు నిలుచుటకు తరుచుగా నివ్వనగును. ఒకటి దినములో మూడవున్సుల నల్లమందరఖుయిచ్చినను దానిగుణమును, కనపరచనట్టి దృష్టాంతములుగలవు. రసభస్మమనెడు కాలిమెలు టాటర్ ఎమిటర్, నల్లమందు, పొక్కుమందులు వీటిచె యింప్లమేషను. పోగొట్టవలెను. విరోచన సాధనములుగాని రక్తము తీయుసాధనములు గాని జేయకూడదు. నెం॥ ౧౧౧ యిచ్చేది.— — —

బెరిబెర్రీ. ఉబ్బు. Beri Bori.

స్వరూపనిరూపణము— ఊపిరి తీయుటకు ప్రయాసము, నీరసము, తిమ్మెర, కాళ్ళుగట్టిగానుండి పడిపోవడము, శరీరమందంతట వాపు- గల రోగమునకు బెరిబెర్రీ యనబడును.— — — —

గుణములు— ఒకానొకపుడధాతువుగా కూడా ఈరోగము కలుగుచున్నది. రోగము కనబడుటకు ముందు రోగి రోజూకే సేవని జేయలేకుండును. నొప్పి, తిమ్మెర, మాంసపు కండలయందు బిగింపు, కాళ్ళుచేతులుపొంగు, వీశేషము నిస్పత్తువ, ఎగయూపిరి, గుండెలయందు పట్టును. భారముండును, ముఖముపొంగి పాలియుండును. ఊపిరి తిరగకపోవ

మ మెకుక వైనకొలది పెదవులునల్లబడును. కాళ్ళుపడిపోవును వాంతి తగు చుగాకలిగి ఇబ్బందిపరుచుచుండును. ఊపిరి ఇబ్బందిచే పగుండుటను అనవ కాశముగానుండును. నాడి దుర్బలముగానున్న కొంతసేపు నిలిచిపోవుచు నుండును. శరీరము చల్లగాగాని స్వాభావికమైన కాకగానుండి పొడిగా నుండును. మూత్రము క్వచిత్తుగాను విశేషము రంగుగానుండును. గుండె యందు భారమున్న ఊపిరి తిరగకపోవడ మెకుకవైనకొలది నాడిక్షీణిం చును. కాళ్ళు చేతులు చలవనుగమ్మను ఊపిరితిరగక గాని, కాళ్ళు చేతులులా కొల నపటచే, కొట్టుకొనిగాని, రోగి ప్రాణమును విడుచును. —

నిధానించుట— ఊపిరితిరగకపోవుట, కాళ్ళుపడుట, అధిక నీరస ము, ఒడలువాపు, శోభించినముఖము కలిగినపుడు బెజిబెర్రీయని పోల్చవ గును. కొందరిది యొకతరహా యొడలువాపని మఱికొందరు నరముల సం బంధమగు జాడ్యమని యెంచుదురు. — — —

సాధ్యాసాధ్యము— తరుచుగా నసాధ్యము.

హేతువులు— ఆధారహేతువు— సత్తువలేయని భోజనముచే యుటచేతనున్ను అశుభ్రవాయువచేతనున్ను యువకప్రదేశమందలి గాలి చాలాకాలము దేహముకు పట్టించుటచేతనున్ను కొన్ని స్థలములందు మసికి లే తనున్ను శరీరబలము చెడుటచేత నీరోగము గలుగును. సింహళద్వీపము లోని కొన్నిప్రదేశములందున్న గంజాము, శ్రీకాకుళము, రాజమహేంద్ర వరపు జిల్లాలయందు సముద్రమునకు కొన్ని మైళ్ళ లోపువరకే రోగము క లుగుచున్నది. — — — — —

ఉద్రేకములు— విషవాయువు.

చికిత్స— కాకమందులు, వైను, బ్రాంది, జిన్ను, అమోనియా, సత్తువనిచ్చే ద్రవపదార్థముల నివ్వవలెను. కాకమీదను అల్పాచమాన మధి కము చేయుమందులు, స్పిర్ట్సు, జిన్నువంచి, టర్పెంటైలు, మొదలగునవి యివ్వవలెను. శరీరమునందు చేరిన నీరును హరించుటకు ఝూడించి విరోచ నములగుటకు గేంబోజి, ఎలిటేరియం, జాలపు, మొదలగునవి యివ్వవలె ను. వెచ్చనినీళ్ళస్నానము కాక తైలములమర్ధనా విరోచనములు చేయుపిచ్చ

కారీ చాతీకిపొక్కు మందులు, కాకచేసి కఫమును తెగ్గొట్టేమందులు మొదలగునవి యప్పుడుండు గుణములకొలది నివ్వనగును. మాలకంకినీఅరఖునైడి ప్లాకాయిలు తమలపాకుతో రోజుకు మూడుపర్యాయము లిచ్చుటచేత కుదురుచున్నదిగాని ఈ మందిచ్చునపుడు కఠినమగు పథ్యము చేయించవలెను. నెం॥ ౬౦ యిచ్చేది — — — —

(Rheumatism) రుమేటిజం అనగా మేహవాతనొప్పులు.

తరుణమని, పురాణమని, రెండువిధములు నవుచుండును రెండుమలను వాటియందుగలుగునపుడు లంబేగోయని వాడుకొందురు అనగా. నడుమునొప్పి, — — — — —

—* తరుణవాతనొప్పులు. *—

గుణములు— చలిగాలితగిలి రొంపగలుగును అటుపైని జ్వరము కలుగును. అప్పుడు విశేషనొప్పి, ఎరుపు, వాపున్ను పెద్దకీళ్ళయందుకలుగును. ఆలాగు బాధనొందుచున్న కీలుమీద నొక్కుటచేతగాని ఆకీలు కదలుచుటచేతగాని నొప్పెక్కువగును. రాత్రిభాగమందు బాధధికమగును. విశ్రాంతిలేకుండుట, దాహము, తీక్ష్ణజ్వరము, విశేషచెమట, ధాతువు మెత్తగాను నింపుగాను నుండుట, నాలుక కొంచెము పచ్చనగు మలినముతో దట్టముగా పూయబడియుండుట, విరోచనబద్ధము, ఆకలిలేకుండుట, కొన్ని దినములైనతరువాతను ఆకీళ్ళను వదిలి వేరేకీళ్ళనుపట్టుకొనును. కొందరియందు కీళ్ళయందు శాంతించి గుండెను, మెదడును, కప్పుకొను పొరయందు ప్రవేశించును. మొదటబాధనొందిన కీళ్ళయందిలాగు కలుగగానే బాధ శాంతించును. గుండెయందీరోగము ప్రవేశించినవెంటనే ఊపిరి తిరగకపోవుట, గుండెభారము, దడ, గుండెలలోనొప్పి, నాడియందు వేగముగలిగి గుండెరోగమందుండితరగుణములు గలిగుండును. ఈరోగము నిర్మూలించుట, పురాణించుట, కీళ్ళవంగకపోవుటచే నడచుటకసాధ్యముగా జేయుటయు గుండెకాయను, మెదడును కప్పుపొరలందు ప్రవేశించి వ్యాధి కలుగజేయుటయు గలదు. కాక ౧౧౫ వంతు జ్వరములోనుండును. — —

హేతువులు— ఆధారహేతువు— వయఃకాలము, బలము చెడు తిండిచె గలుగు బలహీనత— — — —

ఉద్రేకములు— చలిగాలికి బయలగుట, అడ్డులేనిచోటను రాత్రి పరుండుట, ఒకపర్యాయము బాధకలిగినతరువాత స్వల్పహేతువులచె తిరుగా కానబడును. ఈ వ్యాధిలో రక్తమున, లేక్టికేసిడ్ అను పులుసుండుటచె నీరోగము కలుగునని కొందరు వాడుకొందురు. మఱి కొందరు- ఫైబ్రీను విస్తారమగుటచె పుట్టునని వూహించుచున్నారు. — —

నిధానించుట— సైనోవియల్ రూమిటిజమ్ అనునొప్పులందుకీలులు విస్తారముగా వాచిగాని, చెమటలుగాని, తీక్ష్ణమైనజ్వరముగానుండదు. తరుణనొప్పులందు శరీరమందితరగుణములు కలిగియుండును పురాణమందు కీలుయందేవుండును. దమ్ములు పచ్చిజేసినపుడు నొక్కితే పుండులాగుండును. గౌటున్ను, రూమేటిజమున్ను, ఈదిగవను చెప్పబడిన గుణములచె భేదించనగును. రూమేటిజమ్ పెద్దకీళ్లను క్రమముగాను గౌటు చిన్నకీళ్లను అధాత్తుగా కలుగును. బూమేటిజమ్ సత్తువతిండిలేనివయస్సులయందు గలుగును. గౌటు పెద్దవారలందున్ను సౌఖ్యముగా తిను వారిలందు గలుగుచున్నది. గౌటులో జ్వరమున్ను చెమటలుండవు. రూమేటిజమ్ యందుండును మేటిజమ్, ఒకకీలునుండి మరొక కీలుకు నడుచుచుండును. గౌటుఒకకీలునందేవుండి గుండెకుగాని, మెదడుకుగాని, వ్యాపించుటకును.

సాధ్యాసాధ్యము—గుండెను, కంటికి, మెదడుకు బట్టుకొనుటను గుణములు, ఈ రోగము తర్చుగా హానిజేయునదిగాదు. ఈ రోగమునందుండు నొప్పులు, చీముపట్టుట కుళ్లుట, సన్నిపాత జ్వరముగాని, కలిగి- యుండదు.— — — — — —

చికిత్స—ఇందుజేయు సాధనములనేకములుగా నుండుటచె వాటి నన్నిటిని నిక్కడ తెలియజేయుట కనవకాశముగానున్నది. బైకార్బొనేటు ఆఫ్ పొటాషు ౩౦ గ్రేనుల మోతాదుచొప్పున జేమకషాయమును పానము జేసి రోజుకు మూడు నాల్గు పర్యాయములు యివ్వవలెను. చన్నీళ్లతో కలిపి యిచ్చుటకూడా వాడుకగానున్నది. ఈ సాధనమే ముఖ్యముగా

తున్నది. క్లోరేటు. బైటార్ట్రేటు, నైట్రేటు, యాసిటేట్, అఫ్ పొటాషులు నొప్పుల కుపయోగింప బడుచున్నవి. నిమ్మపండు రసము ౧ ఔన్సు మోతాదు జేసి రోజుకు మూడు పర్యాయము లిచ్చెది.

క్వైనను యిచ్చిన తరువాత రక్తము శరీరమునుంచి తీయుటచే ఐరోపియనులయందు కలుగునట్టి తరుణవాతనొప్పులు కుదురును. కార్బికము సులభవిరేచన మందులు. వేడినీళ్ళస్నానము, డోవర్సుపౌడరు మొదలగునవి యుపసాధనములుగా వాడుకోబడును. ఎట్టిచికిత్స జేసినను దాని పుద్రేకమును చూపనది రోగము మళ్ళను.

పైసాధనములు—జలగలు, కాపడము స్పంజియోపిలస్ అనునది చన్నీళ్ళలోగాని, వేడినీళ్ళలోగాని, నానబెట్టి కీలుకుచుట్టి అటుపైని గుడ్డ చుట్టవలెను. ఆవపిండి ముద్ద, పొక్కు పలాస్త్రులు, కాకజేయు తైలములు, టించెరు అయిడీనుయను ద్రావకము మొదలగునవి. జ్వరముతో నొప్పులుండినేని, F నెం౹ ౮-౨౨-౭౬ యిచ్చెది.—

పురాణముగు వాతనొప్పులు. Chronic Rheumatism.

తరుణము ముదిరి పురాణముగుటయే గాక—యీదేశవాసులగు వారలందు ప్రత్యేకము కలుగుచున్నది. ఈలాగు సంభవించునపుడు యేకీలునందు నొప్పికలిగితే దానియందే తప్ప మఱియొక కీలుకు వ్యాపించదు జ్వరము స్వల్పముగానుండును నొప్పితక్కువగానుండును-కీలుమిక్కిలీ వాచుటయేగాక—కీలు వంగకపోవుట, కీలుయందు పటుత్వము తప్పుట కలిగియుండును.—

చికిత్స— లోపలకి జేయు సాధనము కంటె పైకి ముఖ్యము తఱచుగా జలగలు పట్టించుట, పొక్కుమందులు వేయుట, ఆవపిండిముద్ద పట్టించుట మొదలగు పైసాధనములున్ను సుఖసంబంధమగు జబ్బు దేహమున కలిగియుండెనేని, సుగంధ్యాది కషాయముతో ప్లమ్మర్సు మాత్రలిచ్చుటచేతనున్ను డోవర్సుపౌడరు, పొటాసీఐడను, మొదలగునవిన్ని విస్తారకాలముండిన రోగమందు ఎలక్ట్రిసిటీ, సాధనము చేసేది. కీలునందు కా

లేనపుడు టించెరు అయిడను, వ్రాయుటచె పొపుతోయును. చన్నీళ్ళతో జుకు మూడునాళ్లుపర్యాయములు ధారకట్టి బొసనొందుతున్న కీలుమీద పోయుటచె మంచిగుణముచేయుచున్నది. మాంసకండలందు వాతనొప్పి కలుగునపుడు చాలాసేపు పొకుటచే నొప్పియెక్కువగుచున్నది. కాని గాని, పరుండునట్టి మంచపు కాక గాని, నొప్పి నభివృద్ధి జేయునపుడుతరుణ నొప్పులనవలెనున్ను కాక చేత నొప్పి వుపశమించునపుడు పురాణించిన ట్టి వాతనొప్పులను వలెను చికిత్సచేయవలెను, తరుణవాత నొప్పులన్నిట యందును కాలక్షింపముసందు పని జేయునట్టి మందులనున్ను, విరోచనసాధనములున్ను, చేయవలెను. ఇందుకు రాత్రి జామాఫిలంలో చేయు మాత్రలిచ్చిపుదయము సెట్లజ్జిపొడరుగాని, వుప్పుగాని, యివ్వవలెను విశేష విరోచనములు కూడవు. విస్తారపునొప్పి కలిగియుండినేని వుప్పులతో నైట రుఓపిరైయి, సెడవైవను అనునల్లమందరఖు యివ్వనగును. లేనియెడలమోర్ఫియ, శరీరముయొక్క చర్మముగుండా పిచ్చికారిచేయవలెను. తరుణ నొప్పులు పోతున్నపుడు సురాకారము ౨౦ గ్రేనులమోతాదిచ్చుటచె గుణమిచ్చును. రోగిని చలిగాలిలో వెళ్ళకుండ నుంచవలెను. తరుణనొప్పులందు గొందుభోజనమివ్వకూడదు. — — — —

పురాణనొప్పులు—పొటాసీఐడరు ప్రత్యేకముగాగాని, వైన అంటుమొనీతో కలిపిగానిచ్చుటచేతను నివారణనగును. కీళ్ళందు నొప్పి విస్తారముగానున్నపుడు- బెలడోనాతో క్లోరిఫారంతైలముగాని, నాభితైలముగాని, మర్ధనా చేయుటచె శాంతించును. రోగి ఫ్లానెసుడ్డ శరీరముపైకప్పుకొని యుండవలెను. భోజనపదార్థములందు రోగిబహుజాగ్రత్తగానుండవలెను. స్వల్పపత్యములు రోగమును తిరుగబడుచేచున్నవి నెం॥ ౧- ౨౨- ౩౧- ౩౮- ౪౦- ౪౨- ౭౮ యిచ్చేవి. — — —

ఈ రోగమందు ముంతగుండె జబ్బునొందినేని చాతీపైని గుండె యొక్క స్థానమున పొక్కు మందు, కప్పింగు వేయవలెను. లోపు కవుడు గ్రేల్ మెలు నల్లమందు కలిపివ్వవలెను. — — —

గౌటు. (Gout.)

ఇది రెండు విధములు- తరుణము, పురాణము.

ఈ రెండు విధములందు కీళ్ళనంది లోపలనుండు గుండె, జీర్ణాకోశము, మెదడు, మొదలగు నవయవములకు వ్యాధి వ్యాపించుచున్నది.

గుణములు—తీవ్రముగాను, అథాత్తుగా నున్న నొప్పి చిన్న కీళ్లయందు కలుగును ఇందు కాళ్ళ వ్రేళ్లను తఱచుగా పట్టును. ఈ వ్రేళ్లయందు బొటనవ్రేలి మొదటికీలునందు రాత్రిభాగమునందు ప్రథమత గలిగి త్వరలో నోర్వరాని భాధనొందించును. విశ్రాంతిలేకుండుట, అప్పుడప్పుడు జ్వరముకలిగి యుండుట, కీలువద్ద చెప్పరానంత యుబ్బుకొనుట కోర్వలేకుండి, వాపు గలిగి యెఱ్ఱగా నిగనిగలాడుచుండును ఆ కీలునందు నొప్పి వారము రోజులవఱకు గాని, రోజులు ద్వారాహ్నములవఱకు గాని, వొకటేదఫా నేపోవును అటుపైని చెప్పకుండ మఱి కొన్ని వ్యాధులవలె రాకపోయి బాధలప్పటికి లేకుండపోవును సాధారణముగా రెండుమూడు రోజులుండి క్రమంగా నొప్పి తగ్గుచున్నది నొప్పి నివృత్తిచెందిన పిదప కొద్దికాలమువఱకు గాని, ప్రతిరాత్రియందు గాని, తిరుగ కానబడుచుండును. చాలాకాలమునకోకము దేహమునందు నివసించిన తరువాత కీళ్లయందు సీమసున్నమువంటి పదార్థము చేరును. అప్పుడు కీలు వంగకుండును, — — —

నిదానములు—వాతనొప్పులలో తెలియజేయబడియున్నది. —

సాధ్యాసాధ్యము—వంశపారంపర్యముగ వచ్చినది కానప్పుడున్ను, దేహబలము చెడనప్పుడున్ను, నొప్పివచ్చినప్పుడు త్వరగా నుపశాంతించునప్పుడున్ను, అనామయకాలము దీర్ఘముగా నుండునప్పుడున్ను, మందిగుణములుగా నెంచబడును, దుర్గుణములు గుండె, మెదడు, జీర్ణాకోశము మొదలగునవి బాధనొందునప్పుడున్ను, వృద్ధాప్యమందున్ను, దీర్ఘజాడ్యమగునప్పుడున్ను, దేహములో నితరవ్యాధులతో గూడుకొని యున్నపుడున్నసాధ్యము. — — — —

హేతువులు—ఆధారహేతువు కౌమార ప్రాయము, సౌఖ్యముగా జీవించుచుండుట, వంశమందీరోగముండుట, పురుషులందుయీవ్యా

ధితరుచు ఉద్రేకములు చలువ, అలచట, అతివ్యాసనము, మందభోజనము జేయు వారలకు భోజనమున సౌఖ్యత లేకుండుట. మూలవ్యాధి మొదలగు వాటివలన స్రవించు శ్రావములు కట్టుట, తరుచుగా బాగా భోజనముజేయు వారలందు కలిగియున్నదిగాన అజీర్ణరోగముతో కూడుంటున్నది. ఈ వ్యాధియందు దేహమంచుంతు రక్తములో, యూరికేసిడ్, యనునది విస్తారముగానుండును. — — —

చికిత్స—ఇందుమూడు పనులు జేయవలెను. — —

౧ బాధను త్వరగా తగ్గించుట. — — —

౨ ఇబ్బందిగానుండు గుణములను శాంతింపజేయుట.

౩ తిరుగా బాధ కలుగకుండజేయుట. — —

ఉప్పు సంబధమగు సూక్ష్మవిరోచనపు మందులు, నల్లమందుతోజేయబడిన మందులు, కాల్చికము, బైకార్బోనేటుపోటాషు, బాధనెనుచున్న కీలుకు స్నానముచుట్టుట మొదలగు సాధనములచె చికిత్సచేయనగును. హారమునందు పథ్యముగనుండవలెను స్వల్పముగా దేహముచెపని జేయుటచేతనున్న, సముద్రపునీటి స్నానముజేయుటచేతనున్న, పులుపును విరుచునీళ్లు వాడుకజేయుటచేతన్న కేసాగరిలాకషాయమైనా అరక్షైనాపొటాషుతోగాని, సోడాతోగాని, లేక మోనియాంతోగాని, నిచ్చుటచేతనున్న తిరుగా రోగము రాకుండనటుల జేయనగును. జీర్ణకోశమునకీవ్యాధి వ్యాపించునపుడు బ్రాందీ, యీతరు, అమోనియా, వైను మొదలగు శాకచేయు మందులివ్వనగును. నొప్పిశగ్గినకీలుకు ఆవముద్దపట్టించుటచె జీర్ణకోశమునకు పోయిన నెప్పితిరుగా కీలుకు జేరును. దేహములోనితరావయవములకు యీబాగు కలుగునపుడిట్టి సాధనము జేయునగును.—

నెం॥ ౨౨, ౩౫-౩౬-౩౭, ౫౩-౫౮-యిప్పేది. — —

ఎరిసిపిలస్. ఉబ్బుసపిః. (Erysipelas)

చెర్మమందు కలిగెడొక తరహా దుష్టమైన్లమేషమై పుట్టినచోటనుంచి చుట్టూవ్యాపించి- మెదడు, వెన్నుమూలుగు మొదలగు దేహ

ములోనితరావయవములు పైని శాంతించువేగమే బాధించునట్టిదైయున్నది. ఇది దేహజమని, ఘాతజమని, రెండువిధములు, మొదటివిధమైన సిరస్సుయొక్క చర్మమునందు సాధారణముగా కలుగుచున్నది- రెండవది దెబ్బగలిగిన స్థానమందెక్కడైన కలుగును. — — —

గుణములు—చలి, తనుకాక, ఓకరింపు, వాంతి, మలినముగల నాలుక, వేగముగానుండి నిండైన నాడిగల జ్వరలక్షణములు, కొందరియందు ప్రలాపము కొన్ని ఘంటలు కలిగుండి మిక్కిలి యెఱ్ఱనగు మచ్చ చర్మనందు కలిగి దానిచుట్టూ పోక చెక్క రంగుగల పరివేష్టము కలిగుండును. ఈ పరివేష్టము త్వరగా వ్యాపించును. దానంచు శరీరముకంటె ఉబుకుగా నుండును. విశేషవాపు, వేడిమి, కలిగుండును, ఎఱ్ఱదనము చుట్టు వ్యాపించినకొద్దీ మొదటగానబడిన మధ్యభాగమందలి రక్తిమ తగ్గిపైని పొరలాగు చర్మము రాలిపోవును. లేనియెడల ఆచోట చిన్నపచ్చని పొక్కులు కలిగి త్వరగా బద్దలైరసిగా రెండిపోను. ఎరుపు గనబడిన తరువాతగాని అది వ్యాపించునపుడుగాని, జ్వరము తగ్గియుండదు. ఇంకా శరీరతత్వమునుబట్టి సన్నిపాతజ్వర లక్షణములు గలుగును. రోగము వ్యాపించుట మానినపుడు జ్వరమువదిలి శరీరము పొడిగానుండును. ఈ రోగమయిదు విధములచె నంత్యమగును.— — — —

౧ నిమ్మళించిన చర్మపు పొర వూడిపోవును.— —

౨ నిమ్మళించునపుడు పొక్కులుపుట్టును. — —

౩ చీము పట్టుటగాని, కుళ్లుటగాని, కలుగును. — —

౪ మెదడుకుగాని, మెదడును కప్పు పొరలకుగాని, యిన్ఫ్లమేషను పట్టుకొనును. — — —

౫ జీర్ణకోశమును, ఊపిరి తిత్తులను, లోపలను కప్పియుండు మృదువగు పొరను పచ్చి చేయును. — — —

నిధానించుట—ఎఱ్ఱదనము గుండ్రగానుండి శరీరముకంటె నుబుకుగానుండుటచేతను అడ్డపుట్టినుంచిన్నీ ప్రథమమందు రొంప మొదలగు శైత్య లక్షణములు లేమిచే వేవపుళ్లనుంచిన్నీ కనుక్కొననగును.— —

సాధ్యాసాధ్యము—రోగులందు కలుగనపుడున్ను, యింఫ్లమేషను విశేషతీవ్రముగా గాని, సన్నిపాత లక్షణములతో గాని, కూడనపుడు సాధ్యము.— — — — —

పరిణామము—నీరసమునొందిన వారియందు కలుగునపుడున్ను, సన్నిపాతజ్వరము కలుగునపుడున్ను, మెదడుకున్ను, దానిపొరకున్ను, లేక శరిములోనుండితరవయవములను కప్పుపొరలకున్ను, యీ యింఫ్లమేషను చేరునపుడున్ను, సిరస్సున పుట్టినపుడు మెదడుకు చేరుట తప్పుగానుండుట చేతను సిరస్సున పుట్టుటయున్ను, నోటియొక్క గొంతుకయొక్క మృదువగు లోపలి పొర ఈవ్యాధినొందనపుడు, పేగులకున్ను, శ్వాసకోశమునకున్ను, వ్యాపించుటచె హానిచేయును గనుక వాటిదగ్గిర పుట్టునపుడున్ను యిబ్బందిచేయును.— — — — —

హేతువులు—ఆధార హేతువు, స్థూలదేహము, విశేష నాజూకగు శరీరము, తల్లిదండ్రులయంది వ్యాధిగలుగుట, మూత్రాచకము గాఢమగు జ్వరము, ఒడలుపొంగు — — — —

ఉద్రేకములు—అంటుసంబంధము, కాకచలవలకు బైలగుట, మితిమించి త్రాగుట, శౌరివములుకట్టుట, పేగులు కందుట.— — —

చికిత్స—ఉప్పుసంబంధమైన విరోచనమందులు చేతను, స్వేదమును పుట్టించు మందులుచేతను, చలవను కలుగచేయునట్టి బాహ్యపదార్థములచేతనున్ను, సులభముగా జీర్ణమగునట్టి ఉద్భిజ్యపదార్థములు పథ్యముచేతనున్ను, యింఫ్లమేషను తీవ్రముగానున్నపుడు రక్తముచెలనముచేత తగ్గింపవలెను. సన్నిపాతలక్షణములు ప్రవేశించునపుడు శాకమందులు, వైను, బ్రాంది, అమోనియా, బారకు, క్వైనను, ఇనుము, మంచిపథ్యం మొదలగు సాధనములచే బలమును కాపాడవలెను. — —

అ పాదములను వేడినీళ్ళలోనుంచుట చేతనున్ను, కాళ్ళకుగాని, పాదములకుగాని, ఎరుపుపోయినచోటనుగాని, ఆవముద్ద పట్టించుటచేతనున్ను, లోపలనుండు అవయవములకు యింఫ్లమేషను కలుగకుండచే

3. ఇష్టంమేవను వ్యాపించకుండా మట్టూ కాష్టికు రాయుటకై తను కాష్ఠయందుగాని కీళులందుగాని కలుగువస్థువుకు మీదను, కిందను, అవయవముచుట్టు కాష్టికు రాయవలెను నల్లమందు కాయల కషాయము తో కాపటము చల్లనైనట్టిన్ని పారాసంబంధమగు నీళ్ళు, గోధుమపిండి, బియ్యపుపిండి, అరరూటు మొదలగు గుండలు, కేలనైన, సీమసున్నము మెగ్నిషియా మొదలగునవి పైకిస్రవించునట్టి శ్రావము కట్టుటకు సాధనములు విశేషముగా స్రవించుచున్నపుడు ౧౦ గ్రేనుల వెండికేస్టికునీళ్ళలో కలిపి పైని పూయవలెను.— — — —

పైనటించరు డిజిటేలిస్సు పూయుచు ఉక్కు అరకు ౨౦ చుక్కలు మోతాదు చొప్పున మూడుపూటల నిచ్చుటచే కొందరియందు నిరామయమును జేయును. ఇనపరఖుపైని తేపుజేయుటయు సాధనముగానున్నది. నెం॥ ౧౫ యిచ్చేది.— — — —

ట్రామాటిక్కు ఎరిసిపిలస్. (Tramatic Erysipelas.)

పోట్లు, కోట్టుకుపోవులవల్ల కలుగును గాయములు సిరస్సుమీద కలుగునప్పుడు తరుచుగా కలుగును అప్పుడు మొదటవిధమువలెనే ఇదియును నడుచుచున్నది. చికిత్సయు దానికి వలెనే చేయవలెను. — —

స్క్రోఫ్యూలా అనగా రాజరోగము లేక, గండమాల, (Scrofula)

స్వరూపనిరూపణము — మొటిమలు శరీరమందు కలిగినిండాదిగా చీముపట్టి కురుపులగు నొకవిధమైన బలహీనతగానున్నది. ఈ కురుపులు గళము మొదలగు ప్రదేశములయందు స్వాభావికముగానుండు గ్రంథులయందు కలుగుచున్నది. — — — — —

గుణములు — మెడయందుండు గ్రంథులు క్రమముగ పెద్దవై కొంతకాలమైనపిదప కురుపులై పగిలి కుళ్ళుచీము స్రవించుచుండును. ఈ చీములో పెద్ద ముక్కలు కలిగియుండును. ఈ కురుపులు పెద్దవిగానపుడు మచ్చ సహితము కానరాకుండా బహూనిసాదమిదగాను. ఇంతలో ఇతర గ్రంథు

లందు కూడా యీవ్యాధి కలిగి దేహములో కూడా బాధకలుగును. నిస్త్రా ణ, స్వల్పజ్వరము, ఆకలిమందము, నిస్సత్తువ, శరీరము శుష్కించడము త్వ రగాగాని, ఆలశ్యముగాగాని, యేదైనా ఒకవిధమైన క్షయ కలిగి మృతిగ లుగ జేయును. దేహములో యితరజబ్బు కలుగ జేయక నీవ్యాధి చాలాకా లముండును. అనేకవత్సరములు బాధనొంది అంత్యకాలమునను మఱియొ క రోగము కలిగినవారు కలరు. — — — —

నిధానించుట—గ్రంధులు పెద్దవిగానుండుటచేతనున్ను, ఈ వ్యా ధియందుండు ముఖ్యమగు చిహ్నములచే కనుకొనవలెను. — —

హేతువులు—ఆధారహేతువు- వంశసంబంధము, అనగా తలిదం డ్రులయందు క్షయరోగము, గాని గౌటుగాని కలిగియుండుట, రాజరోగ తత్వము కలిగియుండుట, ఈ తత్వము తలిదండ్రులవల్లనున్ను తననతలవ ల్లనున్ను కలుగును. రాజరోగతత్వము నందుండు లక్షణములు —శరీరము మృదువుగాను- సన్నగానుండును. వెంట్రుకలు స్వల్పము నేత్రములు పెద్దలు, మీదిపెదవి దళసరిగానుండును. నాసలు పెద్దదిగానున్ను, వుం డకుండును. వక్షము సన్నముగానుండి కీళ్లు పెద్దలుండును. రక్తచలనము మందముగానుండును. కండలు బలహీనతగానుండును. హారమునందేమి, హెచ్చుతన్నుకలిగినను, అజీర్ణము, ఆకలి మందముకలుగును. కాలఖండ ము పనిచేయకుండును. విరోచన బద్ధముండును, నరములు చురుకుగానుం డును. బుద్ధిసూక్ష్మత, ఆలోచన యెక్కువ కలిగుండును, వయఃకాలము నకు ముందే మన్మధావస్థయందు చిత్తముండును. — — —

ఉద్రేకములు—ఆరోగ్యముగానట్టి అరుదైన భోజనము, వస్త్ర ము. అశుభ్ర వాయువు, అశుభ్రత, శుభ్రవాయువయందు సంచారములే కుండుట, ఇవకైన స్థలమునగాని, రోగభూమినిగాని వాసము. ఉద్రేకము లు—అనేకులయందు శైత్యము రోగము నుద్రేకించుచున్నది. —

చికిత్స—ఇందు చేయవలసినది. — —

౧ బలమునున్ను ఆరోగ్యమునన్ను వృద్ధి చేయవలెను. —

౨ ఉద్రేకకారణములను విడచుట. — — —

౩ పైని కలుగు వాపులనణచుట. — — —

భోజనమును క్రమపఱుటచేత నన్నియు చక్కనగును, సులభముగ జీర్ణమగు బలమిచ్చుతిండి, బీరు, పోర్టరువైను, మొదలగునవి యివ్వనగును. శుభ్రత, సాగరస్నానము, కాకను పుట్టించే బట్టలు, సముద్రతీరవాసము తగునట్టుల గమనము కలిగి యుండవలెను. లఘువిరేచనకారులు, పులుపు విరుచుమందులు, రక్తగుణమును మార్చునట్టిన్ని దేహమునకు బలమిచ్చునట్టిన్ని యౌషధముల నివ్వనగును. ఇందు చేపచమురు విశేషవాడుక జేయబడుమందులలో నొకటిగానున్నది, ముఖ్యమగుమందులు. — — — — —

ఖారకు, క్వైనను, అయొడీను, అయొడైడాఫ్‌పొటాసియమ్. ఖనిజములతో జేయబడిన మందులు, ప్లమ్మర్సుమాత్రలు సుగంధికషాయముతో షర్బీరము మొదలగునవియైయున్నవి, పూర్వకాలమందొక రాచవంశజుడీ బాధనొందినవారిని ముట్టినంతట నివారించెనని ఆంగ్లేయులలో నమ్మకం కలిగి దీనికి రాజరోగమని అర్థమిచ్చునామము నొసగిరి. నెం॥ ౪౧ చూడుడి.

అమినోరియా. (Amenorrhoea)

ముట్లుకాకుండుట లేక ఋతుహీనము. —

విధములు— రక్తహెచ్చువగుటచే కలుగునది, పాండువచే కలుగునది. గుణములు—పాండువ వలన కలుగునపుడు, ముఖము పాలినవర్ణము, నిస్పృహ, ఏమాత్రము పనిజేసినను అలియుట, గుండెదడ, నడుములోనొప్పి, ఊపిరియాడుట త్వరితము, బలహీనత, కొందరియందు స్వల్పజ్వరము కలిగియుండును. నేత్రములచుట్టు నల్లనిరంగు గలిగి, పాదములు పొంగి, నాడివేగము సూక్ష్మముపొంది, విరేచనబద్ధము కలిగుండును. రక్తమెక్కువగుటచే కలుగు ఋతుహీనతయందు శ్వాసము వట్టుగానుండు ముఖము గాదరించికొనియుండు, కర్ణములయందు ఘుంకారము, గుండెదడ, నిండైననాడి, రక్తము విస్తారముండునపుడుండు గుణములు కలిగియుండును. — — — — —

హేతువులు—సోమారితనము, మంచిభోజనము చేయుకుండుట. మనోవ్యధ- విషవాయువజేత కలుగు దేహాబలహీనత- సీసము, రస

ము, పాషాణము, సంపాదిగా శరీరమునందు వ్యాపించుట, కొందరియందు సుఖజాడ్యములున్ను, ఈ వ్యాధిని పుట్టించుచున్నవి. — —

సాధ్యాసాధ్యము—త్వరగా చికిత్స— జరుగు నెడలనున్ను విశేషముగా నీరసించనప్పుడున్ను సాధ్యము.— — —

రక్తమెక్కువగుటచే గలుగురోగము యెంతమాత్రము హానికలుగజేయదు. చాలాకాలమైన తరువాతనున్ను, బలము మిక్కిలి చెడినప్పుడసాధ్యము. — — — — —

చికిత్స— ౧ చెడిన రక్తమును బాగుచేయుట. — —

౨ గుహ్యశోధము నభివృద్ధి జేయుట. — —

ఇనుముతో జేయబడిన మందులున్ను, ఖనిజద్రవ్యములున్ను, సత్తువగు పథ్యమున్ను, సముద్రస్నానము, స్వల్పముగా దేహపాటు మొదలగు సాధనములచే పైన చెప్పిన కార్యములు జేయనగును. ఈ సాధనముల జేయుటచే దేహబల మభివృద్ధిపొందినకొలది ముట్లు కానబడును. గర్భపాత్రము బాగుచేయుటకు ఖులాసాను కలుగచేయు వారిసహవాసమున్ను, సాధనముగానున్నది. కాకచేయు పైసాధనములుచె, గర్భపాత్రమును బాగుచేయుటకు తలంచుట, హానికరముగానున్నది. నాదవాహులకు చివరనుండు అండములు, లేకుండుటచే నీలావతియగు వారలందు సాధనము చేయుట నిష్ప్రయోజనము. ఈ వ్యాధియందు యితర రోగములు కలుగుట తెరుచుగనుక అటుల గలిగియుండునపుడు వాటికి ననుగుణ్యమైన సాధనములు చేయనగును. ఈ రోగమందు జేయుసాధనములు, మసాంబ నిశ్రిమముగు విరేచనమందులు యిచ్చినపిదప.— వేడినీళ్ళు మలుగులు మిలుగునట్లు, తొట్టిలో కూర్చొని ప్రతిరోజున కూర్చుండ నియోగించవలెను. దేహస్థితిని కనుగొను F నెం॥ ౧౨- ౧౩- ౧౦౦ యిచ్చేది — —

డిస్మెనోరియా అనగా గంటునొప్పి, రుతుశూల (Dysmenorrhoea)

గుణములు—నడుములోను, తొడలయందు నొప్పి కలిగియుండు నొప్పి ప్రసవించునప్పుడుండువలె నొప్పిగానుండును, ఈ నొప్పి పోవుచుండు

ఉండుండి వచ్చుచుండును. వాంతి, విరోచనములు, తనువు, మూ సర్జనయందు బాధయు, నాడి స్వాభావికముగా గాని, త్వరితముగా పూర్ణముగానుండును. శరీరము వేడిగాను చమటకలిగి నాలుకమలినగాను తెల్లగానుండును. కొందరియందు శుభ్రముగానుండును. ఈ ఋతులు ఋతుశ్రావమునకు ముందున్ను ఋతుశ్రావముతోనున్ను, కలిగివుం యీశ్రావము తరుచుగా స్వల్పముగానుండును. కొందరియందు శరీరము నలుచుకొని పోవుచుండును. — — —

హేతువులు—విశేషముగా రక్తము కలిగియున్నట్టిన్ని, బహునాళ్ళుగానున్నట్టి స్త్రీలయందు మనస్సుకు భీతిగాని, విచారముగాని, సంతోషముగాని, అకస్మాత్తుగా కలుగుట, హిస్టిరియాయను రోగము, విరోచనబద్ధము,— — — — —

సాధ్యాసాధ్యము—సాధ్యము. — — —

తగిన సాధనము చేయుటచే త్వరగా నిష్ఫలించినట్టి స్త్రీలయందు చాలాకాలము చికిత్స చేయవలెను.

చికిత్స— విశేష రక్తము శరీరమందున్నపుడు యోనికి జలగలు పట్టించి నడుమునకు కప్పింగు వేయవలెను, గోరువెచ్చని నీళ్ళస్నానము చేయించుటచే ఉపశమనము గలుగును. నల్లమందు ప్రత్యేకముగాగాని టార్టర్ ఎమిటిక్ స్వల్పమోతాదులు మిశ్రమము చేసిగాని, తరుచుగానిచ్చేది, జీర్ణకోశమునందు, పేగులయందున్ను యేవిధమైన జబ్బుచేయకుండ జాగ్రత్తగానుండవలెను. దేహబలమును కాపాడుచుండవలెను. యోనిలో-మీదిభాగము నుడుచుకొనియుండెనేని జాగ్రత్తగా (బూజీయను) కడ్డీలోపలికి రోజూ వుంచవలెను. ఇనపరజు, గంజాయిరజు, గంధకపుష్ప్రభృతి కలిపి యిచ్చుటచే కొందరికి శాంతించుచున్నది. విరోచనబద్ధముండునపుడు విరోచన సాధనము జేయనగును. F నెం॥ ౨౬— ౭౯ యిచ్చేది. — —

మెనోరేజియా రక్తకుసుమము. (Menorrhagia)

ముట్లుయందు విశేష శ్రావము కలుగుట. — —

ఇది విశేషరక్తము కలిగిన దేహమందున్న, రక్తములో లోపమున్న కలిగినవారి యందున్ను కలుగును. — — —

గుణములు—విశేష రక్తపూరితమైన స్త్రీలయందీరోగము పుట్టించినపుడు నడుములోనొప్పి, నిస్సత్తువ, తలనొప్పి, గాదరించి యుండుముఖము, జ్వరము, బలమైననాడి కలిగియుండును. రక్తము లేమిగానుండువారలందు కలుగునపుడు నీరసగుణములు ముందుగా కానబడును. అనగా నడుములోనొప్పి, నిస్సత్తువ, మూర్ఛనొందుచుండుట, అలవాటైనపని చేయుటకశక్తి- ముఖము పాలిపోయి నాడి సూక్ష్మముగా నుండును.——

హేతువులు—ఆధారహేతువు స్థూలదేహము, తరుచుగా బిడ్డలు కనుటచెగాని, కడుపుదించుకొనుటచెగాని, యోనిమీదుగానుండు కపాలము వదులౌటవల్లనున్ను సత్తువగు పదార్థములు భోజనలేమిచె గలుగుబలహీనత, మనస్సునందు విచారము మొదలగునవి. — — —

ఉద్రేకములు— సురతమందు మితిలేక సంచరించుట, దుర్బలమగు శరీరము కలుగువారలందు చలవ, ఇవక మొదలగునవి రోగమునుద్రేకించును. కొన్నిరోగములందు విశేషరుతుస్రావము కలిగియుండును.

సాధ్యాసాధ్యము—రక్తపూరితము,రక్తబలము లేకుండుటచెకలుగునపుడు సాధ్యము.... ... ...

గర్భపాత్రము యొక్కయితరవ్యాధిచె కలుగునపుడున్ను మంచిహారము లేని బలహీనులగు స్త్రీలయందు కలుగునపుడు కష్టసాధ్యము.

చికిత్స— గేలికేసిడ్- పటిక, ఎర్గటు మొదలగునవి యివ్వనగును. స్రావము విస్తారముగానుండునపుడు యోని లోపలకున్ను, అపానముగుండానున్ను, చల్లని నీళ్ళుగాని, పటిక, మంచు, టానికాసిడ్డువగైరాలు కలిపిన నీరుగాని, పిచ్చికారీ జేయవలెను. స్పంజియనెడు సముద్రపుపాచిని అట్టినీళ్ళలోకలిపి యోనిబిలము నింపవలెను. రోగివెల్లకితల ఘట్టిగానుండు తల్పమున పరుండవలెను. బట్టలు బహు తేలికగాను భోజనము చలవ జేయునదిగా వుండవలెను.... ... ...

రెండవ తరహాయందు సత్తువను గలుగ జేయుమందులు కసమందములు

కలిపిన్నీ, కాకజేయు మందులున్ను, నిషా జేయునవి బీరు, వైను, మంచి భోజనము, మొదలగునవి ప్రథమమునుంచి యివ్వనగును: పైసాధనములు పైని చెప్పినరీతిగానే చేయనగును. F నెం॥ 3- రాజా- రా౦- ఇచ్చెది.

లూకోరియా అనగా, తెల్లకుసుమ. (Leucorrhoea)

గుణములు— తెల్లగాగాని, పచ్చగాగాని, ఉండును. కఫమువలె వుండు స్రావము యోని మార్గమున కలిగియుండును. ఈ స్రావము కొన్ని ఔనసులు మొదలుకొని రెండు పైంట్ల పరియంతమునుండున్ను, అనగా గిద్దెడు మొదలు శేరు శేరున్నర వఱకుండును. ఇందువలన నీరసము, లో౦దర, ముఖము తిరుగుట, గుండెదడ, చెవులయందు ఝూంకారము, మూర్ఛనొందుట, విశేషవిచారము- శరీరమునందనేక చోట్లనొప్పికలిగియుండుట, అనేకవయవములు బాధనొందును. జీర్ణశక్తి తగ్గును. ఆకలి మందగించును. విరోచనబద్ధము, రక్తము నింపాదిగా చెలించును. శరీరం నాలుక- పాలియుండును. స్రావము పలచగాగాని. జిరుగుగానుండును.

హేతువులు— ఆధారహేతువు- నీరసముగానుండు స్త్రీలయందు తరుచు:— — — — —

ఉద్రేకములు— విరోచనబద్ధము, బలహీనులగు వారలందు అతి సంగమము తరుచుపిల్లలుకనుట.— — —

చికిత్స— ౧. దేహబలము నభివృద్ధిపొందించుట ... ...

౨. ఉద్రేక కారణమును- తీసివేయుట... ......

౩. స్రావమును పోగొట్టుట. ... ...

శరీర బలమభివృద్ధి కాగా కాగా స్రావము తగ్గును. భోజనము క్రమముగ ది యిచ్చుటయందు విరోచనబద్ధము కాకుండా జాగ్రత్తగానుండవలెను సాధారణమైన గమనము చన్నీళ్ళస్నానము చెయించవలెను. ఇనుముతో జేయు మందులివ్వనగును. ఒణుకు కలిగియున్నపుడు నిషామందులివ్వనగును. ఆ నిషామందులుతో సత్తువను కలుగజేయుమందులు కలిపి యివ్వనగును గాలికేసిడ్డు- పటికి మొదలగు కసవస్తువులున్ను- యోనిప్రక్షాళనము

పగు పొరను బాగుచేయుటకు కోపేబా, క్యూబబు, టర్పెంటైను యివ్వనగును.— — — — — —

పైని వోకుచెక్క, కాచు, సింకోనా, మాఫలకాయలు, దానిమ్మపెఱు చెక్కలకషాయమున్న, పటిక, జింకు మొదలగునవి పిచ్చుకారీ చేయనగును. లోపుకు నెం॥ ౧౩- ౧౮- ౨౦ యిచ్చేది. — —

డ్రేకంక్యులస్. (Dracunculus,)

—*నారిపుండు.*—

గుణములు—తరుచుగా కాళ్ళయందు ముందు దురదకలిగి అటుపైని చిన్నపొక్కుకలిగి ఆ పొక్కుచుట్టు కురుపువలె వాచియుండి ఆపొక్కు బద్దలైయందుండు రసము కారిన వెంటనే పురుగు పైకివచ్చును. ఈపురుగు సుమారు తొమ్మిదిపది అంగుళములు పొడవుండును. ఒకానొకప్పుడు విశేషపెద్దదిగా నుంటున్నది. పురుగు వొకవైపు మొనగానున్న, రెండవకొన నంకుశమువలె నుండును కొనా మొదలు వొకటేసరిగాను సన్నముగానుండును.— — — — —

హేతువులు—కాకదేశములయందు నివాసము. — —

ఉద్రేకము—అశుభ్రనీటినుండి పురుగుయొక్క గుడ్లు శరీరమందు ప్రవేశించుట.— — — — — —

చికిత్స—నొప్పిని శాంతింపజేయు సాధనములున్న, పోల్టీసులున్న, వేయనగును, పురుగు కనబడు వెంటనే దానినట్టుకొని గుడ్డనుగాని, కలమునకుగాని, స్టికింగు పలాస్త్రికిగాని, చుట్టివేసి చీము హెచ్చుకొనుటకు పైని పిండి పుడక బెట్టి కట్టుచుండవలెను. ఉదయసాయంత్రములందు కొంచముకొంచము పురుగునులాగి చుట్టి వేయుచుండవలయును. ఘట్టిగా లాగినేని తెగిపోవును—గనుక బహుజాగ్రత్తగానుండవలెను. పురుగు తెగిపోయిన యడల విశేషచీము పట్టుట కుళ్ళుట నొప్పి అధికమగుట కలుగును కొందరు సాధకులు పురుగును జూచిన వెంటనే యావత్తుపురుగు నొక్కపర్యాయములాగివేయుటకు తగినంత నేర్పు కలవారుగానున్నారు. —

చర్మ రోగములు (Skin diseases)

ఈ రోగములనేక విధములుగా విభజింపబడియున్న విందుముఖ్యము గా కలుగునవి. దద్దురులు, పొక్కులు, బొటెమలు, పెచ్చులు, చీము పొ క్కులు, కణుతులు, మొదలగునవి. — — — — —

౧. దద్దురు. —* ఇవి నాలుగు విధములు. *—

౧. ఉబ్బుసర్పి... (Erysipelas) ౨. అగ్నిపుట్టి (Scarlet Feavre.)
౩. వేపపువ్వు... (Measles) ౪. చలితము (Urticaria.) ఇవి వరుస మొదటిమూడు తెలుపబడి యున్నవి... ... ...

—(*) చలితము (Urticaria,) (*) —

కందిరీగలు కుట్టుటచే కలుగు దద్దురువలె కూడ యునవు బాధయున్న స మానమై విశేషదురద గలిగియుండును. ఈ దద్దురు అకస్మాత్తుగా కలుగు ను నిముషములలో గాని, ఘంటలలో గాని, పోయి మరొక భాగమునందు కా నబడుచుండును. కొందరిలో కొన్నాళ్ళవలె వారాలకపుడు కానబడు ను. ఈ దద్దురు గట్టిగానుండి యేమి ద్రవము లేకుండును. కొందరి లో రెండుమూడు రోజులలో సంతతముండియుండు నెలలోనున్న నివార ణకును. ఒకొనొక యుండు మధ్యనున్న నెత్తుదిగలిగి తెలుగా కానబడుచుం డును. ఆరోగ్యభాగము ద్రేకించుచుండును. స్వల్పజ్వరము కలిగియుండును నివారణమైనపుడు చర్మపు పొలుసు రాలిపోవును — — —

హేతువులు — మూలగొంతాసను ముట్టుటచేత గాని, గుల్లకలజం తువులు, పుచ్చకాయలు, తేనె, చిరకా, పుట్టగొడుగు, కూరగాయలు తిన్న ఎదే తనున్ను, వెలేరియన్, టర్పెంటయిలు, కోపెబా మొదలగు నవుషధముల ను, కొన్నిఫలములు నీ రోగమును పుట్టింపజేయును. — —

చికిత్స— భోజనమునందు క్రమము లేక కలుగునేని వాంతికిచ్చి ఆ టుపైని స్వల్పవిరోచన సాధనమును చేయనగును. తరుణముగానపుడు, వేడినీళ్ళు, గంధకము మొదలగువాటితో స్నానము చేయనగును. స్వల్ప విరోచన సాధనములు రక్తమును క్రమపర్చుచుండును. విశేష యిబ్బందిగు వారలకు పాషాణద్రావకము, ౫ లేక ౬ చుక్కలు రోజుకు యివ్వన

గును. సీసపు నీటితోగాని, సైనైడ్ పొటాసియమ్ నీరుతోగాని, వేపు ఛృష్ణానము చేతగాని, మంట నివారణగును. నీటికా ౨ వంతులు నీళ్ళు ౧ వంతు కలిపి పైని అద్దితే తత్క్షణము నివారణమగును. నెం॥ ౩౧ వాడేది.

౧౧. పొక్కులు.

౧ చిన్నమ్మవారు. (Chicken pox) ఇదివఱలో తెలియచేయబడెను.

౨ విసర్పి. (Eczema.)

౩ సర్పి. (Herpes.)

౪ గజ్జి. (Itch.)

—*(విసర్పి)*—

౨ ఎక్జిమా — చిన్న తెల్లని పొక్కులు గుంపుగుంపులుగా కలిగి అలాగు కలిగినచో చెమర్చు మెరుపగును మంట కలిగియుండి మూడునాల్గు దినములలో పొక్కులు చితికి పలచని పస్రనీరు, పెచ్చులు కట్టి, ౯ ౧౦ రోజులలో రాలిపోయి కొత్తపొక్కులు ఆ చుట్టుపట్ల పుట్టుచుండును. ఈరోగము రెండు మూడు మాసములు బాధించును. గజ్జియందు వలెనె దీనియందు మంట కలిగి యుండును.— — — —

హేతువులు — అధారహేతువు బలహీనత.— —

ఉద్రేకములు — విశేషకాక, పొక్కుమందులు వేయుట, శస్త్రప్రయోగము, — — — — —

చికిత్స — స్వల్పముగా విరోచనసాధనములు ఖనిజద్రావకములు, చలవచేయు దాహములు, మంచిభోజనము, లోపలికివ్వవలెను వేడినీళ్ళస్నానము. నీళ్ళలో గుడ్డముంచి పొక్కులపైని వేయుట. తవుడు కట్టుగాని, ఉర్లగడ్డ పోల్టీసుగాని, పైనికట్టుట సాధనములు దురద, మంట, విశేషముగా నున్నపుడు నల్లమందు కాయల కషాయముతో కాపుటచేతనున్ను, ౨ ఔన్సు నీళ్ళకు ౨ గ్రేనుల సైనైడు పొటాష్ను కలిపి ఎక్కించుట చేతనున్ను నివారణగుచున్నది. జింకు, సీసమున్నును, పైని వాడుక చేయవలెను. దీర్ఘకాలవ్యాధ్యమందు పాషాణము లోపలనున్ను, గంధకపు స్నానములు పైనిన్ని వాడుక చేయనగును. నెం॥ ౯౩-౯౭-౯౯ పైని రాసేది. — —

సర్పి. (Herpes.)

౩ సర్పి—పొక్కులు గుంపుగుంపులుగా పుట్టును. విసర్పిలోకంటె చిన్నగుంపులుండును. గుంపేకమైన తరువాత పొక్కులు చితికివచ్చని చీముకారి రోగితీవ్రమునుపట్టి స్వల్పకాలములోగాని దీర్ఘకాలములోగాని, కురుపైనచర్మమును పెచ్చులుగట్టి మానిపోవును. తరుచు ౧౪ రోజులలోపోవును. — — — — —

నిధానించుట— పింపిగస్ అనువాటినుండి విశేషముగా గుంపులందు పొక్కులుండుట చిన్నపొక్కులగుటచే కనుక్కొననగును. —

చికిత్స— సూక్ష్మముగా విరోచనముగుమందులతో అంటుమేనీకనిపివ్వవలెను. చమటనుపుట్టించుమందు నివ్వవలెను. — —

పొక్కులువచ్చి శేసినపుడు చిటిపివేస పైని మెత్తదనమును కలుగ జేసే పోల్టీసులుగాని మానుపలా(స్త్రి)గాని వేయుటచే మానును.

వెం॥ ౯౭ వాడేది. — — — —

గజ్జి (Itch.)

ఇది తరుచుగా కలుగుచున్నది ప్రతివారికి దీనిగుణములు తెలిసేయున్నవి.— — — — — —

హేతువులు— ఆహారహేతువు— యవ్వనము, అశుభ్రము, ఉద్రేకము గజ్జిపురుగులు ముట్టుకొనుటచే సంభవించుచున్నది. గజ్జియెన్నడు ముఖమున కానబడదు. — — —

చికిత్స— గంధకము, లోపలకు వెలపలకుకూడా వాడుకొననగును. గజ్జిపట్టినస్థలము బహు నిర్మలముగా నుంచవలెను. కార్బోలిదామ్లముకు గంధకపు పలా(స్త్రి) అయిడోఫారంపలా(స్త్రి) రోజూ కడిగి పూయవలెను. నెం॥ ౯౮ వాడేది. — — —

111 పెద్దపొక్కులుగలవి.

(Pemphigus) 1 పెంఫిగస్. (Rupia) 2 రుపియా.

నీటిసర్పి. Pemphigus.

౧ పెంఫిగస్- చిన్నవాళ్ళయందు కలుగుచున్నది. పొక్కులు పుట్టుటకు పూర్వము స్వల్పముగా గాని అధికముగా గాని జ్వరముండును. పొక్కులు ప్రథమతా యెఱ్ఱగానుండి తరువాత పలినీటితో నింపబడి పిమ్మట బొబ్బలౌను. బొబ్బలౌనపుడు కారునీళ్ళు పచ్చవాకుగానుండును. అటుపిగప క్రమముగా మానిపోవును. లేనియెడల పొక్కులు ముడుచుకొని పోయి యెండిపోవును,— — — — —

హేతువులు—శరీరము మంచిది కానివారలయందు భోజనముక్రమము లేకుండుట, నివసించుగృహమున గాలిబాగా ప్రవహించకుండుట. (స్పర్శ)

చికిత్స—మంచి భోజనము, స్వల్ప విరోచన ఔషధములు, తత్వమును మార్చే మందులు, ఉప్పులు, లోహలకవ్వనగును. శరీరమును మెత్తబట్టనట్టి పోల్టీసులు, పలాస్త్రులు వేయునగును. నెం॥ ౧౦ వేసేది. — —

రుపియా. (Rupia.)

౨. రుపియా—పైని చెప్పిన రోగముపలెనె కానబడి పొక్కులు మానిపోవుటకు బదులుగా బాధనొందించు కురుపులౌను. ఇందు రుపియా రోగము చెప్పిన సంబంధ జాడ్యములు కలుగుచున్నవి. ఇందు క్రింద మాడుచున్నను లేక ... పొరలుకలిగియుండు ... పొక్కులు ... పుమిడిను కలిగి సముద్రపు నత్తగుల్ల తీరునుండును. ఇది ... నిర్ధారించుట- దీనియందుండు పొక్కులచేత నది గ్రహించవలెను.——

చికిత్స—మంచి హారము, సత్తువ నిచ్చుమందులు, రక్తమును శోధించేసే మందులు. నీలాంజనము, పాషాణము, వెండపలనజేయు మందులు, వేడినీళ్ళ స్నానము మొదలగునవి సాధనములు. నెం॥ ౧౦ వాడుట

IV చీము పొక్కులు కలవి.

౧ గోస్ఫోటకము (Cow pox) ముందటీకాలో తెలియచేయబడును.

౨ మశూచకము (Small pox) తెలియచేయబడెను.— — —

౩ గజ సర్పి, (Ecthyma) — — — —
౪ పిల్లల సర్పి. (Impetigo) — — — —
౫ వ్యాపక సర్పి. (Porigo) — — — —

౩. ఎక్తీమా—ప్రథమత చిన్న చిన్న మచ్చలుగా పుట్టి క్రమమున-చీముగల పొక్కులై చీము పట్టినవెంటనే మధ్యమున దేరి బద్దలై వారము లో మానును. బలహీనులందు త్వరగా నివారణలోకి రాని కురుపులగును. సున్నపు పనివాళ్ళు తరుచుగా దీనిచే బాధనొందెదరు. సున్నము మొదలగు కాకవస్తువులు శరీరమున కంటుటచే కలుగుచున్నది. — — —

చికిత్స— మెత్త బెట్టినట్టిన్ని స్వల్పము కాక చేయు మందులు పైని వాడుక చేయువలెను. సూక్ష్మముగా విరోచనము చేయునట్టిన్ని, మందులు న్ను రక్తమును శుభ్రము చేయునట్టి మందులున్ను, మంచి భోజనముగో రువెచ్చని నీళ్ళ స్నానము, దేహమును శుభ్రముగానుంచుట, దేహ బలమె చ్చించుట, ముఖ్యము. F నెం॥ ౧౧ యిచ్చేది. — — —

---

౪. (ఇంపెటీగో.) —విస్తారముగా గాని, కొంచముగా గాని, దేహమందంతట చిన్నచీము పొక్కుల గుంపులు కలిగియుండును. ఇందొక విధము తలను పుట్టును. పొక్కులు ౪- ౬- ౮. రోజులలో బద్దలై కఠినమైన-పెచ్చుకట్టి దానిక్రింద కురుపు చాలా వారములు గాని, మాసములు గానుండును. ఇందు కాక విశేషమరద గలిగుండును. — — —

చికిత్స—పైని చెప్పిన రోగమువలెనే ఖనిజధృతులు, శరీరమునకు బలము చేయు మందులున్ను, పాషాణమున్ను, వాడుక జేయబడును.

F నెం॥ ౧౧౪౫ వాడేది. — — — —

---

౫. (పారిగో.) —సిరస్సు మీద కలుగునపుడు టీనియా కేపిటస్ యని వాడుకొనియెదరు. పచ్చనైనట్టిన్ని, యెండిపోయునట్టిన్ని, చిన్నవైనట్టి పెచ్చులు కలిగియుండును. ఈ పెచ్చు మధ్యను వెంట్రుక కుదురుకగిలుండును ఇనొక విధము తామరగా వాడుకొందురు. — — —

చికిత్స — వెంట్రుకలు దగ్గర కత్తిరించవలెను, విశేషతీవ్రమైన రోగముందు వెంట్రుకలూడదీసి వేయవలెను. ఆటుపైని ౩౦ గ్రేనులు వెండి కాస్టిక్ వకడౌన్సు నీళ్లలో కలిపి పైని పూయవలెను.—గంధము, ఆయుడీను రెండు మిశ్రమమైన పలాస్త్రీయు, పోట్టీసులు వాడుక చేయనగును. సత్తువనిచ్చునట్టిన్ని రక్తమును శుభ్రము చేయునట్టి మందులున్ను, మంచిహారము నివ్వనగును ఈ బాధ చాలా కాలము శ్రమను కలుగజేయుచుండును.—

—* (V. బొటిపులు వలెనుండునవి.) *—

1 లిచెన్... ... 2 ప్రూరైగో.

౧ లిచెన్.— ఇదిముఖ్యముగా పసిపిల్లలయందు కలుగుచున్నది. ఘట్టివైనట్టిన్ని మొనగలిగినట్టి చిన్న బొటిపులు కలిగి విస్తారము దురదగానుండును. చికిత్స— నెం॥ ౯౯ వాడేది.

(ప్రూరైగో) ఇందియును చిన్నబొటిపులు కలిగుండి విశేషదురదగలిగుండును. శరీరము యొక్క మీదభాగమునకున్ను. ఉత్పత్తవయవముల పైనిన్ని కలుగుచున్నది. ఇది శుభ్రమునున్ను మంచితిండి లేకుండుటచేతనున్ను కలుగుచున్నది. ... ...

చికిత్స— ఈ రెండు విధములకు సూక్ష్మముగా విరోచనములు చేయు మందులు, సీలాంజనముతో చేయు మందులున్ను, వేడినీళ్ళస్నానము, సత్తువనిచ్చు మందులు, మంచిభోజన పదార్థములివ్వనగును.— ... ...

—*) VI. పెచ్చులు కలవి. (*—

పైత్యపు కుష్టులు.

౧. పెచ్చులు కట్టుకుష్టులు. (Sguama) ౨. సోరియాసిస్. (Psoriasis)

౩. చొండు. (Pityriasis) ౪. చాపపొలుసువలె నుండుకుష్టు. Ichthyosis

—* (౧ పెచ్చులు కట్టుకుష్టు.) *—

చెర్మరక్షకలందివి విశేషనిబ్బంది జేయునదిన్ని. చాలా కాలముండునదిన్ని. ఎఱ్ఱనైనట్టి గుండ్రని పెచ్చులు పరిమాణ భేదముగలిగుండును. శరీరముదెక్కడనైననూ, కలిగి క్రమముగా పెద్దవై కల్సుకొనిపోవును. కొంత

కాలమునను పిమ్మట పెచ్చురాలి అంతకంటె దళసరగు పెచ్చులుపుట్టును ఇందునొప్పిగాని, దురదగాని, కలిగుండదు... ... ...

హేతువులు— గంధకపుపొగ, సముద్రపు నీటస్నానము, తారుపలాస్ట్రీ, గంధకపుపలాస్ట్రీ, మొదలగునవి. లోపలికి, అయిడీన్సు, పాషాణము, కంతారిడిస్, అనుపొక్కుటీగవలన చేయబడుమందు లివ్వనగును.

భోజనమును క్రమపర్చి అశుభ్రతను పోగొట్టి కొన్ని లేపులు పూయుటచే రోగమును శాంతిపొందించనగును. నివారణకు చాలాకాలము పట్టును. చాలామందియందు శాంతికలుగుటేగాని, నివారణకలుగదు. ...

౨. సోరియాసిస్. (Psoriasis)

ఇందు చర్మము పెచ్చులుగట్టి బీటలు దేరియుండును. శరీరమందంతట నుండదు విశేషదురద గలిగుండును. పైని చెప్పిన దానినుండి పెచ్చులు గుండ్రిగా నుండకపోవుటనుండిన్ని. మధ్యను పల్లముగా నుండకపోవుటనుండిన్ని, కనుకొననగును.... ... ...

హేతువులు— వంశానుక్రమముగా వచ్చునదిన్ని, కౌమారులయందున్ను, రాజరోగతత్వము కలవారియందున్ను. ... ...

ఉద్రేకములు— విశేషముగా తాగుట, మందవిహారలేమి యిది అంటువ్యాధికాదు... ... ... — — —

చికిత్స— రక్తశుభ్రమును చేయుమందులున్ను మందవిరేచి, తారుపలాస్ట్రీ, పాషాణము, రసము, అయిడిను. (డనోవన్సుసొల్యూషను) మొదలగునవి యివ్వనగును. నెం॥ ౨౮ యివ్వవలెను. — — — —

౩. చొండ్రు, పిటిరియాసిస్. (Pityriasis)

దురదకలిగి చిన్నచిన్న తెల్లని పెచ్చుల విస్తారము కలిగుండి తరుచుగా సిరస్సున కలుగును. ఈ పెచ్చులు రాలిపోయిన వెంటనే క్రొత్త పెచ్చులు పుట్టును. ఈ వ్యాధి మాసములకొలదుండినను సులభముగా సాధ్యము కాదు. — — — — — — — — — — — —

హేతువులు — ఆధారహేతువు- నీరసము. వయస్సు, ఆడవాళ్ళు,

ఉద్రేకములు— చెమట యెక్కువగా కలుగుట,— — —

చికిత్స— శుభ్రత. రక్తమును శుభ్రముచేయు మందులు, బలమిచ్చు మందులు, పులుపు విరియునట్టి మందులతోగాని, సీసపుమందులతోగాని, కలిపిన నీళ్ళున్ను, జింకుపలాస్త్రి మొదలగునవిన్నీ మీద లేపు చేయనగును. —

పొలుసు కారే పైత్యకుష్ఠు. ఇక్థియోసిస్. (Ichthyosis.)

చిన్నవైనట్టి. ఘట్టిగానుండునట్టి, గోధుమరంగుకల పెచ్చులొక దాని నొకటి, కప్పకొని చాపపొలుసువలె పుట్టును. నొప్పిగాని, దురదగాని, కలిగుండదు. దేహములో యే కర్మణములు కలిగుండవు. ఈ రోగులందు దుర్వాసన కలిగుండును, వంశానుక్రమమున కలుగును. — —

చికిత్స— సోపాణము ఐడీను, బలము కలుగుచేయునట్టి, రక్తమును సుభ్రపరుచునట్టి మందులు లోపలకు నివ్వనగును. పైకిశుభ్రత, గంధకము, ఐడీనులయొక్క ఆవిరివాడుకచేయనగును. — —

—*) VII కణుతులు కలవి (*—

ఇందు మూడు వ్యాధులు కలవు వీటియందు ప్రధానమగునదిన్నీ, తరుచుగా కలుగునదిన్నీ, కణుతులు, బూరకాలు.— — —

కణుతులుగల బూరకాలు (Elephant Leg.)

ముందు దద్దురులవలె కలిగి అటుమీద కణుతులు పుట్టును. ఈకణుతులు ప్రథమమందు మెత్తగానుండి క్రమముగా ఘట్టిపడి కురుపులగును. వీటి పరిమాణము భేదించియుండును. ఈ కురుపులు నల్లని పెచ్చులుకలిగి వాటి క్రింద నుంచ సహ్యకరమగు చీము సర్వదా కారుచుండును. రక్తమందుండే పైబీరిన్ యను ఘట్టిపదార్థము కురుపుచుట్టుండు భాగమందు కిందు అందుచే వాపు కలిగుండును. ఇదే యేనుగుకాలువలె నుండును కొంత కాలమునకు పిదప జ్వరము కలిగి విశేష ఆయాసమును కలుగజేయును. అనేకమందిలో నొప్పికొంచముగానుండును. కొందరిలో విశేషనొప్పి నివ్వ

18

దా మొదటినుండి కలుగును.

హేతువులు — ఆధార హేతువు. రాజరోగతత్వము వంశమునందు కలిగి యుండుట.

ఉద్రేకము — కొచ్చిన్ దేశము మొదలగు కొన్ని దేశములందు ప్రాబల్యముగా నుంటున్నది. ఈ వ్యాధినివారణ చేయుటకశక్యముశ్వర లో సాధనము జరిగించు నెడల విశేష యిబ్బంది కలగజేయకుండ చేయును.

చికిత్స — పైని నల్లమందు కాయుట కషాయముతో కాపేది. F ఐరన్, టించెరు, ఐరను. రాసేది. — లోపుకు నెం॥ రాం ఇచ్చేది. కాక చేయు లేపులు. సాపాణము, పొటాష్టీగమందులు, బలము కలగజేయు మందులును లోపలకివ్వనగును. దేశమును మార్చుటావశ్యకము.

సూతికా రోగములు.

గర్భసూతిక, ప్యూర్పిరల్ పెరిటొనైటిస్.

Peurperal Peritonitis.

గర్భపాత్రము కప్పువపొరయందు పచ్చి కలిగి అక్కడనుండి పొరంతట వ్యాపించుచున్నది.

గుణములు — కడుపు నొప్పిగాని నాడియందు హెచ్చుతగ్గుగాని, ప్రథమము గలుగును. సాధారణముగా ప్రసవము కావేగమే నాడిమాంద్యముగా నుండుటకు బదులుగా విశేషత్వరగా కొందరిలో కొట్టుచున్నది. పచ్చి కలిగిన తరువాత శరీరము వేడిమి యెక్కుట, విదాహము, ముఖము గాదరించియుండుట, నాడి, ఊపిరి వేగము క్రమమున కలుగును, తను కాక త్వరగా తక్కువగును. ఈ గుణములు కలిగిన పిదప. ఓకరింపు వాంతి, తలనొప్పి, గర్భపాత్రము నొప్పిగానుండుట కలుగును. హఠాత్తిక డుపునగాని, ప్రక్కనుగాని, నొప్పిగలిగి గర్భమంతటా వ్యాపించును. ఈ నొప్పి స్వల్పముగాగా నధికముగాగా నుండి తెగకుండా గాని, ఆప్పుడప్పుడుగాని కలిగియుండును. రోగమభివృద్ధిపొందిన కొలది అనాయుష్కాలము తరువాత కలుగునొప్పి అధికముగా వచ్చుచుండును క్రమముగా గర్భముమీద వ్రేలు మోపుటగాని బట్టబరువుగాని, రోగి వోర్వలేము

డును. ఈ రోగములో శాంతి యెప్పటివలె నుండినను, కొందరియందు తక్కువగుటయు కొందరియందు బొత్తిగా లేకుండుటయు కలుగును. కొందరియందు పాలు తక్కువగుటగాని, లేకుండుటగాని, కలుగును. కొందరు తమ పిల్లలకు పాలివ్వకుందురు. నాడి, ౧౧౦ మొదలు ౧౮౦ దెబ్బలొక నిమిషమున కొట్టుచుండును. అంత్యకాలమందు, ౧౬౦ కలిగియుండును. నాలుక తెల్లగానుండును, కొందరియందు పొడార్చుకొనిపోవును. హాని చేయునపుడు విడాహమధికమగును. శరీరము చల్లబడును. విరోచనములు కొందరియందు కలుగును. అంతమగునపుడు నల్లనిరంగు గలిగి దుర్వాసన కలిగియుండును. మూత్రము మురికిగాను, విశేష రంగుగాను, కొంచము గానుండును. తనుకాక, ౧౦౮ మొదలు ౧౧౬ వఱకుండును. —

చికిత్స—నాడి ధృఢముగాను నుండెనేని, ౨౦ అవున్సుల రక్తము చేతినుండి తీయనగును. రక్తము తీయుటకసాధ్యమగునపుడు, ౬౦ జలగలు గర్భమున పట్టించవలెను. అటుపైని కడుపుకాది తవుడుడికించి కట్టవలెను. కాపడము కట్లు ఘుడియఘుడియకు మార్చవలెను. రసము నల్లమందును కలిపి నోరుపట్టువఱకుగాని, రోగము తగ్గువఱకుగాని, విరోచనములు పట్టువఱకుగాని, ఇవ్వనగును ఓకరింపు, వాంతి లేకుండినేని టార్టరెమిటక్కు యివ్వనగును. విరోచనములు కలుగునపుడు రసమును విడిచివోక్కు నల్లమందే యివ్వనగును. రసతైలము పైకి రాయించుట మంచిది, విరోచన బద్ధము కలుగునపుడు తెల్లాముదము, టర్పెంటాయిలు, అపానము వెంబడి పిచ్చుకారీ చేయనగును. విరోచనమునకు మందులు ప్రయోగించునపుడు, హైడ్రార్జి యాసియామిగాని, డోవర్సు పౌడరుగాని, కలిపివ్వనగును, విరోచనములగుచుండి, ఓకరింపు, వాంతియు, సోడా యాసిడ్తో కొంచము నల్లమందరఖు కలిపిచ్చుటచెగాని, సబ్ కార్బొనేటు పొటాషు, పెప్పరుమెంటు నీళ్ళతో నిచ్చుటచెగాని, కుమరును. గర్భమంతట పొక్కుపలాస్త్రి వేసి పొక్కినతరువాత రస పలాస్త్రి పూయుచుండుటచె మంచిగుణమిచ్చుచున్నది,— — — — —

(II) సూతికా కమలమేహము.

ప్యూర్పిరల్ హిస్టిరైటిస్, (Hysteritis.)

గర్భపాత్రము నందు కలిగెడి ఇంఫ్లమేషను గానున్నది.

గుణములు॥ మూడవనాడుగాని, నాల్గవనాడుగాని, కంపముకలిగి దేహతాక, విదాహము, తలనొప్పి కలుగును. నాడి, ౧౦౦ మొదలు ౧౧౦ దెబ్బలు మినిటునందు కొట్టుచుండును. నాలుక పొడిగాను దోషముకలిగి వుండును. ముఖము ఆశగలిగి, మడచుకొని, బాధ తెలుపుచు చేయుచుండును. గాభరా, పొత్తికడుపులో నొప్పి లెక్కిపోయగా గర్భపాత్రము పెద్దదైనట్టున్ను ఘట్టిగాను వచ్చినట్టుండునటుల కనుకొనబడును. ప్రథమము గర్భము మెత్తగానుండును. క్రమమున బిగియబట్టి పొంగును, స్రావముగన్ను, పాలున్ను, తక్కువగుటగాని యణగిపోవుటగాని, కలుగును స్రావము కొందరియందు దుర్గంధము కొట్టును. ఘుడియఘుడియకు మూత్రము గుటచె విశేషస్రావము నొందింపజేయుచున్నది. ఇందుచేత మూత్రము నిలచిపోవుటయు కలదు. ఈ వ్యాధి నివారణలోగాని, గర్భపాత్రయందు కురుపును పుట్టించుటలోగాని, గర్భపాత్రను మెత్తబెట్టుటలోగాని, కోయించుటలోగాని సంభవమగుచున్నది. — — —

నిధానించుట— పెరిటొనైటిస్‌తో కలసియుండునప్పుడు గ్రహించుట సాధ్యము. గర్భపాత్రము ప్రత్యేకము బాధనొందునప్పుడు బహుసులభముగా కనుకొననగును. — — — —

సాధ్యాసాధ్యము— రోగబలము విశేషముగా లేనపుడు అనేకమంది నివారణను సులభముగా నొందుదురు. గర్భపాత్రమందలి నొప్పి తగ్గుట, నాడివేగము తగ్గుట, నాలుక శుభ్రముగానుండుట, విరోచనములుగాని, విరోచనబద్ధముగాని, లేకుండుట, ఆకలికలుగుట, స్రావము తప్పటివలెనుండుట, పాలుతగ్గకుండుట, మంచిగుణములుగా నెంచబడును. ఈ వ్యాధొకరినుండి మరొకరికి, వ్యాపించుచున్నది. విశేష తీవ్రమైనప్పుడు సన్నిపాతలక్షణములు కలిగి ప్రాణమును తొలగించును ఇతర దుర్గుణములు దీనిలో కలిగియుండుట దుర్గుణము. — — —

చికిత్స—జలగలను పొత్తికడుపు మీదనంటించిన తరువాత కాపడమిచ్చి తవుడు పుంటికింది కట్టవలెను. నల్లమందు కేలుమెలుకలిపి యిచ్చుటచే వ్యతికలుగనివ్వక నివ్వళించును. విరోచనములు కలుగునపుడు కేలుమెలు వదిలి ప్రత్యేకము నల్లమందిచ్చి గర్భమున రసపలా స్త్రీ రాయవలెను. తీవ్రగుణములు తగ్గగానే కమ్మునకు పాచుపలా స్త్రీ వేసి దూదివేసి కట్టవలెను. సులభముగా విరోచనమగుటకు విరోచనబద్ధముండునపుడు-యివ్వవలెను. విశేష విరోచనములయిన నేని దుర్గుణములు కలుగును. రోగము వ్యాపకరూపమునొందునపుడు బాకసు, వైచు, మొదలగునవివ్వవలెను.

నాదవాహులందు కలిగెడి ఇన్ప్లమేషను. .. ..

గుణములు—తీవ్రముగానుండ పెరిటోనైటిస్ లక్షణములవలెనుండును. నొప్పికొంచముగానుండును. పొత్తికడుపు పక్కనునొప్పిపుట్టి గజ్జలకున్ను, తొడలకున్ను, వ్యాపించుచున్నది, పరీక్షించుటచే వాపున్ను ఘట్టిన్ని పచ్చిగానుండుటయును, నొప్పిగల స్థళముండును. ఈ భాగమున వాయించునెడల గర్భమువాయించుటచే కలుగుధ్వనికి విరుద్ధమైన దుబ్బుమనియెడు నొకధ్వని కలుగును. యోనిమార్గమున తణిఖీ చేయుటచే రోగముండు స్థానము గ్రహించవలెను. యోని వేడిమిగాను నొప్పిగానుండి, ఏభాగమున రోగముండునో ఆభాగమున నిండుగానుండును. .. ...

ఈ వ్యాధి కుదుపు, విదాహము, తలనొప్పి, చపలనాడి మొదలగు పెరిటొనైటిస్ గుణములు, కలిగియుండుటచె వాటిని తెలియచేయుటవశ్యముకాదు. రోగము తీవ్రముగానుండునెడల రోగివిశేషబడలిక నొందిన్ని తినొందును. నాదవాహులందును వాటి యండములయందును చీముకలుగుటయు కలదు... ... .

చికిత్స—జలగను నొప్పియుండు స్థానమున పట్టించవలెను. అగత్యమగునెడల రెండవ పర్యాయమును పట్టించవలెను. అటుపైని కాపడము ద్వారా సాధనములుజేసి కేలుమెలు, నల్లమందు యిచ్చి వేడినీళ్ళతో నుప్పులు, ములుగు వఱకు స్త్రీని కూర్చుండ నియోగించవలెను చీము పట్టినయెడల దానికి తగిన సాధనము జేయవలెను. ... ...

సూతికా జ్వరము.

మెలిగినంటు ప్యూర్పెరల్ ఫివర్.(Puerperal Fever.)

——‡) Septicemia. (‡——

ఈ రోగము వ్యాపకము నొందునపుడు తప్ప తరుచుగా కలుగదు, ప్రసవము కాకుండనపుడును. కలుగును గాని, ప్రసవమైన రెండవ నాటి రాత్రిగాని, మూడవ నాటి వుదయమున గాని, రోగము గలుగుచున్నది. ఆలశ్యముగాకుండా కలుగుచున్నది. శరీరము కుదుపు. చీములు పాకినట్లుండుట. చలి నాడి, ౧౩౦ మొదలు ౧౪౦ గా నుండి బహు నీరసముగాను, అణచితే, అణవబడునట్టిదిగా వుండును.—దేహము కాక ౧౦౩ మొదలు—౧౦౮ వరకు హెచ్చును. విరోచనములు, వాంతి యుండును. దీనియందు పరాకు కలిగినపుడు పగలు సాధారణముగా వుండును... ... ...

చాలామంది రోగులు ప్రథమము గర్భాయములోనున్న, పేగులలోనున్న, గర్భపాత్రము యందున, నొప్పని తెలియజేయుచుందురు. రోగము హెచ్చినకొద్ది దుర్గుణములు గలుగుచుండును. తను కాక తగ్గను- శరీరము పాలిపోయి కళాహీనమై యుండును. నేత్రములచుట్టు నీలివర్ణము గల జీరలుండును. నాడి, చురుకుగాను సూక్ష్మముగానుండ కడపటి దశయందు మధ్యమధ్య దెబ్బలు కొట్టక వూరకుండును.—శ్వాసము త్వరగా నుండును. తరుచుగా నిట్టూర్పులు గలిగియుండును. నాలుక తెల్లగా గాని పచ్చగా గాని దోషము కలిగియుండును. నాలుక వొణుకు పంటిచే గంట్లుబడియుండును. ఓకరింపును, వాంతియు నెక్కువగాను, తక్కువగాన సును, తరుచుగా అసహ్యమగు తేనుపులు కలుగుచుండును. గర్భాయము విశేష బిగించబడియుండి సర్వదా గాని, అప్పుడప్పుడు గాని, నొప్పి పొడుచుచు విశేష వేడిమి గలిగి అంతటా పచ్చిపుండువలె నుండును. విశ్రాంతి లేకుండ, గాభరానుండి, మతిక్రమమున చెడి సింపాదిగా గాని, త్వరగా గాని మృతినొందును, గాభరా కలిగినపిదప వూపిరి తిరుగక ముఖము నల్లబడి మృతిబొందుటయు గలదు.— — — —

సాధ్యాసాధ్యము — నాడియందు విశేష వేగము బలహీనముగా

వమున్ను, పాలుతగ్గుట, శ్రావమున దుర్వాసన యెగవ్రాపరి, కడుపునొప్పి విరోచనములు, లోతుకు బోయిన ముఖము, మొదలగునవి దుర్గుణములు, నాడి నింపాదిగా నుండుట, కడుపుయందు పొంగు తక్కువుగానుండుట, శ్వాసము స్వాభావికముగా నుండుట, శరీరము, తడిగా నుండుట, పాలు కలిగుండుట, మంచి గుణములు నాడియందు వేగము తగ్గితేనే తప్పయితర గుణములను చూచి సంతోషించవలదు. —— ——

చికిత్స—రోగము కలిగిన పదిరెండు ఘుంటలలోగానే గట్టిసాధనము జరిగించవలెను. టించెరుఐడను కడుపుమీదను రాయుటకలదు, కేలుమేలు, నల్లమందుతోగాని, ప్రత్యేకముగాని, స్వల్పముగాగాని, నధికముగాగాని, వాడుకచేయుట మనకు ముఖ్యసాధనముగా వున్నది. ౨ గ్రేనుల కేలుమేలు, ౩ గ్రేనుల డోవర్సుపౌడరుతో కలిపి ప్రయోగింపనగును. రోగము యొక్క కొనదశయందు యీసాధనము కార్యము లేదు. పైని చెప్పిన సాధనముతో కర్పూరము పెద్దమోతాదులతోగాని, కేలుమేలు విడిచిపెట్టి కెప్సికము, క్వైనను, టర్పెంటయిలు, కలిపిచ్చుటగాని తగియున్నది. వానికి యివ్వవలసినయెడల యివ్వవలెను. విరోచనములుండినేని కేలుమేలు విడిచిపెట్టి రసతైలము పైని మర్దనా చేయించవలెను. బారకు, నల్లమందుతోను, వైను, కడుపు కాపడము, వాడుకొనవలెను. టర్పెంటైను, కడుపుకు పూయుట మంచిది. విరోచనబద్ధముండినేని తెల్లాము దీనితో నివ్వనగును. బలమును భద్రపరుచు వస్తువులున్ను, వైనున్ను లోపలికివ్వనగును. ప్రసవమగు స్త్రీలున్నచో కలుగునపుడు రోగిని మఱియొక స్థలమునకు మార్చవలెను. F నెం॥ ౨౪-౨౭-౪౭-౬౭-౧౭ యిచ్చేది.

జ్వరము విస్తారముగానున్నపుడు- F నెం॥ ౨౫-౨౭ విరోచనములు కట్టుటకు నెం॥ ౪౬ శ్రావమందు చెక్కవాసనకు, నెం॥ ౧౯ జ్వరము తగ్గినతరువాత- నెం॥ ౬౪ యిచ్చేది.— —— —— ——

సూతికావాతము. (Phlegmasia Dolens.)

ప్రథమ సంతానమందు కలుగును కాని తరువాత ప్రసవములను త

రుచు వొక పరియాయము దీనిచె బాధనొంద నెడల తిరిగి ప్రసవమగునప్పుడు స్వల్పమైనను హేతువలేనిది కలుగుచున్నది. ప్రసవమైన తరువాత నెప్పుడైనను కలుగవచ్చును. — — — —

గుణములు—పొత్తికడుపులో నొప్పికలిగి వుండును. ఈ నొప్పి ప్రసవవేదన తరువాత వుండు నొప్పులవలె వుండును. కొందరియందు వణకు కలుగును, సుస్తీ, దుర్బలము, తలనొప్పి, విశేష దాహము కలిగివుండును. గర్భపాత్రమున నొప్పికలిగిన పిదప కాలు పిక్కయందు విశేషనొప్పికలిగి మడమవఱకు వ్యాపించి అటుపైని తొడయును గజ్జలునొప్పిచేసి పొత్తికడుపు దిగువను వుండులాగున నొప్పియుండును. ఒకానొకప్పుడు రోగప్రథమ గుణములు లేకుండనే కాలునందు నొప్పిపుట్టును. లేనియెడల వాతనొప్పివలెనడుములో పుట్టును. నొప్పి కలిగిన అర ఘంటలలో కాలువాచి నిగనిగలాడుచుండును. వేడిమికలిగి యెర్రగానుండును. తరుచుగా కాలి పిక్కనుంచి పైకి వాపెక్కుచున్నది. కొందరియందు గజ్జలనుంచి కిందకుదిగుచున్నది. ఇప్పుడు నెప్పితగ్గును. ఒకానొకపుడు కాలుచల్లగానుండును. యోనియు, పిర్రలును వాచి నిగారింపుగానుండును. ఆరంభమందంత్యమందును నొక్కితే కాలు గుంటబడును. తొడలోపలి భాగము చాలామందియందు యెరుపుగానుండును. కాలునుంచి శుభ్రరక్తమును తీసుకొనిపోవు గొప్పరక్తనాడియగును. ఫిమరల్ వేన్, యనునది గజ్జలలోనుంచి తొడదిగువ వఱకు తాడువలె ఘట్టిగా వ్రేలుతో చూచినేని తెలియవచ్చును. ఈ నాడిపైని విశేష నొప్పిగానుండును. కొందరియందు గజ్జలలో బిళ్ళలుదిగి చీముపట్టుట కలుగును. కుళ్ళు గలుగుటచే కాలుకోసివేయుట కూడా క్వచితుగా కలుగును. ... ...

ఎడమకాలుయందు తరుచుగా నారంభించి నిమ్మళించునప్పుడు కుడికాలుయందు యీగుణములు కానబడుటకలదు. ఈబాగు వాపుకలిగినతరువాత కాలు ముడుచుటకుగాని భూమిమీద నొప్పుటకుగా నశక్యముగానుండును. నాడి ౧౦౦ మొదలు ౧౪౦ వఱకు వుండి దుర్బలముగానుండును. నాలుక తెల్లగానుండును. విదాహమధికము ముఖముపాలిపోయివుండు

ఆకలి మందము, విరోచనబద్ధము, విరోచనములుగాని కలిగియుండును. మూత్రము చిక్కగానుండును. నిద్రలేకుండును. గాభరా విశేషముగా నుండును. విశేషతీవ్రమైన రోగములందు శాౖవము కట్టిపోవుటగాని, తస్కటగాని, కలుగును, యోనిలోపలనుండు భాగములు విశేషనొప్పి జేసియుండును. నివారణయందు, చీముపట్టుటయందు, చావునందు, రోగమంతమౌను.

చికిత్స—F నెం॥ ౭౮ లా ౫ యిచ్చేది, కాళ్ళయందు నొప్పిపైని, బెలడోనా పిగ్మెంటు. నెం॥ రాసి ప్లానెలుగుడ్డ చుట్టేది, లోపుకు నెం॥ ౧౨౭ యిచ్చేది. యోనిలో దుర్వాసనతో శాౖవముంటే నెం॥౬౯ తో పిచ్చుకారీ చేయవలెను. విరోచనబద్ధముకు, నెం॥ యిచ్చేది. నిద్రకు, F నెం॥ ౧౧౧ యిచ్చేది.

ఫీమరల్ వేయిన్. పైని జలగలు వరుసగా వ్యాధి యొక్క పరిమితి కొద్ది పట్టించి అటు పైని పోల్టీసు వేయవలెను, గుణము కలుగనియెడల రెండుమూడు పర్యాయములు తిరుగా పట్టించవలెను. విరోచనములు లేనియెడల వృష్పలసంబద్ధమైన విరోచనసాధనములు జేయవలెను. వీటితో స్వల్పమోతాదులు నీలాంజనసంబంధమగు టార్టర్ రెమిటిక్కివ్వనగును. కాళ్ళకు పొక్కుమందులు వేయనగును. టర్పెంటాయిలుతో కాపడము చాలామందికి గుణమును కలుగచేసెను. గర్భపాత్రము వాపు కలుగుచున్నప్పుడు నెడల. కేలుమెలు, నల్లమందివ్వనగును. నిద్రలేకుండునపుడు డోవర్సు పౌడరు గుణమిచ్చును. బారకు, క్వైనను, గంధకపు ద్రుతితో నిచ్చుటచే కార్యకారిగానున్నది. మంది పథ్యము, మాంసకషాయము. వైను, సారాయిను, యివ్వవలెను. ... ...

పాలజ్వరము: (Weed.)

ఇది ప్రసవమైన తరువాత త్వరిత కాలములోగాని ఆలశ్యముగా గాని కలుగు జ్వరముగానున్నది. ... ...

హేతువులు — చలవ, అజీర్ణము, విరోచనబద్ధము, మొదలగునవి,

గుణములు — గాఢరాత్తోను, గుండెదడ, వణుకు, తలనొప్పి, వెన్నులోను, కాళ్ళచేతులయందున్న నొప్పి, స్తనములు పచ్చి, విదాహము వేగగతిగల నాడితోనున్ను, వచ్చుచున్నది. రోగి ఆవలించుచు వొడలు విరుచుచు నీరసముగానుండును. తరువాత వెన్నునందు చలికలిగి దేహమంతట వ్యాపించును, పొత్తికడుపు పుండువలె నుండును. స్రావమున్ను, పాలున్ను, వాటిగుణమున భేదించియుండును. ఈ గుణములతరువాత ముఖము గాఢరించియుండుట, కణతలుకొట్టుకొనుట, కళ్ళపైనొప్పి, వేగగతిగానుండు నాడి, స్తనములయందు నొప్పి, కడుపుపుండువలె నొప్పిగానుండుట కలుగును. అటుపైని విశేషచెమటపట్టి జ్వరము విడుచును జ్వరము తీవ్రముగా కాయుట, మనస్సుచెదరుట, పరాకుకొందరియందు కలుగును- జ్వరము విడిచిన వెంటనే తిరుగా కానబడును. రోజులోగాని, రెండురోజులలోగాని నివారణమగుచున్నది. క్రమముగా సాధనము చేయనేని తిరుగా కలుగదు. ఆలక్ష్యపెట్టినేని, అపాయకజ్వరరూపము పొందును. — —

నిధానించుట — ఆరంభమందుండెడు వుద్రేక లక్షణములను పట్టి పుర్పేరల్ ఫీవరుగా నూహించబడును గాని కొన్నిఘంటలకు వుద్రేకము తగ్గుట చేతనున్ను, గర్భమున పచ్చి లేకుండుట చేతనున్ను, కనుకొనవగును. — — — — —

చికిత్స — చలిరూపమందు వేడినీళ్ళచె నింపబడిన బుడ్లు శరీరముదగ్గర నుంచుట, బ్రాండీనులు కవ్వుట, కాకజేయు మందులు నివ్వనగును. —

F నెం॥ ౮౮ ఇచ్చేది — — — — —

కాకరూపమున చెమటపుట్టించు మందులివ్వనగును. చెమటపట్టునపుడు చలిగాలి శరీరమునకు తగలకుండ కాపాడవలెను. కర్పూరము, డాక్టరు కేంపుబెల్ వారు చెప్పినరీతిగా బహుప్రయోజనకారిగానున్నది. రోగోద్రేకము తగ్గినతరువాత బలము కలుగజేయు భోజన మిడవలెను. జ్వరము విడిచిన తరువాత చలిగాలివగైరాలు తగలకుండా దేహము కాపాడుకొనవలయును. F నెం॥ ౭౮, ఇచ్చేది. —

—*) సుఖజాడ్యములు. (*—

సంయోగము వలన కలిగెడు రెండు విధములైన విషములుండును. శగరోగము విషము స్పృశించగు చెర్మమునందుపడి స్రవించుట పుట్టించును ఈ స్రావమునందుటచె రోగముపుట్టుచున్నది. రెండవతరహా విషమొక్కడ తగిలినను పొక్కుపుట్టించి క్రమముగ కురుపగును. ఈ కురుపునందలి విషము గజ్జలను వ్యాపించి బిళ్ళలను పుట్టించుచున్నది. రక్తములో కలసిన పిదప కంఠమునందు చెర్మమునందు ముక్కునందు కురుపును కలుగజేయును. —

శగరోగము. (Gonorrhea.)

మూత్రనాళమున దీనివిషము చేరిన మూడు నాల్గు రోజులలో కలుగుచున్నది — — — — —

గుణములు — నాళములో మూత్రపు చుక్కొక్కటుండినేని గురగురలాడుట మొదట కలుగును ఇందుచేత రోగియాభాగమును జూచునపుడు నాళపు చివర యెఱ్ఱగానుండి కొంచెము చీములాటి, స్రావమును. కనుగొనును. నాళమందు కాక, మూత్రవిసర్జనమున నొప్పికలిగియుండును

ఈ నొప్పి అంతకంతకు యెక్కువగును. ఒరుపుచె నాళము వాడి మార్గము సన్నమగుటచె మూత్రధార సన్నమగును, మూత్రము రెండు మూడు ధారలగాబడును. ప్రథమము స్రావము తెల్లగానుండి అంతకంతకు పచ్చబడును. రోగము బహుతీవ్రగతి యందుండునపుడు ఆకుపచ్చరంగుగాను రక్తమిశ్రమముగాను వుండును. ఈ రంగులచె రోగముయొక్క తీవ్రమును కనుగొననగును. దీనికి లోపలకు పైకి కూడా సాధనము చేయనగును. ఇందు పోక వెనకకు చెర్మము రాకుండుట కలుగును. అంగము మీదనుండు నొప్పు ఒకపుడు పెద్దవై చీముపట్టును. గజ్జలయందు బిళ్ళను పుట్టించుచున్నది. ఈ రోగముచె బిళ్ళలు కలుగునపుడు రెండుమూడుండును. పురుపువలన కలుగునపుడు భాగమున కొక్కటే గలుగును. దీనిచె మూత్రనాళము బిగియబడుట, కండలలోపలను పెరుగుట, మొదలగునవి కలిగి మూత్రబద్ధము కలుగును. రాత్రిభాగమున లేపనము విశేషముగానుండు లింగము వంకరగలుగును, లేపనమున నొప్పి కలిగియుండును

ను. దీనివలన గుర్రాలయందు రోగము పుట్టించుచున్నది. పోకయందు
వాపుకలిగి పోకపైనుండు చర్మము ముందుకు రాకుండుటగాని, వెనక్కు
తిరగకుండుటగాని, కలిగియుండును. —

హేతువులు—పురుషులయందు విస్తారముగా స్త్రీసంగమమువల్లను- బూజీలు వాడుకవల్లను. వాతరోగము, మేహరాళ్ళు, స్త్రీలయందెట్టి శ్రావములున్నను రుతుమతిగానున్నపుడు సంగమము చేయుటచేత సాధ్యము ఆ స్త్రీలయందు లేకున్నసపుడు పురుషులందు గలుగుచున్నది.

చికిత్స— సుఖసంకటము తగులునను మానసము కలుగునపుడు పిచ్చుకారినిండా కననీళ్ళుతీసి పిచ్చుకారీచేసి చిన్నపగుళ్ళు గనుక—కలిగియుండెనేని కాస్టికు రాసి పైని పొడిగుడ్డ అంటించవలెను. సంకటము తగిలిన వెంటనే కాస్టికు రెండుగ్రేనులు యెనిమిది అవున్సులు నీటిలో కలిపి నాలుగు ఘంటల కొక పర్యాయము పిచ్చుకారీచేసి శ్రావము పలచబడి రక్తమిశ్రమమై కానబడు వేగమే మాని వేయవలెను. నీరక్తముపడుట అవుషధపుగుణము- తరువాతను సల్ఫేటుజింకు రెండుమూడు దినములు పిచ్చుకారీచేసి మటియొకమందు ఫిరాయించవలెను. రోజుకు మూడు పర్యాయములు, కోపేబాగాని- చలవమిరియాలుగాని, పుచ్చుకొనవలెను. చప్పిడిపత్యముచేసి సారాయి వగైరా కాకచేయు పదార్థములను భుజించకూడదు. రాత్రిభోజనము మానవలెను. నీటిలోగుడ్డముంచి అంగమునకు చుట్టుచుండవలెను పిచ్చుకారీచేయునట్టి ఔషధము మూత్రనాళమునందు రెండుమూడు నిముషములు నిలుచునటుల మూతిని బిగించి పట్టియుండవలెను. వ్యాధి ముదురునపుడు రోగి సంచారముగాని, గుఱ్ఱపు సవారిగాని, మానవలెను అండత్రయములనూ సంచిపట్టి పైకెత్తికట్టి తడిఆరకుండ నీళ్ళుపోయుచుండవలెను, సోడావాటరు, గంజి, జిగురునీళ్ళు, అవిశగింజలకషాయము, జిగురుగల ద్రవపదార్థములున్నూ పుచ్చుకొనియోగించవలెనూ. —

తుమ్మజిగురు పొడుము... ౨ డ్రా॥— సోడా కార్బోనేట్, ౧ డ్రా॥
నల్లమందరకు... ౧౦ మి॥— నీళ్ళు. ౬॥ పదున్నార అవున్సులు.

కలిపి ౧॥ అవున్సు రోజుకు నాలుగు పర్యాయములు నాళములో మంటకలిగియున్నపుడివ్వనగును.

లైకరుపొటాసీ ౨ డ్రాములు, టించరుహాయ్యాసామి ౨ డ్రాములు నీరు ౪ ఔన్సులుకలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయము లొక్కొకఔన్సునివ్వవలెను. గోరువెచ్చనినీటను మలువులువరకు కూర్చుండనియోగించవలెను.—

జ్వరముతగ్గినలోడనే (Liqr Santalis Flave cububa et Buchu) లైకరు సేంటేలిక్యుబబీ ఎట్టు బకూ అను మందుగాని, చెందినీకేపూల్స్ను గాని F నె॥ ౧౬-౨౧-౨౮ ౭౦ యిచ్చేది.

కోపేబాగాని చలవమిరియాలుగాని పుచ్చుకొననగును. కోపేబా కేపూల్సుళ్ళు అన్నిటికంటె మంచివి మూత్రావయవరోగలక్షణములు కలిగియుండునెడల జలగలు వృషణములకున్ను అపానమునకున్న నడుమభాగముపై పట్టించవలెను. లింగమువంకర చాలాకాలముండనేని రసపలాస్త్రిన్ని బెలడోనా రాత్రి లేపుచేయుచుండవలెను. గజ్జలయందుకలుగు బిళ్ళలు రోగి సంచారముమాని యుండుటచేగాని జలగలుపట్టించుటచేగాని పోవును

స్త్రీలయందుసెగ. Gonorrhia, Females.

పురుషులయందుండునంత బాధకలుగచేయదు. మూత్రనాళమున కిరుప్రక్కలయందీరోగముపుట్టుచున్నది. మూత్రనాళమున చీమును స్రవించుచుండును. మూత్ర విసర్జనమున నొప్పి కలిగియుండును. మూత్రనాళము పొట్టిగానుండుటచె పుచ్చుబుడ్డకూడా వరిశయుండును. యోనిముఖమున్ను, మూత్రద్వారమున్ను, కౌపర్సుగ్లాండులను చిన్నబిళ్లలున్ను, ఎఱ్ఱగానుండును. చిన్నపిల్లలయందిట్టి స్రావము కలుగునపుడు కొందరు సెగసంకటము తగిలెనని తలంచుదురు—గానది వేరే జాడ్యముగానున్నది. చినపిల్లలయందు కలుగుస్రావము, కేలమెలు, సున్నపునీటను కలిపి పైకి వేయుటచేతనున్ను, లోపలకు కేలుమెలు, రూబర్బు, జాలపుతో కలిపిచ్చుటచే కుదురును.

చికిత్స— (Aletris cardial) ఎలట్రిసుకార్డియలు అనుమందు

హుకార్యకారిగానున్నవి. రోగమారంభమందు F నెం॥ యిచ్చేది.

ద్రవపదార్థములను పుచ్చుకొనవలెను. అప్పుడప్పుడు సూక్ష్మవిరోచన సాధనములు చేయవలెను. — — — —

లైకరుప్లంబై సు బాసి టేటసీనీట్లను కలిపి అందుస్పంజిముంచియోనిలోనుంచుకొనవలెను. ఇంప్లమేషను పోగొట్టునీళ్ళు పిచ్చకారి చేయనగును. కోపేబా పిచ్చకారిచేయుట రెండుజాతులందు నుపయోగించును. దీర్ఘకాలమాతృనేని టించరుఐరనుపయోగించును. శారీరముకట్టకుండనుండునపుడు స్త్రీలయొక్క మర్మస్థానమును తనిఖీచేసి గర్భపాత్రము-మెడనుచూచి దానియందు దోషముండు నెడల కాస్టికు రాయవలెను.

F నెం॥ ౹౭ యిచ్చేది. — — — —

సూక్ష్మముగా కొన్ని వ్యాధుల చికిత్స తెలియజేయునట్టి భాగము-

పొక్కు, రొచ్చు, కొరుకు. (Chancre.)

ఈ కురుపులు పురుషులందు తరుచుగా కలుగుచున్నవి. విషముప్రవేసించిన మూడుదినములు మొదలు ౧౧ రోజులలోగా కురుపు కానబడును. ఈ కురుపు నాలుగు విధములు. — — —

౧. పొక్కు- (Hard Chancre)

౨. రొచ్చు. (Soft Chancre.)

౩. కొరుకు. (Spreading)

౪. కుళ్ళు కొరుకు- (Sloughing Sore)

౧. పొక్కు పోకయందు, చెర్మమందు పుట్టుచున్నది. చిన్నబొబ్బవలె గాని, కొట్టుకుపోయిన రీతిని గాని ప్రథమత గానుపించి కురుపగును. కురుపుచుట్టునున్న అడుగున్ను గట్టిగానుండును. కురుపు మధ్యపల్లముండును.

౨. రొచ్చుకురుపు — కరదపొక్కువలె గాని — చీముపొక్కువలె గాని — ప్రథమత గలిగి పగిలి చీముకారును. పోకచివరనున్నండు కుట్టుమీక కలుగునపుడు సొలవేయుచున్నది. ఇది క్రమంగా గుండ్రముగా పెద్దదగును.

౩. కొరుకు — ఈ కురుపు త్వరగా విస్తరించుచు నొప్పిఅధికము

గానుండును- కురుపు పచ్చగానుండి యెఱ్ఱటి చుక్కలు కలిగియుండును. గుండ్రముగానుండదు. పలచనిచీము విస్తారము స్రవించును. ఒకానొకచో లోపలకు విస్తారముగా తినివేయుట కలదుగాని, ప్రక్కలకు తినుటతరుచు.

౪. కుళ్ళుకలుగు కొరుకు—ఏకురుపైనను విశేషకాక చేయుటచె నీ స్థితికి దీసుకొనివచ్చును. ఈ జాతియందు కుళ్ళుకలిగియుండును. ఇందంగములు చికిత్సలోపమున పడిపోవుటకలదు. మూత్రనాళములో నీకురుపులు కలుగునపుడు శగరోగముగా భ్రాంతినొందింప జేయునుగాని శాస్త్రజ్ఞానియగు నతడు గ్రహించును. స్త్రీలయందు కురుపులు మూత్రద్వారమునకు దిగువను కలుగునపుడు తప్ప బాధ పురుషులలో కలుగునట్లుండదు. ఈ కురుపులలో మొదటి విధము నైదురోజులలో నౌషధముచే కాల్చనపుడు దేహములోనికి వ్యాపించి మఱికొన్ని గుణములున్న వ్యాధులనున్ను, కలుగచేయును. కొన్నిపర్యాయములు కురుపు సంకటముచె బాధనొందినవారు టీకాపడ్డవారు మసూచకమును పొందనటుల తిరిగి కురుపుచె బాధనొందరు. — — — — — —

చికిత్స — వెంటనే కురుపును, కాస్టికుతో మాడ్చి విరోచనములకు మందిచ్చి వేడినీళ్ళలో గుడ్డముంచి కురుపుపైని చుట్టవలెను. వారమురోజులైనను కాస్టికు రాయవలెనుగాని—నితరగుణములను పుట్టకుండ నపుడాపలేము. ఈలాగు చేయుట నవకాశమగునపుడు బ్లాకువాషులోగాని—శ్వేనిన్ లోషనులో గాని—లింటుముంచి కురుపుమీద వేయవలెను. సారా త్రాగకూడదు. విస్తారము తిండి కూడదు, (Iodoform) ఐడోఫారం జల్లుటచె కుళ్లు పోవును, కురుపు మానును, రసపాలాస్త్రిలు, నీళ్లున్న, పైకి-వాడేది. చలిఘాలిలో తిరగకూడదు. కుళ్లు కురుపుకు నల్లమందు కషాయము కాపడమిచ్చిన తరువాత, బాల్సమ్ పెరూ గాని—శంఖద్రావకము నీళ్లుగాని—పైని వాడుక చేయుటచె కుళ్లుపోవును, దీనియందు మంచితిండియున్నవైను, సత్తువనిచ్చు పదార్థము లివ్వనగును. సుంగధి, పొటాసీఐడీను, బారసు, కాడ్లివరాయిలు, నివ్వనగును, పోకముట్టు తినివేసినపుడు కత్తిరతో బాగా కత్తిరించవలెను. — — —

దాహముయున్నపుడు కురుపులకు కాష్టికు, మైలతుత్తము, సిల్వరునైట్రేటు మొదలగునవి పలాస్త్రీనాడుక చేయనగును, మూత్రద్వారములో కురుపుండునేని కసమందులతో పిచ్చకారి జేయవలెను. ... ...

బిళ్ల. (Bubo.)

చికిత్స—కనబడిన వేగమే విరోచనసాధనములు జేసి కాపడమిచ్చి జలగిలను పట్టించి సంచారమును మానిపించిన యెడల హరించును —

రొచ్చుకురుపులకు వేయుగంధములు నొప్పితీసి వేయునట్టి గుణము కలిగియుండవలెను. రసము లోపలకు పుచ్చుకొనచుండెనేని మానవలెను. చీముపట్టినట్లుండినను, అయిడీను, మీదరాయించి చలవజేయునీళ్ళు పైని వేయించి విరోచనములకు మందిచ్చి బిగించి కట్టుకట్టుటచె నొకపుడు హరించిపోవు నిట్టిసాధనములకు లొంగక మొనదేరునపుడు చీముకారిపోవుటకు గంటుపెట్టి సాధారణమైన కురుపునకు, చికిత్స జేయునటుల జేయునగును. మానుట ఆలస్యమగునపుడు లోపలకు సత్తువనిచ్చుమందులు సుగంధిమొదలగునవి యివ్వనగును. నొప్పి, మంట కలిగియున్నపుడు చలవజేయుమందులు నీళ్ళను గుడ్డముంచి పైనివేయుటచె శాంతిచ్చును. చీము విస్తారముగానుండెనేని మఱియొక గంటుపెట్టనగును. బిళ్లకురుపుచుట్టు నుండు చర్మమణగియుండి, నీలివర్ణముగానుండి పలచగానుండెనేని, పొటాసీప్యూజా, కురుపునకు రాయుటచె త్వరగా మానును.— — —

బిళ్ళకు రంధ్రముచెసిన తరువాతను గుల్లదేరినేని పైచర్మము కత్తిరించివేసిగాని, పొటాసీప్యూజారాసిగాని, కురుపు బాగా కనుపించునటుల జేసి వెండికాష్టికు నీళ్ళలోగుడ్డముంచి పైనివేయుటచె మానును. కురుపు మధ్య నొకానొకపుడు పలుకసివాడుకజేసేబిళ్ల కలిగియుండునపుడు,

రొాట్టెగుజురు. ... ... ౧ అవున్సు.
సజ్జీరము. ... ... ౨ దా౹ములు. — —
గంగసింధూరము. ... ౧ దా౹ము. — — —

కొంచము నీళ్లుకలిపి ముద్దజేసి పలుకలో గంటుబెట్టించు నిది నేని

కళ్ళువాడిపోవును. నాడి కురుపైయుండెనని చెప్పవయును ... చెప్ప
గాని చేయనగును.

చిట్లపిరంగివ్యాధిరెండవదద్దురులు. Secondary Syphilis.

కురుపుతగిలినపిదప ఐదురోజులుతరువాతనైనను ఆరువారములత రువాతనైన నీమధ్యకాలములోనైనను కానబడుచున్నది. ఈ వ్యాధుల నేక విధములవుటచే వాటిని తెలియచేయుట లేదు.—— —— —— ——

చికిత్స—— జ్వరము, గుండెలయందు, గొంతుకయందు, నొప్పికలుగునపుడు విరోచనసాధనములు అంటుమొనీతో నివ్వవలెను. వేడినీళ్ళ స్నానము చేయించవలెను. జ్వరలక్షణములు తగ్గినతరువాతను రోగి బలములో నుండిదిపరలో రసముపుచ్చుకొని యుండవెడల జ్వరగానిమ్మళించవలెనని మోంతాదు లధికముగా మందులు తినకూడదు. ఆ శరీరమునీరసించి దుర్గుణములు కలుగచేయును. హిందువులు రసమిచ్చునేర్పనెరుగక దుర్గుణములనుపుట్టించి రోగగుణములుగా భావించుచుందురు గొంతుకుయందు కురుపులు పుట్టునపుడు రసమివ్వకూడదు లోపలకప్పుడు సుగంధియు పైకి గొంతుకమీద పొక్కుమందులు వేయుట, జలగలుపట్టించుట, కాష్టికనీళ్ళతో గొంతుకలోతుడుచుట మొదలగుసాధనములు చేయనగును. F నెం॥ ౧౦- ౧౧ ౧౮- ౩౩- ౩౯- ౪౨- ౫౧ యివ్వేది—— —— ——

పశిపిల్లలయందు సుఖవ్యాధి. Heridotary Syphilis.

మనుజుని దేహములో సుఖవ్యాధి విషము చేరి యుండినపుడు భార్యకు కలుగచేయును. భార్యగర్భిణియగునపుడు కడుపులో నుండుశిశువా వ్యాధినొందును. ఇందుచే స్త్రీలయందు తరుచుగా గర్భముపోవుచున్నది. శిశువు జననమైనతరువాత నాలుగైదుమాసములలో మృతుడగుచున్నాడు కొందరియందు శిశువు బహుకృశించి శరీరమందెల్లని మచ్చలుతోను నోటి యందపానమందు ఒకుపుతోనుపుట్టును. పుట్టుచున్నపుడు కూడా శిశువు వ్యాధినొందునని తెలియవలెను. ఇట్టిరోగములుగల తలిదండ్రులిదివరలో చిట్లపిరంగిక్రింద చెప్పినసాధనములుచే నివారణనొందవలెను. పలుమారుగ

ర్భశ్రావము కలుగు స్త్రీకి తీక్షణము చేయని రససంబంధముగు మందులివ్వ వలెను. (A letris cardial.) ఎలెట్రిసు కార్డియలు అను మందు గర్భశ్రావ ముకాకుండా నిలుపును. పిల్లలకు రసవలా స్త్రీ తొడయందు సంకలందు మడమలందు మర్దనా చేయించవలెను. లోపలకు (Hy drag.C.orota.) హై యిడ్రార్జి రంకమ్కిటా ౧-౨ గ్రేను. లేక ఒకగ్రేను రాత్రభాగము గుణ ములుతగ్గువరకివ్వవలెను.

పాండువ. (Anemia)

ఈ రోగములో రక్తమందుండు యెఱుపురంగుతగ్గును. కొందరిలో రక్తముతగ్గును. దేహమందు నిరోగస్థితియందుండు రక్తములోకొంత ద్రవ పదార్థము కొంతద్రవహీనపదార్థము మిశ్రమైయుండు యీ ద్రవహీన పదార్థము చిన్న అణువులువలెనుండును. యిందు యెఱ్ఱనివి మెండుగానుం డును. యితే పాండువలో నీ యెఱ్ఱనివాకలు తెల్లగానగును.—— —— ——

హేతువులు—— జోబస్థళములలో నివాసము. యెండతగలకుండ తిండితిని సోమరిగా యుండుట. భోజనపదార్థములలో జంతువాహా రము లేకుండుట శరీరమునకు బలహీనతకలుగ చేయు వ్యాపారములు. అతి సంగము. హస్తముచే వీర్యపతనము చేసుకొనుట. చాలా కాలము ర క్తవిరోచనములు [illegible] విరోచనములు, జ్వరములు, కురుపుల వెంబడి [illegible] ఖండము, ప్లీహముల గుంమ వ్యాధి ప్రసూతి, గ ర్భిణీ, నాగాలేకుండా సర్వదా పనిచేయుమందులు జలగలు విస్తారముప ట్టించుట, విరోచనసాధనములు, రసౌషధములు, సత్తువలేనితిండి, లంఖణ ములు విస్తారముగా నుపయోగించినపుడీ వ్యాధి కలుగుచున్నది. స్త్రీలలో పడుచువాళ్ళయందీరోగము కలుగునపుడు (Chlorosis) సలిరంగు వ్యాధిని వాడెదరు. దీనికారణము తరుచుగా వాటిరహశ్యావయవముల చే గలుగుచు న్నది. —— —— —— —— ——

గుణములు—— నీరసము, తరుచుగా శ్వాసము, నిట్టూర్పులు, ఊపి రిబాగా అందకపోవుట మాంసమునందనూయు, గుండెదడ, యేమాత్రము పనిచేసినా అలియక కంఠమునకు యిరుప్రక్కలనుండు నాళ్ళుకొట్టుకొను

ట, సున్నతిరుమణి, సీమసున్నము, బూడిదె మొదలగువస్తువులుతినుట అజీర్ణము, శరీరము,కళ్ళు,నోరు, పాలియుండుట, యీ పాలినవర్ణము రోగము బలముగానున్నపుడు మైనపురంగుకలిగియుండును. కనిపొట్లయందు, మీగాళ్ళయందు, చేతిమండలయందువాపు, కడుపులో రక్తనాళ్ళు ఘట్టిగా కొట్టుకొనుట-అల్పాచమానము నిర్మలముగాను పలచగానుండును. దేహ కాక స్వాభావిక ముకంటె తగ్గియుండును గోళ్ళుకూడా పాలినరంగుకలిగియుండును విరోచనములుగాని విరోచనబద్ధముగాని యుండును రోగము నుదిరినకొలది నాలుకయందు నల్లనిమచ్చలు, వాంతి, నేత్రములయందు కొంచెముపచ్ఛాదనము, వల్లునులుపు, నాంద్యము, మూర్ఛ, అటుపైని మృతిసంభవించును. దీనియందు యితరరోగములు కలిగినపుడు ఆ యారోగముల గుణములు కలిగియుండును — — — —

సాధ్యాసాధ్యవివేకము— ఇతరరోగములతో కలసియున్నపుడున్ను వాంతి, మైకము, దేహమునులుచుకొనుట, మూర్ఛ, ఇవికలిగిన వారిలో నివర్తియగుట కష్టమౌను చికిత్స హేతువనుతీసి వేయవలయును. రక్తవృద్ధిచేయునట్టి కొంచము కాక చేయునట్టి మందులున్ను భోజనమివ్వవలయును యిందుకు సింకోనా, అమోనియా, లోహసంబంధమైనమందులు యిచ్చేది- విరోచనబద్ధములకు విరోచనసాధనము చే నివర్తింపచేయవలయును లోహజాతిమందులు విరోచనబద్ధము చేసితే వాటితో బిబరుసాల్టుగాని, ముసాంబ్రముతో చేయుమందులుగాని, కలిపివ్వవలయును. విస్తారము పాటుపడువారు పనిచేయకుండా వుండవలెను. మనస్సుచే పనిచేయువారికి ఫాస్ఫరసు (P hosphurus) స్ట్రిక్నియా (Strychnine) చేర్చిన మందులివ్వవలెను. F నెం॥ ౧౧౪ యిచ్చేది. — — —

(ఈ రోగమునందు వాడుక చేసేమందులు)

టించెరు పెర్రై. T Ferri. — — —

పెర్రై అమోనియాసిట్రేటు. (Ferri eta mmonia citrat.)

పెర్రైక్వయినీసైట్రేటు. (Ferri et Quinea citratis.)

యీష్టనుసిరపు. (Eastons Syrup) — —

ఫెల్లోజు సిరపు హైపోఫాస్ఫేటు. (Follows Syrup of Hyhophosph)

ఫెర్రం రిడక్టం. (Frreum Roductum. (లోహపాడి) మొదలగునవి చాలాకలవు అజీర్ణముకలిగియున్నపుడు పెప్సీను లోహముతో జేర్చి యిచ్చేది. అజీర్ణమునకు పాపాయీను (Paupain.) మంచిది. కొంచెము పచనమైనమాంసము మాంసకషాయము, పాలు, కోడిగుడ్లు, యివ్వావల యును. వెంటనే యివిఅన్నీ పెట్టవచ్చు F నెం॥ ౪౯. ౫౦. ౭౩. ౧౦౦. ౧౦౫ యిచ్చేది.

పరాకుమాటలు. (Delorium.)

ఇవి చాలారోగములలో కలుగును ఇవి విస్తారముగాను, వెఱ్ఱివానిమాటలువలె కొన్నిజబ్బులలో నుండును. కొన్నివ్యాధులలో మాటలు స్పష్టముగా తెలియకుండా నోటిలో సణుగుకొనినట్లుండును. తిట్టుట, వెక్కిరించుట, నవ్వుట, యేడ్చుట, కేకలు వేయుట, పాడుట, ఒకటడిగితే నొకటిచెప్పుట, ప్రలాపముకలిగియుండుట, చూడనివస్తువ తనకు కానవచ్చుచున్నదని చెప్పుట, యీ మొదలుగాగలవి యిందు చిహ్నములు, ఆహికజ్వరము, పాళీజ్వరము, సన్నిపాతజ్వరములలోనున్ను, వాతిరుగ్మతలయందున్ను, శిరోరోగములయందున్ను, కీళ్లరోగములయందు తరుచుగా నీగుణము కలుగును. నీగుణము నివారించుట లేనిచో గాఢమైన మైకములోకి తీసుకొనిపోవును. — — — —

చికిత్స — శిరస్సుమీద వెంట్రుకలుగొరిగించి మంచుగడ్డ రబ్బరు సంచితో కట్టుటవల్లగాని, త్వరగాఆర్చుకుపోయే లోషనులు (Lotions) తలమీద గుడ్డతడిపి వేయుటచే గాని నివారించును పొక్కుప్లాస్త్రీ మెడమీద వేయవలయును. లోపుకు డోవర్సుపొడుము ౫ గే॥ యిచ్చుటచే గాని F నెం ౧౧౧ యిచ్చుటచే గాని నివారించును.

శిరోరోగములలో నేపాళము, కేలుమెలుకలిపి విరోచనబద్ధముగానున్నపుడుయిచ్చేది. జ్వరతీవ్రముచే యీగుణముకలిగినపుడు జ్వరమును గురించి సాధనముచేయుచూ యీసాధనము చేయవలయు యోగము యిచ్చేది —

కళ్ళకలక. (Congunctivitis.)

కంటియొక్క తెల్లగుడ్డుపై పొరయందు రక్తమెక్కువచేరి యెరుపెక్కును. ... ...

గుణములు— కంటిలో యిసుకపడినట్లుండును. నొప్పిగాను, వెచ్చగానుండును. కంటివెంటనీరుకారును, పుసికట్టును, వెలుగుచూచినచో పోటుగానుండును, కలక విస్తారముగానున్నపుడు కొంచెము జ్వరముకలుగును. నొప్పి, నలుపుగుడ్డునందుండును. విశేషతీవ్రమైనకలకలో తెల్లగుడ్డుపై పొరవుబ్బి కంటియందు దర్పణముచేరినట్లు పొంగియుండును. ఇది అంటువ్యాధిగనున్నది. హేతువులు— వేడి, విశేషచలిగాలి, [illegible] లకలు మొదలగునవి వ్యాపించుట కొన్నితెరవాలకలక శగ[illegible] రకముచేకలుగును. యిందు బాధ విస్తారము కళ్ళ[illegible]ను. శెగరోగ స్త్రీలు శిశువులను కనునపుడు [illegible] కళ్ళ[illegible], పుట్టినవెంటనే కళ్ళకు జబ్బుచేసి వెంటనే తగినచికిత్స చేయక పోవుటచే అంధులగుచున్నారు. మరియొకజాతికలకయందు చిన్న[illegible] నల్లగుడ్డు తెల్లగుడ్డు సంధినిగాని, తెల్లగుడ్డుపైగాని, కానబడును— —

సాధ్యాసాధ్యవివేకము— పట్టికలకిని సాధ్యము [illegible] రెండును శ్రమసాధ్యములు— — — —

చికిత్స— కళ్ళు శుభ్రముగాకడిగి ఆడియందు [illegible] పై నిఅర్జి F నెం|| [illegible]లో పుక యిచ్చేది రెప్పలయందు [illegible] వాతినెం ఒ కంట్లోవేసేది. నలుపు, పోటు, విస్తారముగానుండిన టార్పీనను చుక్కలు కంటిలోవేసేది. విరోచనబద్ధమునకు F నెం|| ౨౨ యిచ్చేది. శగ సంకటమువల్ల కలిగేవాటికి కళ్ళు, తరచుగా పిచ్చికారీతో కడిగి F నెం|| ౭౦ వేసేది. పుట్టినపిల్లలకు కళ్ళు శుభ్రముగా తుడిచి నెం|| కంటిలోవేసేది. రాత్రినిద్రపట్టకుంటే నెం|| ౧౧౧ యిచ్చేది.

కుష్ఠుపెద్దరోగము. (Leqrosy.)

శరీరములో నొకవిధమగు పురుగు ప్రవేశించుటచే కలుగుచున్నది

౧ తిమ్మెరలోనుండునది. — — —

౨ కంతులలోనుండునది. — — —

ఈ రోగము స్పర్శవల్లవచ్చునదైయున్నది. శరీరములో విత్తనములు ప్రవేశించినతరువాత మూడుమొదలు పదిసంవత్సరములవఱకు పైకి స్పష్టపడదు. — — — —

గుణములు — రాగిరంగుగలమచ్చలు దేహమునందు కానబడి దళమెక్కును- మొగముమీద చెవులమీద క్రమముగా దేహమంతటా కణుతులుపుట్టును- యీకణుతులయందు తిమ్మెరయుండును- క్రమముగా కణుతులు పుండ్లగును- ఇవిమానుటకు చాలాకాలము పట్టును- చెవితమ్మెలు పెద్దలుగా వ్రేలాడుచుండును- ముక్కుశరములపై తమ్మెలు పెద్దలుగానుండును- చేతివేళ్ళు, కాలివేళ్ళు, కుళ్ళిపడిపోవును- ముఖముమీది వెంట్రుకలు రాలిపోవును- కనిబొమలవెంట్రుకలు రాలిపోవును- ముఖము చమురురాసినట్లున్నా ముడతలుబడియుండును- ముక్కువెంబడి చీముకారును-గొంతుకవిబుగురాయును- ప్రథమమందు చేతులయందు కాళ్ళయందు కొందరికిమంటలు చీమలుపాకినట్లుండును- నీరసించిగాని, దస్తులవల్లగాని, అతిమూత్రమువల్లగాని, మఱియితరవ్యాధులవల్లగాని, మృతినొందును — —

చికిత్స— సాధనములచేత బాగుపడుటఅరుదు- రోగిశుభ్రముగానుండుట శరీరము మెత్తబెట్టేలేపులు బలమునిచ్చేభోజనము మందులు ప్రణములు, యితరమందులవలె బాగుచేయడముకంటె యెక్కువచేయుటకు ప్రయత్నించుటకు ప్రస్తుతపుజ్ఞానముచాలదు- యీరోగములో నీదిగువనుదహరింపబడినమందులు బహుకార్యకారిగా నొకొక్కగ్రంథకర్త నొకొక్కమందును శ్లాఘించిరి. — — — —

స్ట్రిక్నియా. ... ... Strychnia

ఫాస్ఫరసు. ... ... Phosphorus.

పాషాణము. ... ... Arsenic.

రసము. ... ... Mercury.

పొటాసుఅయొడు

చాల్ముగ్రాతైలము.	Chaulmogra oil.
రిసోర్సీను.	Resorcin.
ఇక్తియోలిన్. — — —	Icthyolin.
కర్జునూనె. — — —	Gurjun oil.
వేపనూనె, ముషిణిసత్తు. — —	Neem oil anp strychnia.
జిల్లేడు. — — — — —	Mudar.
బొంకుడాకు. — — — —	Hydrocotyle asiatica.

—*సమాప్తము.*—

నెం ౧రు రోగములు-మాత్రలు	No 1
క్వయినమాత్రలు-	Quinine Pills
క్వయినను. ... ... ౨౦ గ్రేనులు	Quinine 20 gs
నిమ్మపంటిరసం.	Lime Juice sq
కలిపి ౪ మాత్రలుచేసేది ౧ మోతా	Into 4 Pills, Dose 1 pill
దు జ్వరములోనూ, తలనొప్పులలో	Given in fevers, head aches-
ను, పార్శ్వనొప్పులలోను-	
నెం॥ ౨ (కవాటరాట్)	No 2
మయిలతుద్ధము. — — ౧ గ్రే	Copper Sulphate, 1 gs
నల్లమందు. — — — ౨ గ్రే	Opium 2 gs
కలిపి ౪ మాత్రలుచేసి ౧ మోతాదు	Into 4 pills, Dose 1 pill,
రక్తవిరేచనములలోను చాలాకా	In Ch Dysentery and Diarrhea,
లమునుండినవి విరేచనములలోను	
గ్రహణులలోను. — — —	
నెం॥ 3 (లోహకవాటం)	No 3
అన్నభేది. — — — ౨ గ్రే	Ferri Sulph 2 gs
నల్లమందు. — — — ౨ గ్రే	Opium 2 gs
కలిపి ౪ మాత్రలుచేసేది. ౧ మో	Into 4 pills, Dose 1 pill,
తాదురక్తకుసుమ విరోచనములలో	In Amenorrhia and In looseness
దుర్గంధములోను.	with fetid smell,
నెం౪) యకృద్ద్రవినవిమోచనీరేచకం	No 4
కలోసింతుపిల్లు — — ౫ గ్రే	Pill colocynth comp, 5
కేలుమెలు. — — — ౫ గ్రే	Calom l- 5
౨ మాత్రలుచేసేది- పరుండునపుడు	Into 2 pills,
రాత్రిపుచ్చుకునేది- విరోచనబద్ధను	Dose 2 pills, at bed time.
అజీర్ణములోను యిచ్చేది.— —	In Constipation and in Acute Dyspepsia,
నెం॥ ౫ (శైత్యాంతకం)	No 5
పిల్ సిల్లా. — — ౧౨ గ్రే	Pillscilla, 12 gs
యిపికాకు. — — ౨ గ్రే	Ipicac 2 ss
యక్స్ట్రాక్టుఅయోసామి.— ౨ గ్రే	Extract Hyoscyami, 2 gs

౧ మోతాదు. — — — —
దగ్గులలో, కఫము తెగుటకు దీర్ఘకాలమునడిన శైత్యములలో— —

నెం॥ ౬ (అజీర్ణకుఠారం.)

పెప్సీను. — — — ౩ గ్రే
బిస్మత్తు. — — — ౫ గ్రే
౨ మాత్రలు చేసేది — — —
మోతాదుకు ౨ చొ॥ భోజనం చేసేటప్పుడు అజీర్ణశూలలలో. —

నెం॥ ౭ (ఆమాజీర్ణ రేచకం)

పిల్లురీయైకో — — ౨౦ గ్రే
౪ మాత్రలు— — — —
౧ మోతాదు— — — —
మలరోచనబద్ధము, అజీర్ణములోను.

నెం॥ ౮ (స్వేదకరీమాత్రాం డరసం.)

డోవర్సుపౌడను.— — ౧౨ గ్రే
టించరుఆకోనైటు. — ౮ మి
౪ మాత్రలు చేసేది.— — —
మోతాదు ౧చొ॥ శైత్యములలోను జ్వరములలోను, వాతనొప్పులలోను

నెం॥ ౯ రు.

రసమాత్ర — — — ౩ గ్రే
సిల్లా— — — — ౧నర గ్రే
డిజిటేలిసు. — — ౧నర గ్రే
౧ మాత్రచేసి రోజుకు మూడుమార్లు యిచ్చేది. ఒళ్లువాపులలోను.

(నెం॥ ౧౦ కు)

కేలుమెలు — — — ౨ గ్రే
నల్లమందు — — — ౨ గ్రే
౪ లుమాత్ర చేసేది. ౧ మోతాదు

Into 4 Pills
Dose 1
In chronich colds and coughs.

No 6.

Pepsine,	3 gs
Bismith,	5 gs

Into 2 pills
Dos 2, with meals used in Dyspepsia with besteffects,

No 7

Pill Rhii co	20 gs

Into 4 pills
Dose 1
In habitual Constipation and in Dyspepsia

No 8

Dover's powder	12 gs
T, Aconite	8 gs

Into 4 pills
Dose 1 pill
In colds. Fevers. and Rheumatism and Febrile Delerium.

No 9

Pill Hydrarg	3 gs
Pill Scilla	1½ gs
Pul Degetalis	½ gs

Into 1 pill. T D
In dropsy,

No 10

Calomel	2 gs
Opium	2 gs

Into 4 pills, Dose 1 pill,

సుఖరు క్షతలోను (బిళ్లపిరంగి)

నెం ౧౧ (సుఖామయఖడ్గము)

గ్రీను అయొడైడు మర్క్యూరి ౧౨ గ్రే
యక్ట్రాక్టులిక్యూపిసు. ... ౬౦ గ్రే
నల్లమందు. ... ... ౨ గ్రే
౨౪ మాత్రలు చేసి-
మోతాదు ౧ చొ॥ రోజుకు 3 మార్లు పైత్యపుకుష్టుల యందు ఫిరంగి మొదలగు సుఖసంకటములలో.... ..

నెం ౧౨ (అజీర్ణవిధ్వంసిని.)

పెప్సీను. ... ... ౩౨ గ్రే
యక్ట్రాక్టుఆలోజుబా. .. ౮ గ్రే
౮ మాత్రలు చేసి భోజనమపుడు ౧ చొ॥ పుచ్చుకోవలెను. ఆ మాజీర్ణము విరోచనబద్ధముతో కలిగినపుడు, ముట్లు కావడమునకున్నూ. ... ...

నెం ౧౩ (ఋతుహీనవిధ్వంసిని.)

రవకట్టిందినఅన్నభేది. ... ౨ గ్రే
పిల్లుఅలోజుమర్రు. ... 3 గ్రే
౧ మాత్ర చేసి భోజనమైనతరువాత యిచ్చేది. — — — — —
ముట్లు కావడమునకు హిస్టీరియాలో విరోచనబద్ధము, నీరసమున్నపుడు యిచ్చేది. — — — —

నెం॥ ౧౪ (మహోదరరేచకం)

ఇలిటీరియం. — — ౧ గ్రే
డిజిటాలిస్ పౌడరు. — ౨ గ్రే
యక్ట్రాక్టుజెన్షన్. — — ౧౨ గ్రే
౪ మాత్రలు చేసి రాత్రి ౧ మాత్ర ఇచ్చేది. ఒళ్ళు వాపులలో విస్తారము విరోచనములు కావలసినపుడు. —

Given in Syphilis secondary

No 11

Hydrarg Iodid verid	12 gs
Ext Lupuli	60 gs
Ext opii	2 gs

Into 24 pills. 1 thrice a day

In pustu lar and tubercular diseases of skin and in secondary syphilitic ulcerations

No 12

Pepsine	32 gs
Ext Aloes Barb	8 gs

into 8 pills Dose 1 pill In indigestion with constipation and in supressed menses

No 13

Granulated Sulphate if Iron	2 gs
Pill Aloes et myrrh	3 g

Into 1 pill, afer meals In amenorrhoea Hysteria with constipation and debility

No 14

Eleterium	1 gs
Digitalis Foleopul. ...	2 gs
Pul Dietalis	2 gs
Ext Gentian	12 gs

into 4 pills 1 at bed time ns dropsical effections and where It is desirable to produce copio watery stools

నెం ౧౫ రు

పోడాఫిలంరెజిన్. — ౧నర గ్రే
రూబర్బ్. — — ... ౫ గ్రే
యక్ట్రాక్టుహయోస్యామి. ౩ గ్రే
౨ మాత్రలుచేసి ప్రతిరోజు పరుండు నపుడుయిచ్చేది. హృద్రోగము పైత్యరోగములు, కామర్లలోయిచ్చేది.

నెం॥ ౧౬ (శరత్చంద్రిక)

సేలలు. — — — — ౫ గ్రే
౧ మాత్రచేసి రోజుకు ౩ మార్లుచొ॥ స్త్రీలలో శగరుస్రావతలయందు సిస్టైటిసు అనురోగమందు చిన్నపిల్లల పులుసువిరోచనములు కట్టుటకు మంచి మందు. — — — — —

నెం॥ ౧౭ (మూత్రకరీసారము.)

డయూరిటీనుబిళ్ళలు. — ౫ గ్రే
మోతాదు ౩ చొ॥ ఒళ్ళువుబ్బు, జలోదరము మొదలగువాటిలో విస్తారముగా నీరుడిపోవుటకు. — —

నెం॥ ౧౮ రు

అయొడోఫారం. — — ౨ గ్రే
యక్ట్రాక్టుజన్షనుతో ౪ మాత్రలుచేసేది. మోతాదు ౧
బల్లలలోను, ఉబ్బసదగ్గులలోను శుఖరుస్రావతలలోను. — — —

నెం॥ ౧౯ (మేహనిసిలియ్యాక వాటం)

బ్లూపిల్లు. — — — ౨ గ్రే
యిపికాకు. — — — ౧ గ్రే
యక్ట్రాక్టుఓపియమ్. — ¼ గ్రే
౧ మాత్రచేసి మోతాదు ౧ చొ॥ రో

No 15

Pododhyli Resin ½ gs
Pul Rhei 5 gs
Extract Hyoscyami 3 gs
Into 2 Pills At bed time every day In Dropsies from Cordial renal or hepatic diseases and In Jaunbice

No 16

Salol 5 to 15 gs
Into 1 Pill thrice a day In Gonorrhia Cystitis and acid Diarrhia in children

No 17

Diuretïn(Kloll) tabloids each 5 gs
Dose 3 tabloids In general dropy àscitis A sure diuretic

No 18

Iodoform 2 gs
Ext Gentian gs
Into 4 Pills Dose 1 Pill In Asthma, Enlarged spleen and liver anb in syphilis

No 19

Blue Pill 2 gs
Ipicac 1 gs
Ext opii ¼ gs
Into 1 Pill Dose 1, thrice a day In Dysentery.

జాకు మూడుపర్యాయములు నలిగ
డుపులలోను. — — — —

నెం॥౨౦ (సర్వమూర్ఛాకృపాణం)

వెలెరియ నేటుజింకు. — ౧౦ గ్రే
ఫాస్ఫేటుజింకు. — — ౧౦ గ్రే
యక్ష్ట్రాక్టు,రూబర్బు. — ౨౪ గ్రే
౧౨ మాత్రలుచేసేది.
మోతాదు ౧ చొ॥
మూర్ఛలలోను. హిస్టీరియాలోను
నరములనొప్పులలోను. — —

నెం॥౨౧

వెలీరియ నేటుజింకు. — ౧౨ గ్రే
క్వైనను. — — — ౬ గ్రే
రూబర్బుపిల్లు. — — ౨౦ గ్రే
యక్ష్ట్రాక్టుఅంతిమెడిస్. ౨౦ గ్రే
౧౨ మాత్రలుచేసేది ౧ మోతాదు
హిస్టీరియాలోను, నరములనొప్పుల
లోను. — — — — —

NO20 gs

Zinci Valereanatis. 10 gs
Zinci Phosphatis. 10 gs
Extract Rhei. 24 gs
Into 12 pills
Dose 1 TD
In Ep elepsy, Neuralgea and
Hysteria

No 21

Zinci Velreanatis 12 gs
Quenia Sulphatis. 6 gs
Pill Rhie comp. 20 gs
Ext Onthemedis. 20 gs
Into 12 pills Dose. 1
In Hysterrhoea and nueralgea.

చూర్ణములు.

నెం॥౨౨(లఘురేచకచూర్ణము)

చేదుసాల్టు. — — ౨ డ్రా
కార్బొనేటుమెగ్నీషియా ౨౦ గ్రే
౧ పొట్లము శొంఠినీళ్ళతోగాని, పె
ప్పరుమెంటునీళ్ళతోగాని, ఉదయం
ఇచ్చేది- ఒకటిరెండు విరోచనము
లు అగు. పైత్యమును అణగిఅవును.

నెం॥౨౩

డోవర్సుపౌడరు. — — ౧౫ గ్రే
బిస్మతు. — — — ౧౫ గ్రే
౩ పొట్లములుకట్టేది

No 22.

Mag Sulph.... ... ... 2 gr.
Mag Carb. ... ... 20 gs
Pepermintwater. ... ...1 ou
Mix,
1. Dose.
Agentle purgative In fevers.
Dyspepsia and b.liousness.

No 23.

Dover's powder. ... 15 gs.
Bismith. ... ... 15 gs.
Into 3 powders. ... ...

౧ మోతాదు.

పలికడుపులలోను అజీర్ణశూలలలో

పత్రయములలో విరోచనములుకట్టుట

కు వాడేది. — — — — —

నెం॥ ౨౪

సోడాబైకార్బ. — — ౨ గ్రే

గ్రేపౌడరు. — — — ౨ గ్రే

కార్బొనేటుమేగ్నీషియా. ౫ గ్రే

౧ పొట్లముకట్టి — — — —

రోజువిడచి రోజు రాత్రియిచ్చేది.

చిన్నపిల్లలకు విరోచనము చేసి పులు

పుపోవును. — — — —

నెం॥ ౨౫ (జ్వరములకు.

ఫినాసిటీను. — — — ౧౨ గ్రే

౧ మోతాదు. — — — —

జ్వరములలో తనుకాకవిస్తారముగా

యున్నప్పుడున్ను, న్యూమోనియా

లోను, నొప్పులలోనుబహుమంచిది

నెం॥ ౨౬

ఆంటిపైరీన. — — ౧౦ గ్రే

నెం ౨౫ రు లాగున వాడేది.—

గర్భనొప్పి శాంతించును. — —

నెం॥ ౨౭ (శూలదవానలచూర్ణం)

సోడాబైకార్బనేట్. — ౧ డ్రా

రూబర్బు. — — — ౧ డ్రా

కేలంబా. — — — ౧ డ్రా

౬ పొట్లములు. — — — —

మోతాదు ౧ పొట్లము. — —

ఆమాజీర్ణశూలలయందు. — —

నెం॥ ౨౮ రు (వాంతిక్)

ఇపికాకు. — — — ౨౦ గ్రే

Dose. I. ... ...

In Dysentery, Dys-pepsia and ento ritis. ... ...

No 24.

Soda Bicarb.... ... 2 gs

Hydrarg cum creta. ... 2 gs

Mag Carb. ... ...5 gs

Into I powder. .. ...

To be given every other night, aperient in children. ... ...

No 25

Phenocetine.... ... I2 gs

Into I powder. ... ...

Used to reduce. ... ...

temperature inhigh fevers. Pneumonia and for various pains.

No 26

Antepyrine. ... 10 gs

to be used as No 25 and also in painful menustruation.

No 27

Soda Bicarb.... ... ... I Dr

Pul Rhei. ... ... I Dr

Pul Calumba. ... ... I Dr

Into 6 powders. ... ...

Dose I ... ...

In acid Dyspepsia. ... ...

No 28

Ipicac. ... ... 20 gs

— ౧ ఔ
కలిపి వాంతికము న్వది. — —
అజీర్ణముతోను, కఫము చాల నిండా
మొందుగా యున్నప్పుడున్నూ. ...

నెం॥ ౨౯ రు

సల్ఫేటుజింకు ... ... ౨౦ గ్రే
వేడినీళ్ళు. ... ... ౧ ఔ
కలిపి ... ...
విషము కక్కించుటకు వాంతికి యి
వ్వది. ... ...

నెం॥ ౩౦ రు

క్రీముటార్టరు. ... ... ౨ డ్రా
సల్ఫరుసబ్లిమేటు. ... ౨ డ్రా
౪ పొట్లములు. ... ...
౧ మోతాదు. ... ...
మూలవ్యాధులకు. — ... ...

నెం॥ ౩౧ (సంతాపహారి)

సోడాబైకార్బ్. ... ౨౦ గ్రే
౧ పొట్లము.
టార్టారికేసిడ్డు. ౧౫ గ్రే
౧ పొట్లము.
రెండును, రెండుగిన్నెలలో ౧ ఔ॥
నీటితో కలిపి ఒకటితో నొకటి కల్చి
తే పొంగును, ఆ వెంటనే పుచ్చుకోవ
లయును. జ్వరములలోను ఆమ. పై
త్యశాంతికి, వాంతికట్టుటకు, శూలల
లోను ఉపయోగమగును.

నెం॥ ౩౨ (అతిసారనిరోధిని)

గేలికాసిడ్. ౧౫ గ్రే
డోవర్సుపౌడరు. ౧౫ గ్రే

Warm water. ... I Ounce
Mix. ... ...
I Dose. Emetic. ... ...

No 29

Zinc Sulph. ... ... 20 gs
Warm water. ... 1 Ounce
Mix. ... ...
To be given in cases of certain poiso nsto empty the stomach. ...

No 30

Cream of tart. ... ... 2 Dr
Sulph Sublimat. ... ... 2 Dr
Into 4 powders. ...
Dose 1 ... ...
In piles. ... ...

No 31

Soda Bicarb. ... ... 20 gs
Into I powder. ...
Acid Tart. ... 15 gs
Into I powder. ...
To be taken in effervescing in Fevers, Biliousness, in Vomitting and in Dys pepsia. ...

No 32

Acid Gallic. ... ... 15 gs
Dovers powder. ... 15 gs

మోతాదు ౧ పొట్లము.

సలికపులు, రక్తస్రావములు చీము విరోచనములు, కుసుములలోను

నెం॥ 33 రు

బ్రోమైడుమర్క్యురీ. అర గ్రే
యక్ష్ట్రాక్టుసార్సిలిక్విడ్. ౨ డ్రా
సుగంధిపాలకషాయము ౧౦ డ్రా

కలిపిరోజుకు 3 మారులు యిచ్చేది

శుఖరుష్యతివల్లకలిగెడి కుష్టులలోను మొండిగానుండే విట్లఫిరంగి వ్యాధులలోను.

నెం॥ 34 (మేహాంతకం)

పొటాసుఅయిడైడ్. ౨౦ గ్రే
టించరర్ సర్పెంటేరియా. 3 డ్రా
గోయాకంమిక్చర్. ౮ అ

కలిపి ౬ వ భాగము రోజుకు 3 పర్యాయములు యిచ్చేది-

వాతనొప్పులలోను శగసంకటములలో వాతనొప్పులు, నడుమునొప్పులలోను గుణమిచ్చును.

నెం॥ 3౫ (అంగుష్టవాతాంతకం)

పొటాస్ అయిడైడ్. ౬ గ్రే
వైన్సంకాలిచిసై. ౪౫ చు
టించరుఅకోనేట్. ౯ చు
యిన్ఫ్యూజన్‌రేవి. ౧ అ

కలిపి రోజుకు 3 మారులు యిన్నప్పవలెను పురాతనమైనటువంటిన్ని క్రొత్తగావచ్చినటువంటి వాతనొప్పులలోను గవుటునొప్పులలోను యిచ్చేది

నెం॥ 3౬ (ఉబ్బసలకుదివ్యౌషధం)

పొటాసుఅయిడైడ్. ౫ గ్రే

Dose. I ... ...

In Dysentery, mucious diarrhea and hemorrhaes. ... ...

No 33

Hydrarg Bromid. ... ½ gs
Extract Sarsa Liquid. ... 2 dr
Decoct Sarsa Comp. ... 10 dr
Mix. ... ...

In Syphilitic Lepra and Obstinâte Seeondary Syphelitic ereeptions.

No 34

Pot Iodid. ... ... 20 gs
Tinct Serpent. ... 3 dr
Mist Guaio. ... ...8 ounces

mix. ⅛ part to be taken 3 times a day

Valuable in Chronic and Gonorrheal Rheumatism in Lumbago, some forms of Neuralgea. ...

No 35

Pot Iodidi. ... 6 gs.
Vin Colchici. ... 45 ms
T. Aconite. ... 9 ms
Inf Rhei. ... I ounce

Mix to be taken thrice a day In acute and chronic gout.

No 36

Pot Iodid. ... 5 gs

నెం ౪౩.

పొటాష్ బ్రోమైడ్. ౨౦ గ్రే॥
అమోనియాబ్రోమైడ్ - ౧౨ గ్రే॥
కర్పూరపునీళ్ళు. ... ౪ అ॥
ఒక అవున్సు పడుకునే టప్పుడు పుచ్చుకోనేది. — — —
ఇవి మూర్ఛలలోను హిస్టీరియాలోను తలతిరగడములోను యిచ్చేది.
నిద్దర లేనప్పుడు తలనొప్పులలోను కూడా యివ్వవచ్చును.— —

నెం ౪౪.

పొటాషు బ్రోమైడ్. — ౬౦ గ్రే
పొటాషు అయొడైడ్. — ౧౨ గ్రే
పొటాషు బైకార్బ. — ౪౦ గ్రే
టించరుయాకోనేటు. — ౬ చు
ఇన్ఫ్యూజన్ ఆరెంషియా. ౮ అ.
వక ౬ వంతు రోజుకు రెండు పర్యాయములు యిచ్చేది. — —
మూర్ఛలలో ఆకలి వేళ రోజుకు రెండు పర్యాయములు యిచ్చేది. —

నెం ౪౫.

కాడలివరాయిలు. — ౬ డ్రా॥
లైకరుపొటాషు. — — ౪౦ చు
లైకరు అమోనియా. — ౨ చు
కాసియా తయిలము. — — ౧ చు
సిరప్పు. — — — ౨ డ్రా
కలిపేది.
మోతాకు ౨ మిల్లిగరిటెలు. చిన్నపిల్లలలో క్షయరోగిగినప్పుడు యిచ్చేది.

నెం ౪౬.

No 43

Pot Bromid. ... ... 20 gs
Ammonia Bromid. ... 12 gs
Camphor water. ... 4 ounce
Mix. I ounce to be taken at bed time. ... ...

No 44

Pot Bromidi. ... ... 60 gs
Pot Iodidi. ... 12 gs
Pot Bicarb. ... 40 gs
Tinct Aconite. ... 6 ms
Inf Aurantii comp. ... 8 ounce
1/6 part twice a day on empty stomach. A good remedy for epilepsy. ... ...

No 45

Ol Morrhua. ... ... 6 drams
Liq Potassae. ... 40 drops
Liqr ammonia. ... ... 2 ms
Ol cassia. ... ... 1 drop
Syrup. ... ... 2 drams
Dose 2 teaspoons.
In consumption of children.

No 46

Tinct Gelsemium. ... ...

లాక్టి కేసిడ్డు. — — ౧౦ చు॥
నీళ్ళు. — — ౧ ఔం॥
రోజుకు ౨ మారులు యిచ్చేది. —
క్షయలో దగ్గు కట్టుటకు యిచ్చేది.

నెం ౪౭.

చాకుమిక్చరు. — — ౫½ ఔ॥
టించరు కాటిక్యు. — ౨ డ్రా॥
టించరు ఓపియమ్. — ½ డ్రా॥
క్లోరోఫారము. — — ½ డ్రా॥
వైనంయిపికాకు. — ½ డ్రా॥
మోతాదు. ౧ ఔన్సు. — —
విరోచనములు కట్టుటకు. — —

నెం ౪౮.

లైకరు అమోనియా. ౧½ డ్రా॥
నైట్రికీతరు. — — ౨౦ చు॥
పొటాసునైటరు. — ౭ గ్రే॥
టించరు అయోసామి. — ౧౦ చు
నీళ్ళు. — — — ౧ ఔం
మోతాదు. ౧ ఔన్సు, జ్వరముల
లోను, మేహములలోను, శైత్యము
లలోను, వాడేది. — —

నెం ౪౯.

లైకరు ఆర్సినికేవిస్. — ౩ చు
టించెరులూప్యులై. — ౩౦ చు
క్వాసియాకషాయమ్. — ౧ ఔం
౧ మోతాదు —
భోజనమైన తరువాత రోజుకు ౩ ప
ర్యాయములు యిచ్చేది. — —

నెం ౫౦.

క్వైనను. — — ౨౦ గ్రే॥

Lactic acid. 10
Water. ... ... 10 ounce
Twice a day. ... ...
For congh in Phthisis.

No 47

Mist creta. 5½ ounce
T caticha. ... ... 2 drams
T Opium. ... ... ½ droms
Chloroform. ... ½ drams
Vini Ipicac. ... ... ½ Do
Dose. ... ... 1 ounce
In Diarr hea. ... ...

No 48

Liqr ammonia acet. 1½ droms
Spt aether nitrosi. ... ... 20 ms
Pot nitras. ... ... 7 grams
T H yoseyami. 10ms
Water. 1. ounce
Dose . ... 1. ounce
In Fevers, Inflamatory affections
a nd in cold. ... ...

No 49

Liqr arsinic. 3 drops
Tinct Lupuli. 30 drops
Infusi Quasia. ... ... 1 ounce
Dose 1 after meals, three times
day. ... ...
In skin diseases, Ague.

No 50

Quinia Sulph. .. 0 gs

త్రై కరుఅర్సినిక్ హైడ్రక్లోరిక్. ౯౦ చు
ఆసిడ్డు సల్ఫ్యూరిక్ ఆరోమేటిక్ ౨ డ్ర
జింజరు సిరపు — — ౧ అం॥
మోతాదు ౧ మిల్లిగంటెడు. ౧ అ
గిన్నెల నీళ్ళలో కలిపి భోజనమైనతరువాత
రోజుకు 3 మార్లు యిచ్చేది. నరము
ల నొప్పిలోను, కొరియా అనువా
తములోను, ఉబ్బసలోను, చలిజ్వర
ములలోను, యిచ్చేది. —

నెం ౫౧.

రెడ్ అయొడైడు మెర్కురీ. 3 గ్రే
పొటాసి అయొడన్. — — ౨ డ్రా
రెక్టిఫైడుస్పిరిటు. — — ౧ డ్రా
జింజరుషరబతు. — — ౪ డ్రా
బట్టినీరు. — — ౧౨ డ్రా
కలిపి. — — —
3౦ చుక్కలు మోతాదు.
౧ వైన్ గ్లాసు నీటిలో కలిపిరోజుకు
3 మారులు యిచ్చేది.
చర్మమునందు గ్రంథులు కలిగియు
న్నప్పుడున్ను, సుఖవ్యాధ్యములవల్లను
రుపులుకలిగి, మొండిగానున్నప్పుడు
వాడేది. — —

నెం ౫౨.

కార్బొనేటు మెగ్నీషియా. ౮౦ గ్రే
యక్ట్రాక్టు ఓపియంలిక్విడు, 3౦ చు
స్పిరిట్ యీతరు. — 3 డ్రా
పెప్పరుమెంటునీరు. — ౬ అం
కలిపి ¼ వంతు అప్పుడప్పుడు యిచ్చే
ది కడుపుబ్బు విస్తారములోను,

Liqr Arsinici Hyd. 90 ms
Acid Sulph aromat. 2 drams
Syrup Zingeberis, ad 1 ounce
Dose 1 teaspoonful in 2 tablespoonfuls of water directly after meals. In sever Neuralgea, chorea chronic Rheumatism Asthma high fever and intermittent fever.

No 51

Hydrarg Iodid Rub.	3 gs
Potasii Iodidum.	2 drams
Rectified Spirit.	1 dram
Syrup Zingeberis.	4 drams
Acqua Distillata.	12 drams

Mix.

Dose 30 drops in a wine glass of water, three times a day.

In some forms of tubercular diseases of skin and in secondary venereal ulcerations proving intractable after the employment of other remidies.

No 52.

Magnesia Carbonatis.	80 gs
Extract Opi Liquid.	30 ms
Spiritus aetheris.	3 dr
Aqua menth pip.	6 ounces

Mix ¼ occasionally.

In oppression from Flatulence.

నెం ౫౩.

లిథియాసైట్రాసు. ... ౬౦ గ్రే
టించరు కార్డిమామైకో.. ౨ డ్రా
బట్టీనీరు. ... ... ౧౦ డ్రా
మోతాదు, ౧ స్పూను. ౧ గ్లాసు,
సోడావాటరులో ప్రతిరోజున పరగ
డుపున పుచ్చుకొనేది. గౌటుతత్వము
లోను, గౌటు రాకుండా ఆపుటకు
న్ను వాడేది. — —

నెం ౫౪.

సిట్రేటు లిథియమ్ ... ౧౦ గ్రే॥
కార్బొనేటు మెగ్నిషియా. ౧౦ గ్రే॥
౧ పొట్లము కట్టి రోజుకు రెండుమా
రులిచ్చేది... — — —
పురాణ గౌటులో మంచి మందు.

నెం ౫౫.

సోడాబైకార్బొనేట్- —౧౦ గ్రే
స్పిరిటు అమోనియా. —౧౫ మి॥
కలంబా కషాయము- కలిపి. ౧ ఔ॥
రోజుకు మూడుమారులు అజీర్ణము
లోను, గుండె మంటలలోను, జఠర
ము మందముగా యున్నప్పుడును.

నెం ౫౬.

హైడ్రోక్లోరికాసిడ్ డిల్. ౭ చు॥
టించరు ఆరాంటై. ... ౩౦ చు॥
టించరు నక్సువామికా. ౫ చు॥
కలంబా కషాయము ... ౧ ఔం॥
కలిపి రోజుకు ౩ మారులు భోజనమై
నతరువాత యిచ్చేది. అజీర్ణముల
లోను, పులితేనపులలోను, జఠర

No 53

Lithea citrates. 60 grames
Tinct cardamomi composit. 2 dr
Aqua Distillata. 10 drams
Dose 1 teaspoonful in a tumblerful of soda water every morning before breakfast. In Gouty diathesis. To ward off attack.

No 54

Lithea citras. 10 gs
Magnesia Corb. 10 gs
Into 1 powder, twice a day.
In chronic Gout.

No 55

Soda Bicarb. 10 gs
Spt ammonia aromatic. 15 gs
Infusion Calumba. 1 oun
Into 1 Dose.
In some cases of Dyspepsia in heart burn and in difficient secretion of Gastric juice.

No 56

Acid Hydrochloric Dil
Tinct Aurantii.
Tinct Nucis Vomica.
Inf Calumba.
Mix. 1. Dose.

సురాకారమ్. ... ౧౨౦ గ్రే॥
పెట్లుప్పుద్రావకము. ... ౬ డ్రా॥
బ్రూమ్సుకషాయము. ... ౧౨అం॥
కలిపి.— మోతాదుకు, ౧ అవున్సు
చొ॥ రోజుకు, 3 మారులిచ్చేది.—
ఉబ్బులలోను, జలోదరము లోను,
యిచ్చేది.— — — —

నెం ౬౧ (మేహాంతక
పానీయ్యము.)

కోపైబా. ... ... ౪ డ్రా॥
లైకరు పొటాసీ. ... ౨ డ్రా॥
పెట్లుప్పు ద్రావకము. ౨ డ్రా॥
తుమ్మజిగురుగుండ. ... ౪౦ గ్రే॥
టించరు అయాసామి. ౨ డ్రా॥
దాల్చినీ నీరు. ... ... ౫1/2అం॥
కలిపి.— మోతాదుకు ౧ అం॥ చొ॥
శగరోగములలోను, దగ్గులలోను,త
క్రమేహాదిమేహములలోను, తెల్లకు
సుమలలోను, వాడేది. — —

నెం ౬౨ (దుర్బలసంజీవిని)

సారాయి. ... ... ౪ అం॥
కోడిగుడ్లు. ... ... ౨ అం॥
దాల్చినీ నీరు. ... ... ౬ అం॥
తెల్లపంచదార. ... ౨ డ్రా॥
కలిపి.— మోతాదుకు, ౧ 1/2 లేక
౨ అం॥ నీరసములో యిచ్చేది.—

నెం ౬3.

పటిక. ... ...3 డ్రా॥
టించరు కాప్సిసై. ... ౨ డ్రా॥
నీళ్ళు. ... ... ౬ అం॥

Nitrate of Potash. 120 gs
Spirits aether nitrosi. 6 dr
Decoction of Brooms. 12 ounces
Mix.
Dose 1 ounce three times a day.
In dropsy and Ascites.

No 61.

Copaiba. 4 Drams.
Liqr Potasii 2 Drams.
Spirits aether nit. 2 Dram
Acacia Gum powder. 40 gs
T. Hy oscyami. 2 Drams
Cinamon water. 5½ Ounces
Mix.
Dose 1 ounce, thriec a day in Gonorrhae.
Cystitis, Bronchitis
Leucorrhoe.

No 62

Arrack. 4 ounces
Yolk of Egg. 2
Cinnamon water. 6 ounces
Whit Sugar. 2 drams
Mix.
Dose 1 ½to -2 ounces.
In Debelity.

No 63

Alum. 3 drams
T. Capsici. 2 drams
Water. 8 ounces

గొంతుక కురుపులు, నోటిపూతను కు
ప్పులు, గొంతుక నొప్పిలోను పు
క్కిలించుటకు. — —

నెం ౬౪.

వెలిగారము. ... ... ౩ డ్రా
తేనె. ... ... ౪ డ్రా
నీళ్ళు. ... ... ౮ అం
కలిపి.— నోటిపూతలలోను, కురు
పులలోను, పుక్కిలించవలెను.—

నెం ౬౫.

క్లోరేటుపొటాషు. — ౧ డ్రా
నీళ్ళు. — — ౧౦ అం
కలిపి,—పుక్కిలించేది. పైనిచెప్పి
జబ్బులలోనే వాడేది. — —

నెం॥ ౬౬ రు

కార్బునేటుపొటాషు. ౧ డ్రా
నీళ్ళు. — — — — ౨ నర అ
కలిపి పసుపుకండ్లకమ్ముటకున్నూ,
పులుసునవిరిచేనీళ్ళ పైకివాడుకకు
యవలసినప్పుడున్నూ వాడేది. —

నెం॥ ౬౭ (శిరోవేదనాశని)

నవాసారం. — — ౩ డ్రా
ఉన్నగరు. — — — — ౨ అ
సారా. — — — — ౨ అ
నీళ్ళు. — — — — ౬ అ
కలిపి॥ జ్వరములలోను, పరాకులో
ను, తలనొప్పులలోను, శిరస్సుపైని
రుద్దుమందినేసేది. — — —

నెం॥ ౬౮ రు

జింకుసల్ఫేటు. — — ౧౨ గ్రే
నీళ్ళు. — — — — ౬ అ

To be used as gargle in sore thro
at and in stomatitis.

No 64

Borax. 3 drams.
Honey. 4 drams.
Water. 8 ounces
mix.
To be used as gargle in Aphtha
Ulceration of mouth.

No 65

Chlorate of Potash. 1 dr
Water. ... ... 10 ou
To be used as gargle in sore thro
ats and Ulceration of mouth.

No 66

Carb of Potash. ... 1 dr
Water. ... 2½ ounce
Mix to be used as a wash in
Torsal ophtholmia and where
alkalin e lotion is required.

No 67

Hydrochlorate of ammonia. 3 dr
Vinegar. ... ... 2 ounce
Arrack. ... ... 2 ounce
Water. ... 6 ounces
Mix to be applied on in head
ache, Delerium and in feavr.

No. 68

Zinc sulph. ... 12 gs
Water. ... .. ounce

కలిపి — — — — —.—
శగసంకటము, కుసుము, చెవిలోలా
డి, ముక్కు వెంబడి చీము, పీనసల
లోను పిచికారి చేసేది. — —

నెం॥ ౬౯ రు

కార్బోలికాసిడ్. — ౧ డ్రా
నీరు. — — — — ౨౦ అ
కలిపి — — — — — —
చీముగల ప్రదేశములు కడుగుటకు
న్నూ, కురుపులు గాయములు మాను
టకున్నూ గుడ్డతడిపి పైని వేసేను.

నెం॥ ౭౦

ప్లంబై ఆసిటేటిసు. — ౧౨ గ్రే
నీళ్ళు. — — — ౬ అ
కలిపి
శగసంకటము, తెల్లకుసుములలో, పి
చికారి జేయుటకున్ను, కీళ్లు బెణికిన
పుడు పైని వేయుటకున్ను. — —

నెం ౭౧.

పటికె. — — ౧ డ్రా
టించరుమరు. — ౨ డ్రా
నీళ్లు — — ౨౦ అం॥
కలిపి, పుక్కిలించె మందుగా వాడే
ది. నోటిపూతలోను నోటిపుళ్ళలో
ను, పలుకురుపులలోను, రసపట్టుల
లోను. పుక్కిలించుటకు. — —

నెం ౭౨.

టించరు ఓపియమ్. — ౧ డ్రా
గ్లిసరీను. — — ౨ డ్రా
కలిపి.— చెవినొప్పిలోను, చెముడు

Mix Injected
In Gonorrhea Leucorrhoea
Otorrhoea and ozoena and used
as lotion to dress Ulcers.

No 69

Acid carb. ... 1 dram
Water. ... ... 20 ounce
Mix. ... ...
to wash any cavity with fetid
discharge and also for dressing
wounds and Ulcers with lint soked
in it. ... ...

No 70

Plumbi acitas. ... 12 gs
Water. ... .. 6 ounces
to be used as injection in
Gonorrhea Luchorroea and as
an external application with
lint soked in it insprains.

No 71

Alum. ... ... 1 dr
T. Myrrh. ... ... 2 dr
Water. ... ... 20 ounc
to be used as gargle in Aphtha
stomatitis Ulceration of Gums
and mercurial salevation.

No 72

To opium. ... ... 1 dr
Glyce ine. ... ... 2 dr
Mix, to be put in Ears.

నెం ౭౩.

ఉక్కు అరఖు. — ౧ డ్రా॥
పెప్సీను. — — ౬ గ్రే॥
ఉప్పుడ్రావకము నీటిలో కలిపినది. — — — } ౧౫ చు
నీళ్ళు. — — — ౩ అం
కలిపి. ౧ అం॥ మోతాదు. పాండు
తులలో వాడేది. — — —

నెం ౭౪.

గోయాంకంజిగురు — ౬౦ గ్రే॥
రూబర్బు. — — ౧౨౦ గ్రే॥
ద్రాక్ష పుష్పం. — ౧ అం॥
సర్లెక్టు సల్ఫరు. — ౧ అం॥
జాజికాయగుండ. — — ౧ అం॥
తేనె. — — ౧౬ అం॥
కలిపి — చిన్నమిల్లిగంటెడు మోతా
దు, రోజుకు ౩ మార్లు పురాణం
చిన వాతనొప్పులలో యిచ్చేది. —

నెం ౭౫.

అమ్మోనియా కార్బనేట్. ౨౦ గ్రే
టించెరు సెనిగా. — ౨ అం
సెనీగా కషాయము. — ౪ అం
కలిపేది. — మోతాదుకు, ౧ అవు
న్సుచొ॥ రోజుకు ౩ మార్లు న్యూ
మోనియాలోను, బ్రోంకైటిస్సులో
ను, యిచ్చేది. యివి దగ్గురుగ్మతలు.

నెం ౭౬.

సోడా సాలిసిలేటు. — ౧ డ్రా॥
కర్పూరపు నీరు. — — ౪ అం॥
కలిపి, మోతాదుకు, ౧ అం॥ చొ॥ జ్వర
ముతో నున్న వాతనొప్పులలో నిచ్చేది.

No 73

T. Ferri Perchl. ... 1 dr
Pepsina Porci. ... ... 6 gs
Acid Hydnochl. Dil ... ... 15 ms
Aqua. ... ... 3 ounces
Mix. Dose ... ... 1 ounces
to be given in Anamia.

No 74

Guaicum Resina. ... ... 60 gs
Rheubarb powder. ... 120 gs
Acid Tart of Potash. ... 1 oun
Sublimed Sulph. ... ... 1 oun
Nutmeg powder. one
Honey. ... ... 16 ounce
Mix. Dose a teaspoon 3 times a day. In chronic Rheumatism.

No 75

Ammonia carb. ... ... 20 gs
T. Senega. ... ... 2 ds
Inf Senega. ... ... 4 ounce
Mix. ... ...
Dose 1 ounce three times a day.
In Pneumonia and Bronchitis.

No 76

Soda Salicylas. ... ... 1 dr
Campher water. ... ... 4 ounc
Mix. 1 ounce for a dose.
To be given in Acute Rheumatism.

నెం ౮౪. (లఘుమేహాంతకం.)

పొటాసియం నైట్రాస్ ... ౧౮౦ గ్రే

నైట్రిక్ ఈథరు .. ... ౩ డ్రా॥

కర్పూరపు నీరు, లేక పెప్పరుమెంటు నీరు } ౧౧½ అం॥

కలిపి — వేళ్లామకు, ౧ అం॥చొ॥ జ్వరములలోను, శైత్యములలోను, ఇచ్చేది. — —

నెం ౮౫. (రక్తోత్పత్తి.)

టించరు ఫెర్రై పెరక్లోరైడై. ౧ డ్రా

క్వైనయిను. ... ... ౧½ గ్రే॥

పొటాసిక్లోరేటు. ... ౧౫ గ్రే॥

టించరు డిజిటాలిసు... ౩౦ చు॥

గ్లిసిరీను ... ... ౩౦ చు॥

నీళ్ళు ... ... ౨ అం॥

కలిపి — వేళ్లామకు ౧ అం॥చొ॥ పాండురోగములోను, రక్తహీనములోను, గుండెదడారము కలిగియున్నప్పుడు ఇచ్చేది. — — —

నెం ౮౬. (స్రావాంతకము.)

టించరు ఐరను. ... ౧ డ్రా

టించరు ఎర్గాటు. ... ౧1/2 డ్రా

టించరు హెమామిలిస్.

నీళ్ళు ... ... ౩ అం॥

కలిపి మూడు వేళ్లాములు చేసి భోజనపు ప్రాబలను ఇచ్చేది. — —

రక్తస్రావములు కట్టును. — —

నెం ౮౭. (రక్తస్తంభినీద్రవము)

గేలికాసిడ్డు. ... ... ౫ గ్రే॥

గ్లిసిరీను. ... ... ౧౦ చు॥

No 84

Pot nit. 180 gs

Spt aether nit. 3 ds

Camphor water or Peppe rmint water. 11½ ounce

Mix. Dose ... ... 1 ounce

In Feavers and Colds. ... ...

No 85

T. Ferrii Per Chl. ... 1 dr

Quinina Sulph. ... 1½ gs

Pot chloratis. ... ... 15 gs

T. Digitalis. ... ... 30 ms

Glycerine. ... 30 ms

Water. add 2 ounces

Mix Dose ... 1 ounce

In Anaemia and anemic condition with palpitation of heart.

No 86

Tinct Ferri Perchl. 1 dr

Tinct Ergota. 1/2

Tinct Hamamelis. ... ...

Water. ... ... 3 ous

Mix ⅓ part, three times a day after meals. ... ...

In profuse bleedings. ... ...

No 87

Acid Gallic. ... ... 5 gs

Gly cerinne. ... ... 10 ms

ఎక్స్ట్రాక్టు ఎర్గటిలిక్విడ్. 1/2 డ్రా॥
డాల్చిని నీరు. .. ... ౧ ఔం॥
కలిపి, ౧ మోతాదుగా రోజుకు-
మూడు సార్లు రక్తస్రావములలో
నిచ్చేది. — — —

నెం ౮౮. (జ్వరాంకుశ సారము)

పొటాసు నైటరు. ... ౩౦ గ్రే
స్పిరిటు నైట్రికీతరు. ... ౩ డ్రా
లైకరు అమోనియా ఎసిటేటు ౧౨ డ్రా
కర్పూరపు నీరు. ... ౮ ఔం॥
కలిపి, 1/6 వంతు రోజుకు 3 సార్లు ఇచ్చేది. జ్వరములలోను, మేహములలోను, యిచ్చేది. —

నెం ౮౯. (మేహకఫనార సంహారము)

అమోనియా కార్బ్. ౩౦ గ్రే॥
స్పిరిటు క్లోరోఫారము. ౩ డ్రా॥
వైను కాల్చికము. ... ౩౦ చు॥
లైకరు అమోనియా అసిటేటు. (౨౦ డ్రా॥)
మ్యూసిలేజి ట్రాగకాంతము. ౪ ఔం॥
నీరు. ... ... ౮ ఔం॥
1/6 వంతు ౪ గంటలకొకసారు- యిచ్చేది. న్యూమోనియా లోను, గౌటులోను, యిచ్చేది. — —

నెం ౯౦. (కఫగజకేసరిసారం)

కార్బొనేటు అమోనియా. ౩౦ గ్రే
టించెరు సిల్లా. ... ౨ డ్రా॥
స్పిరిట్ఈతరు. ... ౩ డ్రా॥
టించరు కాంఫరుకో... ౨ డ్రా॥
ఇన్ఫ్యూషన్ సెనిగా. ... ౮ ఔం॥

Fxtract Ergota Liquid ... 1/2 dr
Cinnamon water. ... ... 1 oun
Mix.1. Dose. thrice a day.
In Uterine hemorrhages.

No 88

Pot nit. ... ... 30 gs
Spiritus aether nitrosi. 3 dr
Liquor ammonia acetatis. 12 dr
Aqua camphor. ... ... 8 oun
Mix.1/6. part thrice a day In the early stages of fevers and inflammatory disorders. ... ...

No 89

Ammonia Carbonate. ... 30 gs
Spirit Chloroform. ... ... 3 dr
Vini colchici. ... ... 30 ms
Liqur ammonia Acet. ... 20 dr
Mucilage Tragacantha. ... 4 ounc
Water. ... ... 8 ounc
1/6 part every 4 hours and Valuable in some forms of Pneumonia, Gouty in flammation

No 90

Ammonii carb. ... ... 30 gs
T. Scilla. ... ... 2 dr
Spt aether. ... ... 3 dr
T. camph. co ... ... 2 dr
Inf Senega. ad 8 ounce

1/6 భాగము, ౪ ఘంటలకొకసారి

దు యిచ్చేది.

పురాణ బ్రాంకైటిస్ లోను, న్యూ

మోనియాలోను, యిచ్చేది.

నెం ౯౧. (అమోనియా కఫ భేదిని.)

అమోనియం కార్బొ.	౧౨ గ్రే
వైను యిపికాకు.	౪౦ మి॥
టించరు సెనీగా.	౨ డ్రా
నీరు.	౩ ఔం॥

1/3 భాగము ౪ ఘంటలకొకసారి

గా యిచ్చేది. దగ్గులలో యిచ్చేది.

కఫము తెగకపోయిన.

నెం ౯౨. (కాసనివారణము.)

సిల్లాసిరప్పు.	౬ డ్రా॥
టించరు కాంఫరుకో.	౨ డ్రా॥

కలిపి, ౧ టీ స్పూను దగ్గు వచ్చి

నపుడు తీసుకొనవలెను.

నెం ౯౩. (కాసోపశమన.)

లైకరు మార్ఫియా.	౪౦ మి॥
ఆసిడ్ హైడ్రోసయానిక్ డిల్.	౨౦ మి॥
సిల్లాసిరప్పు.	౬ డ్రా॥
టించరు బెంజాయిను.	౧ ఔం॥
మూసిలేజి అకేషియా.	౬ ఔం॥

౧ టే బిలుస్పూను ౪ ఘంటలకొక

సారి దగ్గుగా దగ్గువస్తే

యిచ్చేది.

నెం ౯౪.

సిరప్పు ఫెర్రి అయొడైడ్.	౩ మి॥
నీరు.	౬ డ్రా॥

... మూడుసార్లు, రోజుకు

1/6 part every 4 hours In chronic Bronchitis and Pneumonia.

No 91

Ammonia Carb.	12 gs
Vini Ipicac.	40 ms
T. Senega.	2 dr
Aqua. ad	3 ounc

¼ part every 4 hours in Croup and whooping cough. Pneumonia and Bronchitis.

No 92

Syrup Scilla.	6 dr
T. camph comp.	2 dr

Mix. A tespoonful to be taken when cough is troublesome.

No 93

Liqr morph Hydrochl.	40 ms
Acid Hydrocyanici Dil	20 ms
Syrup Scilla.	6 dras
T. Benjoni comp.	1 ounc
Macilage acacia.	6 ounce

One table spoon every 4 hours in many irratable coughs.

No 94

Syrup Ferri Iodid.	3 ms
Writer.	6 dra

1/6 Three times a day, in Tables

నెం॥ ౯౪	No 94
ఎక్స్ట్రాక్టు ఓపియమ్. — ౧ గ్రే	Ext Opii. 1 gs
డిటో బెల్లడోనా. — ¼ గ్రే	Do Belladona. ¼ gs
డిటో కోనియమ్. — — ౩ గ్రే	Do Conii. 3 gs
౧ మాత్ర చేసి రోజుకు మూడుమార్లు ఇచ్చేది. — — — —	Into 1 pill. Three times a day
పెరిటొనైటిసు లోను ఆరోచనబద్ధము చేయకుండా నొప్పి నివారణ కావడమునకు విరోచనబద్ధములోను. —	In acute Peritonitis and intestinal obstructions.

నెం॥ ౯౫ (పిశాచవర్ధని)	No 95
టించరు ఆసాఫోటిడా. — ౨ డ్రా	T. Asafaatida. ... 2 dr
టించరు వెలేరియనా అమోనియా. — ౨ డ్రా	T. Valerians Ammoniat. 2 dr
టించరు కాస్టోరి. — — ౨ డ్రా	T. castorii. ... . 2 dr
నీళ్ళు — — — — — ౮ అ	Water. add ounce
కలిపి. — — — — —	
మోతాదుకు ౧ అవున్సు చొ॥ ఇచ్చేది. హిస్టీరియాలో మంచిమందు.	Mix. Dose 1 ounce ... ... Best remedy in Hysteria.

నెం॥ ౯౬ (జ్వరవర్ధని)	No 96
క్వైనైను — — ౧౦-౩౦ గ్రే	Quinine. 10 to 30 gs
హైడ్రొబ్రోమికాసిడ్డు. ౧౦-౧౫ చు	Acid Hydrobromic. 10 to 15 ms
నీరు. — — — — ౧ అ	Water. ... ... 1 ounce
కలిపి మోతాదుకు ౧ అ॥ చొ॥ తీవ్ర	Mix. Dose 1 ounce
జ్వరములలోను శరీరములలో కుళ్ళు	To be given twice a day
లున్నప్పుడున్నూ వాడేది. — —	In septicaemia and in high fevers.

నెం॥ ౯౭	No 97
బిస్మత్ సబ్ నైట్రాస్. — ౪ డ్రా	Bismith Subnit. ... 4 dr
ఆక్సైడుఆఫ్జింకు. — — ౧ డ్రా	Zinc Oxid. ... ... 1 dr
కార్బాలికాసిడ్. — — ౩౦ చు	Acid carb. ... ... 30 ms
వేసిలీను. — — — ౨ అ	Vaseline white. 2 ounc

విసర్పిలో పైకి వాడేది. — —	For external use in Eczema.
నెం॥ ౯౮	No 98
బిస్మత్తు. — — — ౨ డ్రాం	Bismuth Submit. ... ... 2 dr
జింకుఆక్సైడు. — — నర డ్రాం	Zinc Oxide. ... ... ½ dr
గ్లిసిరీను. — — — ౧ నర డ్రా	Glycerine. ... ... 1½ dr
కార్బాలికాసిడ్. — — ౨౦ చు	Acid Carb. ... ... 20 m
వెసిలీను. — — — ౬ డ్రాం	Vaseline. ... ... 6 dr
కలిపేది. — — —	Mix. A cooling application
విసర్పిలో చలవచేసే లేపు. —	in Eczema. ... ...
నెం॥ ౯౯	
జింకుఆయింటుమెంటు. — ౧	Ungt Zinci. ... 1
లెడ్డాయింటుమెంటు. — ౧	Do Plumbi acetates. 1
పిలగ్రీనాయింటుమెంటు. — ౧	Do Hydrag nit. 1
కలిపి. — — — — — —	Mix. In chronic Eczema.
పురాణించిన సర్పులలో రాసేది.	
నెం॥ ౧౦౦	No 100
కట్టెనూనె. — — — ౧ ఔ	Wood oil. ... ... 1 ounce
సున్నపునీరు. — — — ౨ ఔ	Lime water. ... ... 2 ounce
కలిపి — — — — —	Mix. To be rubbed on.
కుష్ఠుకు పైనిరాసేది. — — —	In Leprosy. ... ...
నెం॥ ౧౦౧	No 101
కట్టెనూనె. — — — ౧ ఔ	Wood oil. ... ... 1 ounce
సున్నపునీరు. — — — ౧ ఔ	Line water. ... ... 1 ounce
కలిపేది ౧ ఔ॥ మోతాదు కుష్ఠులో	Mix. Dose 1 ounce ... ...
లోపుకు పుచ్చుకునేది. — —	To be given in Leprosy.
పసిపిల్లలకు. — — — —	For Babies.
నెం॥ ౧౦౨	No 102
మానోబ్రోమైడ్ క్యాంఫర్. ౧౬ గ్రే	Camphor monobromide. 16 gs
యక్ష్ట్రాక్ట్ హయాసియామి. ౧౬ గ్రే	Ext Hyoscyami. fl ... ... 16 ms

౧ మిలిగం టేము, ప్రతిఘంటకు ఇ
వ్వది. విశ్రాంతి లేకుండినప్పుడు, శరీ
రము ముడుచుకొనిపోవుచూ వున్నప్పుడు
ను పరాకు మాటలు వస్తున్నప్పుడు
వాడేది. — — — —

నెం॥ ౧౦౩

సాలోలు. — — — ౧ డ్రా
ఫినాసిటిన్. — — ౪౦ గ్రే
క్వైనసు. — — — ౨౦ గ్రే
కలిపి ౨౦ గ్రే మోతాదు. —
ప్రతిమూడుగంటలకు ఇవ్వది. —
ఇన్ఫ్లూయెంజాలో ఇవ్వది. —

నెం॥ ౧౦౪

జింకుసల్ఫేటు. — — ౪ గ్రే
కార్బాలిక్ యాసిడ్. — — ౪ గ్రే
గ్లిసరీను. — — — ౪ డ్రా
నీరు. — — — — ౩నర ఔ
కలిపి గండూషము చేసేది. — —
గొంతునొప్పికి, కొండనాలుకకు-

నెం॥ ౧౦౫ (కేశ సంరక్షణ తైలము)

రోసుమెరిని, ఆయిలు. — ౪ డ్రా
లైకరుఎపిస్పాస్టికస్. — ౨ డ్రా
ఆల్మండ్ తైలము (బాదంనూనె) ౪ డ్రా
స్పిరిటు కాంఫరు. — — ౨ ఔ
గ్లిసరిను బోరేసిస్. — — ౧ ఔ
గులాబి అత్తరు. — — ౮ ను
టించరుజాబొరాండీ. — ౧ ఔ
కలిపి కొంచెము, వెంట్రుకల మొద
ళ్లలో, ప్రతిరాత్రి రాసేది. — —
వెంట్రుకలు ఎదుగుటకు బాగా మొ

till relieved. In restlessness, Spasms and Delerium. ... ...

No 103

Solol. ... ... 1 dr
Phenacetin. ... ... 40 gs
Quinina Salicylas. ... 20 gs
Mix. ... ... 20 grains
Every three hours. ... ...
In Influenza. ... ...

No 104

Sulphate of zinc. ... ... 4 gs
Carbolic Acid. ... ... 4 gs
Glycerine. ... ... 4 dr
Water. ... ... 3½ ounc
Mix. To be used as gargle in Raw throat. ... ...

No 105

Oil Rosmarini. ... ... 4 dr
Liqr Epispastici. ... 2 dr
Oil amygdal. Dulc 4 ds
Sps camphorae. ... ...2 ounce
Glycerine Boracis. ...1 ounc
Otto de Rose qt. ... ...8 ms
Tinct Jaborandi. 1
Mix. A little to be rubbed on to the roots of the hair every night for the growth and preservation of

నెం॥ ౧౦౬ (శిరో మేహాంతకము)

అయొడోఫారం. — — ౨ గ్రే

పాలలోని పంచదార — ౧ గ్రే

గ్లిసిరీను ట్రెగకాంత. — ౮

౧ మాత్ర చేసి 3 మార్లు రోజుకు యి
య్యెది. సుఖజాడ్యములు జీర్ణించినప్పు
డున్నూ మెదడు వెలమూలగలో శా
క కలిగియున్నప్పుడున్నూ —

నెం॥ ౧౦౭ (మహాజ్వరాంతకము)

నాబి. — — — ౬ గ్రే

పాలపంచదార. — — ౧ గ్రే

గ్లిసిరీనుట్రాగకాంత. —

౧ మాత్ర చెసి ప్రతీ ఘంటకు యిచ్చేది.
నాడు ప్పును చూచి యేఘంటలోనని లుపు
వలెనో తెలసి ప్రయోగింపవలయును
నరములనొప్పులలోను హృద్రోగము
లలోను మేహములలోను వాడేది.

నెం॥ ౧౦౮ (ఋతుదోషవారణము)

పెర్మాంగనేటుపొటాషు. ౧ గ్రే

పాలపంచదారలో మాత్ర చెసి రోజు
కు మూడు నాలుగు మారులు యిచ్చేది
ముట్టు కావడమునకు ముల్లెయ్యేరోజు
లకు దగ్గర గాయివ్వవలెను.— —

నెం॥ ౧౦౯ (బాలకఫభైరవి)

బ్రోమైడ్ అమోనియా. ౧౧ ౨ డ్రా

యిపికాకువైను. .... ౪ డ్రా

సిల్లాసిరపు. .... ౪ డ్రా

టించరుకాంఫర్ కొ. .... ౨ డ్రా

నీళ్ళు. ... ... ౨ ఔ

కలిపి ౧ మిలికం టెడు రోజుకు మూ

No 106

Idoform. ... ...2 gs
Sugar of milk. ... ... 1 gs
Glycerine of Tragaeanth. 8g
To make. 1 pill. Dose 1 thrice day. In later forms of Syphilis. In irritation of brains pinalcard.

No 107

Aconitroot powder. ... ⅛ gs
Sugar of milk. ... ... 1 gs

Glycerine of Tragacanth to make ... ... 1 pill
Dose 1 hourly
In fevers, Rheumatism
n uralgea, Deseases of heart and in inflamations.
Watch the effection pulse when you give these pills.

No 108

Permanganate of Potash. 1 gs
Sugar of milk. sq
To make a pill.
In Amenorrhea. 3 or 4 times a day for few a dexys before the time of epected period.

No 109

Ammonii Bromid. 1½ dram
Vinii Ipicae. 4 dram
Syrup Scilla 4 drams
T. camphor. co 2 dram
Aqua. 2 ounces

Mix. A small teaspoonful, thrice a day. For whooping cough in a

చిన్నపిల్లలకొరెంటువస్తువులో వాడేది.

నెం ౧౧౦

(అంతర్గతజ్వరాంతకము.)

శంఖమహాద్రావకము. } ౩౦ చు
నీటికలిపినది. — — }
క్వైనను. — — — ౩ గ్రే
క్లోరోఫారంవాటరు. — ౩ అ
నీళ్ళు. — — — — ౩ అ

కలిపేది- మోతాదుకు ౧ అ॥ రో॥ రోజుకు ౩ మార్లు ఇచ్చేది. ... అంతర్గతజ్వరములలోను నీరసములలోను- యిచ్చునది. ... ...

నెం॥ ౧౧౧ (ధనుర్వాతాంతకము)

పొటాసియంబ్రోమైడ్. ... ౧౦ గ్రే
క్లోరల్ సిరపు. ... ... ౧|౨ డ్రా
నీళ్ళు. ... — ...... ౧ అ

కలిపి ధనుర్వాతములో ౪ ఘంటలకొకసారి మారు ఇచ్చేది. పసిపిల్లలకు ౩౦ మోతాదులుచేసేది.

నెం॥ ౧౧౨ (బాలరోగౌషధం)

గ్రేపౌడరు. ... ... ౧ గ్రే
బైకార్బొనేటుసోడా. ... ౧ గ్రే
రూబర్బు ... ... ౧ గ్రే

౧ పొట్లముకట్టి రెండుమూడురోజులకొకసారి రాత్రి ఇచ్చేది విరోచనబద్ధము పోవుటకు విరోచనములందు యితరరంగులు పోవుటకు

నెం॥ ౧౧౩ (పైత్యాంతకము)

యక్ష్ట్రాక్టుకేస్కారా, సెగ్రాడాలిక్విడ్. ... ౩ నర డ్రా
టించర్ నక్సువామికా ౧ డ్రా

No 110

Acid nit Hydrochl Dil	30 ms
Quinia Sulph.	8 gs
Chloroform Water.	3 ou
Water.	3 our

Mix. 1 ounce a Given thrice a day. In Convalescence afterfever and in Debility.

No 111

Pot. Bromid	10 gs
Syrup of Chloral.	½ dr
Aqua.	1 oun

Mix. to be given every 4 hours tretanesForinfants 1/30ounce dose

No 112

Grey Powder.	1 gs
Soda Bicarb.	1 gs
Rhubarb.	1 gs

in to 1 powder to be given every 2nd or 3rd night for Children to keep open the bowels & in greenish or white stools.

No 113

Ext cascara Sagrada Liquid.	3½ dr
T. nucis vomica. ...	1dr

గ్లిసరీను. ... ... 3 డ్రా
జన్షనుకషాయము. .. ౮ అ
మోతాదు ౧ అ॥ చొ॥ రోజుకు రెం
డుసార్లు పైత్యమునణచుటను, విరో
చనమగుటను.

నెం॥ ౧౧౪ (పురాణజ్వరహారి)

ఫెర్రైయట్ క్వినియా సైట్రాస్. (౪౦ గ్రే)
లైకర్ స్ట్రిక్నియా. ౧౨ మి
నీళ్ళు. ౮ అ
కలిపేది.
మోతాదు ౧ అ॥ చొ॥ భోజనాం
తరం ఇచ్చేది.
జ్వరాంతమందు తలతిప్పలలోను పు
రాణజ్వరములలోను, పాండువలో
వాడేది.

నెం॥ ౧౧౫

బిస్మత్. — ... ... ౪౮ గ్రే
పెప్సిను. .. .. ౨౪ గ్రే
రిడ్యూస్డ్ ఐరను. ... ౨౪ గ్రే
స్ట్రిక్నియా. ... ... ౧ గ్రే
బాగా నూరి ౨౪ మాత్రలు చేసేది.
మోతాదు ౧ చొ॥ అజీర్ణరోగము
లో ఇచ్చేది.

నెం॥ ౧౧౬

యక్స్ట్రాక్ట్ కేస్కారా. ౪౦ గ్రే
యక్స్ట్రాక్ట్ నక్సువామికా. ౨ గ్రే
జింజిరీను. ... ... ౧ గ్రే
బాగానూరి ౧౬ మాత్రలు చేసే
ది. మోతాదు ౧చొ॥ సదావిరో

Glycerine. ... ... 3 dr
Inf Gentian. ad 8 ounce
Dose. 1 ounce, twice a day
In Torpid Liver. ... ...

No 114

Ferri et Quinia cit ... 40 gs
Liqur Strychnia. ...... 12 ms
Water. ... ... 8 ounce
Mix. Dose 1 ounce, twice a day after meals. In vertigo after fevers. In chronic fevers and Anaemia. ... ...

No 115

Bismith sub nit. ... ... 48 gs
Pepsinia powder. ... ... 24 gs
Ferri Reducti. ... ... 24 gs
Strychnia. ... ... 1 gs
Mix well and divide into 24 pills
Dose 1. In Dyspepsia.

No 116

Ext cascara. ... ... 40 gs
Ext nucis vomica. ... ... 2 gs
Gingerine. ... ... 1 gs
Mix well and devide into 16 pills
Dose 1. In habitual constipation.

ఇచ్చేది. ... ...

నెం॥ ౧౧౭

ఎక్స్ట్రాక్టుం కేస్కారా. ౧౬ గ్రే

పొడాపిలం. ... ... ౧ గ్రే

ఎక్స్ట్రాక్టం నూసిస్వామి. ౧ గ్రే

కలిపి ౮ మాత్రలు చేసేది. ......

పిత్తాశయములలోను యిచ్చేదిరుగా

ంచి విరోచనము చేయుచుండును.

నెం॥ ౧౧౮

కాలోపిలీనా. ౧౬ గ్రే

ఎక్స్ట్రాక్టుపల్సటిలా. ౧ గ్రే

౮ మాత్రలు చేసేది. ౧ మోతా

స్త్రీ ముట్లు అవుటకు దివ్యౌషధము.

నెం॥ ౧౧౯

ఎర్గోటీను. ... ... ౧ గ్రే

అన్నభేది. ... — ... ౧ గ్రే

ఎక్స్ట్రాక్టునక్స్వామికా... ౧ గ్రే

సబైనిచమురు. — — ½ చు

ఎక్స్ట్రాక్టు అలోజు. — ౧ గ్రే

౧ మాత్ర చేసి ... — —

ముట్లు అవుటకు యిచ్చేది. — —

నెం॥ ౧౨౦

యూఆనిమిన్. — ... ౧ గ్రే

ఎక్స్ట్రాక్టు కేస్కారా. ౧ గ్రే

౧ మాత్ర చేసి — — —

పిత్తాశయాంతికి విరోచనబద్ధము మొల్ల

ప్రముకలిగి యుండినను అజీర్ణముల

రోగము యిచ్చేది. ... — —

నెం॥ ౧౨౧

యూఆనిమిన్. ... — — ౧ గ్రే

ఐయురిడీన. .. — — ౨ గ్రే

No 117

Ext cascara. 16gs

Podphilline. ... ... 1 gs

Ext nucis vomica. 1gs

Mix. into 8 pills. Dose 1

In congeston and other belious disorders. ... ...

No 118

Caulophyllin. ... ... 16 gs

Ext Pulsatilla Alch. 1gs

Into 8 pills. Dose 1 In Amonorrhoea a sure cure. ... ...

No 119

Ergotine. ... ... 1 gs

Ferri Sulph. ... ... 1 gs

Ext nucis vomica. ... ... 1 gs

Ol Sabina. ... ... 1/2 gs

Ext Aloes Soc. ... ... 1 gs

Into 1 pill To be given in Amanorrhoea. ... ...

No 120

Euonymin. ... ... I gs

Ext cascara. ... ... I gs

into I pill In Torpid Liver Habitual constipation and dyspepsia.

No 121

Euonymin. ... ... Igs

Iridin. ... ... 2 gs

Into I pill. ... ...

౧ మాత్రచేసేది. — ...

నెం॥ ౧౨౨

యూఆనిమిన్. — — — ౧ గ్రే

పెప్సిను. ... — — ౨ గ్రే

మాత్రచేసి — — ......

అజీర్ణములలో యివ్వేది.

నెం॥ ౧౨౩

టించరునక్సువామికా. ౨ డ్రా

టించరుబెల్లడోనా. — ౨ డ్రా

టించరుఫిసాస్టిగ్మా — ౨ డ్రా

కేస్కారా ఆరోమేటికు — ౧ ఔ

యక్స్ట్రాక్టుయరిథాక్సిలన్. ౩ గ్రే

కలిపి భోజనానంతరము మిరిగంటె
డు పుచ్చుకోవలెను అజీర్ణములలో
ను, కడుపుపొంగులలోను. —

నెం॥ ౧౨౪

పొటాసిబ్రోమైడ్సు — — ౧ ఔ

టించఫెర్రైపెర్క్లోరిడై — — ౧ ఔ

నీళ్ళు — — — — ౩ ఔ

కలిపి భోజనమైనత॥ గంటగాత్రి ప
రుండునప్పుడు మిరిగంటెడు సుండు
నీళ్ళలో పుచ్చుకోవలెను. వీర్యస్ఖల
నములలో యివ్వేది.

నెం॥ ౧౨౫

పాషాణము. — — — ౧ గ్రే

అన్నభేది. — — — ½ డ్రా

నల్లమిరియాలు. — — ౧ డ్రా

పిల్లులలోఇస్..., ... ౧ డ్రా

౪౦ మాత్రలుచేసి భోజనానంత
ము, రోజుకు రెండుమార్లుయివ్వవలెను

No I22

Enonymin. ... ... I gs

Pepsin. ... ... 2 gs

Into I pill In Dyspepsia.

No I23

T. Nucis vomica.

T. Belladona.

T. Physostigmatis. a,a, 2 dr

Cascara Oromatic (Starin) I ounce

Ext Erythoxylon. ... 3 gs

Mix. a teaspoonful thrice a day after meals. An admirable remedy in difficult digestion accompanied by constipation and flatulence.

No I24

potassi Bromidi. ... ... I ounce

T. Ferri Perchloridi. ... I oun

Aqua pur. ... ... 3 ounce

Mix I to 2 teaspoonful in water an hour after meals and at bed time. For Seminal Emissions.

No I25

Acidi arsiniosi. ... I gs

Ferri Sulphat. I/2 dr

Pul Pip niger. 1 dr

Pil aloes et myrrha. I dr

Mix well into 40 pills and give I after meals twice a day. In Anaemia with Amonorrhea.

No I26

డుపులలో మట్లు లేకుండావు
ప్రాదు యిచ్చేది.— — —

నెం॥ ౧౨౬

మఆక్రిలేటు. — — ౧ గ్రే
యిపికాకు. — — ౧ మి
హానోటు. — — — అర ము
ం డోకకట్టేవరకు ప్రతిఘంటకు
ఇచ్చేది. — — — — —
గర్భస్త్రీలలో వాంతి,నిలుచుటకు
ఇచ్చేది. — — — — —

నెం॥ ౧౨౭

ంటిపైరన. — — ౩ డ్రాం
జాయిసారము. } 5½ గ్రే
కెనబిస్ ఇండికా
బిసారము. — } ౫ నర గ్రే
ఎక్ట్రాక్టుఆకోనేటు.
ఫీను. — — — అర డ్రా
హాసీను అయిడ్రొబ్రోమిడ్. ⅙ గ్రే
౦ వుండలుచేయించి నరములనొ
ప్పులలోను ౨ లేక ౪ ఘంటలకు యి
చ్చేది. — — — —

నెం॥ ౧౨౮

టించరు ఫెర్రై పెరక్లోరిడై. ౧ డ్రా
పొటాసిక్లొ రేటస్.— — ౧ డ్రా
గ్లిసిరీను. — — — ౧ డ్రా
క్వయినను. — — —౩ గ్రే
నీళ్ళు. — — — —౬ అ॥
కలిపి 1·6 వంతు భోజనానంతరము
పాండువులలోను, నీరసములోను,
యిచ్చేది. — — — — —

నె॥ ౧౨౯

Creasoti. ¼ ms
Mix. This is to be taken every hour until nausia is controlled. In vomiting of Pregnaucy.

No 127

Antipyrine. 3 dr
Ext cannabis Ind. 5½ gs
Ext Aconite. 5½ gs
Caffein. I/2 dr
Hyoscine Hydrobrom. ⅙gr
Divide into 30 capsules.
One, every two or four hours.
In Neuralgea.

No 128

T. Ferri Perchl. ... ... 1 dr
Pot chloratis. ... ... 1 dr
Gly cerine. ... ... 1 dr
Quinine sulph. ... ... 3 gs
Aqua. ... ... 6 ounc
Mix 1/6part for 1 dose In Anaemica debelity. ... ...

No 129

బిస్మతు . — — — ౭ గ్రే	Bismith Subnitrat. ... 7 gs
సోడా. — — — — ౭ గ్రే	Sodii Bicarb. ... ... 7 gs
సొల్యూషన్ మార్ఫి. — ౧౦ చు	Liqr Morph Hydrochl. 10 ms
తుమ్మజిగురునీరు. — — ౧ డ్రా	Mucelage Acasiae ... 1 dr
నీళ్ళు. — — — — ౧ అ॥	Water. 1 ounce M. dose. 1 ounce
కలిపి వకఅ॥ మోతాదు రోజుకు 3 మార్లు యిచ్చేది. అజీర్ణములలోను, నులిగడుపు విరోచనములు ఆనుకో పములలోను యిచ్చేది. — —	Three times a day. In Dyspepsia, ch Dysentery. Diarrhea, & Pyrosiss

నెం॥ ౧౩౦ — No 130

(Mist creta c Catichu.)

చాకుమిక్చరు. — — 5½ అ॥	Mistura creta. ... 5½ ounce
టించరుక్యాటిచూ. — ౨ డ్రా	T. Catichu. ... ... 2 dr
స్పిరిటుక్లోరోఫారం. — అర డ్రా	Spt chloroform. ... ... ½ dr
యిపికాకువైను. — — ౧ డ్రా	Vinit Ipicac. ... ... 1 dr
కలిపి వకఅ॥ విరోచనములుకట్టుటకు	Mix Dose ... ... 1 ounce
	In Diarrhoea. ... ...

నెం॥ ౧౩౧ — No 131

మాల్టుయక్ట్రాక్టు. — — ౪ డ్రా	Malt Extract. ... ... 4 dr
రోజుకు 3 మార్లు యిచ్చేది కాడ్లివరా యిలు పుచ్చుకోలేనపుడు ఉపయోగించును. — — — — —	Thrice a day when cod liver oil disagrees. ... ...

నెం॥ ౧౩౨ — No 132

కార్బాలికేసిడ్డు. — — ౧ అ॥	Carb acid. ... ... 1 ounce
నీళ్ళు. — — — — ౫౦ అ॥	Water. ... ... 50 ounce
అయొడోఫారం. — — ౨౫౦ గ్రే	Iodoform. ... ... 250 gs
కలిపి సూతికాజ్వరములలో నాళికములనుకడుగుటకువాడేది. యీసాధనము వైద్యులుచేయవలసినది. —	To be used to wash the Uterus Septocaemia. ... ...

ఈ దేశమందు ప్రతిబస్తీలోనూను బజారువస్తువులచే సాధారణమును జబ్బులకు చికిత్స. (సాధారణ జ్వరములకు.)

నెం॥ ౧ — No 1

—— —— —— —— ౪ అ

ఆ మోతాదుకు ౧ అ॥ చొ॥ ఝా ఝామునకిచ్చేది. —— —— ——

నెం॥ ౨

రతికర్పూరము. —— —— ౨ గ్రే

మిరియాలపుండి. —— ౩ గ్రే

...ములో మాత్ర చేసి రోజుకు మూ మార్లు జ్వరములలోను, శైత్యము లోను, నరముల నొప్పులలోను.

నెం॥ ౩ (కడుపుపొంగునకు)

ఇంగువ. —— —— —— ౫ గ్రే

శొంఠి. —— —— —— —— ౫ గ్రే

మాత్రలు చేసి రోజుకు ౩ మార్లు ఇచ్చేది. కడుపు కాపేది. —

నెం॥ ౪ (కడుపునొప్పికి)

ఇంగువ. —— —— —— ౫ గ్రే

నల్లమందు. —— —— —— ¼ గ్రే

శొంఠి. ... ... ౫ గ్రే

మాత్రలు చేసి ఇచ్చి పుకాపేది. ...

నెం॥ ౫ (విరోచనబద్ధ ప్రకృతులలో)

సాంబ్రాణి. ౨ గ్రే

ముష్టిగింజలగుండ. ౨ గ్రే

మాత్ర చేసి భోజనానంతరములో ను రెండుపర్యాయములు ఇచ్చేది

నెం॥ ౬ (దగ్గులకు.

...పాలవెళ్ళగుండ ౨ గ్రే

...రా కారము. ౧౦ గ్రే

కర్పూరము I-2 గ్రే

పొట్లము కట్టి రోజుకు మూడు మార్లు ఇచ్చేది.

Aqua. ... ... 4 oun

Mix. Dose ... 1 ounc every 3 hours. ... ...

No 2

Camphor. ... ... 2 gs

Black peper. ... ... 3 gs

Jagary. ... ... 2 gs

into 2 pills to be given in fevers, cold and pains in nerves.

No 3 (Timpinitis)

Asafetida. ... ... 5 gs

Ginger. ... ... 5 gs

into 2 pills. Thrice a day dry fomentation. ... ...

No 4 (For colic)

Asafetida. ... ... 5 gs

Opium. ... ... ¼ gs

Ginger. ... ... 5 gs

into 2 pills to be given in one dose and fomentation to the abdomen.

No5 (For constipation habitual)

Aloes ... ... 2 gs

Pul.nucis vomica. ... 2 gs

into 1 pill to be given after 2 principal meals for a few days.

No 6 (For coughs)

Tylaphorae Asthmatic. 2 gs

Nitre. ... ... 10 gs

Camphor. ... ... ½ gs

into 1 powder, Dose 1. thrice a day. ... ...

నెం॥ ౭ (ఆకలిపుట్టుటకు)

తిప్పతీగముక్కలు.
నీటిలో 1-2 గం॥ నానబెట్టి ఆనీళ్ళు
రోజుకు ౨ ఔ॥ రెండు పర్యాయము
లుపుచ్చుకునేది.

నెం॥ ౮ (సుఖజాడ్యములకు)

సుగంధికషాయము. ౨ ఔ॥
రోజుకు 3 మారులుయిచ్చేది.

నెం॥ ౯ (విరేచనములు కట్టుటకు)

కాచు. ౨౦ గ్రా
మామిడిజిగురు. ౨౦ గ్రా
సీమసున్నము. ౪౦ గ్రా
౪ ఔ॥ నీళ్ళుగాని, దానిమ్మకషాయము
గాని, కలిపి రోజుకు౩ లేక ౪ మా
ర్లుయిచ్చేది.

నెం॥ ౧౦ (నులికడుపుకు)

మయిలతుత్థం. ౧ గ్రా
నల్లమందు. ౨ గ్రా
కలిపి౪ మాత్రలుచేసి రోజుకుమూ
డుమారులుయిచ్చేది.

నెం॥ ౧౧ (రక్తకుసుమకు)
(తెల్లకుసుమకు)

అన్నభేది. ౨ గ్రా
నల్లమందు. ౧ గ్రా
౨ మాత్రలుచేసి రోజుకు మూడు
మారులుయిచ్చేది.

నెం॥ ౧౨

పటిక. ౧౦ గ్రా
నీళ్ళు. ౧ ఔ॥
కలిపి రోజుకు మూడుమారులు యిచ్చేది.

No 7 (For Apetite)

Inf Galancha 2 ounce to be taken twice a day. ... ...

No 8

(For Venereal Diseases)
Decoction of Sarsaparilla. Dose 2 ounces. Three times a day

No 9 (For De rrhea)

Catichu. ... ... 20 gs
Mango Gum. ... 20 gs
Chalk. ... ... 40 gs
Water or Inf of Pomagranateroot 4 ounces Dose 1 ounce Three or four times a day.

No 10 (M Dysentery

Cupri Sulph. 1 gs
Opium. 2 gs
Mix, into 4 pills. Three times a day.

No 11 (Menorrhagea)
(Leucorrhiae)

Ferri Sulph. 2 gs
Opium. 1 gs
into 2 pills. Dose 1 Three times a day.

No 12

Alum. 10 g
Aqua. 1 ounce
To be given three times a day

నెం ౧౩ గుండెమంటకు,
మశూలలకు, మేహవాతనొప్పులకు
రలబుగ్గి. ... ... ౫ గ్రే.
ప్రతివ్వ కషాయము. ... ౧ అ॥
లిపి రోజుకు మూడుమాలుగా యి
చ్చెది. — —

No 13 (In Heart burn) Acid Dyspepsia and Rheumatic pains.)

Wood ashes.	5	gs
Inf Galancha.	1	ounc

Mix and give three times a day.

నెం ౧౪. శగరోగ్ముతలకు.
రాశారము ... ... ౪౦ గ్రే॥
లవ మిరియాలగుండ. ౨ డ్రా॥
ందినీ అత్తరవు... ౪౦ చు॥
నెతో ౪ వుండలుచేసి త్రికాలము
యందు యిచ్చేది.— —

No 14 (Gonorrhoea)

Nitro.	40	gs
Cubeb powder.	2	dr
Sandal oil.	40	ms
Honey.		sq

into 4 bolls. Thrice a day.

నెం ౧౫ పైత్యశాంతికి.
వంసారము. ... ... ౪౦ గ్రే॥
ప్తతీగ ముక్కలు. } ౪ అ॥
నబెట్టిన నీళ్ళు. }
లిపి త్రికాలమందిచ్చేది. — —
అ॥ మోతాదు. — — —

No 15 (In Biliousness)

Ammonii chlorid.	40	gs
Inf Galancha.	4	ounce

Mix Dose 1 ounce Thrice a day.

నెం ౧౬. కళ్ళకలకకు.
టికం ... ... ౫ గ్రే॥
రషపునీరు. ... ... ౧ అ॥
లిపి కళ్ళలో రోజుకు ౩ మారులు
శేది.— — — —

No 16 (Sore eye)

Alum.	5	gs
Rain water.	1	ounce

Mix. 1 or 2 drops into the eye, thrice a day.

నెం ౧౭. నోటి పూతకు.
వెగారము. ... ... ౧౫ గ్రే॥
నె, ... ౧ డ్రా
లిపి నోటికి పూసేది. — —

No 17 (For Aphtha)

Borax.	15gr	
Honey.	1dr	

Mix and apply to the mouth and tongue.

BOBBILI. Sri Rangaraya vilasa press.
Printed by K. Padmanabha patnayak. 1894.

(1.)	వ్యాధియోగము.		పుట.
soessH epatic	యకృత్తులోకురుపు.—	౧౦౬-	౬౨,౬౩
uminuria	సుద మేహము ———	౮౬ —	౯౨
coholism	సారాయిమత్తత. —	——	
opecia	వెంట్రుకలు రాలుట. —	— —	
nenorrhoea.	ముట్టు కాకుండుట. —	౧౨.	౧౨౮.
naemia....	పాండువ. — —	౧౧౪.	౧౫౮.
nasarca....	వడలువాపు. — —	౬,౧౪, }	౨౦-
poplexy....	తలకురక్తమెక్కుట. —	౧౭,౬౦ }	౯౩-
phthae.—	నోటిపూత, బాలరోగము.	—	౯౪-
scites.—	జలోదరము. — —	౧౭,౬౦.	౨౪-
sthma....	ఉబ్బస. — — — —	18,36,51·	౪౫-
Beri Beri....	తిమ్మిరవాతము. — —	౬౦.	[illegible]
Biliary Caliculi	పైత్యరాళ్ళు. — —	౧౧౭,౯౮	[illegible]
Blue disease.	నీలరోగము. — —	౧౧౪.	౧౫౮-
Brights disease.	గురదాలయందు మేహము	—	౮౬-
Bronchitis.	దగ్గులలో భేదము. —	౪౮,౬౧.	౮౦-
Brow Ague.—	బొమనొప్పి. — —	—	
Bubo.—	బిళ్ళ. — — —	10,11.18,	౧౫౬.
Caphalagea.—	తలనొప్పి. — — —		
Cardialgea—	గుండెనొప్పి. — —		
Carditis.—	హృద్రోగము. — —	౮౨.	౫౧-
Catarrhus.	శైత్యము. — — —	౮,౪౮.	౩౭-
Chancre.	కొరుకుపుండు. — —	—	౪-
Chicken pox.—	చిన్నమ్మవారు. —	౪౮.	౧౫-
Chlorosis.—	నీలరోగము. — —	౧౧౪.	౧౫౮.
Cholera.—	విషూచి. — — —	౪౯,౮౩.	౭౬-
Chorea.—	విసురువాతము. —	౫౯.	౧౦౪-
Chyluria.—	తక్రమేహము. — —	౪౯,౮.	౯౦

Cirrhosis of Liver	కూర్మోదరము. —		౯౦
Cold.	శైత్యము. —	౭,౪౭.	౩౬
Colic billiary.	పైత్యశూల. —		౭౧
Do Intestinal.	పేగులయందుశూల-		౭౦
Do Lead	శీసవిషశూల	౨౨.	౭౨
Colic Nephritic	గురదాలయందుశూల.	౪౧,౨౫.	౭౫
Coma.	మైకము·		
Conjunctivitis	కళ్ళకలక.	౬౦	౧౮౧
Constipation	విరోచనబద్ధము. — —	౧౧౩.	౬౯
Consumption Pulmonary.	క్షయ — — —		
Continued Fever	సంతతజ్వరము. —		౨, ౯
Convulsions.—	ఈడ్పువాతము. —		
Cow pox.	గోస్ఫోటకము.		
Croup.—	కూప్రుఅనేకఫరోగము.		
Delerium.— —	పరాకు.	౬౯	౧౭౦
Diabetes.	అతిమూత్రము. ...	౪౯,౭౦	౮౦
Diarrhoea.	విరోచనములు. ...	2'16,32'47	౬౪
Diphtheria.	కఫరోగము		
Dracunculus.—	నారపుండు. —	— —	౧౩౩
Dysentery.—	రక్తవిరోచనాలు.	23,16,32.	౫౬
Dysmenrrhoea	గంటునొప్పి.	౨౮	౧౨౯
Dyspepsia.—	అజీర్ణము. ...	౧౧౩	౬౨
Eclampsia.—	ఈడ్పువాతము. నులుపు, పీకు.		
Ecthyma.—	గజసర్పి. —	౧౧	౧౩౭
Eczema.—	విసర్పి. —	౯౭	౧౩౦.
Elephant Leg.	బూరగాలు. —	౭౦.	౧౪౧
Encephalitis.	మస్తిష్క మేహము·	౨౨	౧౦౦
Endocarditis.	హృద్రోగవిశేషము.	౭౨.	౫౦

Enteritis.	నాభిశైత్యము.	౨౩,౩౧	౫౫
Epilepsy.	మూర్ఛ.	౪౩, ౨౦	౧౦౭
Erysipelas.	వ్యాపకపుదద్దురు.	౮౫.	౧౨౩
Erythema.	దద్దురు. ...		
Facial Paralysis.	వాతముచే మూతివంకరవుట.		
Febricula.	బడి వేటువ్రాష్ణము.	౮-౨౨౩౧	౯
Fevers.	ఉష్ణములు.	(౪౮.౪౪)	౨
Continued.	సంతతజ్వరము.		౨,౯.
Eruptive.	దద్దురుఉష్ణము.		౧౨
Intermittent.	ఆహ్నికజ్వరము.		౩
Relapsing.	అప్పుడప్పుడువచ్చేజ్వరము		
Remittent.—	పోరిఉష్ణము	౧,౨౨,౩౧	౭
Rheumatic.—	వాతజ్వరము.	(౨౫.౮)	౧౧౮
Scarlet.	మహాసజ్వరము, అడ్డపుట్టి		౧౭
Typhoid.	సన్నిపాతజ్వరము.	౮౮.	౧౦ —
Typhus. —	దోషజ్వరము. —		
Gallstones.	పైత్యరాళ్ళు.	౧౧౭-	౬౪-
Gastrodynea.	పరిణామశూల. ...	౫౭.	౭౪-
Gastritis.	మహాఅజీర్ణము.		
Gonorrhoea.	శగరోగము.	౬౧.	౧౫౧-
Do females.	స్త్రీలలోశగరోగము.	౮౪.	౧౫౩-
Gonorrhoeal Rheumatism.	శగరోగమువల్లకీలునొప్పులు.		
Gout. —	చిన్నకీళ్ళనొప్పి. ...	౨౨.	౧౨౨-
Haematemesis.	రక్తవాంతి. ...	౯౮,౮౧.	౭౦-
Haematuria.	మూత్రముతోరక్తముపడుట.		
Haemoptysis.	రక్తశ్వాస. ...	[illegible]	౩౨-
Heart burn.	గుండెమంట. ...	౩౧.	౭౨-
Hemicrania.	పార్శ్వనొప్పి. ...		

			వాడెయొగము	పుట
Hemiplegia.	పక్షవాతము.	—	౩౮.	౮౯
Hepatalgea.	కుడిడొక్కలో పైత్యనొప్పి.		4'22,28' 48	౯౯.
Hepatitis.	యకృద్ద మేహము.	—	౪౫,౧౨౦	౯౦-
Herpes.	సర్పి.	—	౮౬.	౧౩౯
Hooping cough.	కోరింటదగ్గు, కకౌరుయిదగ్గు.		౮౧,౧౧౦	౪౩ -
Hydrocephalus.	శిరోవాతము.	—	౧౧౨.	౧౦౨
Hydropericardium.	జలావృతహృదయము.		౫౨.	౨౬-
Hydrophobia.	కుక్కకాటువల్లవెఱ్ఱి.		౧౧౧.	౧౦౪
Hydrothorar.	జలావృతశ్వాసకోశము.	—	౨.	౨౯
Hysteria.	పిశాచమూర్ఛ.	...	౨౦-	౧౦౯
Hysteritis.	సూతికాకమలమేహము.	...		౧౭౪
Icthyosis.	పొలుసురాతేకుష్టు.	...		౧[illegible]౧
Impetego.	పిల్లలసర్పి.	...	౧౧.	౧౩౫
Impotence.	నపుంసకత్వము.	...	౧౨౭.	౮౮-
Infantile-Tetanus.	పశిపిల్లలలోజన్ని.	—	౧[illegible]	౧౧[illegible]
Influenza.	విషజనిత వ్యాపక పైత్యము.	...		[illegible]
Intermittent-Fever.	ఆహ్నికజ్వరము.	...		౩-
Ischuria.	నీరుడిపుట్టక పోవడము.	...		౫౫-
Itch.	గజ్జి.	...	౮౫.	౧౩౯
Jaundice.	పచ్చకామెర్లు.	—		౯౩-
Lead colic.	శీసవిషశూల.	—	౨౨	౫౨
Leucoderma.	బొల్లి.	—		
Leucorrhoea	తెల్లకుసుమ.	—		౧౩౨
Leprosy.	పెద్దరోగము, కుష్టు. —	...		౧-౧
Lichens.	చిడుము.	—	[illegible]౮-	౧౩[illegible]
Lock Jaw.	జన్ని-ధనుర్వాతము. —	...	౧౧౧-	౧౧౧
Lumbago.	నడుమునొప్పి.	—		
Malaria.	మన్యపువిషగాలి.	—		

			వాడేయోగము.1	పుట
Measles.	వేవపువ్వు.	—	౪౮-	౧౬,
Menorrhagia.	రక్తకసుము.		౩	౧౩౦,
Muscular Rheumatism.	మాంసపు కండ్లయందు వాతనొ(ప్పి.		8,22,76.	౧౮,
Nephritis.	గురదాలయందు మేహము.	—		౮౬,
Neuralgia.	నరములనొప్పి.	—		
Ovarian. Dropsy	నాదాశయములయందు నీరు.			
Palpitation.	గుండెదడారము	—		
Palsy.	పక్షవాతము.	—	౩౯-	౯౬,
Pancreas diseases of.	త్రైలాంజీణా ములు.	—	...	౬౯,
Paralysis agitans	కంపవాతము.	—	౧౧౪-	౯౮,
Do of children.	పిల్లలలోపక్షవాతము.	—		
,, Facial.	మూతివంపు.	—		
,,General.	సర్వాంగవాతము.	—		౯౬,
Paraplegia.	రెండుకాళ్ళుగాని, రెండుచేతు (లుగాని,పడిపోవడము.)			౯౬,
Parotitis.	కర్ణికలు.	—		
Pemphigus.	నీటిసర్పి.	—	౯౮	౧౩౨,
Pericardial Dropsy.	జలావృతహృదయము-	—		
Pericarditis.	హృద్రోగవిశేషము.	—	౮౭	౪౮,
Peritonitis.	వపామేహము.	—	౮,౯౪-	౫౭,
Pertussis.	కోరింటదగ్గు.	—	...	౧౦౭,
Phlegmasia-dolens.	గట్టివాపు.	..	౨౮	౧౪౨,
Phthisis.	క్షయ.	—		
Piles.	మూలవ్యాధి.	—	౭౭,౩౦-	౨౧,
Pityriasis.	చొండు.	—		౧౪౦,
Pleurisy.	ప్లూరసీ.	—	౩౨,౩౮.	౭౮
Pleurodynia.	చాతీపైనొప్పి,ఊపిరినొప్పి.			
Pneumonia.	కఫరోగవిశేషము.	—	25, 26, 48, 75.	౩౦,

Podogra.	అంగుష్ఠవాతము.	—	౨౨.	౧౨౨,
Polyuria.	అతిమూత్రము.	—		
Porigo.	వ్యాపకసర్పి.	—		
Prolapsus ani.	... ...	—		
Prurigo.	.. ...	—	౯౯.	౧౩౯,
Psoriasis.	పెచ్చులుకట్టేకుష్ఠు.	—	౪౮.	౧౪౦,
Ptyalism.	పుమ్మియెక్కువగుట.	—		
Relapsingfever.	అప్పుడప్పుడువచ్చేఉష్ణము	—		
Remittentfever.	పొరఉష్ణము.	—	1, 22, 31,25.	౭,
Retrocedentgout	గౌటు.	—	22, 35,37.	౧౨౨,
Rheumatism.	మేహవాతము.	—	౮,౨౨	౧౧౮,
RheumaticFever	వాతజ్వరము.	—	౮.	౧౧౫,
Ring Worm.	తామర.	—		౮౩
Roseola.	ఎఱ్ఱచిదద్దురు.	—		౮౩,
Round Worm.	నులిపిడికలు.	—		
Rubeola.	వేపపువ్వు.	—		
Rupia.			౪౯.	౧౩౭,
St Anthony's-Fire.	వ్యాపకపుదద్దురు.	—	౮౫,	౧౬౩,
St Vitus'sdance.	కంపవాతము.	—	౫౮ ౧౧౪	౯౮,
Salivation.	పుమ్మియెక్కువగుట.	—	— —	— —
Scabies.	గజ్జి.	—	౯౮.	౧౩౬,
Scarlatina.	అడ్డపుట్టి.	—		౧౭,
Scorbutus.			64,65, 71.	౨౭,
Scrofula.	రాజరోగము. లేక ... కండమాల.	—	౪౧.	౧౨౬,
Scurvy.	... ...	...	64,65, 71	౨౭,
Secondary Fever	ఇతరజబ్బులలోవచ్చేఉష్ణము.			౨,
Septicaemia.	సూతికజ్వరము.	—	౭౮.	౧౪౬,
Shaking Palsy.	కంపవాతము.	—	58. 114.	౯౮,

				వాడేయోగము పుట
Skin diseases.	చర్మరోగములు-	—	౩౧,	౧౩౪,
Small pox.	స్ఫోటకము-	—	౩౨,	౧౩,
Sorethroat.	గొంతునొప్పి-	—		
Spanaemia.	రక్తలేమి-	—	౧౦౪,	౧౫౮,
Spasms.	[illegible]-	—	౫౯,	౧౦౪,
Spleen diseases.	ప్లీహరోగములు-	—	౧౮,	౬౭,
"Hypertrophy".	జ్వరబిళ్ల-.	—		౬౭,
Splenitis.	జ్వరబిళ్ల [illegible].	—		౬౭,
Sporadic,cholera	వ్యాపించని విషూచి-	—	౫౯,	౭౬,
Squama.	[illegible]-	...		౧౩౯,
Stiff neck.	మెడనొప్పి	—	౨౨,	౧౨౦,
Stomatitis.	[illegible]-	—		
Sun stroke.	ఎండదెబ్బ-	—	౮౮,	౯౬,
Symptomatic fever.	రోగములో [illegible] (జ్వరము)	—		౨,
Syncope.	మూర్ఛ-	—		
Syphilis.	సెగరోగము-	—		౧౫౪,
Secondary.	[illegible]- ([illegible]	10, 11 18,33.		౧౫౭,
Hereditary	తలిదండ్రులవల్ల వచ్చు సెగరోగ(			౧౫౭,
Intermittent fever.	[illegible]-		౯౨,	౮౪,
Tape worm.	బద్దెపురుగు-	—		౮౩,
Tetanus.	ధనుర్వాతము	—	౧౧౧,	౧౧౧,
Thread worm.	నులిపురుగు-	—		౮౩,
Thrush.	నోటిపూత-	—	౨౪,	౫౪,
Tonsillitis.	పిల్లలనోటిపూత-	—		
Torpid Lever.	పైత్యంపుకటు-	—	౧౨౦,	౬౬,
Typhoid Fever.	సన్నిపాతజ్వరము-	...	25,26, 31,48.	౧౦,
Typhus Fever.	విషమజ్వరము-	—		
Urticaria.	చలితము-	—	౩౧,	౧౩౫,

		వాడేయోగము	పుట
Vaccinia.	గోస్ఫోటకము- ...		
Varicella.	చిన్నమ్మవారు- ...		
Variloid.	టీకాలతోవచ్చేమసూచికము-		
Variola.	మసూచికము- ...	౩౨	౧౩
Vertigo.	తలతిప్పు- ...	౧౨౦,	౬౬,
Vomiting.	వాంతి- ...	౩౧,	౭౨,
of Blood.	రక్తవాంతి. ...	౮౧,౮౫,	౭౦,
White leg.	కాళ్లయన్దు౧విధమైనగట్టివాపు	౭౫,	౧౪౭,
Whooping cough.	కోరింటదగ్గు- ...	౯౧,౧౧౦	౪౩,
WormsIntestinal	నాభ్యు- ...		౮౩,
Wry neck.	మెడనొప్పి- ...	౨౨,	౧౨౦,